

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ TİCARET ŞİRKETLERİNE
SERMAYE OLARAK KONULMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Habibe DİNÇ

KOCAELİ 2015

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ TİCARET ŞİRKETLERİNE
SERMAYE OLARAK KONULMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Habibe DİNÇ

Yard. Doç. Dr. Muzaffer EROĞLU

KOCAELİ 2015

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ TİCARET ŞİRKETLERİNE
SERMAYE OLARAK KONULMASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Habibe DİNÇ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 2015/13

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Mehmet BAHTİYAR

Jüri Üyesi: Yard. Doç. Dr. Eylem Apaydın

Jüri Üyesi: Yard. Doç. Dr. Muzaffer EROĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	5
ABSTRACT	6
KISALTMALAR	7
GİRİŞ	10

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARET ŞİRKETLERİNDE SERMAYE KAVRAMI

1. GENEL OLARAK	13
2. TİCARET ŞİRKETLERİNDE SERMAYE.....	14
2.1. Genel Olarak	14
2.2. Sermaye Şirketlerinde Sermaye Sistemleri.....	15
2.2.1. Esas Sermaye Sistemi	15
2.2.2. Kayıtlı Sermaye Sistemi	15
2.3. Sermaye Şirketlerinde Sermayenin Özellikleri.....	16
2.3.1. Belirli Bir Miktarın Nakit Olarak İfade Edilmiş Olması	16
2.3.2. Ortakların Sermaye Taahhütlerinin Tamamından Oluşması	17
2.3.3. Paylara Bölünmüş Olması.....	18
2.4. Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilebilecek Değerler	19
3. SERMAYE OLARAK KONULABİLECEK DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI	20
3.1. Sınıflandırmanın Önemi.....	20
3.2. Nakdî Sermaye	20
3.3. Aynî Sermaye.....	22
3.3.1. Genel Olarak	22
3.3.2. Aynî Sermayede Bulunması Gereken Özellikler	24
3.3.2.1. Sermaye Şirketleri Açısından	24
3.3.2.1.1. Maddî Edim Niteliğinde Olması	24
3.3.2.1.2. Devredilebilir Nitelikte Olması.....	26
3.3.2.1.3. Para İle Ölçülebilir Nitelikte Olması.....	26
3.3.2.1.4. Üzerinde Sınırlı Aynî Hak, Haciz veya Tedbir Bulunmaması..	28
3.3.2.2. Şahıs Şirketleri Açısından.....	30
3.4. Ticarî İtibar veya Kişisel Emek.....	31
4. SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFASI VE YAPTIRIMLARI	33
4.1. Sermaye Koyma Borcunun İfası	33
4.1.1. Taşınmaz Malların Sermaye Olarak Konulması.....	33
4.1.2. Taşınır Malların Sermaye Olarak Konulması	35
4.1.3. Alacak Hakkının Sermaye Olarak Konulması	37
4.2. Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Yaptırımları	39
4.2.1. Borcun İfası İçin Talep ve Dava	39
4.2.2. Tazminat....	39
4.2.3. İhtiyatî Tedbir	40
4.2.4. Şirket Türüne Göre Uygulanacak Yaptırımlar.....	41

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET ŞİRKETLERİNDE SERMAYE OLARAK KONULABİLECEK FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

1. FİKRİ MÜLKİYET KAVRAMI	42
1.1. Genel Olarak	43
1.2. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Fikrî Mülkiyet Hakları	43
1.3. Fikrî Mülkiyet Haklarının Kazanılması	44
1.3.1. Fikrî Mülkiyet Hakkının Tescil İle Kazanılması	45
1.3.2. Fikrî Mülkiyet Hakkının Tescilsiz Kazanılması	45
2. FİKİR VE SANAT ESERLERİ	46
2.1. Eser Kavramı	46
2.1.1. Sahibinin Hususiyetini Taşımak	47
2.1.2. Fikrî Bir Çabanın Ürünü Olmak	48
2.1.3. FSEK'te Öngörülen Eser Türlerinden Birine Dâhil Olması	48
2.2. Eser Türleri	49
2.2.1. İlim ve Edebiyat Eserleri	49
2.2.1.1. Dil ve Yazı İle İfade Olunan Eserler, Bilgisayar Programları ve Bunların Hazırlık Tasarımları	50
2.2.1.2. Sözsüz Sahne Eserleri	50
2.2.1.3. Bedii Vasfı Bulunmayan Teknik ve Bilimsel Nitelikteki Resim, Fotoğraf, Plan, Maket vb.	52
2.2.2. Musiki Eserleri	52
2.2.3. Güzel Sanat Eserleri	53
2.2.4. Sinema Eserleri	55
2.2.5. İşlenmeler ve Derlemeler	56
2.3. Eser Sahipliği ve Eser Sahipliğinden Doğan Haklar	57
3. MARKALAR	62
3.1. Genel Olarak	62
3.2. Markaların Tescili	65
3.3. Tescilsiz Markalar	67
3.4. Marka Lisansı	68
4. PATENTLER	69
4.1. Genel Olarak	70
4.2. Patent Lisansı	72
5. FAYDALI MODELLER	73
6. ENDÜSTRİYEL TASARIMLAR	74
6.1. Tasarımın Tescili ve Tescilsiz Tasarımın Korunması	76
6.2. Tasarım Lisansı	77
7. COĞRAFİ İŞARETLER	78
8. TİCARET UNVANI	80
9. İŞLETME ADI	82
10. ISLAHÇI HAKKI	82
11. ENTEGRE DEVRE TOPOĞRAFYASI	84
12. KNOW-HOW	86
12.1. Genel Olarak	86
12.2. Sermaye Konusu Olarak Know-How	90
13. SANAL ORTAMLAR	94
13.1. Genel Olarak	94
13.2. İnternet Alan (Domain) Adları	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ SERMAYE OLARAK KONMA VE DEĞERLEME USULÜ

1. TAAHHÜT AŞAMASI	99
1.1. Genel Olarak	99
1.1.1. Fikrî Mülkiyet Haklarının Taahhüdü	99
1.1.1.1. Fikir ve Sanat Eserlerinin Taahhüdü	99
1.1.1.2. Sınaî Hakların Taahhüdü	101
1.1.2. Fikrî Mülkiyet Hakları Üzerindeki Kullanma Haklarının Taahhüdü	102
1.2. Taahhüdün Şekli.....	104
1.3. Şirket Sözleşmesinde Düzenlenmiş Olması.....	104
1.4. Bilirkişiler Tarafından Değer Biçilmesi.....	105
1.4.1. Bilirkişi Raporunda Bulunması Gereken Hususlar	108
1.4.1.1. Aynî Sermayeye Biçilen Değer	108
1.4.1.2. Adil ve Uygun Değerleme Yöntemi	109
1.4.2. Aynî Sermayeye Değer Biçme Kriterleri.....	110
1.4.3. Aynî Sermayeye Değer Biçmede Sorumluluk	112
1.4.4. Bilirkişi Raporuna İtiraz	114
1.5. Sermayenin Güvence Altına Alınmasına Yönelik Önlemler	115
1.5.1. Özel Sicile Şerh veya Kayıt Edilmesi	115
1.5.1.1. Şerh veya Kayıt Koşulunun Gerçekleşmesi	115
1.5.1.2. Ticaret Sicil Müdürünün Diğer Sicillere Bildirim Yükümlülüğü.	117
1.5.2. İhtiyatî Tedbir	120
1.5.3. Güvenilir Kişiye Tevdi.....	123
2. TASARRUF AŞAMASI.....	127
2.1. Sicile Kaydedilen Fikrî Mülkiyet Haklarının Aynî Sermaye Olarak Taahhüdünün İfası.....	127
2.2. Sicile Kaydedilmeyen Fikrî Mülkiyet Haklarının Aynî Sermaye Olarak Taahhüdünün İfası.....	128
3. SERMAYE KOYMA BORCUNUN MUACCELİYETİ	130
3.1. Genel Olarak Muacceliyet.....	130
3.2. Tescille Muacceliyet İlkesi	131
4. SERMAYE TAAHHÜTLERİNİN YERİNE GETİRİLMEMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	132
4.1. İcra Takibi veya İfa Davası	133
4.2. Tazminat.....	133
4.2.1. Genel Olarak	133
4.2.2. Tazminat Talebinde Bulunmak İçin Gerekli Koşullar	135
4.2.2.1. Mütemerrit Pay Sahibinin Kusuru	135
4.2.2.2. İhtar.....	135
4.2.2.3. Zarar ve Borçlu Ortağın Temerrüdü Arasında İlliyet Bağı	136
4.3. Sözleşme Cezası.....	136
4.3.1. Genel Olarak	136
4.3.2. Sözleşme Cezası Talebinde Bulunmak İçin Gerekli Koşullar	137
4.3.2.1. Ana Sözleşmede Öngörülme	137
4.3.2.2. İhtar ve İlân.....	137
4.3.2.3. Mütemerrit Pay Sahibinin Kusuru	138
4.3.3. Sözleşme Cezasının Hüküm ve Sonuçları	139

4.4. Şirketten Çıkarma ve Şirketin Feshi	140
4.5. Iskat	141
4.5.1. Iskat Kavramı ve Hükmü	141
4.5.2. Iskat Prosedürü.....	142
4.5.3. Iskatın Sonuçları	144
SONUÇ.....	146
KAYNAKÇA	150
ÖZGEÇMİŞ.....	163

ÖZET

Sermaye, ticaret şirketlerinin amaçlarına ulaşması için ihtiyaç duydukları önemli bir unsurdur. Fikrî sermaye, bilginin ve teknolojinin önem kazandığı günümüz dünyasında büyük bir öneme sahip olup, ticaret şirketlerinin fikrî sermaye sahipliği, ticaret şirketlerinin değerini arttıracak niteliktedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun da öngördüğü şekilde, fikrî mülkiyet hakları ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilmektedir. Bununla birlikte fikrî mülkiyet hakları çok çeşitli olup, hangi hakların hangi şartlarla sermaye teşkil edeceği genel olarak çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmamızda öncelikle genel olarak sermaye kavramına değinilmiştir. Fikrî mülkiyet haklarının kapsamında bulunduğu aynî sermayeyle ilgili hususlar, şahıs şirketleri ve sermaye şirketleri yönünden farklılıklarıyla birlikte açıklanmıştır. Fikrî mülkiyet haklarından hangilerinin sermaye teşkil edebileceği, bunların sermaye olarak konma usulü, sonuçları ve yaptırımlarıyla birlikte Yargıtay kararları ışığında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ticaret şirketleri, aynî sermaye, fikrî mülkiyet hakları.

ABSTRACT

Capital is an important factor required for commercial companies to achieve their goals. As intellectual property has a great importance in today's world where the knowledge and technology have gained importance, owning intellectual property rights will increase the value of those companies. As regulated in Turkish Commercial Code No. 6102, intellectual property rights is considered as capital in commercial companies. Accordingly, as there are many different kinds of intellectual property rights, “which rights will constitute capital in which conditions” will be the main subject of this study.

In this study, first, the overall concept of capital is discussed. Issues related to capital in kind within the scope of intellectual property rights are described on their differences regarding partnership and companies. Lastly procedure and affects of contribution of intellectual property as capital and enforcement problem in case of non-contribution are discussed in the light of Supreme Court decisions.

Key Words: Commercial partnerships, capital in kind, intellectual property rights.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
Alm. ESHK	: Alman Eser Sahipleri Hakları ve Komşu Koruyucu Haklar Hakkında Kanun
Alm.POK	: Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
ARPANET	: Advanced Research Projects Agency Network (Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Ağı)
AŞ	: Anonim şirket
AT	: Avrupa Topluluğu
BitÇeşK	: 5042 Sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun
BK	: 818 Sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
C.	: Cilt
ccLTD	: Country Code Top Level Domain (En üst düzey ülke kodları)
CoğKHK	: Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname
CPVR	: Community Plant Variety Rights (Topluluk Bitki Çeşidi Haklarına İlişkin Konsey Tüzüğu)
DARPA	: The Defense Advanced Research Projects Agency (Amerikan Savunma Bakanlığı İleri Araştırma Projeleri Kurumu)
Dn.	: Dipnot
E.	: Esas
eTTK	: 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu
EDTK	: 5147 sayılı Entegre Devre Topoğrafyalarının Korunması Hakkında Kanun
EHK	: 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu
EndTasKHK	: Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname
FSEK	: 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
gTLD	: Major Top Level Domain (Cinslere ilişkin başlıca en üst düzey alan adları)

HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
ICANN	: Internet Corporation for Assigned Number and Names (Özgülenmiş Adlar ve Numaralar İnternet Kurumu)
İAAAY	: İnternet Alan Adları Yönetmeliği
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İP	: İnternet Protokol Adresi
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
K.	: Karar
KDV	: Katma Değer Vergisi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
MarkKHK	: 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
MarkY.	: 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına Dair Yönetmelik
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
PatKHK	: Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SAİİT	: Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynî Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ
SCPA	: Semiconductor Chip Protection Act
SLD	: Second Level Domain (İkinci Düzey Alan Adı)
Ss.	: Sayfa sayısı
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TLD	: Top Level Domain (Üst Düzey Alan Adı)
TMK	: 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
TPE	: Türk Patent Enstitüsü

TRIPS	: The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (Fikir Mülkiyeti Haklarının Ticarî Niteliklerine İlişkin Anlaşma)
TST	: Ticaret Sicil Tüzüğü
TSY	: Ticaret Sicil Yönetmeliği
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
UPOV	: International Convention for the Protection of New Varieties of Plants (Yeni Bitki Çeşitlerinin Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme)
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
WIPO	: World Intellectual Property Organization (Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü)
Y.	: Yargıtay
YK	: Yönetim Kurulu
YSTK	: 6224 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu

GİRİŞ

Ekonomik amaçla kurulan ticaret şirketlerinin amaçlarına ulaşabilmeleri için ihtiyaç duydukları belki de en önemli unsur, sermayedir. Her ortağın sermaye koyma borcu vardır. Ortakların sermaye olarak koyabileceği değerler nakdî ve aynî olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Nakdî sermaye paradır. Aynî sermaye ise para dışındaki değerler olup; bunlar genel olarak taşınır mallar, taşınmaz mallar ve haklardır. Haklar ise genel olarak alacak hakları, aynî haklar ve fikrî mülkiyet haklarından oluşmaktadır.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin yaşandığı günümüzde, fikrî ürünlerin değeri artmıştır. Bu nedenle fikrî mülkiyet hakları, diğer sermaye unsurlarına oranla konu yönünden daha fazla önem taşımaktadır. Zira günümüzde gayrimenkul ya da makine gibi maddî sermaye unsurlarına herkes ulaşabilirken, insan zekâsının ve yaratıcılığının sonucu oluşan gayri maddî mallar şirketlerin sahip oldukları önemli değerler arasında yer almaktadır. Öyle ki, bunların değerleri maddî sermayeden daha fazla olabilmektedir. Bu nedenle fikrî mülkiyet haklarının sermaye olarak konması hakkında detaylı bir çalışma bulunmaması, bu konuyu seçmemizde etkili olmuştur. Çalışmamızda, ticaret şirketlerine aynî sermaye olarak konulabilecek fikrî mülkiyet hakları ele alınacaktır.

Fikrî mülkiyet hem markalar, patentler ve tasarımlar gibi sınaî hakları hem de fikir ve sanat eserlerini içeriğinde barındıran geniş bir kavramdır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile bu haklar için “fikrî mülkiyet hakları” ifadesi kullanılmıştır. Anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin düzenlemelerin bulunduğu bölümde yer alan TTK m. 342 ile anonim şirketlere aynî sermaye olarak konulabilecek değerlere sarif sınırlamalar getirilmiştir. Buna göre fikrî mülkiyet hakları ve sanal ortamlar da dâhil olmak üzere, üzerinde sınırlı aynî hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devredilebilen malvarlığı unsurları anonim şirketlere aynî sermaye olarak konulabilir. Bu hüküm limited şirketler için de geçerlidir. Şahıs şirketleri için böyle bir sınırlama bulunmamakla birlikte, TTK m. 127/I-j hükmündeki devredilebilme ve nakden değerlendirilebilme ölçütlerine uyan değerler aynî sermaye teşkil edecektir. 6102 sayılı Kanun ile getirilen ve konumuz açısından önem taşıyan diğer yenilik ise,

128/II hükmünde öngörülen sicile kayıt şartıdır. Buna göre fikrî mülkiyet haklarının bilirkşi tarafından belirlenen değerleri ana sözleşmede belirttikleri, varsa özel sicillerine bu hüküm uyarınca kaydedildikleri takdirde aynî sermaye olarak kabul edilecektir. Bu yenilikleri çalışmamızda ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

Ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerlerin düzenlendiği TTK m. 127’de fikrî mülkiyet haklarına ayrıca, teknolojik gelişmelere paralel olarak, “sanal ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler” eklenmiştir. Fikrî bir çabanın ürünü oldukları için sanal ortamlar ve alan adlarını da konumuza dâhil ettik. Bununla birlikte, konumuz fikrî mülkiyet haklarının ticaret şirketlerinin kuruluşunda sermaye olarak konulması ile sınırlıdır. Sermaye artırım aşaması kapsam dışında tutulmuş olup, sadece bazı yönleriyle dipnotlarda yer almıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, genel olarak sermaye kavramı incelenecektir. Sermaye kavramı, şahıs ve sermaye şirketleri yönünden farklılıklar arz ettiği ölçüde, her bir şirket türü için ayrı ayrı ele alınacaktır. Sermaye olarak konulabilecek değerlerin nakdî ve aynî sermaye olmak üzere iki sınıfa ayrılması üzerinde de durduğumuz bu bölümde, konumuzu oluşturan fikrî mülkiyet haklarının aynî sermaye teşkil etmesi nedeniyle, aynî sermayede bulunması gereken özellikler üzerinde durulacaktır. Ticaret şirketinin kuruluş aşamasında sermaye taahhüdü, sermaye koyma borcunun ifası ve bu borçta temerrüde düşmenin yaptırımları da genel olarak izah edilecektir.

İkinci bölümde, fikrî mülkiyet kavramı ve fikrî mülkiyet hakları ele alınacaktır. Söz konusu fikrî mülkiyet değerleri fikir ve sanat eserleri, markalar, patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, coğrafi işaretler, ticaret unvanı, işletme adı, ıslahçı hakkı, entegre devre topoğrafyası, know-how ve sanal ortamlardır. Bu değerler, her birinin genel özellikleri, aynî sermaye oluşturmaları için gerekli koşulları taşımaları ve sermayeye konu olmaları yönünden var olan tartışmalarla birlikte incelenecektir.

Üçüncü bölümde ise, fikrî mülkiyet haklarının ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüt edilmesi ve tasarruf aşamaları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Taahhüde konu olan malvarlığı unsurlarının değerleme aşaması ve bu aşamada dikkate alınan etkenler, Yargıtay kararları ışığında ele alınmıştır. Sermaye taahhüdünün ifası ve yerine getirilmemesinin sonuçları, sermayeye konu oluşturan değerlerin nakdî ya da aynî olmasına göre değişmektedir. Konumuz aynî sermayeyle ilgili olduğundan, aynî sermaye taahhüdünün ifası ve bu sermayeyi koyma borcunda temerrüde düşülmesinin yaptırımları, her şirket türüne göre ayrı ayrı açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TİCARET ŞİRKETLERİNDE SERMAYE KAVRAMI

1. GENEL OLARAK

Ekonomik ve sosyal hayatın çeşitli alanlarında yer alan sermaye¹ kavramı, her alanın özelliğine göre farklı tanımlara sahiptir. İktisat biliminde sermaye, gelir yaratma yeteneğine sahip ulusal veya uluslararası düzeyde her türlü mali veya fiziksel varlık olarak tanımlanmıştır². Muhasebe alanında sermaye, bir işe tahsis olunan paranın veya para ile ölçülebilen değerlerin toplamıdır (Erem, 1965: s.124). Hukuk alanında ise sermaye, genel olarak Borçlar ve Ticaret Hukuku şirketlerinde söz konusu olup; bir ticarî işletmenin ya da ticarî şirketin amacına ulaşması için ortakların para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, şirkete koymakla yükümlü olduğu katılım payıdır (Bahtiyar, 1996: s. 7; Göle, 1976: s. 8; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 23).

Türk Borçlar Kanunu'nda ise sermaye kavramının tanımı, adî ortaklık sözleşmesinin tanımlandığı 620. maddede yapılmıştır³. Söz konusu maddede ortakların “emek ve mallarını” birleştirerek şirket kurmalarından bahsedilmiştir. Sermaye olarak konulabilecek değerler Türk Ticaret Kanunu m. 127'ye göre oldukça geniş tutulup, yalnızca emek ve mal ile sınırlanmamıştır. Söz konusu hükmün gerekçesinde “ve” bağlacının ve/veya anlamını ifade etmek amacıyla kullanıldığı belirtilmiştir. Bu ifadenin kanun gerekçesinde değil, kanun metninde yer almasının daha doğru olacağı nedeniyle söz konusu ifade, eksik ve yanıltıcı bulunmaktadır. Yine TBK m. 621'de şirket sermayesinin “para, alacak veya başka bir mal ya da emek”ten oluşacağı belirtilmiştir. Burada “ve” sözcüğü ile değerleri kısıtlamak yerine “veya” sözcüğü kullanılsa da bu ifade de 620. madde ile

---

¹ Sermaye teriminin konuşma dilinde çeşitli anlamlarda kullanılması nedeniyle ortakların sermaye koyma borcu için “katılma payı” teriminin kullanılması gerektiğini savunan; Poroy vd., 2010: s. 19.

² Türk Dil Kurumu, Bilim Sanat Terimleri Sözlüğü, **İktisadî Terimler Sözlüğü**, 2004.

³ TBK m. 620/I'de yapılan tanım, “Her ortak, para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlüdür.” şeklindedir.

uyumsuz ve yetersiz bulunmuştur (Bahtiyar, 2015: s. 19; Pulaşlı, (C.I) 2014: s. 27).

2. TİCARET ŞİRKETLERİNDE SERMAYE

2.1. Genel Olarak

Ticaret hayatında iş yapmak için sermaye gerekmektedir. Zira “şirket iktisadî ve sosyal bir birleşmeden meydana gelen bir işletmedir” tanımındaki “iktisadî” sözcüğü teşebbüs, sermaye ve emeği kapsayan bir kavramı ifade etmek için kullanılmıştır. Sermaye, şirket kavramında önemli bir unsurdur (Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 27).

Ticaret şirketleri⁴, ekonomik amaçlar güderler. Bu amaca ulaşmak için ortaklar, kendi malvarlıklarından bazı değerleri şirkete iştirak payı olarak koymakla yükümlüdürler⁵. Ticaret şirketleri tüzel kişiliğe sahip oldukları için, şirket tüzel kişiliğinin ayrı bir malvarlığı mevcuttur. Şirketin ilk malvarlığı, ortakların getirdikleri katılma paylarından oluşur. Şirketin ayrı bir malvarlığının olması, şirket alacaklıları için bir teminat niteliğindedir. Zira ticaret şirketlerinde ortakların şirket borçlarından dolayı doğrudan sorumluluğu mevcut değildir. Şirketin, alacaklılara karşı borçlarından dolayı bizzat sorumluluğu söz konusudur (Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 88; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 89; Bahtiyar, 2015: s. 46).

---

⁴ Kooperatifler ticaret şirketi olmalarına karşın, ne şahıs ne de sermaye şirketi niteliğindedir (TTK m. 124). Ortak amacının koruma ve kollama şeklinde ifade edilmesi ve amacını gerçekleştirmek için bir sermayenin varlığının şart koşulmaması, genel olarak bir dayanışmanın amaçlanması söz konusudur (KoopK m. 1; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 89). Bu nedenle çalışmamızda kooperatiflerden bahsedilmeyecektir.

⁵ Eski doktrinde Karayalçın, sermayenin ticaret şirketlerinde zorunlu bir unsur olmayıp, şirket sözleşmesinin bir sonucu olduğu ve şirket sözleşmesinin doğumu için özel bir muamele şekline gerek olmadığı görüşünü savunmakta idi. Bu görüşü eleştiren Pulaşlı, eTTK'nın 279/III ve 506. maddelerinde ve yürürlükteki TTK m. 339/III ve 576/III hükümlerinde şirketin sermayesinin esas sözleşmede yer alması gereken zorunlu unsurlar arasında sayıldığını belirtmiştir. Nitekim, sermayenin şirket sözleşmesi için zorunlu bir unsur olduğu görüşü egemendir. Bkz., Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 101, dn. 71; Domaniç (AKKŞ), 1988: s. 69.

2.2. Sermaye Şirketlerinde Sermaye Sistemleri

2.2.1. Esas Sermaye Sistemi

Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye şirketleri yönünden esas sermaye⁶ sistemi benimsenmiştir. Esas sermaye sistemi, şirket tüzel kişilik kazanmadan önce ortakların getirmeyi taahhüt ettikleri malvarlığı değerleri toplamının nakit olarak ifade edilmesi ve bunun ana sözleşmede sabit bir biçimde belirtilmesidir (Poroy vd., 2010: s. 20; Bahtiyar, 2015: s. 105; Pulaşlı, 2011: s. 593; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 277; Ulusoy, 1974: s. 93). Esas sermaye, şirketin kuruluştaki malvarlığını ifade eden itibarî bir meblağdır. Şirkette işler kötüye giderse bu malvarlığı azalarak itibarî değerinin altına düşer. Şahıs şirketlerinde ortaklar sınırsız sorumlu oldukları için bu durum önem taşımaz. Zira alacaklılar hakları için bu ortaklara başvurabileceklerdir. Fakat sermaye şirketlerinde ortaklar şirket borçlarından dolayı kendi malvarlıklarıyla sorumlu değildirlir⁷. Şirket sadece kendi malvarlığı ile sorumlu olduğu için, alacaklıların hakları korunmalıdır (Poroy vd., 2010: s. 19, 20; Pulaşlı, 2011: s. 593). Bu nedenle sermaye şirketlerinde en az esas sermaye sistemi benimsenerek, alacaklıların hakları korunmuştur.

Esas sermaye, ortakların sermaye taahhütlerinin tamamından oluşmaktadır. Esas sermayenin azaltılması ve çoğaltılması ana sözleşme değişikliği gerektirir (Pulaşlı, 2014: s. 631; Poroy, 2014: s. 19; Bahtiyar, 2015: s. 105).

2.2.2. Kayıtlı Sermaye Sistemi

Bazı anonim şirketlerde kayıtlı sermaye sistemi kabul edilmiştir. Kayıtlı sermaye şirketin ana sözleşmesinde gösterilen alt ve üst sınırlar arasında, ana

---

⁶ eTTK'nın anonim şirketleri düzenleyen 269. maddesinde "esas sermaye" ifadesi kullanılırken, güncel kanunun 329. maddesinde "sermaye" ifadesi kullanılmıştır. eTTK kayıtlı sermayeyi sadece halka açık AŞ'lere özgülemişti. Fakat yeni TTK ile halka kapalı AŞ'ler de kayıtlı sermaye sisteminden faydalanabilecektir. Bu nedenle Kanunda her iki sistemi de kapsayan "sermaye" ifadesi kullanılmıştır. Bu değişikliği yerinde bulan görüş için bkz. Bahtiyar, 2015: s. 105.

⁷ Ortakların sorumlulukları kural olarak şirkete karşıdır ve esas sermaye payı ile sınırlıdır. Fakat 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 35. maddesi hükmüne göre, limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu tutulmuştur.

sözleşme değişikliği usulüne uyulmaksızın Yönetim Kurulu (YK) kararıyla sermaye artırımına izin veren bir sistemdir. Kayıtlı sermaye taahhüt edilmiş ya da ödenmiş değildir. Sadece yönetim kuruluna sermaye artırma konusunda tanınan yetkinin sınırlarını belirleyen rakamdır (Tekinalp, 2013: s. 73; Poroy, 2014: s. 19; Bahtiyar, 2015: s. 105; Pulaşlı, 2014: s. 634). Limited şirketlerde kayıtlı sermaye sistemi kabul edilmemiştir⁸.

2.3. Sermaye Şirketlerinde Sermayenin Özellikleri

Sermaye şirketleri için sermaye tanımından anlaşılmasa da, kanunun geneline göre değerlendirecek olursak sermaye üç özelliği taşımaktadır. Bu özellikleri aşağıda sırasıyla inceleyeceğiz.

2.3.1. Belirli Bir Miktarın Nakit Olarak İfade Edilmiş Olması

Ana sözleşmede esas sermaye olarak belirli bir miktar paranın nakit olarak belirtilmesi gerekmektedir (TTK m. 339/II-e, 576/I-c). Esas sermayenin nakit olarak öngörülmesi koşulu, aynî sermaye taahhüt edildiği durumlarda önemlidir. Zira sermaye şirketlerine paranın yanında mal, hak ve alacak gibi değerler de sermaye olarak konulabilmektedir. Sermaye olarak konulan bu değerlerin ana sözleşmede Türk Lirası olarak ifade edilmesi gereklidir. Kanunda, aynî sermaye olarak konulan mal ve haklara değer biçme konusunda özel hükümler mevcuttur⁹. Değer biçme işi, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesince¹⁰ atanacak bilirkişiler tarafından yapılır. Bilirkişi raporunda, seçilen değerlendirme yöntemi, bu yöntemin somut olay açısından herkes için en adil ve uygun yöntem olduğu, alacağın gerçekten var olduğu ve tahsil yeteneğinin bulunduğu hususları ayrıntı ve gerekçeleriyle açıklanmalıdır. Bilirkişinin bu raporu resmî niteliktedir¹¹.

⁸ Limited şirketlerde kayıtlı sermaye sisteminin kabul edilmemesinin nedeni olarak, az ortaklı limited şirketlerde sermaye artırımını zaten kolay olduğu için, önemli bir kararı müdürlere bırakmanın doğru olmayacağını belirten Tekinalp, 2013: s. 453; Bahtiyar, 2015: s. 456. Kayıtlı sermaye sistemiyle ilgili bkz., Bahtiyar, 1996: s. 34 vd.

⁹ TTK m. 339/II-e, 342, 343, 346, 551, 582, 583 vb.

¹⁰ Kanun hükmünde “mahkeme” ifadesi yerine “asliye ticaret mahkemesi” denilmiştir. Bu ifade iş bölümüne (TTK m. 5) değil, göreve vurgu yapmak için bilinçli olarak tercih edilmiştir: Tekinalp, 2013: s. 157.

¹¹ Bilirkişi raporunun resmî niteliğini haiz olmasının birinci sonucu, rapora yargısal nitelik vermesidir. Zira raporun mahkeme tarafından kabul edilmesinin yanında, rapora itiraz olanağı da tanınmıştır. Bu hususun uyuşmazlık konusu olabileceği ve mahkemede çözüme

Rapora kurucular ve menfaat sahipleri itiraz edebilir¹² (TTK m. 343). Bu husus çalışmamızın 3. bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

Sermaye şirketlerinde esas sermaye için asgarî sınır belirlenmiştir¹³. AŞ'de esas sermayenin en az elli bin Türk Lirası olması gerekmektedir. Kayıtlı sermaye sistemi kabul edilmişse başlangıç sermayesi en az yüz bin Türk Lirası olmalıdır. Söz konusu asgarî sınır Bakanlar Kurulu tarafından artırılabilir (TTK m. 332/I). Limited şirketlerde ise sözleşmede gösterilmesi zorunlu esas sermaye tutarı on bin Türk Lirasıdır. Bu asgarî sınır Bakanlar Kurulu tarafından on katına kadar artırılabilir (TTK m. 580). Asgarî sermaye tutarı açısından özel kanunlarla kurulan şirketler için farklı sınırlar belirlenmiştir¹⁴.

2.3.2. Ortakların Sermaye Taahhütlerinin Tamamından Oluşması

Esas sermayeyi oluşturan payların kurucular tarafından ana sözleşmede tamamen taahhüt olunması gerekmektedir (TTK m. 341, 585). Tamamen taahhüt edilme şartı, sermaye olarak nakdî ya da aynî sermayenin taahhüt edilmesine bağlı değildir. Her iki hâlde de tamamen taahhüt gerekir¹⁵ (Bülbül, 2006: s. 7; Bahtiyar, 2015: s. 107).

---

kavuşturulabileceği ifade edilmiştir. Diğer sonuç ise, raporun vergi mevzuatı yönünden de yargısal nitelikte olmasıdır. Bkz., Tekinalp, 2013: s. 157.

¹² Bilirkişi raporuna itiraz edebilecek kişiler arasında “işlem denetçisi” ifadesi de yer almaktayken, sonradan yapılan bir değişiklikle bu ifade hükümden çıkarılmıştır. Moroğlu'nun TTK henüz tasarı aşamasındayken, işlem denetçisi ve raporunun kuruluş için fazladan masraf yaratacağı nedeniyle kanun maddesinden çıkarılması yönündeki açıklamaları için bkz., Moroğlu, 2006: s. 155, 156.

¹³ Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 20'de anonim ve limited şirketlerin, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde sermayelerini anılan Kanunun 332 ve 580. maddelerinde öngörülen tutarlara yükseltmeleri gerektiği, aksi hâlde bu sürenin sonunda infisah etmiş sayılacakları düzenlenmiştir.

¹⁴ Örnek olarak, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 7/f hükmüne göre, Türkiye'de kurulacak bir bankanın nakden ve her türlü muvazaadan âri olarak ödenmiş sermayesinin en az otuz milyon Türk Lirası olması gerekmektedir. 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu m. 11 hükmüne göre ise, kiralayan şirketler yalnızca anonim şirket şeklinde kurulabilir, bu şirketlerin ödenmiş sermayeleri bir milyar Türk Lirasından az olamaz ve yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye'de şube açmaları halinde ödenmiş sermayeleri asgari iki milyon Amerika Birleşik Devletleri Doları karşılığı Türk Lirasıdır. Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Esaslar Tebliği m. 4/IX'a göre ise, kayıtlı sermaye sistemine geçecek ortaklıkların başlangıç sermayeleri 3.500.000 TL, finans piyasasında faaliyet gösteren şirketlerin kayıtlı sermaye sistemine geçişlerinde aranacak başlangıç sermaye tutarı ise 25.000.000 TL'den az olamaz.

¹⁵ Sermaye artırımı söz konusu ise artırım sırasında tamamen taahhüt edilen ve nakit sermayenin ödenmesi öngörülmüş olan kısmının da ödenmiş olması gerekir.

Esas sermayenin taahhüdü ile taahhüt edilen sermayenin ifa edilmesi farklı aşamalardır. Sermayenin tamamının kuruluş aşamasında taahhüt edilmesi zorunluysen, taahhüt edilen sermayenin tamamının bu aşamada ifa edilmesi zorunlu değildir. TTK m. 344 hükmüne göre anonim şirketlerde nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, kalanı da şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmelidir. Limited şirketlerde de esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi hususunda anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir¹⁶.

2.3.3. Paylara Bölünmüş Olması

Sermayenin paylara bölünmesi hususu anonim ve limited şirketlerde farklıdır. Anonim şirketlerde esas sermaye belirli sayıda paylara bölünmüş olup, her payın belirli bir itibarî değeri vardır. Her payın itibarî değeri ana sözleşmeye yazılmak zorundadır (TTK m 339/II-c). Anonim şirketlerde payların itibarî değerleri toplamı esas sermayeye eşittir. Kısacası esas sermaye, şirketin çıkardığı payların itibarî değerlerinin toplamından oluşur (Bahtiyar, 2015: s. 108; Pulaşlı, 2011: s. 598).

TTK'da payların itibarî değerlerinin bulunması zorunluluğu öngörölmüş, itibarî değersiz ya da itibarî değeri kesirle ifade edilen paylar kabul edilmemiştir (Tekinalp, 2013: s. 75). TTK m. 476/I hükmüne göre anonim şirketlerde payın itibarî değeri en az bir kuruluş olmalıdır. Bu değerden aşağı bir bedelle pay çıkarılamaz; fakat üzerinde çıkarılabilir. Bir kuruluş ve katları olarak yükseltilebilen bu itibarî değer, Bakanlar Kurulu tarafından yüz katına kadar artırılabilir

---

¹⁶ Limited şirketleri düzenleyen TTK m. 585'te yapılan 26/6/2012-6335/31 sayılı değişiklik ile esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin kıyasen uygulanacağı belirtilmiş; 588. maddenin birinci fıkraya hükmü saklı tutulmuştur.

(Bahtiyar, 2015: s. 108; Pulaşlı, 2011: s. 597, 598.)¹⁷. Payların eşit itibarî değerde olması zorunlu değildir¹⁸.

Limited şirketlerde sermaye paylara bölünmemiştir. TTK m 583/II'de, esas sermaye paylarının itibarî değerlerinin en az yirmi beş Türk Lirası veya bunun katları olması gerektiği düzenlenmiştir. Ortakların oy hakkı esas sermaye paylarının bu itibarî değerlerine göre hesaplanır. Bir esas sermaye payının vereceği oyun itibarî değere göre hesaplanmasının (TTK m. 618), esas sermayenin paylara bölüdüğü anlamına gelmeyeceği de söz konusu kanun maddesinde açıkça belirtilmiştir (Tekinalp, 2013: s. 453; Poroy vd., 2010: s. 787)¹⁹. Maddenin eTTK'daki karşılığı olan 507/III hükmünde de, devir için bölme ve mirasın taksimi dışında ortağın sermayesinin bölünmez bir bütün olduğu ifade edilmiştir.

2.4. Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilebilecek Değerler

Ticaret şirketlerine getirilebilecek sermayenin türü ve miktarı, şirketin türü ve amacına göre değişmektedir (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 102). Genel olarak ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerler TTK 127/I. maddesinde sayılmıştır²⁰. Bunlar:

- *Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,*
- *Fikrî mülkiyet hakları,*
- *Taşınurlar ve her çeşit taşınmaz,*
- *Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,*
- *Kişisel emek,*
- *Ticari itibar,*

---

¹⁷ Esas sermayenin paylara bölünmüş olmasının bir sonucu da, ortakların paylarının kıymetli evrak niteliğinde hisse senetleri tarafından temsil edilmesidir. Anonim şirketin payın bağlandığı bu hisse senedini çıkarmakla yükümlü olduğu yönündeki görüş için bkz., Poroy vd., 2010: s. 210, 211.

¹⁸ Bununla birlikte, farklı itibarî değerdeki paylara eşit oy hakkı tanınarak imtiyazlı pay da yaratılamaz. Oy hakkında imtiyaz ancak eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir (TTK m. 479/I).

¹⁹ eTTK m. 507 ile esas sermayenin paylara değil, ortak sayısına bölünmesini kabul etmişti ve her ortağın bir sermaye payı vardı. Yürürlükteki TTK m 583/III ile bir ortağın birden çok esas sermaye payına sahip olması imkânı getirilmiştir. Bkz Bahtiyar, 2015: s. 401.

²⁰ Kanun maddesinde sayılan malvarlığı parçalarının ticaret ortaklıklarına özgü olmayıp, TBK m. 620'nin genişletilmiş bir tekrarı niteliğinde olduğu görüşü için bkz Poroy vd., 2010: s. 84.

- Ticari işletmeler,
- Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,
- Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,
- Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer.

Bu değerler sınırlama amaçlı değil, örnek olarak sayılmıştır. Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, devri mümkün olan ve ekonomik değer taşıyan her tür değer ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilir. Bu değerlerden bir veya birkaçı aynı anda da sermaye olarak konulabilir (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 102; Bahtiyar, 2015: s. 49).

3. SERMAYE OLARAK KONULABİLECEK DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI

3.1. Sınıflandırmanın Önemi

Türk Ticaret Kanunu'nda sermaye türleri açıkça sınıflandırılmamıştır. Fakat öğretilde, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerler nakdî, aynî ve şahsî emek olarak sınıflara ayrılmıştır. Ticaret şirketlerinde nakdî sermaye ile aynî sermaye ayrımı, hem sermaye taahhüdü hem de sermaye borcunun taahhüt ve ifa ediliş tarzı açısından farklı uygulama esaslarına sahip olmaları nedeniyle önem taşımaktadır (Sevi, 2013: s. 151).

3.2. Nakdî Sermaye

Nakdî sermaye, kavramın lafzından da anlaşıldığı gibi, ortaklığa belirli bir miktar nakit paranın sermaye olarak konulmasıdır. Nakdî sermaye ifadesinden sadece paranın anlaşılması gerektiği görüşünün yanında (Erem, 1965: s. 20; Göle, 1976: s. 27; Sevi, 2013: s. 161; Bülbül, 2013: s. 159), nakdî sermayenin para, alacaklar ve kıymetli evraktan oluştuğu görüşünü savunan yazarlar da vardır (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 102). TTK'da nakdî ve aynî sermaye tanımları yapılmamış olsa da, TTK m. 339/II-e bendinde yer alan “paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar” ifadesi, kanun koyucunun parayı diğer değerlerden ayrı

tuttuğunu göstermektedir²¹. Alacak hakkının taahhüt edildiği durumda hakkın konusu bir para alacağı olsa dahi, nakdî sermaye kapsamı dışında değerlendirilecektir. Zira sermaye olarak taahhüt edilen şey para değil, taahhüt eden ortağın bir kişiye karşı sahip olduğu alacak hakkı niteliğindedir (Arıcı, 2003: s. 97). Kıymetli evrakın taahhüt edilmesi durumunda da nakdî sermayeden söz edilemez. Zira kıymetli evrak, para gibi işlem göremez. Kıymetli evrak türlerinin nakit gibi işlem görmemesi yönünde birtakım önlemler alınmış olması da buna işarettir²².

Nakdî sermayenin değeri konusunda bir tartışma olmayacağı için, aynı sermaye taahhütlerindeki gibi ayrıca değer tespitine gerek yoktur. Sermaye borcunun para olması şirket için avantajlıdır. Zira şirket eline geçen nakit parayı, şirket sözleşmesindeki konu ve amaç yönünden sınırlamalara uygun olmak kaydıyla, şirket faaliyetlerinin gerçekleşmesi için dilediği gibi değerlendirebilecektir. Şirket malvarlığında nakit durumda bulunan sermaye, şirket alacaklılarına karşı sorumluluğun söz konusu olduğu durumlarda, nakit dışı değerler paraya çevrilirken yaşanabilecek muhtemel değer kayıplarından alacaklıların zararlı çıkmasını da önlemektedir (Sevi, 2013: s. 159, 160)²³.

Anonim şirketlerde ve TTK m. 585 uyarınca limited şirketlerde kural olarak, nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, kalan kısım da şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmelidir (TTK m. 344/I). Fakat nakit sermaye borcunun ödeme zamanı ve şekli şirket ana sözleşmesinde belirtilmişse, ortaklar taahhütlerini buna uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdürler (Pulaşlı, 2014 (C.I), s. 112; Tekinalp vd.,

---

²¹ Teknik bir mekanizmaya depolanan değer birimlerinden oluşan elektronik para da, nakdî sermaye taahhüdüne konu olamaz. Zira Ecash sistemindeki elektronik paranın tedavül yeteneği bulunmamaktadır. Bu konuda bkz., Şener, 2007: s. 455-490.

²² TTK m. 784 ile çek üzerine yazılmış kabul kaydı geçersiz sayılmıştır. Çekte kabul yasağı olarak adlandırılan bu ilkenin gerekçelerinden biri de, kabulün çekte banknot işlevi getireceği ve devletin banknot çıkarma konusundaki tekel yetkisinin ihlâl edilmiş olacağıdır. İlgili konu için bkz. Bahtiyar, 2013: s. 140.

²³ Nakdî sermaye borcunun yabancı para ile ödenmesi mümkündür. Şirket sözleşmesinde ödemenin münhasıran Türk Lirası ile yapılacağı öngörülmemişse, nakdî sermaye borcunun yabancı parayla ödenmesinin önünde bir engel yoktur. Fakat şirket kuruluşunda ya da sermaye artırımı aşamasında yabancı paranın sermaye olarak taahhüdü ile, nakdî sermaye koyma borcunun yabancı parayla ödenmek istenmesi durumu birbirinden farklıdır. Zira yabancı paranın sermaye olarak taahhüdü doğrudan sermaye borcunun niteliğiyle ilgiliyken, nakdî sermaye taahhüdünün yabancı para ile ödenmesi ifa aşamasıyla ilgilidir. Ayrıntılı açıklama ve prosedür için bkz. Sevi, 2013: s. 161 vd.

2010: s. 534). Kollektif ve komandit şirketlerde ise nakdî sermaye borcunun ödenme zamanı ve miktarı şirket sözleşmesinde belirlenir (TTK m. 129).

Ticaret şirketlerinde nakdî sermaye borcunu ödemede temerrüde düşülmesi durumunda mütemerrit ortak, şirketin tescil tarihinden itibaren işleyecek temerrüt faizini ödemekle yükümlüdür (TTK m. 129). Şirket temerrüde düşen ortaktan, sermaye borcunun zamanında ödenmemesi nedeniyle uğradığı zararın tazminini de isteyebilir. Fakat bu tazminatı isteyebilmek için şirketin öncelikle ihtar çekmesi ve ortaklığın zarara uğradığını kanıtlaması gerekir (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 114; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 94).

3.3. Aynî Sermaye

3.3.1. Genel Olarak

Ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerler TTK m. 127’de ayrıntılı şekilde sayılmıştır. Fakat bu değerler sınırlı sayıda değildir. Söz konusu kanun maddesinde sayılan para dışındaki değerler ve sayılmayan diğer maddî değerler aynî sermaye olarak kabul edilir.

TTK metninde, para dışındaki değerler için aynî sermaye ifadesi kullanılmıştır. Nakit olmayan sermaye türlerine aynî sermaye denmektedir (Ansay, 1975: s. 30). TTK m. 342’de de aynî sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurlarından bahsedilmiştir. Söz konusu madde eTTK’da mevcut olmamakla birlikte, kanun birçok maddesinde aynî sermaye kavramından bahsetmekteydi. Doktrinde de ayın kavramının devredilebilen her tür maddî ve gayri maddî servet unsurlarını içerdiği çoğunluk tarafından kabul edilmiştir²⁴. Eşya hukukunda ayın veya eşya, “*üzerinde bireysel hâkimiyet sağlanabilecek, ekonomik bir değer taşıyan, kişi ve hayvanlar dışındaki cismanî varlıklar*” olarak tanımlanmıştır (Oğuzman vd., 2012: s. 8). “Aynî sermaye” ifadesini kullanan Pulaşlı, eşya hukuku anlamında ayın kavramı taşınır ve taşınmaz malları ifade etse de, ticaret hukuku anlamında aynî sermaye ifadesine taşınır ve taşınmaz malların

²⁴ Bu görüşü savunan yazarlar için bkz., Ansay, 1975: s. 30; Davran, 1962: s. 7-8; Erem, 1965: s. 20; Öçal, 1970: s. 307; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 103; Sevi, 2013: s. 150, dn.148’deki yazarlar.

yanında hakların da dâhil edilmesi gerektiğini savunmuştur (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 103). Fakat aynî sermaye ifadesini eleştirenler de olmuştur. Moroğlu, ayın veya aynî sermaye deyimlerinin çoğu yerde “işletme” ve “haklar” sözcükleriyle birlikte kullanılması ve daha çok taşınır ve taşınmaz malları çağrıştırmaları nedeniyle, aynî sermaye ifadesi yerine “paradan başka sermaye” ifadesinin kullanılması gerektiğini savunmuştur (Moroğlu, 2006: s. 148). Poroy da “paradan başka katılma payı” ifadesini kullanmıştır. Fakat bu ifadeyi ayın ve emek olarak ikiye ayırmıştır. Konumuzla ilgili olan fikrî mülkiyet hakları, yine ayın kapsamında kalmıştır (Poroy vd., 2010: s. 84). Arıcı ise, sermaye taahhüdüne konu olabilecek alacak hakları ve fikrî mülkiyet hakları gibi hakların aynî sermaye kapsamında olmayacağını ileri sürerek, nakit dışı sermaye ifadesinin kullanılması gerektiğini savunmuştur (Arıcı, 2003: s. 24). Gerçekten de “aynî” sözcüğü, madde olarak verilen, nesnel, para dışındaki tüm maddî şeyler gibi tanımlara sahiptir²⁵. Gayrimaddî bir değer teşkil eden haklar için aynî ifadesinin kullanılması, aynî sözcüğünün anlamına uygun değildir. Fakat aynî sermaye ifadesi, TTK’da birçok kez para dışındaki değerler anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle TTK hükümleri üzerinden yürüttüğümüz çalışmamızda, TTK maddelerinde de nakit dışı sermaye kavramına özgülenen “aynî sermaye” ifadesini kullanacağız.

Aynî sermayenin konulması, şirketin kuruluşunu nitelikli hâle getirir²⁶. Kuruluşun nitelikli hâle gelmesinin sonucu olarak kuruluş işlemleri bilirkişi incelemesi gibi ek incelemelere bağlanmıştır²⁷. Bu koşul, alacaklıları korumak ve yolsuzlukları önlemek amacıyla konulmuştur (Tekinalp vd., 2010: s. 94; Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 656).

---

²⁵ “Madde olarak verilen” şeklindeki tanım için bkz., TDK Güncel Türkçe Sözlük; “nesnel” şeklindeki tanım için bkz., Medenî Hukuk Terimleri Sözlüğü; “para dışındaki tüm maddî şeyler” şeklindeki tanım için bkz., İktisat Terimleri Sözlüğü. Sözlüklere <http://www.tdk.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır / 03.04.2015.

²⁶ Kuruluşu nitelikli hâle getiren diğer sebepler kuruluş sırasında kurulmakta olan şirket için bir işletme ya da ayının satın alınması, ve kuruculara kârdan pay verilmesidir, Tekinalp vd., 2010: s. 94.

²⁷ Bunlardan başka, kurucular beyanının ve işlem denetçisi raporunun ek açıklamalar içermesi gerekmektedir (TTK m. 554). Fakat 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi ile yapılan değişiklikle işlem denetçiliği müessesesi kaldırılarak, bu işlerin denetlemesinin bilirkişi tarafından yapılacağı düzenlenmiştir.

3.3.2. Aynî Sermayede Bulunması Gereken Özellikler

Sermaye oluşturacak değerler TTK m. 127’de sayılanlarla sınırlı olmasa da, aynî sermaye teşkil edecek değerlerin bazı ölçütlere uygun olması gerekmektedir. Bu ölçütler ticaret şirketinin türüne göre değişir. Bu nedenle konu, sermaye şirketleri ile şahıs şirketleri yönünden ayrı ayrı değerlendirilecektir.

3.3.2.1. Sermaye Şirketleri Açısından

Sermaye şirketlerine aynî sermaye olarak konulabilecek değerlerin taşınması gereken nitelikler TTK m. 342 ve m. 581 ile öngörülmüştür. Söz konusu hükümlere göre üzerlerinde sınırlı aynî bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakit olarak değerlendirilebilen ve devrolunabilen malvarlığı unsurları aynî sermaye olarak konulabilir²⁸.

3.3.2.1.1. Maddî Edim Niteliğinde Olması

Borçlunun borcunun konusuna edim denir (Oğuzman ve Öz, 2013: s. 6). Edim borçlunun verme, yapma veya yapmama şeklinde yerine getirmekle yükümlü olduğu davranıştır. Borçlunun bedenî ya da fikrî gücüyle yerine getirilebilecekse şahsî, malvarlığı ile yerine getirilebilecekse maddî edim borcundan söz edilir (Oğuzman ve Öz, 2013: s. 7).

Maddî edim, malvarlığı ile yerine getirilmesi gereken bir edimi ifade etmektedir. Bir kişinin para ile ölçülebilen değere sahip haklarına malvarlığı denir (Oğuzman ve Barlas, 2013: s. 141). Doktrinde malvarlığına borçların da dâhil olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Fakat bu tartışma konumuz açısından önem taşımamaktadır. Zira alacaklıyı ilgilendiren, borçlunun malvarlığındaki aktif unsurlardır (Ayiter, 1968: s. 95). Sermaye taahhüdü borcunun alacaklısı olan sermaye şirketini ilgilendiren de, borçlu ortağın malvarlığının aktif kısmı olacaktır. Sermaye taahhüdünde bulunan ortağın borçları, bir ticarî işletmenin

---

²⁸ İsviçre Borçlar Kanunu’nun anonim şirketlerle ilgili hükümlerini değiştirmek için hazırlanan Tasarı’da şirkete aynî sermaye olarak konulabilecek değerler için 4 koşul yer almaktadır. Bunlar aktifleştirilebilme, devredilebilme, şirketin serbestçe tasarruf edebilmesi ve nakde çevrilebilme olarak belirlenmiştir. Bkz., Çağlar, 2010: s. 37.

bütünüyle sermaye olarak konulduğu hâlde önem arz eder. Zira bu durumda ticarî işletme, ticaret şirketine aktif ve pasifiyle birlikte geçecektir²⁹ (TBK m. 202/I; Arıcı, 2003: s. 15; Bülbül, 2006: s. 24).

Aynî sermayede bulunması gereken özellikler arasında maddî edim niteliğini haiz olması gerektiği açıkça belirtilmemiştir. Fakat aynî sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurlarının taşınması gerektiği özellikleri sayan hükümlerde, yapma edimi niteliğindeki hizmet edimi, kişisel emek ve ticarî itibarın sermaye şirketlerinde sermaye olarak konulamayacağı ifade edilmiştir (TTK m. 342, 581). Buradan, sermaye taahhüdünün ancak malvarlığından yerine getirilmesi, yani maddî edim olması gerektiği sonucuna ulaşıyoruz. Zira sermaye şirketlerine bedensel ya da fikrî çalışmayla yerine getirilebilen, yani şahsî edim niteliğinde olan yapma edimlerinin taahhüt edilmesi mümkün değildir (Aricı, 2003: s. 18).

Sermaye şirketlerinde aynî sermaye taahhüdünün konusu, malvarlıksal bir hakkın ortaklığa tamamen devredilmesi şeklinde olabileceği gibi, söz konusu hakkın içeriğindeki bazı yetkilerin bağımsızlaştırılarak bir hak olarak özgülmesi şeklinde de olabilir. Malvarlıksal bir hak üzerinde sınırlı aynî hak tesisi taahhüdü bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Aricı, 2003: s. 16).

Şirkete sermaye olarak malvarlıksal bir hakkın devri veya üzerinde sınırlı hak tesisi dışında, söz konusu hakkın faydalanma ve kullanma haklarının taahhüt edilmesi de mümkündür³⁰.

Aynî sermaye taahhüdünün konusu bir şey verme ya da yapma niteliğindeki müspet edimlerdir. Borçluya bir davranışı yapmama borcu yükleyen menfî edimler, sermaye şirketlerinde katılım payı olarak konulamaz³¹. Borçlunun bedenî

---

²⁹ İşletme aktif ve pasifiyle birlikte devredildiği hâlde, öncelikle devredilen net değer hesaplanır. Bu değer sermaye taahhüdüne eşit olabileceği gibi, taahhütten fazla ya da az da olabilir. Aktif ve pasifleriyle birlikte devredilen bir işletmenin net değerinin muhasebesinin hesaplanması için bkz., Sağlam ve Şengel, 2011: s. 30-34. Ticarî işletmenin devriyle ilgili bkz., Aydın vd., 2013: s. 229 vd.; Arıcı, 2008: s. 25 vd.

³⁰ TTK m. 127'de sayılan değerler sınırlayıcı olmadığı için sadece taşınır ve taşınmaz malların değil, diğer malvarlığı değerlerinin de faydalanma ve kullanımına ilişkin hakları sermaye olarak konabilir. Arıcı, 2003: s. 17, 18.

³¹ Örneğin rekabet etmeme yükümü, sermaye şirketinde taahhüt edilemez. Arıcı, 2003: s. 18.

veya fikrî çalışma gücü ile yerine getirebileceği şahsî edimler de aynî sermaye olarak konulamayacaktır.

3.3.2.1.2. Devredilebilir Nitelikte Olması

Ticaret şirketleri, ortakların malvarlığından bağımsız ve ayrı bir malvarlığına sahiptir (Bahtiyar, 2015: s. 46; Poroy vd., 2010: s. 80; Pulaşlı, 2011: s. 74). Sermaye şirketine aynî sermaye taahhüdünde bulunan ortağın, taahhüde konu oluşturan malvarlığı değerini ortaklığa devretme yükümlülüğü vardır. Bu nedenle taahhüde konu olan malvarlığı unsurunun devredilebilir olması gerekmektedir.

Aynî sermaye malvarlıksal bir değere dayanmasının yanında, devredilebilirlik niteliğini de haiz olmalıdır. Devredilebilirlik şartını müstakil olarak devredilebilmek olarak anlamamak gerekir. Zira bu durumda ticarî işletmeden ayrı şekilde devri mümkün olmayan ticaret unvanının sermaye olarak konulması da mümkün olmayacaktır (Çağlar, 2010: s. 37). Bir hakkın malvarlıksal bir değer teşkil etmesi, devredilebilirlik unsurunun var olduğu anlamına gelmez. Örneğin kanun, sözleşme veya işin niteliği gereği alacak hakkının devredilmesi yasaklanmış olabilir (BK m. 183/I). Bu durumda alacak hakkı borçlunun malvarlığının aktif kısmında bulunmasına karşın, devredilemez. Devredilemeyeceği için de aynî sermaye olarak taahhüt edilemez (Arıcı, 2003: s. 23).

3.3.2.1.3. Para İle Ölçülebilir Nitelikte Olması

Sermaye şirketlerinde esas sermaye sisteminin benimsenmesi nedeniyle, esas sermayenin niteliği gereği şirket sermayesi belirli ve önceden tespit edilmiş olmalıdır³². Aynî sermaye taahhütlerinde de bu değerlerin bilirkişiler tarafından belirlenmiş değeri şirket sözleşmesinde gösterilmelidir. Zira sermaye şirketlerinde ortaklar yönünden sınırlı sorumluluk prensibi geçerli olduğu için, ortaklık

---

³² TTK m. 329 ile anonim şirketin sermayesinin belirli ve paylara bölünmüş olması, TTK m. 573 ile de limited şirketlerde esas sermayenin belirli olması gerektiği öngörülmüştür. Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 277; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 631; Bahtiyar, 2015: s. 106; Sevi, 2013: s. 155.

alacaklılarının korunması açısından taahhüt edilen değerin para ile ölçülebilir nitelikte olması gerekir (Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 277; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 631; Sevi, 2013: s. 155).

Sermaye şirketinin kuruluş aşamasında yapılacak ana sözleşmede ortaklığın sermayesi, her payın itibarî değeri ve ödeme koşulları belirtilmelidir (Tekinalp vd., 2014: s. 308; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 655). Bu nedenle aynî sermaye taahhüdüne konu olan malvarlığı değerleri para ile ölçülebilir nitelikte olmalıdır. Zira esas sermayenin belirli ve önceden saptanmış olması gerekir. Nakit sermaye taahhütleri bu yönden sorun teşkil etmese de, aynî sermayeye konu olan malvarlıksal değerlerin nakit olarak tespit edilmesi gerekecektir.

Kesin bir miktar para ile ölçülebilir değere sahip olmayan ya da parasal değerinin belirlenmesi güç olan değerler malvarlığı unsuru teşkil etseler de, aynî sermaye olarak konulamazlar (Arıcı, 2003: s. 23). Zira kuruluş aşamasında sermayenin tamamen taahhüt edilmesi gerekir (TTK m. 341). Parasal değeri bilinmeyen bir malvarlığı unsurunun sermaye olarak konulması ise mümkün değildir. Aynî sermayeye bilirkişi tarafından değer biçilmesi gerekliliği kanun koyucu tarafından açıkça ifade edilmiştir. TTK m. 343 hükmüne göre, anonim şirketlere aynî sermaye konulması hâlinde değer tespiti bilirkişi tarafından hazırlanacak değerlendirme raporunda belirtilir. Raporunda aynî sermaye olarak konulan değerlerin tam karşılığı Türk Lirası türünden yazılır.

TTK m. 347 hükmüne göre anonim şirketlerde itibarî değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz (Tekinalp vd., 2014: s. 560; Pulaşlı, 2014 (C. II): s. 1468). TTK m. 583/IV hükmü de limited şirketlerde esas sermaye paylarının en az itibarî değerden çıkarılabileceğini düzenlemiştir. Sermaye olarak konulan değerlerin parasal miktarı bilinmeden itibarî değer hesabı yapmak mümkün olmayacaktır. Kanundaki bu emredici hükümlere uyulması için aynî sermayenin para ile ölçülebilir nitelikte olması zorunludur.

3.3.2.1.4. Üzerinde Sınırlı Aynî Hak, Haciz veya Tedbir Bulunmaması

Kanun aynî sermayeyi tanımlarken, üzerinde sınırlı bir aynî hak, haciz veya tedbir bulunmaması gerektiğini ifade etmiştir (TTK m. 342, 581). eTTK'da yer almayan bu ifade, bu değerlerin sermaye olarak konulmasının, sermayenin korunması ilkesi ile bağdaşmayacağı gerekçesiyle getirilmiştir³³. Bu hükümden, sermaye şirketlerine aynî sermaye olarak konulacak malvarlığı unsurlarının kısıtlamadan uzak olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır³⁴. Üzerinde sınırlı aynî hak, haciz veya tedbir bulunan malvarlığı unsurunun, şirketin tam ve fiilî tasarrufu altına girmesi mümkün değildir. Bu nedenle şirket sermayesi tam olarak oluşamayacağından, söz konusu sınırlama ile şirketin zarara uğramasının önüne geçilecektir³⁵ (Sevi, 2013: s. 157).

Sınırlı aynî haklar, Türk Medeni Kanunu'nun dördüncü kitabının ikinci kısmında düzenlenmiştir. Bunlar irtifak hakları, taşınmaz yükü ve taşınır/taşınmaz rehinlerinden oluşmaktadır. Sınırlı aynî haklar sahibine eşya üzerinde sınırlı, fakat doğrudan hâkimiyet sağlamaktadır (Oğuzman vd., 2012: s. 765). TTK m. 342 ve 581, herhangi bir ayırım yapmaksızın üzerinde sınırlı aynî hak bulunan malvarlığı unsurlarının sermaye olarak konulmasını yasaklamıştır. Şirkete sermaye olarak

³³ Bkz. Gerekeç m. 342. Söz konusu sınırlama, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu, 25 Ekim 2012 tarih ve 2012/30/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesi ya da İsviçre Borçlar Kanunu'nda öngörülmeleyen bir önlemdir. eTTK'da da bu sınırlama öngörülmediği için, bu malvarlığı unsurları, para ile ölçülebilir ve devredilebilir olması kaydıyla aynî sermaye olarak konulabilmekteydi. Taahhüdün ifasının mümkün olmaması hâlinde sorun, Borçlar Hukuku'nun ifa imkânsızlığı veya hukukî ayıp gibi genel hükümlerinin kıyasen uygulanması ile çözülmekteydi. Bkz., Sevi, 2013: s. 157.

³⁴ eTTK'da böyle bir ifade bulunmadığı için bu sonuca ulaşmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır. İsviçre Borçlar Kanunu'nun 633. maddesindeki aynî sermayenin anonim şirketlerin münhasır tasarrufu için konulması gerektiği prensibini örnek alan, eTTK m. 285/II'de taşınır için "doğrudan doğruya tasarruf edilebileceği" ifadesi kullanılmıştır. Bazı yazarlar, bu ifadenin taşınmazlar için kullanılmadığı, bu nedenle taşınırın münhasıran şirketin tasarrufunda bulunması gerekirken taşınmazlarda bunun aranmayacağı yönünde bir algı oluşabileceğini belirtmişlerdir. Bu yazarlar, Yargıtay'ın bu konudaki içtihadı birleştirme kararları çerçevesinde, İsviçre Borçlar Kanunu m. 633'teki ilkenin anlam ve amacına uygun olarak taşınmazlar için de aranması gerektiğini savunmuşlardır. Bkz. Bülbül, 2006: s. 134 vd. Domaniç ise, bir aynî sermayenin üzerinde sınırlı bir aynî hak, haciz ya da tedbir bulunmasının sermaye olarak konulmalarına engel teşkil etmeyeceğini savunmuştur. Bkz., Domaniç, 1988: s. 149, 150. Fakat TTK m. 342 düzenlemesiyle bu tartışmalar açıklığa kavuşmuştur.

³⁵ Kendigelen'e göre, para ile ölçülebilen ve devredilebilen tüm malvarlığı unsurları sermaye olarak kabul edilirken, bu kapsama giren malvarlığı unsurlarının üzerlerinde sınırlı bir aynî hak ya da haciz bulunduğu takdirde anonim şirketlerine sermaye olarak getirilememesini haklı kılacak bir gerekçe bulunmamaktadır. Zira bu durumda sorun yalnızca getirilen aynî sermayeye biçilecek değer ile ilgilidir. Kendigelen'in açıklamaları için bkz., Kendigelen, 2011: s. 197.

konulacak unsurlarda şirket sermayesini tehlikeli bir duruma sokabilecek olan haklar açısından söz konusu düzenleme bir ihtiyacı karşılamaktadır. Fakat üzerinde sınırlı aynî hak bulunduğu hâlde, üçüncü kişilere devredilebilen ve paraya çevrilebilen bir taşınmaz eşyanın şirkete sermaye olarak konulmasının yasaklanması, şirketin amacına hizmet etmemesi nedeniyle eleştirilmiştir³⁶. Sermaye olarak konulabilecek değerlerin sayıldığı TTK m. 127’de, bu sayım oldukça geniş tutulmuştur. Buradan, kanun koyucunun iradesinin sermaye teşkil edecek değerleri olabildiğince geniş tutmak yönünde olduğuna ulaşılmaktadır. Bu nedenle üzerlerinde sınırlı aynî hak bulunan tüm malvarlığı unsurlarının yasaklanması yerine, devredilebilirlik ve para ile ifade edilebilirlik unsurlarının bulunup bulunmadığına göre bir ayırım yapılarak, sermayenin korunması ilkesi³⁷ne zarar vermeyecek şekilde, bu değerlerin şirkete sermaye olarak getirilmesini mümkün kılacak bir düzenleme, kanunun genel iradesine daha uygun olurdu³⁸.

TTK m. 342/I ve 581/I hükümleri ile, üzerinde haciz veya tedbir bulunan malvarlığı unsurlarının sermaye oluşturması da yasaklanmıştır. Zira alacak ödenmediği takdirde hacizli mal paraya çevrilecektir. Hacizli bir malın sermaye olarak taahhüt edildiği durumda da, alacak ödenmezse alacaklının bu malvarlığı unsurunu paraya çevirmesi tehlikesi doğacaktır. Bu durum da sermayenin eksik oluşması nedeniyle sermayenin korunması ilkesine zarar verebilecektir. Üzerinde malikin tasarrufunu engelleyecek bir tedbir bulunan malvarlığı unsurunun da, söz konusu tedbir ortadan kalkmadan sermaye olarak taahhüt edilmesi aynı sebeple mümkün değildir (Sevi, 2013: s. 159).

---

³⁶ Üzerlerinde intifa hakkı gibi sahibine eşyadan tam yararlanma yetkisi sağlayan irtifak hakları bulunan malvarlığı unsurlarının sermaye olarak konulmasının yasaklanmasını yerinde bulan, fakat kanunda sınırlama bulunmaması nedeniyle üzerlerinde kaynak hakkı gibi eşyanın tasarrufunu kısıtlamayan bir sınırlı aynî hakkın bulunduğu malvarlığı unsurlarının da yasağa dâhil olmasını eleştiren Sevi, 2013: s. 158 vd. Sermaye olarak konulacak alacakların değerlendirilmesi 343. maddeye göre Yeminli Mali Müşavir veya Serbest Muhasebeci Mali Müşavir raporuyla belirleneceği için, üzerlerinde sınırlı aynî hak bulunan malvarlığı unsurlarının sermaye olarak konulmasının engellemesini anlamsız bulan; Moroğlu, 2006: s. 148, 149.

³⁷ Sermayenin korunması tüm sermaye şirketleri için geçerlidir. Anonim şirketlerde sermayenin korunması ilkesi için bkz., Tekinalp, 2010: s. 1681 vd.

³⁸ Aynı görüşte olan Sevi, 2013: s. 158; Bülbül, 2006: s. 136. Domaniç de ayınların üzerinde ipotek, rehin, hapis, haciz veya intifa hakkı gibi sınırlamalar bulunmasının bu değerlerin sermaye taahhüdüne konu olmasına engel teşkil etmeyeceğini savunmuş; bilirkişinin değer tespiti yaparken toplam değerden bu sınırlamaların değerini çıkartarak net sermayeyi hesaplayacağını belirtmiştir. Bkz., Domaniç, ty: s. 149.

3.3.2.2. Şahıs Şirketleri Açısından

Şahıs şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerler TTK m. 127 ile sayılmıştır. Söz konusu kanun hükmünde sayılan tüm değerler ve sınırlayıcı bir hüküm olmaması nedeniyle daha fazlası şahıs şirketlerine sermaye olarak konulabilir. Sermaye şirketlerinden farklı olarak asgarî bir sermaye miktarı öngörülmemekle birlikte, şahsî emek ve ticarî itibar da sermaye olarak taahhüt edilebilir³⁹ (Çamoğlu vd., 2014: s. 199; İmregün 1989: s. 50; Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 367). Hatta bu yönde bir sınırlama olmadığı için şirket sermayesinin tümü şahsî emek ve ticarî itibardan oluşabilir. Bu teorik olarak mümkünse de yasal olarak bir ticarî işletmenin varlığı ve işletilmesi buna uygun değildir (Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 367; İmregün, 1989: s. 51).

Şirket sermayesi, ortaklar tarafından taahhüt edilen sermaye borçlarının nakdî değerlerinin toplamından oluşur. Şahıs şirketlerinin kurulması için, tüzel kişiye ait bir malvarlığının tesisi zorunlu değildir. TTK'da da şahıs şirketleri için asgarî sermaye miktarı öngörülmemiştir. Zira şahıs şirketlerinde ortakların şirket borçlarından dolayı sınırsız sorumlulukları vardır (İmregün, 1989: s. 50). Bunlardan ulaşabileceğimiz sonuç, şahıs şirketleri için aranan tek şartın bir ticarî işletme işletmeleri gerektiğidir (Çamoğlu vd., 2014: s. 200).

Devir taahhütleri özel şekle bağlı olan hakların şirkete aynî sermaye taahhüdü olarak konulması hâlinde bu taahhüt, geçerli bir şirket sözleşmesinin yapılmasıyla gerçekleşmiş sayılır. Taşınmaz mülkiyetinin devri için tapu siciline tescil şartı aranmamaktadır. Usulüne uygun yapılmış ve imzaları noter tarafından onaylanmış bir şirket sözleşmesinde taşınmaz mülkiyetinin devrine yönelik bir taahhüt varsa, bu şirket sözleşmesi taşınmaz satış vaadi veya resmî senet yerine geçer (Çamoğlu vd., 2014: s. 200; Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 368).

---

³⁹ Maddede sayılmadığı hâlde ticarî sınırlar, müşteri çevresi veya sadece ticarî itibar da sermaye teşkil edebilir; Çamoğlu vd., 2014: s. 199. Bir şahıs şirketine sermaye olarak aynî değer konulduğu durumda, ortakların kendi şahsî malvarlıklarından getirdikleri aynî değerler KDV'ye tabi olmayacaktır. Bununla birlikte, sahip oldukları bir ticarî işletmeden şirkete aktardıkları ticarî mal veya taşıtlar gibi varlıklar KDV'ye tabidir. Ortakların şahsî malvarlıklarında bulunan aynî değerleri sermaye olarak koymalarıyla ilgili muhasebe hesaplaması örneği için bkz., Sağlam ve Şengel, 2011: s. 27-29.

Sermaye şirketlerine konulacak aynî sermaye değerleri TTK m. 342 ve 581 ile bazı ölçütlere bağlanmışken, şahıs şirketleri yönünden böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle TTK m. 127'deki ölçütlere uyan, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen, para dışındaki her tür malvarlıksal değer aynî sermaye olarak taahhüt edilebilir⁴⁰.

3.4. Ticarî İtibar veya Kişisel Emek

Ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerlere ilişkin TTK 127. madde hükmünde, kanunda aksine hüküm olmadıkça ticarî itibar ve kişisel emeğin de sermaye olarak konulabileceği belirtilmiştir. Kişisel emek, bedenî ve fikrî çalışmadır. Ticarî itibar ise, bir kişinin ticarî hayattaki kredibilitesidir. Bir ortağın ticarî itibarını sermaye olarak koyması, bu kredi itibarından yararlanılması, şirketin kredi bulma imkânı kazanması ya da ticarî alandaki faaliyetlerini daha hızlı ve güvenli yürütebilmesi şeklinde olabilir (Pulaşlı 2014 (C.I): s. 103). Kişisel emek ve ticarî itibarın şahıs şirketlerinde sermaye teşkil edebileceği, TTK'da açıkça öngörülmüştür. Bunun için sermaye olarak konulan emeğin niteliği, kapsamı ve değerinin şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmiş olması gerekir (TTK m. 213/I-e).

Şahıs şirketlerinde ortaklar şirket borçlarından dolayı sınırsız ve müteselsil sorumlu olduklarından, kişisel emeğin sermaye olarak taahhüdü kabul olunmuştur. Aksi yönde bir kanun hükmü de bulunmamaktadır. Kolektif şirkette bir ortağın ya da komandit şirkette komandite ortağın şirket sözleşmesine uygun şekilde emeğini sermaye olarak koyması mümkün olup, şirket borçlarından dolayı malvarlığına müracaat edilebilir. Fakat sermaye olarak emeğini koyan komandite ortağın şirket emrinde çalışması istenebilir. Buna yönelik ifaya yükümlü kılınması hukuken mümkün olmasına karşın, bu ortağın şirkette cebri icra yoluyla fiilen ve cebren çalıştırılması mümkün değildir (Poroy vd., 2010: s. 85; Arıcı, 2003: s. 28). Bu nedenle kolektif şirket ortakları ile komandite ortaklar emeklerini sermaye olarak taahhüt etseler dahi, şirket borçlarından dolayı alacaklılara karşı malvarlıklarıyla sorumludurlar (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 104).

---

⁴⁰ TTK m. 307/II ile komandit şirketlerde sorumluluğu sınırlı olan komanditer ortakların, kişisel emek ya da ticarî itibarlarını sermaye olarak taahhüt edemeyeceği düzenlenmiştir.

TTK 127'nin ikinci fıkrasında 307/II, 342/I ve 581/I madde hükümleri saklı tutulmuştur. Anılan maddelere göre anonim ve limited şirketlerde, komandit şirkette ise komanditer ortak yönünden bu değerlerin sermaye olarak taahhüt edilmesi yasaklanmıştır. Söz konusu hüküm "*Anonim ve Limited şirket ortaklarıyla, komandit şirketlerde komanditer ortakların kişisel emeği ve ticarî itibarı sermaye olarak koyamayacakları göz önünde tutularak bu konudaki madde hükümlerin saklı olduğuna dair fıkra eklenmesi amacıyla işbu değişiklik önergesi verilmiştir.*" şeklinde gerekçelendirilmiştir. eTTK'nın aksine mevcut kanundaki bu değişiklikler sonucu ticarî itibar ve kişisel emeğin sermaye şirketlerinde sermaye olarak taahhüt edilemeyeceği hususu açıklığa kavuşmuştur⁴¹.

Katı esas sermayeli, değişir sermayeli şirketlerde ve komandit şirketlerdeki komanditer ortaklar yönünden ticarî itibar ve şahsî emek karşılığında parasal olarak kesin bir değer gösterilemeyeceği için, bu değerlerin sermaye olarak konulması mümkün bulunmamıştır (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 103. Poroy vd., 2010: s. 85). Zira şirkete sermaye olarak konulan değerlerin mülkiyetinin şirketin tescili ile birlikte şirkete geçmesi gerekirken, kişisel emek konması hâlinde aynî sermaye olarak konulacak olan değerlerde aranan devredilebilirlik unsurundan söz edilemeyecektir. Dolayısıyla tescille birlikte mülkiyetin devri de söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle ticarî itibar ve kişisel emek mülkiyet hakkına konu olamayacağı gibi, mal olarak da başkasına devredilemez (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 104; Çağlar, 2010: s. 39). Dolayısıyla sermaye şirketlerine sermaye olarak konulmaları da mümkün değildir.

---

⁴¹ eTTK'da sermaye olarak konulabilecek değerlerin sayıldığı 139. maddede şahsî emek ve ticarî itibar da sayılmıştı. Sermaye şirketleri yönünden ayrı bir düzenleme ise bulunmamaktaydı. Mülga TST'nin Anonim Şirketler başlıklı birinci kısmında yer alan 62. maddesinde de "Şirkete sermaye olarak... şahsî emek konulması" ifadesi yer almaktaydı. Konuyla ilgili bir açıklık bulunmadığı ve TST'nin ilgili hükmünde de emeğin anonim şirketlere sermaye olarak konulabildiği ifade edildiği için, tartışmalar mevcuttu. Örneğin Arslanlı, emeğin anonim şirketlere sermaye olarak konulabileceğini savunmuştur. İmregün ise bu görüşü kabul etmeyip, emeğin mülkiyet hakkına konu olamayacağı ve devredilebilirlik niteliğini haiz olmadığı için anonim şirketlere sermaye olarak taahhüt de edilemeyeceğini savunmuştur. Bkz., İmregün, 1970: s. 20. Aynı yönde Ansay, 1975: s. 31; Göle, 1976: s. 15-17. Poroy, kişisel emeğin para ile kesin değerinin belirlenemeyeceği gerekçesiyle bunların katı esas sermayeli ve değişir sermayeli şirketlerde sermaye teşkil etmeyeceğini savunmuştur. Bkz., Poroy vd., 2010: s. 85. Ayrıca anonim şirketlere sermaye olarak konulabilecek değerlerin hak ya da mal olması gerektiğini belirterek emeğin bu iki gruba da girmediğini, dolayısıyla şirketin tüzel kişilik kazandığı an bu değerler üzerinde malik sıfatıyla tasarruf etmesinin de mümkün olmadığını savunan: Davran, 1961: s. 8; Domaniç, 1988 (AŞ): s. 202.

4. SERMAYE KOYMA BORCUNUN İFASI VE YAPTIRIMLARI

Sermaye, şirketin kurulması için gerekli olan önemli bir unsurdur. Ticaret şirketlerinde her bir ortağın sermaye taahhüdünde bulunma yükümlülüğü vardır. Sermaye taahhüdünde bulunmadan ortak olmak mümkün değildir (Çelik, 2011: s. 32; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 23; Pulaşlı, 2014 (C.I): s. 102). Her ortak, şirket sözleşmesinde koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı sorumludur (Poroy vd., 2010: s. 85).

4.1. Sermaye Koyma Borcunun İfasi

Ortakların ticaret şirketine sermaye koyma borcu, taahhüt ve tasarruf işlemi olmak üzere iki aşamada incelenebilir. Zira önce sermaye olarak konulacak değerlerin ortaklığa devir ve temlikinin taahhüdü, sonra ise söz konusu devir ve temlik gerçekleşir (Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 92; Pulaşlı, 2014 (C.D): s. 108; Bahtiyar 2015: s. 51). Sermaye olarak konulan değerler türlerine göre özellik arz ettiği için, her birinin ayrıca ele alınması gerekmektedir. İleride ayrıntılı olarak değineceğimiz fikrî mülkiyet hakları, bu bölümde yer almayacaktır.

4.1.1. Taşınmaz Malların Sermaye Olarak Konulması

Taşınmaz mal, özüne zarar vermeksizin bir yerden başka bir yere taşınması mümkün olmayan eşyadır (Oğuzman vd., 2012: s. 10). Sermaye olarak taşınmaz mal mülkiyeti veya taşınmaz mal mülkiyeti üzerinde var olan ya da kurulacak olan aynî bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmeleri⁴², TTK m. 128/III hükmü ile resmî şekil aranmaksızın geçerli kabul edilmiştir⁴³. Tapuda ya da noterde bir resmî senet düzenlenmesine gerek yoktur. Zira taahhüdün yapıldığı şirket sözleşmesi, taşınmaz satışının noterce yapılması veya diğer resmî şekil

---

⁴² TMK m. 704'e göre taşınmaz mülkiyetinin konusunu arazi, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar, ve kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler oluşturur. Aynî haklar sınırlı ve sınırsız olmak üzere iki türdür. Sınırsız aynî hakkın konusunu mülkiyet hakkı oluştururken, taşınmaz mal üzerinde kurulabilecek sınırlı aynî haklar irtifak hakları, taşınmaz yükü ve taşınmaz rehnidir. Konuyla ilgili bkz., Oğuzman vd., 2012: s. 775 vd.

⁴³ Anonim şirkette sermaye olarak taşınmaz mal veya taşınmaz mal üzerindeki bir aynî hakkın konulması taahhüdü ile ilgili Yargıtay kararları için bkz., Moroğlu (Anonim), 1999: s. 49-56.

şartlarının yerine geçmektedir⁴⁴ (Moroğlu (Ticaret), 1999: s. 28; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 108; Özdamar, 2006: s. 101; Poroy vd., 2010: s. 86; Tekinalp, 2013: s. 157; Ulusoy, 1974: s. 144).

TTK m. 128/II ile ek şart olarak, şirket sözleşmesinde ya da ana sözleşmede bilirkişi tarafından değeri saptanan taşınmazın aynî sermaye taahhüdü olarak kabul edilmesi için tapuya şerh verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Şerh verilmeden şirketin tüzel kişilik kazanması söz konusu olamaz (Özdamar, 2006: s. 101; Bahtiyar, 2015: s. 51; Güney ve Gümüş, 2013 (Taşınmazlar): s. 38; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 106; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 92). Bu hüküm eTTK'da bulunmayan yeni bir hükümdür. TTK gerekçesine göre bu yenilik, sermaye olarak konulan para dışındaki değerleri korumak ve şirketin kuruluş aşamasında sorunlarla karşılaşmamasını sağlamak amacıyla öngörülmüştür⁴⁵. Konuya ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla 31.10.2012 tarihli Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynî Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ çıkarılmıştır. Tebliğ'in 5. maddesine göre aynî sermaye konulması sonucu mülkiyet değişikliğine konu olan mal ve hakların mahkemece atanan bilirkişi tarafından tespit edilmiş değeri yazılı olarak bildirmeleri gerekir.

Şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, sermaye olarak konulan malların mülkiyeti, genel karine uyarınca şirkete ait olur ve haklar da şirkete devredilmiş sayılır (TTK m. 131/II). Fakat bu durum, taşınmaz mülkiyetinin şirkete geçmesi sonucunu doğurmaz (Coşgun, 2012: s. 337; Çamoğlu vd., 2014: s. 200; Kendigelen, 2011: s. 125; Özdamar, 2006: s. 104; Pulaşlı, 2014: s. 108). Genel kanı bu olmakla birlikte, tescilsiz iktisap görüşünü savunan yazarlar da olmuştur. Taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının, şirketin tüzel kişilik kazanma tarihinden itibaren ileriye etkili ve tescilsiz olarak geçeceğini savunan bu görüşe (Güney ve Gümüş, 2013 (Taşınmazlar): s. 45 vd.) katılmak mümkün değildir. Zira her şeyden önce TMK hükümlerine göre taşınmazlarda mülkiyetin devri için

⁴⁴ Taşınmaz mal veya bunun üzerindeki bir aynî hakkın taahhüdünün şahıs ve sermaye şirketleri için ayrı ayrı incelendiği çalışma için bkz., Moroğlu (Ticaret), 1999: s. 32-40.

⁴⁵ Bu düzenlemeden önce, sermaye şirketlerine aynî sermaye olarak konulan taşınmazların şirketin ticaret siciline tescilden sonra, şirket adına tescilin yapılmadığı ve daha öncesinde şerh konulmadığı için de sonradan üçüncü kişilere devredilmiş olması nedeniyle ifa aşamasında sorun çıkmaktaydı. Bkz., Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 106. TTK'nın hazırlayıcıları arasında bulunan Tekinalp de bu konuya değinerek, şirket adına tescilin yapılmasının bazen kasıtlı olarak gerçekleştirilmediğini belirtmiştir. Bkz., Tekinalp, 2007: s. 12.

tapuda tescil şart olduğundan, tescilsiz kazanımdan söz edilemez⁴⁶. Bununla birlikte, TTK m. 128/V hükmü ile şirketin bu mallar üzerinde tasarruf edebilmesi için sicile tescil şartı getirilmiştir⁴⁷. Tescil istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicil müdürü tarafından ilgili sicile resen ve hemen yapılacaktır (TTK m. 128/VI). Bu hüküm ile ticaret sicil müdürüne bildirim yükümlülüğü getirilmiştir⁴⁸.

4.1.2. Taşınır Malların Sermaye Olarak Konulması

Taşınır mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibariyle kendi gücüyle ya da başka bir güç vesilesiyle taşınabilen maddî şeyler ile, edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerdir (TMK m. 762). Taşınır eşya ve doğal güçler, taşınır mülkiyetine konu oluşturur⁴⁹. Kazanılması yönünden aslen ve devren kazanım ayrımı bulunan taşınır mülkiyeti, sermaye olarak konulması hâlinde devren kazanım söz konusu olacaktır. Taşınır mülkiyetinin nakli için zilyetliğin devri gerekmektedir (TMK m. 763; Ayiter, 1968: s. 112; İmregün, 1989: s. 54; Oğuzman vd., 2012: s. 738).

TTK m. 128/IV hükmü ile taşınırların sermaye olarak taahhüt edildiği hâlde, şirketin tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bu taşınırlar üzerinde malik sıfatıyla tasarruf edebileceği düzenlenmiştir. Bu durumda taşınır mal mülkiyetinin, zilyetlik devredilmeden kazanılıp kazanılamayacağı tartışması ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre, taşınırlarda mülkiyet zilyetlik ile kazanıldığı için, zilyetlik

---

⁴⁶ TMK m. 705'te taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasının tescille olacağı hükümlenmiştir. Bu durumun istisnası olarak ise miras, mahkeme kararı, cebrî icra, işgal, kamulaştırma hâlleri ve kanunda öngörülen diğer hâllerde mülkiyetin tescilden önce kazanılacağı belirtilmiştir. Taşınmaz mülkiyetinde tescilsiz iktisabı savunan Güney ve Gümüş, bu durumu "kanunda öngörülen diğer hâller"e dâhil saymıştır. Fakat TTK m. 128'de bu yönde açık bir hüküm bulunmamaktadır. Güney ve Gümüş'ün görüşleri için bkz., Güney ve Gümüş, 2013 (Taşınmazlar): s. 45-52.

⁴⁷ eTTK'da bu yönde bir hüküm bulunmadığından doktrinde, m. 285'in tescilsiz iktisabı mümkün kılması tartışmaları yaşanmaktaydı. Yargıtay kararlarında da belirsizlik mevcuttu. Güncel TTK'daki düzenleme ile tapuya şerh verilmesi zorunlu kılınarak bu tartışmalar giderilmiş; söz konusu taşınmazın iyiniyetli üçüncü kişilere devri de engellenmiştir. Bkz., Özdamar, 2006: s. 111.

⁴⁸ Ticaret sicil müdürüne bildirim yükümlülüğü getirilmesinin nedeni olarak, özellikle Anadolu'da sermaye olarak konulmuş taşınmazların şirket adına tescilinin yıllarca yapılmaması nedeniyle karşılaşılan sorunlar olduğu belirtilmektedir. Bkz. Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 109.

⁴⁹ Taşınır eşya, özüne zarar gelmeksizin bir yerden başka bir yere taşınabilen eşyadır. Doğal güçler ise kişilerin hâkimiyet altına alıp yararlanabilecekleri nitelikte olmalı; taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmemelidir. Elektrik enerjisi ve atom enerjisi bu nitelikteki doğal güçlerdendir. Konuyla ilgili bkz., Oğuzman vd., 2012: s. 736 vd.

devredilmeden taşınır mülkiyeti şirket tarafından kazanılmayacaktır. Bu görüşü savunan Tekinalp, söz konusu maddede şirketin tescilden itibaren malik sıfatını kazanacağı yönünde bir ifade olmadığını, sadece taşınır mülkiyeti taahhüdünde bulunan kişinin bu taahhüdünün ne anlama geleceğine ilişkin bir varsayımdan söz edildiğini ifade etmiştir (Tekinalp vd., 2010: s. 536). Buna göre, şirketin taşınırı tevdi edildiği yerden alması ile mülkiyet kazanımı gerçekleşecektir. Borçlu ortak malın zilyetliğinin şirkete geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülükten kaçınırsa kendisine ifa davası açılacaktır (Bahtiyar, 2015: s. 53; Poroy vd., 2010: s. 87). Diğer görüşe göre söz konusu hüküm, ortaklığın mülkiyeti teslimsiz kazanmasını sağlamaktadır. Taşınır zilyetliğinin devrine gerek olmaksızın mülkiyetin kazanılacağına kabul edildiği bu görüş, burada Eşya Hukuku anlamında bir teslimsiz kazanımdan söz edilmesi gerektiğini savunur (Bahtiyar, 2015: s. 53; Domaniç, ty: s. 148; Oğuzman vd., 2012: s. 744). Bu durumda mülkiyetin kazanımı gerçekleştiği için ortaklık, malı teslim etmeyen ortağa karşı istihkak davası açarak zilyetliğin devrini sağlayabilir.

Taşınır malların şirkete aynî sermaye olarak konulduğunun kabulü için, bilirkişiler tarafından değer tespitinin yapılması, şirket sözleşmesinde taahhüt edilmesi ve güvenilir bir kişiye⁵⁰ tevdi edilmesi gerekir (TTK m. 128/II; Pulaşlı, 2011: s. 92; Bahtiyar, 2015: s. 53, 54; Tekinalp, 2013: s. 157). Kanun gerekçesine göre güvenilir bir kişiye tevdi zorunluluğu, şirketin kuruluş aşamasında sorunlarla karşılaşmasının önlenmesi amacıyla getirilmiştir. Güvenilir bir kişiye tevdi yükümlülüğünün getirilmesiyle, zilyetsiz kazanımın mümkün olup olmadığı tartışmaları da önemini yitirmiştir. Fakat mal kendisine tevdi edilen kişinin, bu malın zilyetliğini şirkete devretmekten kaçınması hâlinde tartışma tekrar ortaya çıkacaktır (Bahtiyar, 2015: s. 54). Güvenilir kişiye tevdi zorunluluğunun sonucu olarak, doğal güçlerin şirketlere sermaye olarak taahhüt edilmesi de söz konusu olamayacaktır. Zira elektrik ve doğal gaz gibi doğal güçler, edinmeye elverişli birer taşınır eşya oluştursalar bile güvenilir kişiye tevdi edilmeleri mümkün değildir. Bu doğal güçleri üreten işletmelerin sermaye olarak taahhüt edilmesi ise,

---

⁵⁰ Türkiye’de tam olarak kurumlaşmış bir yediemin kurumu olmadığı için güvenilir kişinin kim olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Büyük şehirlerde Adalet Bakanlığı’nın yönetmeliğine uygun olarak “yediemin deposu” adı altında faaliyet gösteren kurumların bu ihtiyaca cevap verebileceği düşünülse de, kanundaki bu gelişme ile söz konusu kurumların yaygınlaştırılması gerekmektedir; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 107. Taşınırın güvenilir kişiye tevdi edilmesi konusunda TBK m. 107’nin kıyasen uygulanmasını öneren Sevi, 2013: s. 271.

söz konusu işletmenin niteliğine göre taşınmazların ya da ticarî işletmenin sermaye olarak getirilmesine ilişkin kurallar kapsamında değerlendirilecektir (Güney ve Gümüş, 2013 (Taşınır): s. 5).

4.1.3. Alacak Hakkının Sermaye Olarak Konulması

Hak, hukuken korunan ve sahibine bu korunmadan yararlanma yetkisi sağlayan menfaattir (Oğuzman ve Barlas, 2013: s. 137). Haklar, hukuk tarafından korunan menfaatin para ile ölçülebilen bir değeri bulunup bulunmamasına göre ikiye ayrılırlar. Para ile ölçülebilen bir değeri olan haklara malvarlığı hakları, para ile ölçülmesi mümkün olmayan ve sahibinin manevî dünyasına ilişkin haklara şahıs varlığı hakları denir⁵¹. Alacak hakları, malvarlığı hakları grubunda yer almaktadır. Alacaklıya borçludan bir edimi yerine getirmeyi isteme yetkisi sağlayan alacak hakları, alacaklı ile borçlu arasındaki bir hukukî bağa, yani borç ilişkisine dayanmaktadır (Oğuzman ve Barlas, 2013: s. 142; Akıntürk vd., 2015: s. 37).

Alacakların sermaye olarak taahhüt edilmesi hâlinde Türk Borçlar Kanunu'ndaki alacağın temlikine ilişkin hükümlere uyulması gerekmektedir (TBK m. 183 vd). Zira alacağın sermaye olarak taahhüdü, alacağın temlikî hükmündedir (Arıcı, 2003: s. 101; Arslanlı, 1959: s. 189; Domaniç, 1978: s. 353; Çevik, 2002: s. 145). Alacakların sermaye taahhüdüne konu olması, aynî sermaye taahhüdü niteliğindedir. Sermaye şirketlerinde alacağın sermaye olarak konulduğu hâlde değerlendirme işlemi değil, alacağın gerçekliğinin ve geçerliliğinin tespiti için inceleme yaptırılır (TTK m. 343, 578). Alacağını sermaye olarak bir şirkete devreden ortak, alacaklar şirket tarafından tahsil edilmediği sürece sermaye koyma borcundan kurtulmuş olmaz (TTK m. 130/I). Vadesi gelmemiş alacaklarda vade gününden, muaccel alacaklarda ise şirket sözleşmesi veya ana sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde alacak tahsil edilmelidir (TTK m 130/II; Arıcı,

---

⁵¹ Şahıs varlığı haklarının başında kişilik hakları gelir. Kişilik hakları bir kişinin hayatı, sağlığı, vücut bütünlüğü, özgürlüğü, ismi, sırları gibi manevî varlıklarını kapsar. Bkz., Oğuzman ve Barlas, 2013: s. 156.

2003: s. 121; Tekinalp vd., 2014: s. 94)⁵². Buradaki bir aylık süre hak düşürücü değil, şirket yöneticilerine yönelik talimat niteliğinde düzenleyici bir süredir (Bahtiyar, 2015: s. 52). Zira sürenin sonunda hakkın sona ermesi söz konusu değildir. Bilakis ilgili ortak, temerrüt faizi ve tazminat ödemekle yükümlüdür.

Alacağın temlikinin ana sözleşmeye yazılması kazandırıcı nitelikte olduğundan, kuruluşun tescili ile birlikte şirket, alacağın sahibi olur. Anonim şirketlerle ilgili olarak TTK m. 342/I, vadesi gelmemiş alacakların sermaye olamayacağını hükme bağlamıştır⁵³. Muaccel alacak hakkının sermaye taahhüdüne konu olmasında bir ihtilâf yoktur. Fakat anonim şirketlerde müaccel alacakların sermaye olarak taahhüt edilmesi konusunda farklı görüşler mevcuttur. Tekinalp, sermaye koyma borcunun şirketin tescil edilmesiyle muaccel hâle geleceğini belirterek, müaccel alacağın sermaye olarak konulmasının tescille muacceliyet ilkesine aykırılık teşkil edeceğini savunmuştur (Tekinalp vd., 2010: s. 535). Pulaşlı, muaccel alacakların sermaye olarak konulması hükmünü kabul etmekle birlikte, TTK m. 130/II hükmünde geçen “alacak vadesi gelmemişse” ifadesi ile kanun koyucunun müaccel alacakların taahhüdünü kabul ettiğini savunmuştur. Bu hâlde dahi, vadesi uzun alacakların sermaye olarak konulması hâlinde sermaye borcunu daha önce ödeyen ortaklar arasında eşitsizlik meydana gelecek ve anonim şirketlerde hâkim olan “eşit işlem ilkesi”ne aykırılık teşkil edecektir (Pulaşlı, 2014 (C.II): s. 1533). Nitekim müaccel alacakların sermaye olarak konulması TTK m. 342 ile anonim şirketlere, TTK m. 581 ile limited şirketlere yasaklanmıştır.

Sermaye payı olarak kıymetli evraktan doğan alacakların konulması hâlinde sermaye borcunun ifa edilmiş olması için, söz konusu kıymetli evrak bedelinin borçludan tahsil edilmiş olması gerekir (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 30; Bahtiyar, 2015:

---

⁵² Hükümdeki sürenin başlama zamanı olarak şirket sözleşmesinin tarihi yerine, tüzel kişiliğin doğduğu tarih olan tescil gününün esas alınmasının daha yerinde olacağı yönündeki eleştiri için bkz. Bahtiyar, 2015: s. 52.

⁵³ Bahtiyar bu hükmü, TTK m. 342'nin gerekçesinde vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak konulmasının tam olarak neden yasaklandığının açıklanmaması nedeniyle eleştirmiştir. Ayrıca zaten vadesi gelmiş alacak para ise tahsil edilip nakdî sermaye olarak konulabileceği için, bu sınırlamayı anlamsız bulmuştur. Bkz, Bahtiyar, 2005: s. 72.

s. 52)⁵⁴. Burada TTK'daki kıymetli evraka ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır (TTK m. 645 vd).

4.2. Sermaye Koyma Borcunda Temerrüt ve Yaptırımları

Şirketin kurulmasında önemli bir unsur olan sermayenin konulmaması hâlinde uygulanacak yaptırımlar genel olarak TTK 128 ve 130. maddelerde düzenlenmiştir. Ayrıca bazı şirket türleri için farklı yaptırımlar da mevcuttur.

4.2.1. Borcun İfası İçin Talep ve Dava

Ticaret şirketine sermaye koyma taahhüdü yerine getirilmezse ortaklığın ifayı talep ve dava hakkı vardır⁵⁵. Sermaye şirketlerinde bu dava ancak şirket tüzel kişiliği adına açılabilirken, şahıs şirketlerinde ortaklar tarafından da açılabilir (TTK m 128/VII; Bahtiyar, 2015: s. 54; Tekinalp vd., 2014: s. 94; Ansay, 1975: s. 215; İmregün, 1970: s. 21; Sevi, 2013: s. 317).

4.2.2. Tazminat

Ticaret şirketi, ifanın gecikmesi nedeniyle uğradığı zararın tazminini talep edebilir. Tazminat için ihtar şarttır (TTK m 128/VII; Bahtiyar, 2015: s. 54; Sevi, 2013: s. 320; Tekinalp vd., 2014: s. 94).

Şirkete nakdî sermaye taahhüt edilmiş ve temerrüde düşülmüşse, tazminat hakkına zarar gelmemek şartıyla, şirketin tescili anından itibaren temerrüt faizi istenir (TTK m. 129)⁵⁶. Bunun için şirket sözleşmesinde veya ana sözleşmede aksine hüküm bulunmaması gerekmektedir⁵⁷. Temerrüt faizi istenebilmesi, zarara

---

⁵⁴ Kıymetli evraka bağlı alacak haklarının sermaye olarak konulmasının detaylı incelendiği Arıcı, 2013: s. 60 vd.

⁵⁵ Müttemerrit borçluya karşı ifa davası açılarak gecikmiş ifayla birlikte temerrüt faizi ve varsa diğer zararların talep edilmesinin, ortaklık menfaatleri açısından daha uygun olduğu fikri için bkz Sevi, 2013: s. 316.

⁵⁶ Muaccel bir borcun borçlusunun alacaklının ihtarıyla temerrüde düşeceğini öngören TBK m. 117/II hükmünün aksine, anonim şirketleri düzenleyen TTK m 482/I hükmüne göre, nakdî sermaye borcunun ifa edilmemesi hâlinde borçlu ortak ihtara gerek olmaksızın, kendiliğinden temerrüde düşecektir; Sevi, 2013: s. 312, 313.

⁵⁷ Aynı konuyu düzenleyen eTTK m 141 hükmünde, sermayenin ödenmesi gereken günden itibaren faiz işleyeceği düzenlenmişti. Mevcut TTK m 129'da ise şirketin tescili anından itibaren

veya borçlunun kusurlu olma şartına bağlı değildir (Bahtiyar, 2015: s. 54; Sevi, 2013: s. 317; Tekinalp vd., 2014: s. 94). Temerrüt faizi oranı ana sözleşmede ya da sermaye taahhüt edildiği sırada taraflarca kararlaştırılabilir. Bu oran TBK m 27'ye göre kesin hükümsüzlük teşkil etmeme şartıyla, tarafların serbest iradelerine göre tespit edilebilir (TTK m 8/I)⁵⁸.

Şirkete sermaye olarak devredilen alacak hakkı, vadesi gelmemiş alacaklarda aksi kararlaştırılmış olmadıkça vade gününden, muaccel alacaklarda ise şirket sözleşmesi veya ana sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde şirket tarafından tahsil edilmelidir (TTK m 130/II). Aksi takdirde ortak, şirketin tazminat hakkı saklı kalmak üzere, bir aylık sürenin bitiminden itibaren temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür (Bahtiyar, 2015: s. 55).

4.2.3. İhtiyatî Tedbir

TTK m. 128/VIII hükmü kurucuların, sermaye olarak konması taahhüt edilen hakları korumak için, sermaye borcunda temerrüde düşen ortağa karşı ihtiyatî tedbir isteyebileceğini düzenlemiştir. İhtiyatî tedbir talep eden kişi, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak zorundadır (HMK m. 397/I). Tedbirden sonra açılacak olan dava için öngörülen iki haftalık süre, şirketin tescil ve ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlar⁵⁹ (Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 94; Bahtiyar, 2015: s. 55).

---

faiz temerrüt faizi istenebileceği düzenlenmiştir. Zira bu hüküm, temerrüt anından farklı, hatta temerrüt tarihinden daha önceki bir tarihten itibaren faiz istenebileceği şeklinde yorumlanabilir. Bu ise TBK'daki temel ilkelere aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca hükmün TTK m 482/I ile de uyumlu olmadığı yönündeki görüş için bkz Bahtiyar, 2015: s. 55; Sevi, 2013: s. 319.

⁵⁸ Temerrüt faizi taraflarca tespit edilemezse, sermaye koyma borcu ticarî iş niteliğinde sayılacağından, faiz oranı da ticarî işlerdeki kanunî ticarî temerrüt faizini düzenleyen Kanun'a uygun olacaktır; Sevi, 2013: s. 320, d. 715.

⁵⁹ Anonim şirketlerde sermaye koyma borcunun yerine getirilmesine yönelik ihtiyatî tedbirler için bkz Çelik, 2011: s. 36 vd.; Bahtiyar, 2015: s. 55; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 107.

4.2.4. Şirket Türüne Göre Uygulanacak Yaptırımlar

Sermaye borcunu ödemede temerrüde düşen ortağın şirketten çıkarılması veya ıskatı, her şirket için özel olarak düzenlenmiştir. Bu hususlar kanunda ticaret şirketleriyle ilgili genel kısımda değil, ayrı ayrı şirket türlerinde düzenlenmiştir⁶⁰.

Limited, kollektif ve komandit şirketlerde sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi, mütemerrit ortağa fesih davası açmak için haklı neden teşkil eder. Bu davanın açılması kanunda belirli şekil şartlarına bağlı tutulmuştur (TTK m. 246, 328).

Anonim şirketlerde sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi doğrudan fesih sebebi değildir. Fakat ortaklığın amacının gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesi (TTK m. 529) veya malî durumun önemli ölçüde bozulması (TTK m. 376/III) nedenleriyle şirketin feshi talep edilebilir (Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 94; Korkut, 2012: s. 414). Ortağın sermaye borcunu ödemede temerrüde düşmesinin fesih dışındaki yaptırımları TTK m. 482/II uyarınca temerrüde düşen ortağın ortaklıktan çıkarılması ve TTK m. 483 uyarınca bu ortağın pay sahipliğinin düşmesi, yani ıskattır (Bahtiyar, 2015: s. 55; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 94)⁶¹. Ortaklıktan çıkarılmanın sonucunda ortağın şirketle bağı kopmaktadır. İskat durumunda ise pay sahibinin ıskata neden olan sermaye borcuna ilişkin payları ile bağı kesilmekte, varsa diğer paylara dair pay sahipliği devam etmektedir (Bahtiyar, 2015: s. 55).

---

⁶⁰ Kollektif şirketler için TTK m. 245 ve 255'te fesih davası, komandit şirketler için TTK m. 328'de ortağın şirketten çıkarılması, anonim şirketler için TTK m. 482/II ve TTK m. 483 pay sahipliğinin düşmesi (ıskat usulü) hükme bağlanmıştır.

⁶¹ Anonim şirkette ıskata ilişkin prosedür ve ayrıntılı değerlendirme için bkz. Sevi, 2013: s. 332 vd.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARET ŞİRKETLERİNDE SERMAYE OLARAK KONULABİLECEK FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

1. FİKRİ MÜLKİYET KAVRAMI

İngilizce “intellectual property” ve Fransızca “propriété intellectuelle” terimlerinin karşılığı olarak Türkçede fikrî mülkiyet, fikrî ve sınaî mülkiyet⁶² ya da fikrî, sınaî ve ticarî mülkiyet ifadeleri kullanılmaktadır. Bu terimlerin anlamları ve kapsamaları aynıdır. Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü (WIPO) ve Fikir Mülkiyeti Haklarının Ticarî Niteliklerine İlişkin Anlaşma (TRIPS⁶³)’da patentler, markalar, tasarımlar ve fikir ve sanat eserleri için “fikrî mülkiyet” terimi kullanılmıştır. Bu nedenle fikrî, sınaî ya da ticarî mülkiyeti tanımlamak için farklı terimler kullanmaksızın, bunların hepsini fikrî mülkiyet kavramı ile ifade etmek, Türkiye’nin de taraf olduğu bu sözleşmeler açısından daha uygun olacaktır⁶⁴ (Tekinalp, 2012: s. 2). Fikrî mülkiyet kavramının kapsamında bilgisayar programları ile veri tabanlarını da içeren fikir ve sanat eserleri, mikro organizmalar, gen ve kök hücreye ilişkin buluşları kapsayan patentler, markalar, faydalı modeller, tasarımlar, coğrafi adlar ve işaretler, yarı iletkenlerin topoğrafyaları veya entegre devrelerin yerleşim düzeni olan çipler ve dijital iletişimler bulunmaktadır.

---

⁶² Madde üzerindeki hakla onda gerçekleşen fikrin üzerindeki hakkı kesin olarak birbirinden ayırmak ve her ikisini ayrı birer hukukî varlık olarak korumak lazımdır. Fakat bu varlığın içeriği tartışmalıdır. Hem fikrî eserlerin hem de sınaî hakların üzerindeki hakkın mahiyeti mülkiyet hakkı ile açıklanmak istenmiştir. Bu haklar için fikrî ve sınaî mülkiyet teriminin kullanılması nedeni budur. Konuyla ilgili bkz., Ayiter, 1968: s. 116. Bununla birlikte, fikrî haklar ancak malî yönleriyle malvarlığı hakları arasında yer alırlar. Zira eser üzerindeki manevî haklar yalnızca kişilikle ilgiliyken, bir eserin üzerindeki malî haklar ekonomik değere sahiptirler. Konuyla ilgili bkz., Oğuzman ve Barlas, 2013: s. 154, 155. Çalışmamızda, çalışma konumuzun esasını oluşturan TTK m. 127/1-b hükmünde de kullanılan “fikrî mülkiyet hakları” ifadesi kullanılmıştır.

⁶³ TRIPS’ten önceki ve sonraki dönemin karşılaştırılması için bkz., Semiz, 2011: s. 509 vd.

⁶⁴ Fikir ve sanat eserleri için “fikrî mülkiyet”, patent, marka, ticaret unvanı ile diğer ad ve işaretler için “sınaî mülkiyet” bölümünün kullanılarak, “fikrî ve sınaî mülkiyet” teriminin tercih edilmesi, hem fikir ve sanat eserlerinde, hem de patentler, faydalı modeller ve endüstriyel tasarımlarda fikrî ürün söz konusu olması nedeniyle Tekinalp tarafından eleştirilmiştir. Bkz. Tekinalp, 2012: s. 2.

1.1. Genel Olarak

Fikrî mülkiyet hukukunun konusunu oluşturan fikir ve sanat eserlerinin, patentlerin, faydalı modellerin, endüstriyel tasarımların ve yarı iletken topoğrafyalar ile dijital iletişimlere dair kuralların ortak yanı, bu hukuklara konu olan bir fikrî ürünün bulunmasıdır.

Fikrî ürün zihnin, düşüncenin ve hissedip ifade etmenin sonucu ortaya çıkar. Fikrî ürün soyuttur; zira bir “varlığa” sahip değildir. Buradaki soyutluk, bir yağlıboya tablonun ya da bir aletin kullanılmasına ilişkin bir buluşun varlığının somut olmaması şeklinde örneklendirilebilir⁶⁵. Fikrî ürün “eşya” değildir; zira sadece maddî şeyler eşya olabilir. Bunun sonucu olarak fikrî ürün, mülkiyetin ve klasik anlamda zilyetliğin konusu olamaz. Fikrî ürün somutlaştığı eşyadan farklıdır; zira üzerinde somutlaştığı eşya ile fikrî ürün birbirlerinden farklıdır. Örneğin, bir yağlı boya tabloda fikrî ürün tuval yahut boya değil, resimdir⁶⁶. Fikrî ürün fikrî mülkiyet hukukunun, fikrî ürünün üzerinde somutlaştığı şey ise eşya hukukunun kapsamındadır (Tekinalp, 2012: s. 6, 7). Fikrî mülkiyet hukuku da fikrî ürünün sahibinin belirlenmesi ve korunmasını, haklarını ve haklarının çeşitli hukukî işlemlere konu olmasını düzenler (Tekinalp, 2012: s. 5).

1.2. Türk Ticaret Kanunu’na Göre Fikrî Mülkiyet Hakları

Ticaret şirketlerine sermaye koyma borcunu düzenleyen eTTK m. 139’un 2. bendinde “...ihtira beratları ve alameti farika ruhsatnameleri gibi sınaî haklar”, 8. bendinde ise “Telif hakları, ...gibi iktisadî değeri olan sair haklar” ifadesi yer almaktaydı. Aynı hususu düzenleyen TTK m. 127/I-b ile fikrî mülkiyet haklarının ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği düzenlenmiştir. eTTK’da sınaî haklar ifadesi kullanılırken, TTK ile TRIPS ve WIPO’nun kullandığı yeni terim olan “fikrî mülkiyet” ifadesi kullanılmıştır. Fikrî mülkiyet kavramı fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklardan başlayarak, markaları, tasarımları, patentleri,

⁶⁵ Bir bale koreografisi, benzin tüketimini azaltan bir mekanizmaya ilişkin buluş, bir silikon parçasının içine entegre devreleri yerleştiren formül ve bunun gibi somut varlığa sahip olmayan fikrî ürün örnekleri için bkz Tekinalp, 2012: s. 5.

⁶⁶ Aynı şekilde bir heykeldeki fikrî ürün taş, bronz yahut mermer değildir. Fikrî ürün, söz konusu maddeyi şekillendiren düşünce, fikrî çalışma ve bu fikrî faaliyet sonucu oluşan üründür; Tekinalp, 2012: s. 6.

faydalı modelleri, bitki çeşitlerini, yani ıslahçı haklarını ve yarı iletkenlerin topoğrafyalarına kadar çok geniş bir alanı kapsayan, ucu açık bir kavramdır (Gerekçe, m. 127/(b), s. 42).

Aynî sermayeyi düzenleyen TTK m. 342’de de, fikrî mülkiyet haklarının anonim şirketlere sermaye olarak konulabileceği belirtilmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesine göre fikrî mülkiyet hakları ibaresi, fikir ve sanat eserlerini, bağlantılı hakları, markaları, tasarımları, patentleri, coğrafi işaretleri, tescil edilmemiş haklar ile bilgileri, bitki geliştirilmesini, yani ıslahçı haklarını, yarı iletkenlerin topoğrafyalarını kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır. Gerekçede açıklanan bu husus nedeniyle, çalışmamızda bu fikrî mülkiyet haklarına da yer verilecektir.

Fikrî mülkiyet haklarının neler olduğu ve bu haklarda hangilerinin ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği hususu her bir hak için ayrıca incelenecektir. Zira söz konusu hakların sermaye olarak konulabilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir.

1.3. Fikrî Mülkiyet Haklarının Kazanılması

Fikrî hak kavramı, *“kişinin her türlü fikrî ve zihni çaba ve emeği sonucunda ortaya çıkardığı ürünler üzerinde hukuken korunan ve hak sahibi dilediği takdirde bu korumadan yararlanma yetkisi veren menfaatler”* olarak tanımlanabilir (Oğuz, 2006: s. 8). Bir fikrî ürün üzerindeki fikrî mülkiyet hakkının kazanılması, fikrî ürünün niteliğine göre değişir. Fikir ve sanat eserleri üzerinde hak sahibi olmak için tescil şartı aranmazken⁶⁷, sınaî mülkiyet üzerinde hak sahibi olabilmek için tescil şarttır.

---

⁶⁷ FSEK m. 13’e göre hazırlanan 26171 Sayılı Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkında Yönetmelik, 17.05.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Fakat bu yönetmeliğin 4. maddesindeki tanımlara göre “kayıt ve tescil” ifadesinden, *“eser üzerindeki malî ve manevî hakların ihlal edilmemesi, malî haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla bu Yönetmelik ile düzenlenen prosedüre uygun olarak Bakanlık tarafından gerçekleştirilen, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlayan işlem”* anlaşılmalıdır. Yani buradaki kayıt ve tescil hakkın kuruluşu için değil, hak ihlallerini önlemeye yönelik bir tedbir niteliğindedir.

1.3.1. Fikrî Mülkiyet Hakkının Tescil İle Kazanılması

Sınaî haklar üzerindeki hak sahipliği kural olarak tescille kazanılır. Tescili yapılmamış bir fikrî ürün üzerinde tasarrufta bulunmak mümkün değildir. Zira bir sinaî hakkı tescil ettiren kişi, bu hakkı herkese karşı ileri sürebilir (Ateş, 2012: s. 63 vd; Dal, 2012: s. 379). Marka, patent, endüstriyel tasarımlar, entegre devre topoğrafyaları, coğrafî işaretler, faydalı modeller ve ıslahçı hakları tescile bağlı sinaî haklardandır. Bu haklar esasen tescile bağlı olmakla birlikte, tescil edilmedikleri hâlde haksız rekabet hükümleri kapsamında korunurlar. eTTK'ya göre, tescil edilmemiş fikrî mülkiyet haklarının anonim şirketler için sermaye oluşturması mümkün değildir. Fakat yürürlükteki TTK m. 342'nin gerekçesinde, tescil edilmemiş sinaî hakların da şirketlere sermaye olarak konulabileceği açıkça belirtilmiştir. Genel hükümler kapsamında korunan sinaî mülkiyet haklarına marka, ticaret unvanı, işletme adı, know-how gibi örnekler verilebilir (Dal, 2012: s. 380).

1.3.2. Fikrî Mülkiyet Hakkının Tescilsiz Kazanılması

Fikir ve sanat eserleri üzerinde hak sahibi olabilmek için tescil şartı aranmaz. Eser sahibi, eser üzerindeki fikrî mülkiyet haklarını eseri yarattığı an kendiliğinden kazanır (Ateş, 2012: s. 64; Erel, 2009: s. 86; Öztan, 2008: s. 279; Tekinalp, 2012: s. 143). Kural olarak, eser üzerinde hak sahibi olabilmek için herhangi bir kurumda tescil yapılması gerekmez. “Eserin sahibi onu meydana getirendir” ilkesi gereği, eserin yaratılmasıyla birlikte eser sahipliği sıfatı kendiliğinden oluşur ve eser, sahibine manevî ve malî haklar bahşeder⁶⁸.

Fikrî mülkiyet hakkının kazanılması yönünden tescil zorunlu olmadığı hâlde, eser sahibi kendi iradesiyle eserini kayıt ve tescil ettirebilir (FSEK m. 13/III). Buradaki tescilin amacı hak ihdas etmek değildir. Tescilden önce de hak mevcuttur. Tescilin amacı, eser üzerindeki hakların ihlal edilmesini önlemek,

---

⁶⁸ “Eser sahibi onu meydana getirendir” ilkesinin istisnası, çalışanların işleri gereği meydana getirdikleri eserler yönünden söz konusudur. Fakat buradaki istisnai durum ancak malî haklar için geçerlidir. Eserin sahibinde değişiklik olmaksızın, çalışanlar malî hakları kullanırlar. Örneğin bir yayınevinin hazırladığı bir ansiklopedinin sahibi bu eseri meydana getirenlerdir; çalışanlar bu eser üzerindeki malî hakları kullanırlar. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 143, 144.

gerçek hak sahiplerinin belirlenmesinde kolaylık sağlamak ve malî haklardan yararlanma yetkisinin takip edilebilmesidir (Dal, 2012: s. 380; Tekinalp, 2012: s. 12). Dolayısıyla buradaki tescil kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir.

2. FİKİR VE SANAT ESERLERİ

Fikir ve sanat eserleri⁶⁹, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu⁷⁰nda numerus clausus olarak sayılmıştır. Söz konusu kanunun amacı, sayılan eserleri ve dolayısıyla eser sahibini korumaktır.

2.1. Eser Kavramı

Fikir ve sanat eserleri hukuku, eser kavramına dayanmaktadır⁷¹. Ancak eser sayılan fikrî ürünler FSEK kapsamında korunacaktır. Yargıtay kararlarına göre, fikrî ürünün eser niteliğinde olup olmadığı hususu mahkemece kendiliğinden dikkate alınır. Bu tespit, özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden bilirkişi görüşüne de başvurulmalıdır⁷². FSEK m. 1/B/a'da yapılan tanıma göre “*Eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini*” ifade etmektedir⁷³. Bu tanımdan yola çıkacak olursak bir fikir ve sanat eserinin FSEK kapsamında eser olarak kabul edilmesi ve korunabilmesi için üç unsurun varlığı gerekir. Bu unsurlar sırasıyla incelenecektir.

---

⁶⁹ Fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların korunmasının tarihî gelişimi için bkz., Öztrak, 1970: s. 1-7.

⁷⁰ RG 13.12.1951/7981

⁷¹ FSEK kural olarak eserleri koruma altına almış olsa da, eser sayılmayan ancak eserle yakın ilişkileri bulunan bazı konular da koruma altına alınmıştır. Bir eserin adı, alâmetleri ve çoğaltılmış nüshalarının şekilleri (FSEK m. 83), işaret, resim ve ses (FSEK m. 84), mektup, hatıra ve benzeri yazılar (FSEK m. 85) ve resim ve portreler (FSEK m. 86) eser olmadıkları hâlde korunmaktadır. Konuyla ilgili olarak bkz., Çöl, 2003: s. 365 vd.

⁷² Yargıtay HGK E. 2008/11-392, K. 2008/377 sayılı 14.05.2008 tarihli kararında, “Mahkemece bu hususta bilirkişi görüşü alınmadan, karar gerekçesinde belirtilen değerlendirmelerle, dava konusu fotoğrafların eser sayılacağı kabul edilmiştir. Oysa bu konunun, hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün değildir ve HUMK'nun 275. maddesi uyarınca mahkemece, çözümü özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınması zorunludur.” Hükmünde bulunmuştur. Karar için bkz., www.legalbank.net.

⁷³ FSEK m. 1/B/a'da sayılan eser türlerinin her biri diğerlerinden bağımsız olduğu, biri diğerinin alternatif olmadığı için, “güzel sanatlar” ile “sinema eserleri” arasındaki “veya” sözcüğünün yerine “ve” sözcüğünün kullanılması yönündeki eleştiri için bkz. Tekinalp, 2012: s. 103.

2.1.1. Sahibinin Hususiyetini Taşımak

Bir fikrî ürünün eser olabilmesi için sahibinin hususiyetini taşıması gerekir. Hususiyet unsuru fikrî ürünün korunabilmesi için şart olduğu gibi, korumanın kapsamını da belirler (Öztañ, 2008: s. 93; Tekinalp, 2012: s. 104). Eserin sahibinin hususiyetini taşıması, eserin yaratan kişiyi anlatması ve ona has özellikler taşıması anlamına geldiği gibi, orijinallik de içermelidir⁷⁴. Hususiyet unsurundan bahsetmek için tam olarak ne arandığı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur⁷⁵. Bizim de katıldığımız görüşe göre hususiyet kendini anlatımda gösterir. Anlatım, sahibinin yaratıcı gücünü ve diğerlerinden farkını yansıtır. Bu nedenle yenilik gerekmeksizin bireysel ve öznel⁷⁶ (Erel, 2009: s. 53; Tekinalp, 2013: s. 105; Öztañ, 2008: s. 95).

FSEK kapsamında bir eser, sahibinin üzerindeki hususiyetini yansıtacak düzeyde şekillenmiş ve algılanabilir olmalıdır. Algılanabilir olması gerekir zira salt düşünce eser olarak korunmaz (Erel, 2009: s. 54; Öztañ, 2008: s. 89; Tekinalp, 2012: s. 109). Algılanabilirlikten söz edebilmek için fiziksel olarak tespit edilebilmesi zorunlu değildir. Bu nedenle henüz yazıya dökülmemiş bir nutuk da eser olarak korunacaktır (Öztañ, 2008: s. 90). Müsveddeler, taslaklar ve tamamlanmamış olsa dahi belirli bir düzeye gelmiş eserler de korunurlar⁷⁷ (Güneş, 2008: s. 64; Tekinalp, 2012: s. 108).

⁷⁴ Yargıtay bir kararında bir röportajın "ilim ve edebiyat eseri olarak korunabilmesi için gerekli "hususiyet" unsurunun belirlenmesinde, açıklamalardaki bütünlük, anlatım tarzı, program ile uyumlu bir biçimde ve akıcı bir şekilde ifade edilmesi gibi sahibine özgü ve orijinallik, içeren hususların varlığı göz önüne alınmalıdır." şeklinde karar vermiştir. Karar için bkz., Yargıtay 11. HD, 13.03.2007, E. 2006/934, K. 2007/4555 (www.legalbank.net).

⁷⁵ Hirsch fikrî bir ürünün eser olarak korunabilmesi için herkes tarafından vücuda getirilemeyecek şekilde hususiyet taşıması gerektiğini savunmuştur. Zira herkes tarafından vücuda getirilebilecek ürünlerde hususiyet unsuru bulunmayacağından, bunların korunmasında toplum menfaati bulunmamaktadır. Bkz., Hirsch, 1943: s. 11. Arslanlı daha esnek bir ölçüt önererek, önceden açıklanmış bulunan fikirlerden esinlenmenin caiz olduğunu savunmuştur. Yarsuvat hususiyetin orijinallik ölçütü ile belirlenmesi gerektiğini ve orijinalliğin eser türlerine göre farklılık arz ettiğini savunmuştur: Tekinalp, 2012: s. 104, 105. Esere sahibinin yaratıcı gücünün yansımış olmasının yeterli bulunup, eserde orijinallik aranmayan görüş için bkz. Erel, 2009: s. 53.

⁷⁶ Tekinalp'e göre korunmaya değer bir eserden söz edebilmek için hususiyet unsuru zaten aranmaktayken, eser sahibine özgü olmak gibi yüksek vasıfların da aranması hâlinde korunabilecek eserlerin kapsamı çok daralacaktır. Hususiyet için katı bir özgünlük yerine, sıradan olmamanın aranması gerektiğini savunan: Tekinalp, 2012: s. 106.

⁷⁷ Yargıtay'ın "Bazı hallerde, eser tamamlanmamış olsa bile şayet belli bir düzeye gelmiş ve sahibinin hususiyetini taşıyorsa, FSEK anlamında eser olarak kabul edileceği" yönündeki kararı (11. HD, 2005/354-2006/915, 03.02.2006) için bkz. Güneş, 2008: s. 64.

2.1.2. Fikrî Bir Çabanın Ürünü Olmak

Eser, fikrî bir çaba ve faaliyetin ürünü olmalıdır. Fikrî bir çabadan bahsedebilmek için de eserin bir insan tarafından oluşturulması gerekir (Güneş, 2008: s. 66; Öztan, 2008: s. 66; Tekinalp, 2012: s. 113). Doğada kendiliğinden oluşan görüntüler eser olarak korunmazlar. Zira bunlar fikrî ürün değildir. Makineden faydalanılarak yapılan eserler, seçeneklerin makine tarafından belirlendiği ve makineyi kullanan herkesin aynı sonucu alacağı şekilde meydana getirildiyse, eserden bahsedilemez. Fakat bu durum, tesadüfen ortaya çıkan fikrî ürünlerin eser olarak korunmasına engel değildir⁷⁸.

2.1.3. FSEK'te Öngörülen Eser Türlerinden Birine Dâhil Olması

FSEK kapsamında korunacak eserler sahibinin hususiyetini taşıması ve fikrî bir çabanın ürünü olmasının yanında, FSEK'in 1. maddesinde *numerus clausus* kuralına göre belirlenmiş olan eser türlerinden birine de girmelidir⁷⁹. Bu türler ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanat ve sinema eserleridir. Eserler bu türlerden birine dâhil olmak şartıyla FSEK kapsamında eser sayılır ve korunurlar. Bir eser bu türlerden birden fazlasına da dâhil olabilir (Ayiter, 1972: s. 42; Erel, 2009: s. 55; Öztan, 2008: s. 92).

Eser türlerinde *numerus clausus* ilkesi geçerliyken, bu türler kendi içlerinde böyle bir sınırlamaya tabi tutulmamıştır. Eser türlerini açıklayan maddeler genişletici yoruma açık bırakılmıştır. Bu sayede o türdeki ayırıcı nitelikleri taşıyan yeni bir eser türü de bunlara ilave edilebilecektir (Erel, 2009: s. 55; Güneş, 2008: s. 67).

---

⁷⁸ Örneğin, bir ressamın boyayı fazla sulu ya da gazlı bırakması sonucu boyanın akmasının non-figüratif bir resim oluşturduğu sonuç da, diğer koşulları taşıdığı hâlde eser olarak korunabilir. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 113.

⁷⁹ Numerus clausus ilkesi ile belirli kategorilere girmenin şart kılınmasını hatalı bulan Öztan, her gün kültürel ve teknik alanda gelişmelerin meydana gelmesi nedeniyle yeni eser türlerinin ortaya çıkacağını, bu nedenle de kanun maddesini yorumlarken olabildiğince genişletici düşünülmesi gerektiğini savunmuştur. Öztan, 2008: s. 91 ve s. 107. Benzer görüşü savunan Erel, 2009: s. 55.

2.2. Eser Türleri

Fikir ve sanat eserleri çeşitli ölçütlere göre türlere ayrılmıştır (Erel, 2009: s. 57). İçerik ve nitelik yönünden eserler ilim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleri olmak üzere 4 başlık altında incelenecektir.

2.2.1. İlim ve Edebiyat Eserleri

İlim ve edebiyat eserleri FSEK m. 2’de üç bent hâlinde belirtilmiştir. Kural olarak ilim ve edebiyat eserleri, bir şekilde dil ile ifade olunan eserlerdir. Dil ile ifade edilen eserlerde hangi lisanın kullanıldığı önemli değildir. Ölmüş bir lisan, sunî bir lisan (Esperanto gibi), bilgisayar lisanı (Basic, Fortran, Algol, Cobol) ya da hiyeroglif cinsi bir ifade şekli kullanılmış olabilir. Konuşulan dilin veya kullanılan sembollerin herkes tarafından anlaşılması şart değildir. Önemli olan, fikrî veya hissî içeriğin dil ile ifadeye özgü bir eser vasıtasıyla açıklanmış olmasıdır (Öztan, 2008: s. 109, 110; Erel, 2009: s. 58). İlim ve edebiyat eserlerinde fikrî ürün söz, yazı, formül, rakam veya şekillerle ortaya konulur. Roman, şiir ve hikâyelerde yazı, konferansta söz, bilimsel eserler ve bilgisayar programlarında yazı, formül, sayı ve şekil birlikte bulunur (Tekinalp, 2012: s. 114). FSEK m. 2’ye göre ilim ve edebiyat eserleri üç başlık altında sayılmıştır:

1. Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları,

2. Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri,

3. Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topografyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri.

2.2.1.1. Dil ve Yazı İle İfade Olunan Eserler, Bilgisayar Programları ve Bunların Hazırlık Tasarımları

FSEK m. 2/I'deki dil ve yazı ile ifade olunan eserler ilim ve edebiyat eserleri olarak sayılmıştır. Roman, hikâye, oyun, senaryo, bazı mektuplar; tarihî, hukukî, sosyolojik vs gibi bilimsel eserler⁸⁰, sahibinin hususiyetini taşıyorsa avukat dilekçe ve savunmaları⁸¹ vb. eserler bu kategoriye girer. Dil ile ifade olunan bir eserden söz etmek için, içeriğinin ne olduğu önemli değildir. Fikrî içeriğin herhangi bir şekilde dil ile ifadeye mahsus bir eser aracılığıyla açıklanması yeterlidir (Erel, 2009: s. 58; Öztan, 2008: s. 110; Nal ve Suluk, 2011: s. 57).

Bilgisayar programları ve program sonucu doğuracak hazırlık aşamaları da bu başlık altındaki eserlere örnek olarak gösterilebilir. Bilgisayar programı, belirli bir işlevin yerine getirilmesi amacıyla verilen komutların şekil, dil, notasyon veya kodla ifade edilmesidir (Erel, 2009: s. 58; Güneş, 2008: s. 68; Tekinalp, 2012: s. 118). Bilgisayar programı terimi, donanıma birleşik olanlar da dâhil, her biçimde ifade edilen programları ve sonraki aşamada bilgisayar programı sonucu doğuracak olan hazırlık tasarımlarını kapsamaktadır (Öztan, 2008: s. 111, dn. 7)⁸². Söz konusu donanım, yazılım ve tasarımlar, eser olmak için gerekli unsurları taşımaları koşuluyla eser olarak korunurlar.

2.2.1.2. Sözsüz Sahne Eserleri

Her nevi rakıslar, yazılı koreografi⁸³ eserleri, pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri⁸⁴, ilim ve edebiyat eserleri başlığı altında eser olarak

---

⁸⁰ Bilimsel eserlerde neyin korunduğu konusunda doktrin yeterince açık değildir. Fakat sistematığın, yorum ve üslubun korunduğunda görüş birliği vardır. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 114, 115.

⁸¹ Avukat dilekçe ve savunmalarını hususiyet taşımak kaydıyla eser olarak nitelendiren Tekinalp, 2012: s. 114; Güneş, 2008: s. 68; Öztan, 2008: s. 114. Avukat dilekçelerinin eser niteliğinde olup olmadığı hususunun ilgili Yargıtay kararı ile ayrıntılı olarak incelenmesi için bkz. Ekşioğlu, 2011: s. 51-70.

⁸² Bilgisayar programlarının eser niteliği hakkında ayrıntılı inceleme için bkz. Gönen, 2010: s. 39 vd. Bilgisayar terimlerinin açıklanması için bkz., Nal ve Suluk, 2011: s. 145.

⁸³ Koreografi sözcüğünün zaten yazılı anlamına gelen “graphein” kökünden gelmesi nedeniyle “Yazılı koreografi” ifadesini yanlış bulan Erel, 2009: s. 60, dn. 35. Yazılı bir eserden söz

korunmuştur. Bu türde öncekilerin aksine duygular dil veya yazıyla değil, insan vücudunun hareketleriyle ifade edilir. Koreografi ve pandomimada bir konu hareketlerle anlatılır. Dansta genellikle konu yoktur (Erel, 2009: s. 60; Nal ve Suluk, 2011: s. 57; Öztan, 2008: s. 120; Tekinalp, 2012: s. 119).

Rakıs, dans etmek anlamına gelir. Dansın eser olarak korunması için dansı oluşturan hareketlerin bir metni ya da yazılı veya yazısız tekrarlanabilir bir düzeni olması gerekir. Koreografi ise hem dans yaratımı ve kompozisyonu, hem de dans kalıplarının zincirleme sırası anlamına gelir (Tekinalp, 2012: s. 120). Eser olan ve korunan, bu hareketlerdir. Pantomima ise, yüz ve vücut hareketleriyle duygu ve düşüncelerin anlatılmasıdır⁸⁵. Pantomima ile dans ve koreografi arasındaki fark, pantomimada müziğin bulunmaması ve hareketlerin yüze, yani mimiklere özgülmesidir (Öztan, 2008: s. 120; Tekinalp, 2012: s. 121). Bunlara benzeyen sözsüz sahne eserlerine örnek olarak ise buz balesi, buz revüü ve akrobasi verilebilir.

Bu türün içinde korunan eserler, özellikle seyircinin görme duyusuna hitap eder ve icra eden sanatçının o an yarattığı hareketin görüntüsüdür. Sözsüz sahne eserlerinin korunması için, oluşturulan görüntünün kalıcı bir vasıtayla kaydedilmesi ya da teknik anlamda sahne sayılacak bir yerde meydana getirilmesi zorunlu değildir. O an seyredilebilir olması, izleyicinin görme duyusuna hitap etmesi, korunması için yeterlidir⁸⁶ (Erel, 2009: s. 60; Öztan, 2008: s. 120).

---

edilecekse, bunun 1. bentteki “dil ve yazı ile ifade olunan eserler” arasında yer alması gerektiğini savunan Öztan, 2008: s. 123.

⁸⁴ Erel’e göre, sözsüz sahne eserleri tek başına eser sayılıp korunurken, sözlü sahne eserleri kendi başına eser olmayıp, dil ile ifade edilen bir eserin icrası niteliğindedir. Erel, burada bir edebî esere ait temsil hakkının (FSEK m. 24) kullanılması durumunun mevcut olduğunu savunur. Bkz., Erel, 2009: s. 60, dn. 33. Diğer görüşe göre, madde metninde kullanılan sözsüz sahne eserleri ifadesi lafzî yorumla daraltılmamalıdır. Sözlü ve müzikli sahne eserleri de korunurken, burada “sözsüz” ifadesinin kullanılmasındaki amaç, eser olma koşullarını taşıdığı takdirde söz ve müziğin de ayrıca korunacağıdır. Bu görüş için bkz., Nal ve Suluk: 2011: s. 57.

⁸⁵ Pantomima kavramının bir üst kavram olarak kullanılması ve rakslar ile koreografik eserleri de içine alması gerektiğini düşünen Öztan, 2008: s. 120.

⁸⁶ Zira eser, sanatçı tarafından o anda yaratılan hareketin görüntüsüdür. Önceden meydana getirilen bir eserin icrası, bu icra ne kadar artistik ya da orijinal olursa olsun, bu başlıkta değil, icracı sanatçıların haklarını koruyan FSEK m. 80 vd. hükümleri kapsamında korunacaktır. Bkz., Erel, 2009: s. 60.

2.2.1.3. Bedii Vasfı Bulunmayan Teknik ve Bilimsel Nitelikteki Resim, Fotoğraf, Plan, Maket vb.

Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve bilimsel nitelik taşıyan fotoğraf eserleriyle, her çeşit harita, plan, proje, kroki ve resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri⁸⁷, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri, eser olmanın koşullarını taşıdıkları takdirde ilim ve edebiyat eserleri başlığı altında korunur.

Bu eserlerin bedii vasfı, yani estetik yönünün bulunmaması gerekir. Zira bedii vasfın varlığı hâlinde ilim ve edebiyat eseri değil, güzel sanat eseri olarak korunacaklardır. Burada sözü edilen teknik ve bilimsel fotoğraflar ve maketler gibi ürünlerin ilim ve edebiyat eserleri türüne dâhil olmalarını sağlayan, bunların öğretici, açıklayıcı ve aydınlatıcı nitelikte olmalarıdır (Erel, 2009: s. 61; Nal ve Suluk, 2011: s. 58; Öztan, 2008: s. 123; Tekinalp, 2012: s. 123). Bu koşulları sağlayan ve sahibinin hususiyetini taşıyan tıbbî şemalar, atlaslar, resimler, örgü ve elbise modelleri bu gruba örnek olarak verilebilir⁸⁸.

2.2.2. Musiki Eserleri

FSEK m. 3'e göre "*musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.*" Kanunda musiki eserlerine örnek verilmemiş; sadece sözlü ve sözsüz olacağı belirtilmiştir⁸⁹. Musiki eserleri, duygu ve düşünceleri sesle ifade eden ve duyma duyusu ile algılanan ürünlerdir. Opera, operet, senfoni, keman, piyano veya diğer çalgılar için parçalar, ilahiler, şarkılar ve türküler, musiki eserlerine örnek olarak gösterilebilir (Öztan, 2008: s. 128; Tekinalp, 2012: s. 123). Güfte ve beste bir

---

⁸⁷ 4110 sayılı kanunla eklenen "...her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri..." ile "...endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri..." ibarelerinin gereksiz olduğu, zira maddenin eski halinin de bunları kapsayacak şekilde olduğunu savunan Erel, 2009: s. 62.

⁸⁸ Bu niteliklere sahip olmayan reklam ve propaganda afişleri, ilânlar, katalog ve fiyat listeleri, vasıtaların geliş gidiş saatlerini bildiren tren, otobüs, uçak vs tarifeleri eser olarak korunmazlar. Erel, 2009: s. 61, 62; Öztan, 2008: s. 127.

⁸⁹ Öztan, kanun koyucunun böyle bir tanım kullanmasını, musiki ile bestenin eşitlenmesi olarak görüp bunu eleştirmiş ve kanun koyucunun korunacak eser türü olarak sadece "musiki eserler" demekle yetinmesi gerektiğini savunmuştur. Öztan, 2008: s. 128.

musiki eserinde birleşir. Sahipleri ise ayrı ayrı korunur (Erel, 2009: s. 63; Güneş, 2008: s. 75).

Musiki eserlerinin koruma konusunu, işitilen sesler arasındaki sıra ve bağlılık, seslerin melodi, ritim ve harmoni ile belirli karışımları ve aynı zamanda ses ile ifade edilen musiki eserlerinin içeriğini oluşturur. Yargıtay'a göre musiki eserinde sahibinin hususiyetinin varlığını tespit ederken, o eserin sıradan bir dinleyici nezdinde yarattığı izlenim esas alınmalıdır⁹⁰. Sesin kaynağı önem taşımaz. Ses insan gırtlığından, bir müzik aletinden veya elektronik bir cihazdan çıkabilir. Sahibinin hususiyetini taşıdığı sürece eser olarak korunacaktır. Bu nedenle doğada kendiliğinden oluşan sesler eser olarak korunmazlar. Ayrıca başkasına ait bir bestenin seslendirilmesi veya çalınması da, ne kadar ustaca yahut sanatkârca olursa olsun, musiki eserleri başlığına dâhil değildir⁹¹ (Erel, 2009: s. 63). Musiki eserlerine örnek olarak şarkılar, operetler, senfoniler, oda müzikleri, ilâhiler, türküler, caz müziği vb. örnekleri verilebilir (Özta, 2008: s. 129).

Müzik ile senaryolu veya senaryosuz görüntülerin birleştirilmesinden oluşan müzik klipleri, esasında bir müzik eseridir. Çünkü klipi oluşturan esas öge müziktir (Tekinalp, 2012: s. 124). Klip bazı hâllerde sinema eseri veya multimedya eser de sayılabilir (Özta, 2008: s. 131; Tekinalp, 2012: s. 124)⁹².

2.2.3. Güzel Sanat Eserleri

Güzel sanat eserleri bedii vasma, yani estetik değere sahip olan eserlerdir. Bu eserler FSEK m. 4'te sekiz alt başlıkta sayılmıştır. Bu sayma yöntemi güzel sanat eserlerini sınırlamış değildir. Burada sayılmayan eserler de güzel sanat eseri olarak korunabilir (Erel, 2009: s. 69; Güneş, 2008: s. 77; Özta, 2008: s. 133; Tekinalp, 2012: s. 125). FSEK m. 4'e göre güzel sanat eserleri:

⁹⁰ Yargıtay 11. HD, 03.04.2006, E. 2005/3742, K. 2006/3428. (www.legalbank.net)

⁹¹ Ancak FSEK m. 81 vd hükmüne göre icracı sanatkârların emeklerinin korunması söz konusu olabilir. Bkz., Erel, 2009: s. 63. Musiki eserlerinde bağlantılı hak ve komşu hak sahipliği için bkz. Öngören, 2010: s. 57 vd., s. 143 vd.

⁹² Müzik kliplerinin FSEK'te düzenlenmiş eser türleriyle olan ilişki ve farklılıklarına ilişkin ayrıntılı inceleme için bkz. Erel, 2006: s. 55 vd. Müzik kliplerinin işleme eser ya da sinema eseri olması hususunda inceleme ve müzik kliplerinin korunma yöntemi için bkz., Öngören, 2010: s. 30 vd.

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler⁹³, kaligrafi, serigrafi,

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri⁹⁴,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,

5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,

6. Grafik eserler,

7. Karikatür eserleri,

8. Her türlü tiplerdir.

Sekiz madde halinde sayılan bu eserlerin ortak özellikleri, bedii vasıflarının bulunmasıdır⁹⁵. Bu vasıf yoksa güzel sanat eserinden söz edilemez. Güzel sanat eserleri görme duyusuna hitap ederek estetik bir haz duyulmasını sağlayan, bir yüzey üzerinde ya da cisim hâlinde oluşmuş fikir ürünleridir (Erel, 2009: s. 70). Güzel sanat eseri yaratılırken kullanılan malzemenin türü önemli değildir. Eserin tek parça hâlinde yaratılmış olması da şart değildir; birkaç parça malzemenin bir araya getirilmesi ile bir eser elde edilebilir. Fakat güzel sanat eseri tek olmalıdır. Orijinali tek olan bir güzel sanat eseri mekanik araçlarla kopyalanırsa bu, çoğaltma hakkını ilgilendiren bir husustur. Ortaya yeni bir eser çıkmış olmaz (Erel, 2009: s. 70; Güneş, 2008: s. 77).

FSEK m 4'e göre krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez. Güzel sanat eserleri aynı zamanda endüstriyel tasarım niteliği taşıyorlarsa, ayrıca Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK hükümlerine göre de korunacaklardır (EndTasKHK m. 1/III).

⁹³ Kazma resim anlamına gelen gravürleri sayan bu maddeyi, "kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler" gibi ifadelerde bu grup içinde tekrara düştüğü yönünde eleştiren Tekinalp, 2012: s. 125.

⁹⁴ Mimarlık eserlerinin korunması hakkında bkz., Balkır, 2009: s. 210 vd.

⁹⁵ Bedii; örneği olmayan, lâtif, güzel, nadide güzellik ölçülerine uyan, gözü gönü okşayan, beğenilen demektir. Bkz., Arseven, 1958: s. 202.

2.2.4. Sinema Eserleri

Sinema eserleri, FSEK m. 5’te şu şekilde ifade edilmiştir: “*Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir.*”⁹⁶ Kanundaki tanımda kullanılan “film” ifadesi, sıradan çekimleri ve hiçbir değeri olmayan kayıtları da içinde barındıran bir kavramdır. Sinema eserleri film kavramına dahil olmakla birlikte, eser niteliğine sahip olmalarıyla diğer film türlerinden ayrılarak FSEK kapsamında eser olarak korunur (Tekinalp, 2012: s. 127; Öztan, 2008: s. 145)⁹⁷.

Bir filmin sinema eseri sayılması ve eser olarak korunması için dört şartın varlığı gerekir:

- Filmin FSEK’te belirtilen anlamda sahipleri bulunmalıdır.
- Filmin yönetmeni ve senaryosu bulunmalıdır (FSEK m. 8/III).
- Film, bu sahiplerin hususiyetlerini taşımalıdır⁹⁸.
- FSEK m. 5’teki kategorilerden birine girmelidir (FSEK m. 8. Tekinalp, 2012: s. 127).

FSEK’teki tanımda sinema eserleri iki gruba ayrılmıştır. Her iki grup da, yukarıdaki dört şartı taşıması halinde, sinema eserleri olarak korunur. Birinci grupta her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler yer alır. Bu gruptaki eserlerin ortak özelliği genellikle ticari olmayan amaçlarla yapılmış olmalarıdır. İkinci gruptakiler ise “sinema

⁹⁶ Sinema eserlerinin niteliğinin tespit edilmesi konusunda uzun süre fikir ayrılıkları yaşanmıştır. Örneğin sessiz sinema eserleri, sözsüz sahne eserlerine; sesli ve müzikli filmler, dil ve beste ile ifade edilen ilim ve edebiyat ya da musiki eserlerine benzetilerek bu kapsamda korunmak istenmiştir. Sinema eserlerinin diğer eser türlerinin yanında fikrî mülkiyet hukuku kapsamında kendine özgü ve bağımsız bir eser kategorisi sayılıp korunması yakın zamanda gerçekleşmiştir. 1886 tarihli Bern Sözleşmesi’nde sinema eserlerinden söz edilmezken, ancak bu sözleşmenin 1948 tarihli Brüksel tadilinde sinema eserleri bağımsız eser olarak kabul edilmiştir. Bkz., Erel, 2009: s. 72, 73; Öztan, 2008: s. 145.

⁹⁷ FSEK’te, Alm. ESHK’nin aksine, bir icranın tespiti olmayan ve sahibinin hususiyetini içermeyen, yani hiçbir yaratıcılığı bulunmayan (fikri bir çabanın ürünü olmayan), belgesel veya porno yapımlar, televizyon yayınları ve bir tiyatro oyununun sadece kaydından oluşan kurdeleler için özel bir hüküm öngörülmemiştir. Bu filmler Türk hukukunda koruma kapsamı dışında olup, somut olayın özelliklerine göre eser, program ve icranın ilk tespiti hükümleri kıyasen uygulanabilir. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 127.

⁹⁸ Hususiyetin varlığı sıradan bir belgeseli, bir reklam veya doğa filmini sinema eseri haline getirir.

filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir” şeklinde ifade edilmiştir⁹⁹. İkinci gruptakileri, sinema filmleri gibi olmaları koşuluyla “görüntüler dizisi” olarak tanımlayabiliriz. Sinema ya da televizyon izleyicisi için çekilen filmler bu gruba girer. Bu eserlerin ortak özellikleri genellikle ticari amaçlı yapılmış olmalarıdır¹⁰⁰ (Güneş, 2008: s. 83; Tekinalp, 2012: s. 128). Bu eserlerin yapıma amaçları ne olursa olsun, sahibinin hususiyetini taşımaları ve fikrî bir çalışmanın ürünü olmaları gerekmektedir.

Sinema eseri nitelendirilmesinde eserin tespit edildiği materyal ve hangi araçla gösterildiği önemli değildir. Bu araç kurdela (şerit) ya da elektronik veya mekanik bir araç olabileceği gibi, projeksiyon sistemi de normal projeksiyon ya da üç boyutlu projeksiyon olabilir (Erel, 2009: s. 74; Güneş, 2008: s. 80; Nal ve Suluk, 2011: s. 66; Öztan, 2008: s. 151; Tekinalp, 2012: s. 128).

2.2.5. İşlenmeler ve Derlemeler

FSEK yalnızca özgün eserleri değil, aynı zamanda, bir fikir ve sanat eserinden faydalanılarak oluşturulan, ana ürüne bağlı olmakla birlikte onu başka bir şekle veya türe sokan, diğer bir dile aktaran, bir külliyata dönüştüren, aranje eden, tertipleyen, toplayan, derleyen, yayınlamaya elverişli duruma getiren eserleri de eser saymış, işlenme ve derlenme eserler adı altında korumaya almıştır (Tekinalp, 2012: s. 133). Faydalanıldığı esere oranla müstakil olmayan bu eserler, FSEK m. 6’da düzenlenmiştir¹⁰¹. Bu maddede işlenmeler ve derlemeler 11 bent hâlinde sayılırken, “... aşağıda başlıcaları yazılı ...” ifadesi kullanılmıştır. Bu

⁹⁹ Tekinalp, bu ifadenin kanun tekniğine ve Türkçeye uygun olmadığını savunmuştur: Bkz., Tekinalp, 2012: s. 128.

¹⁰⁰ Televizyon program formatlarının eser niteliği ve FSEK kapsamında korunup korunamayacağı hususu tartışmalıdır. Yargıtay 11. HD 2000/6049-8439 sayılı ve 31.10.2000 tarihli kararında “FSEK m. 5’e göre anılan ad ve formattaki TV. Yapımı da yasa kapsamındaki bir eser sayılmalıdır.” ifadelerini kullanarak, program formatlarını da sinema eserleri kapsamında gördüğünü belirtmiştir. Anılan karar için bkz., Güneş, 2008: s. 82. Televizyon program formatlarının korunmasıyla ilgili bkz., Çolak, 2004: s. 12 vd.

¹⁰¹ FSEK m. 6’nın kenar başlığı sadece “İşlenme” iken 4630 sayılı kanunla yapılan değişiklikle “İşlenmeler ve Derlemeler” şeklini almıştır. Bu değişikliğin yapılmasında, aynı maddenin 11. bendine eklenen veri tabanları ile ilgili hükmün derlemeleri ifade etmesi ile bazı işlenmelerin bu niteliği taşıması etkili olmuştur. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 133, d. 2.

nedenle işlenme ve derlemelerin bu maddede sayılanlarla sınırlı olmayıp, gerekli özelliklere sahip olması koşuluyla bunların dışında eser türleri de yaratılabileceği sonucuna ulaşmak mümkündür.

İşlenmeler, diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip, bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsulleridir (FSEK m. 1/B-c). Eser sahibinin hususiyetini taşıyan işlenmeler, tıpkı orijinal eserler gibi korunur (FSEK m. 21). Bir romanın başka bir dile çevrilmesi, sahne eseri hâline sokulması, filme alınması, işlenme eserlere örnek olarak verilebilir (Öztan, 2008: s. 156). Derlemeler ise, özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi içeriği seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eserlerdir (FSEK m. 1/B-d). İşlenmeler ve derlemeler de eser sayılmaları nedeniyle FSEK tarafından korunmaktadır¹⁰².

2.3. Eser Sahipliği ve Eser Sahipliğinden Doğan Haklar

Fikir ve sanat eserlerinde¹⁰³ eser sahipliği, FSEK m. 8–12 arasında düzenlenmiştir. Eserin sahibinin hususiyetini taşıması gerekliliğinin sonucu olarak eser sahibi, onu meydana getiren kişidir (FSEK m. 8/I). Eseri meydana getiren kişi ancak gerçek kişi olabilir¹⁰⁴. Zira eser fikrî bir çabanın ürünü olmalıdır ve tüzel kişilerin fikrî faaliyetleri olması mümkün değildir. Bu nedenle yayımcılar, yapımcılar ve tüzel kişiler kural olarak eser sahibi olarak kabul edilemezler¹⁰⁵.

¹⁰² İşlenmeler ve derlemelerle ilgili detaylı bilgi için bkz. Tekinalp, 2012: s. 133 vd.; Öztan, 2008: s. 156 vd.; Erel, 2009: s. 76 vd.; Nal ve Suluk, 2011: s. 67 vd.

¹⁰³ Günümüzde fikir ve sanat eserlerinden doğan haklar için “telif hakları” ifadesi de kullanılmaktadır. Hirsch bu ifadenin amaca elverişsiz ve sakat olduğunu savunmuştur. Zira telif ifadesinden ilim ve edebiyat eserleri anlaşılakta; bu ifade güzel sanat eserleri, musiki eserleri ya da sinema eserleri için kullanılmamaktadır. Hatta ilim ve edebiyat eserlerinde dahi telif ifadesi, ancak aslın yaratılması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla tercüme gibi eserler bu ifadenin kapsamına girmeyecektir. Konuyla ilgili bkz., Hirsch, 1944: s. 341, 342.

¹⁰⁴ FSEK m 1/B-b hükmü “*Eser sahibi: Eseri meydana getiren gerçek kişiyi....*” şeklindeyken 03.03.2004 tarihli değişiklikle bu ifadedeki “gerçek” sözcüğü çıkartılmıştır. Bu değişikliği tüzel kişilerin de eser sahibi olabileceği şeklinde yorumlanabileceği ve diğer maddelerle çelişmesi yönünde eleştiren: Gökyayla, 2005: s. 17 vd. “... eser sahipliği sıfatı onu meydana getiren gerçek kişiye ..... aittir.” hükmünden anlaşıldığı üzere, Yargıtay da eser sahibinin ancak gerçek kişi olabileceğini savunmaktadır. Karar için bkz Yargıtay 11. HD, 14.04.2011, E. 2009/5129, K. 2011/4350. (www.legalbank.net).

¹⁰⁵ Fakat tüzel kişiler bünyelerinde çalışanların iş gereği ve iş kapsamında ürettikleri eserlerin malî haklarına sahip olurlar. Bu istisnai durumda tüzel kişiler de malî hak sahibi olabileceklerdir. Yargıtay 11. HD, E. 1994/982, K. 1994/2011 sayılı ve 11.03.1994 tarihli kararında, bizzat eseri

Eser sahibi, eseri yaratmasıyla birlikte eser sahipliği sıfatını ve eser sahipliğinden doğan hakları kendiliğinden kazanmaktadır. Ayrıca bir irade beyanına yahut hukukî işleme gerek yoktur (Belen, 1997: s. 214; Erel, 2009: s. 88; Nal ve Suluk, 2011: s. 74; Öztan, 2008: s. 236; Tekinalp, 2012: s. 149). Eser sahibinin mutlak hak niteliğindeki hakları manevî ve malî olarak iki grupta incelenecektir. Eser sahibine tanınan manevî haklar şunlardır:

- Eseri umuma arz hakkı (FSEK m. 14),
- Adın belirtilmesi (eser sahibi olarak tanıtılma) hakkı (FSEK m. 15/I),
- Eserde değişiklik yapılmasını menetmek hakkı (FSEK m. 16),
- Eserin sahibinin zilyet ve malike karşı hakları (FSEK m. 17).

Eser sahibine eserden ekonomik olarak faydalanmak ve bu faydalanmanın şeklini belirleme hakkı veren (Tekinalp, 2012: s. 180) malî haklar ise şunlardır:

- İşleme hakkı (FSEK m. 21),
- Çoğaltma hakkı (FSEK m. 22),
- Yayma hakkı (FSEK m. 23),
- Temsil hakkı (FSEK m. 24),
- İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı (FSEK m. 25),
- Pay alma (izleme) hakkı (FSEK m. 45).

FSEK genel olarak “eser sahibi onu meydana getirendir ilkesi”ni (FSEK m. 8/I) benimsemiştir (FSEK m. 1/B-b)¹⁰⁶. Kişi, eser sahipliğinden doğan manevî ve malî haklara sahiptir. Manevî ve malî hak ayrımı mutlak tek hakkın iki yönüdür (Belen, 1997: s. 231). Dolayısıyla bu haklar birbirleriyle bağlantılıdır¹⁰⁷. Eser

---

yaratan kişi olmadığı halde eser sahibi olma durumunun, belli koşullarda işverenlere, tüzel kişilere ve yayımcılara tanındığını belirtmiştir. Anılan karar için bkz., Güneş, 2008: s. 88.

¹⁰⁶ FSEK m. 1/B-b bendindeki eser sahibi tanımında, eseri meydana getiren kişinin eser sahibi olduğu belirtilmiştir. 03/03/2004 tarihli değişiklikle madde metnindeki “gerçek” ifadesi çıkarılmıştır.

¹⁰⁷ Bazı yazarlara göre, manevî ve malî hak ayrımı sunî bir ayrımdır. Bu haklardan biri ihlâl edildiğinde, bu tecavüz diğer hakları da etkiler. Örneğin, eserin umuma arzında eser sahibinin adının açıklanmaması veya eserde bozucu değişiklikler yapılması, eser sahibinin maddî

sahibinin manevî hakları münhasır haklardan olup, herkese karşı ileri sürülebilirler. Manevî haklar eserin yaratılmasıyla birlikte doğarlar ve doğmaları herhangi bir ehliyet şartına bağlı değildir (Erel, 2009: 2. 190; Öztan, 2008: s. 287). Eser sahibine eseri nedeniyle doğrudan bağlanan manevî haklar eser sahibi hayattayken ya da öldükten sonra kural olarak devredilemezler. Bununla birlikte, malî hakların devredildiği hâlde, devralanın malî hakları kullanması için manevî hakları da kullanması gerekebilir¹⁰⁸. Bu durumda eser sahibi, manevî hakların çekirdeğini etkilememek şartıyla ve ancak uygulamadaki sorunlara çözüm bulmak amacıyla, manevî hakların kullanımını üçüncü kişilere bırakabilir¹⁰⁹. Örneğin eseri umuma arz yetkisi, kullanımı üçüncü kişilere devredilebilen bir manevî haktır. Fakat eser sahibi tüm malî haklarını devretse dahi, yine de meydana getirdiği eserin sahibi olarak kalır. Eser ile eser sahibinin arasındaki bağ kopmaz; manevî nitelikteki bir bağ olarak kalır (Erel, 2009: 2. 190; Nal ve Suluk, 2011: s. 80; Öztan, 2008: s. 281). Manevî haklar eser sahibinin şahsına bağlı olup, kişiliğinin bir parçasıdır¹¹⁰. Bu nedenle devredilmeleri söz konusu olamaz. Dolayısıyla manevî hakların ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilmesi de mümkün değildir. Ancak malî hakların devredildiği hâlde, manevî hakların kullanımının da şirketlere devri söz konusu olabilir.

---

menfaatlerini de etkileyebilir. Eserin umuma arz şekli ve zamanını tayin etmek, manevî haklardandır. Umuma arz şekli ve zamanını tayin ise, eserden sağlanacak maddî yarar etkileyecektir. Bu nedenlerle manevî haklar ile malî hakları birbirinden kesin bir çizgiyle ayırmanın mümkün olmayacağını savunan yazarlar için bkz., Hirsch, 1943: s. 117; Ool, 1972: s. 109; Kikkis, 2007: s. 953; Öztan, 2008: s. 281. Ayiter'e göre bu iki hak türünü birbirinden kesin sınırlarla ayırmaya çalışmak, Monist teori ile çelişen, yanlış bir davranış olacaktır. Bkz., Ayiter, 1972: s. 109. Hirsch'in konuyla ilgili ayrıntılı açıklamaları için bkz., Hirsch, 1944: s. 331 vd.

¹⁰⁸ Yargıtay 11. HD E. 2004/13182, K. 2005/10719 sayılı 09.11.2005 tarihli kararında bu yönde "...asıl eser sahiplerinin mali haklarının bu yolla devralınması sonucu buna bağlı olarak manevi hak kapsamındaki umuma arz yetkisinin de devredilmiş sayılacağı hususu..." kabul edilmiştir. Karar için bkz., www.legalbank.net.

¹⁰⁹ Söz konusu haklar eser sahibinin onurunu ya da saygınlığını zedeleyecek şekilde kullanılırsa, eser sahibi istediği zaman bu kullanıma itiraz edebileceği gibi, verdiği yetkiyi iptal de edebilir. Öyle ki, eser sahibinin devrettiği yetkiyi geri alma hakkından sözleşmeyle vazgeçmesi de hükümsüzdür (FSEK m. 14/III, 16/III). Bkz., Erel, 2009: s. 191; Nal ve Suluk, 2011: s. 113.

¹¹⁰ Manevî hakların eser sahibinin kişiliğinin bir parçası olması, eserin sahibinin kişiliğini yansımasıyla açıklanır. Fakat bu iki hak bazı yönleriyle birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin kişilik hakkı ölümle sona ererken, manevî haklar eser sahibinin ölümünden sonra da devam ederler ve mirasçılar bu hakları kullanabilirler. Bununla birlikte tüzel kişiler kişilik hakkına sahipken, manevî hak sahibi olamayacaklardır. Bkz., Kikkis, 2007: s. 954.

Eserden ekonomik olarak yararlanma hakkı sağlayan malî haklar, kişiliğin değil malvarlığının bir parçası olmaları¹¹¹ nedeniyle devredilebilir ve hukukî işlemlere konu olabilirler (Ayiter, 1972: s. 196; Belen, 1997: s. 231; Erel, 2009: 2. 191; Nal ve Suluk, 2011: s. 85; Tekinalp, 2012: s. 11). Malî haklar süre, yer veya içerik yönünden sınırlı yahut sınırsız, karşılıklı veya karşılıksız olarak devredilebilirler (FSEK m. 48/I). Devrin geçerli olması için, eser sahibinin yazılı muvafakati gereklidir¹¹² (FSEK m. 49/I). Malî hak devredilince eser sahibinin veya mirasçılarının malvarlığından çıkararak, hakkı devralan kişinin malvarlığına geçecektir (Erel, 2009: s. 302; Ayiter, 1972: s. 196; Öngören, 2006: s. 618; Öztan, 2008: s. 559; Tekinalp, 2012: s. 230). Malî haklar devredilebilir olmalarının yanında, ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüt edilmek için gerekli olan para ile ölçülebilme ve maddî edim özelliğinde olma koşullarını da sağlayabilmektedir. Bu nedenle eser üzerindeki malî hakların ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmaları mümkündür. Malî haklar eser doğduğu an kendiliğinden oluşurlar. Dolayısıyla o andan itibaren sermaye taahhüdüne konu olabilirler¹¹³. Malî haklar birbirine bağlı olmadığından (FSEK m. 20/I), bu hakların biri, birkaçı ya da tamamı sermaye olarak taahhüt edilebilirler. Malî hakların devri için düzenlenecek senette, taahhüt konusu hakların ayrı ayrı gösterilmesi gerekir. Tüm malî haklar devredilse bile eser üzerindeki tüm malî hakların devredildiği ibaresi yeterli olmayıp, tüm hakların ayrı ayrı yazılması gerekir¹¹⁴ (FSEK m. 52; Erel, 2009: s. 319; Öngören, 2006: s. 618).

Malî hakların yalnızca kullanılmasının devri de mümkündür. Bu durumda malî hak eser sahibi ya da mirasçılarının malvarlığında kalmakla birlikte, bu hakkı kullanma ve semerelerinden yararlanma yetkileri devralana geçecektir (FSEK m. 56/III; Erel, 2009: s. 304; Öngören, 2006: s. 620; Öztan, 2008: s. 560; Tekinalp,

---

¹¹¹ Öztan'a göre malî haklar ilk bakışta eser sahibinin eserden maddî sonuçlar elde etmesinin temeli gibi görünse de, aynı zamanda manevî menfaatlerinin korunması açısından da önemlidir. Zira malî haklar eser sahibine, eserden yararlanacak kişi ya da kişileri ve yararlanma şekillerini kararlaştırma imkânı vermektedir. Bkz., Öztan, 2008: s. 347.

¹¹² Devrin geçerli sayılması için gerekli olan yazılılık şartının, geçerlilik şartı olduğunu savunan: Ayiter, 1972: s. 197; Öztan, 2008: s. 557; Erel, 2009: s. 312.

¹¹³ Zira "aslî iktisap" başlıklı FSEK m. 48'in üçüncü bendinde, henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir eserle ilgili tasarruf işlemlerinin batıl olacağı hükmü yer almaktadır.

¹¹⁴ Yargıtay 11. HD. E. 2004/10681 K. 2005/7713 sayılı ve 15.07.2005 tarihli kararında da bu yönde olarak, "...malî hakların açık biçimde gösterilmeyip genel ifadelerle yer verildiği, dolayısıyla FSEK'in 52'nci maddesi hükmü karşısında geçersiz olan bu sözleşmenin..." ifadesi yer almaktadır. Karar için bkz., Güneş, 2008: s. 230.

2012: s. 230). FSEK m. 48/II'de yer alan “*Mali hakları sadece kullanma salahiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).*” hükmünden de anlaşılacağı üzere, malî hakları kullanma yetkisi şirketlere sermaye olarak getirilebilir. Bu hükümde malî hakları kullanma yetkisinin devri için kullanılan “ruhsat” ifadesi, “lisans”ı ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Lisans yazınlık şekline bağlı olup, lisansa konu olan haklar net bir şekilde belirtilmelidir. Lisans, tam ya da basit olabilir. Tam lisans taahhüt edilmişse, aynı lisans ticaret şirketinden başkasına tanınmaz. Basit lisans ise malî hak sahibi başkalarına da aynı lisansı verebilir¹¹⁵. Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her lisansın basit lisans olduğu kabul edilir¹¹⁶ (FSEK m. 56; Erel, 2009: s. 305; Öngören, 2006: s. 620; Öztan, 2008: s. 562; Tekinalp, 2012: s. 230).

Manevî ve malî haklar, eser sahibinin eser üzerindeki haklarıdır. Fakat eser sahibi dışındaki kişiler de eser üzerinde manevî ve malî haklara sahip olabilirler. Eser sahibi dışındaki kişilerin bu hakları “bağlantılı haklar” olarak adlandırılmıştır. Bağlantılı hak sahipleri, komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarıdır. Komşu hak sahipleri genel olarak eseri özgün biçimde icra eden ve yorumlayan icracı sanatçılar, bir icrayı ya da sesleri ilk defa tespit eden ses taşıyıcısı (fonogram) yapımcıları ve radyo televizyon kuruluşları olmak üzere üç grupta belirlenmiştir (Erel, 2009: s. 207; Güneş, 2008: s. 155; Öztan, 2008: s. 703; Tekinalp, 2012: s. 271). Bu haklar eser sahibinin manevî ve malî haklarına zarar vermemek kaydıyla kullanılabilir (FSEK m. 1/B-j). Eser sahibinin malî hakları gibi bağlantılı hak sahiplerinin malî hakları da ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüt edilebilir¹¹⁷.

---

¹¹⁵ Fikir ve sanat eserlerinde basit ve tam ruhsat kavramlarının örneklerle açıklaması için bkz., Belen ve Çitaklayım, 2012: s. 238 vd.

¹¹⁶ Yargıtay 11. HD. E. 2005/166, K. 2006/300 sayılı ve 20.01.2006 tarihli kararında da bu yönde bir ifade bulunmaktadır: “...Somut uyumsuzlukta da, davacı ile dava dışı yabancı uyruklu şirket arasındaki 21.11.1997 tarihli lisans sözleşmesi içerik itibarıyla; dava konusu eser de dahil olmak üzere bir kısım eserlerin çoğaltma hakkının Türkiye’de inhisari kullanım yetkisinin devrine ilişkin olup malî hakların devri söz konusu olmadığından, davacı bu lisans sözleşmesine dayalı olarak FSEK’in 68/I. maddesine dayalı olarak telif tazminatı isteyemez.” Karar için bkz., Güneş, 2008: s. 177, 178.

¹¹⁷ Yargıtay 11. HD E. 1999/4188 K. 1999/5854 sayılı ve 28.06.1999 tarihli kararında, bağlantılı hak sahiplerinin malî haklarına tecavüz edildiği durumda FSEK m. 68’deki hakları kullanarak tazminat isteyebileceğine hükmetmiştir. Karara göre: “...yayın hakkı davacıya ait bulunan lig maçına ait görüntülerin davalıya ait TV kanalında 48 saniye süre ile izinsiz ve ücretsiz olarak yayımlanmasının FSEK’in 25. maddesinde ifadesini bulan davacının yayın hakkını ihlal anlamına geldiği, davacı ile Federasyon arasındaki sözleşmeye göre davacının sahip bulunduğu görüntüleri yayımlamak isteyen diğer televizyon kuruluşlarından dakika başına

Bunun sonucu olarak, bir fikir ve sanat eserinin ticari şirkete sermaye olarak konulması durumunda eser sahipliğinden doğan manevi haklar eser sahibi sıfatını taşıyan gerçek kişide kalmakla birlikte, mali hakları kullanma yetkisi şirkete geçecektir.

3. MARKALAR

Ticaret şirketlerine sermaye koyma borcunun konusunu düzenleyen TTK m. 127/I-b hükmünde, kanunda aksine hüküm olmadıkça fikrî mülkiyet haklarının da sermaye olarak konulabileceği belirtilmiştir. Markalar, fikrî mülkiyet hakları kapsamında olup, TTK m. 342'ye göre aynı sermaye teşkil etmektedir. 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname¹¹⁸, de de, markaların sermaye teşkil etmesine engel bir hüküm bulunmamaktadır.

3.1. Genel Olarak

MarkKHK, m. 5'e göre "*Marka, bir teşebbüsün¹¹⁹ mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dâhil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar malların biçimi veya ambalajları¹²⁰ gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaretleri içerir.*"¹²¹.

2000 USD isteyebileceği, FSEK'in 68/1 maddesi gereğince davacının yayın bedelinin üç mislini talep hakkı bulunduğu gerekçesiyle davanın kabulüne ilişkin verilen kararda isabetsizlik görülmemiştir." Karar için bkz., Güneş, 2008: s. 163. Ayrıca bağlantılı hak sahipleri ile ilgili detaylı bilgi için bkz., Erel, 2009: s. 206 vd.; Tekinalp, 2012: s. 269 vd.; Öztan, 2008: s. 707 vd.

¹¹⁸ RG. 27.06.1995, 22326.

¹¹⁹ Marka tanımında "teşebbüs" sözcüğü kullanılmıştır. Bu sözcükten, ayırt etme ögesi olarak bahsedilmiştir. Teşebbüs sözcüğünün tanımda kullanılması, tanımdaki unsurlardan biri olduğu anlamına gelmemektedir. Zira MarkKHK, marka tescili için bir teşebbüsün varlığını şart koşmamıştır. MarkKHK m. 3/I hükmünde Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ikametgâha sahip olmak, marka tescili başvurusunda bulunabilmek için yeterli sayılmıştır. TRIPS de, marka tescili yaptırabilmek için bir ticarî işletmenin varlığını şart koşmamaktadır. Bu görüşteki Tekinalp, 2012: s. 386, 369.

¹²⁰ 03.11.1995 tarih ve 4128 sayılı Kanunun 5. maddesiyle, bu fıkradaki "malların biçimi veya ambalajlarının" ibaresi eklenmiştir. 22.06.2004 tarihli ve 5194 sayılı Kanunun 12. maddesiyle de buradaki "ambalajlarının" ibaresi, "ambalajları" şeklinde değiştirilmiştir.

¹²¹ Markalar Kanunu Taslağı'ndaki "tanımlar" başlıklı 2. maddede ise marka, "*Bir teşebbüsün üretimini veya ticaretini yaptığı malları ya da sunduğu hizmetleri, başka teşebbüslerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan işaret*" şeklinde tanımlanmıştır.

KHK'daki bu tanım iki unsuru içerir. Birinci unsur "işaret"tir. İşaret kavramı bilgi, mesaj ileten ve beş duyardan biri tarafından algılanabilen "herhangi bir şey" şeklinde tanımlanabilecek kadar geniş bir kavramdır¹²² (Çolak, 2012: s. 18). Fakat marka hukukunda işaret, bir teşebbüsü çağrıştıran, hedef kitleyi teşebbüse bağlayan, bu teşebbüsü temsil ve kısa bir şekilde ifade eden simgedir¹²³. İkinci unsur ise işaretin ayırt edici nitelik taşımasıdır¹²⁴. MarkKHK m. 5/I'de bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşulu konularak ayırt edicilik unsuruna yer verilmiştir (Çolak, 2012: s. 18, 19; Tekinalp, 2012: s. 365).

Marka olabilecek işaretler arasında açıkça sayılmamasına rağmen renkler¹²⁵, anılan maddedeki "çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaret", ses ve melodiler¹²⁶ ise "benzer biçimde ifade edilebilen" ibaresi içine girmekte ve marka olarak korunmaktadırlar¹²⁷.

---

¹²² European Court of Justice (ECJ), DYSON firmasının ürettiği elektrik süpürgelerinin şeffaf kutulu görünümüne ilişkin başvuru belgesinde yapılan "açıklama" ve iki "temsili çizim"den ibaret marka tescil başvurusunu, torbasız ve şeffaf toz biriktirme kutusunun bir "konsept" olup beş duyuya hitap etmemesi ve görsel olarak algılanmaması nedeniyle işaret koşulunu taşımadığı gerekçesiyle marka tescili elde edemeyeceği yönünde karar vermiştir. ECJ, c-321/03 kararı için bkz., Çolak, 2012: s. 18.

¹²³ Tekinalp işaret kavramıyla ilgili yedi noktanın altını çizmiş ve ayrıntılı olarak açıklamıştır. Buna ilişkin açıklamalar için bkz., Tekinalp, 2012: s. 360-361.

¹²⁴ Burada sözü edilen ayırt edici nitelik, soyut bir ayırt ediciliktir. Örneğin "portakal" sözcüğünü narenciye ürünleri için kullanmak mümkün değildir; zira ürünün kendi adı portakal olduğu için ayırt edici nitelikten bahsedilemez. Bununla birlikte "portakal" sözcüğü tekstilde kullanılabilir. Bkz., Arıkan, 2005: s. 8.

¹²⁵ Renklerin marka olarak korunması ile ilgili detaylı bilgi için bkz., Çolak, 2013: s. 67-71; Tekinalp, 2012: s. 364,365. Soyut renk, ses ve üç boyutlu işaretlerin marka olarak tescili ile ilgili ayrıntılı inceleme için bkz. Eroğlu, 2003: ss. 95-165. Alman Federal Mahkemesinin lila renginin soyut renk olarak tesciline ilişkin kararının incelenmesi için bkz., Doğan, 2005: ss. 37-64.

¹²⁶ TPE, ses ve melodilerin marka olarak ayırt edicilik unsurunu değerlendirirken, tescili istenen sesin, başvuru kapsamındaki mal ve hizmetler yönünden ayırt etmeye elverişli olup olmadığı hususunu değerlendirecektir. Örneğin, sesin tescile konu olan ürünün çalışması sırasında ya da doğadaki birtakım seslerin kendiliğinden meydana gelmesi gibi bir durumda, söz konusu sesin ayırt edicilik niteliğinden söz edilemez. Metro Goldwyn Mayer film şirketinin aslan sesi markası ile ilgili bulunduğu tescil başvurusu, Topluluk Marka Ofisi (OHIM) tarafından bu nedenle reddedilmiştir. Bununla birlikte, 1995 yılında İngiltere'de köpek havlaması sesinin marka olarak tescili gerçekleştirilmiştir. Örnekler için bkz., Çolak, 2012: s. 72, 73; Arıkan, 2005: s. 4.

¹²⁷ Öğretide bir grup yazar, kimyasal bir formülle ifade edilebilmesi kaydıyla kokuların da marka olarak tescil edilebileceklerini savunurken, diğer bir grup da kokuların MarkKHK m. 5'teki koşulları gerçekleştirilmesinin zor olması nedeniyle marka olarak tescil edilmelerine olumsuz yaklaşmıştır. Söz konusu yazarlar için bkz., Çolak, 2012: s. 74. Sigmen Kararı'nda Avrupa Adalet Divanı, kokuların bir süre sonra kendiliğinden uçup giderek geriye hiçbir şeyin kalmayacağı ve grafik olarak sunumları mümkün olmadığı için kokuların tescillerinin mümkün

MarkKHK’da dört çeşit markadan söz edilmiştir. Bunlar ortak markalar, garanti markaları, ticaret markaları ve hizmet markalarıdır¹²⁸ (MarkKHK m. 2/I-a). Ortak marka, üretim veya ticaret veya hizmet işletmelerinden oluşan bir grup tarafından ortak olarak kullanılan işarettir¹²⁹ (MarkKHK m. 55/I). Garanti markası ise marka sahibinin değil, fakat onun belirlediği, malın kalitesiyle ilgili şartları gerçekleştiren, her işletme tarafından kullanılabilen, malın kalitesi hakkında garantiyi simgeleyen markadır¹³⁰. MarkKHK m. 60’ta ortak markalar ve garanti markalarının devredilebileceği açıkça ifade edilmiştir. Ortak markalar ve garanti markalarının devrine ilişkin işlemin sicile kaydı, geçerlilik şartıdır¹³¹ (MarkKHK m. 60; Arkan, 1998: s. 180; Yasaman ve Altay: s. 689). Ticaret markası, bir işletmenin imalatını ve/veya ticaretini yaptığı malları, başka işletmelerin mallarından ayırt etmeye yarayan işarettir¹³² (Arkan, 2013: s. 274; Çolak, 2012: s. 12; Tekinalp, 2012: s. 370). Hizmet markası ise, bir işletmenin (teşebbüsün)

---

olmadığını belirtmiştir. Bunun tek istisnası olarak, yeni kesilmiş ot kokusunu tescil etmiştir. Fakat sonra o tescil talebini de iptal etmiştir. Bkz., Arkan, 2005: s. 4. Nitekim TPE de, Marka İnceleme Klavuzu 27. sayfada bulunan I. 13. başlığında, kokuların çizimle görüntülenebilme veya benzer biçimde ifade edilebilme şartını gerçekleştiremediklerini kabul etmiştir. Bu şartları taşımayan kokular, sermayeye de konu olamayacaklardır.

¹²⁸ Marka türlerine örnek olarak bunlardan başka bireysel markalar ve tanınmış markaları örnek gösteren, Eyüboğlu, 2001: s. 109-120; vekil (temsilci) markası, seri markalar ve topluluk markasını örnek gösteren, Tekinalp, 2012: s. 370 vd.

¹²⁹ MarkY’deki tanıma göre “*ortak marka, bir sözleşme çerçevesinde tüzel kişilerin veya tüzel kişilik meydana getirmeksizin bir araya gelen gerçek kişilerin oluşturduğu birliğe dâhil işletmelerce üretilen mal ve/veya hizmetleri, diğer işletmelerin mal ve/veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan ve bu işletmelerce ayrı ayrı kullanılabilen işareti*” ifade eder. Ortak marka ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Battal, 2011: s. 184; Tekinalp, 2012: s. 372, 373.

¹³⁰ MarkKHK m. 54’teki tanıma göre “*garanti markası, marka sahibinin kontrolü altında birçok işletme tarafından o işletmelerin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi menşelerini ve kalitesini garanti etmeye yarayan işarettir.*” Tekinalp bu tanıma, garanti markasının, işletmenin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi menşelerini ve kalitesini garanti ettiği anlamına gelmesi nedeniyle eleştirmiştir. Zira garanti markası kavramında garanti edilen işletmenin değil, malın veya hizmetin sayılan özellikleridir. Tekinalp’in eleştirisine göre, daha yerinde olan MarkY m. 4’teki tanım ise şöyledir: “*Garanti markası, marka sahibinin kontrolü altında, bu markayı kullanmaya yetkili kılınmış birçok işletme tarafından üretilen mal ve/veya hizmetlerin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi kaynaklarını ve kalitesini garanti etmeye yarayan işareti ifade eder.*” Söz konusu eleştiriler için bkz., Tekinalp, 2012: s. 372. Garanti markasına örnek olarak TSE, ISO 9000, CE gibi sertifika markaları ve ürünün saf ve yeni yünden üretildiğini belirten “Woolmark” markası verilebilir. Örnekler için bkz., Çolak, 2012: s. 15.

¹³¹ Garanti markası ve ortak marka doğası gereği daha fazla aleniyet gerektirdiği için, marka siciline bakılarak marka sahibinin kim olduğunun bilinmesini kolaylaştırmak amacıyla sicile bağlı tutulmuştur. Bkz., Arkan, 1998: s. 181.

¹³² Ticaret markalarına dair bu tanım, 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 8. maddesinde yer almaktayken, 2013 yılında yapılan değişiklikle 8. maddedeki bu tanım kaldırılmış, yerine “başvuru dilekçelerine eklenecek belgeler” başlıklı madde getirilmiştir. Bkz., RG. 30.03.2013, s. 28603.

hizmetini diğerk bir işletmenin hizmetinden ayıran iřarettir¹³³. MarkKHK m. 15/I'de ticaret markası ve hizmet markalarının da tescil edildiği hâlde devredilebileceği ifade edilmiştir. Fakat unutulmamalıdır ki, söz konusu markaların ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilmeleri için devredilebilir olmalarının yanında, maddî edim özelliğine sahip ve para ile ölçülebilir olmaları da gerekir.

3.2. Markaların Tescili

MarkKHK m. 5'teki "işaret" sözcüğü, henüz tescil edilmemiş simgeler için kullanılmıştır. "İşaret", tescil edilmesiyle birlikte "marka" adını alır. MarkKHK hükümlerine göre korumadan faydalanabilmek için, hak sahibi tarafından marka siciline tescil yapılmalıdır. Bir markayı tescil ettiren kişi o markanın sahibi sayılır ve MarkKHK ile sağlanan özel korumadan yararlanır.

MarkKHK kapsamında marka sahipliğinden doğan hakların kazanılması bakımından tescil kurucu etkiye sahiptir. Buna "marka hakkının iktisabında tescil ilkesi" ya da "tescil ilkesi" denir¹³⁴. Markanın sahibine sağladığı haklar tescille oluřur¹³⁵ ve bu haklar¹³⁶, tescilin yayını tarihinden itibaren üçüncü kişilere karşı hüküm ifade eder (MarkKHK m. 6 ve m. 9/III; Arkan, 2013: s. 286; Çolak, 2013: s. 401; Karahan, 2011: s. 184; Sayhan, 2005: s. 119; Tekinalp, 2012: s. 381; Yüksel, 1989: s. 90). Marka tescili Türk Patent Enstitüsü tarafından yapılır¹³⁷.

---

¹³³ Hizmet markalarıyla ilgili detaylı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s. 371; Özel, 2002: s. 32, 33.

¹³⁴ Tanınmış markalar tescil edilmemiş olsa da istisnaen korunurlar. Tescil ilkesinin istisnası olan tanınmış markalar için bkz., Battal, 2010: s. 255-274; Eyüboğlu, 2001: s. 109 vd; Kayıhan, 2003: s. 421 vd; Tekinalp, 2012: s. 382,383; Yünlü, 2001: s. 51 vd. Tescil edilmiş tanınmış markanın, kullanılmaması nedeniyle hükümsüz kılınabileceği yönündeki 09.02.2011 tarih, 2010/11-695 E., 2011/47 K. sayılı Yargıtay kararının, tanınmış marka kavramıyla birlikte incelemesi için bkz., Adıgüzel, 2013: s. 1019 vd.

¹³⁵ Türk Hukuku'nda tescil sistemi kabul edilmiş, marka hakkının doğması tescile bağlanmıştır. Fakat TRIPS'in m. 16/I hükmü, marka hakkının kullanım sonucu kazanılmasına uygun şekilde düzenlenmiştir. Yasaman da, marka hakkının kullanımla doğal olarak kazanıldığını ve tescilin bu hakkın üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesini kolaylaştırdığını savunmaktadır. Buna örnekl olarak, marka üzerindeki hakkın, markanın kullanılması sonucunda doğduğu Amerika örneği verilebilir. Bkz., Yasaman vd., 2004: s. 176.

¹³⁶ Marka üzerindeki hakkın özellikleri ve hukuki niteliği gibi detaylı bilgiler için bkz., Karahan, 2011: s. 183 vd.; Yasaman vd. 2004: s. 172 vd.

¹³⁷ TPE'ye başvurularak yapılan tescil, markanın sadece Türkiye'de korunmasını sağlar. Fakat TPE çoğu uluslararası anlaşmaya katıldığı için, tescilli markanın yurt dışında korunmasını kolaylaştıran yollar vardır. Bkz., Yılmaz, 2006: s. 47.

Tescilli bir markanın ayırt etme, mal veya hizmetin işlevsel kökenini gösterme ve niteliklerini garanti etme, reklam, tekelleştirme ve koruma işlevleri bulunduğu kabul edilir (Arkan, 2013: s. 287; Hirsch, 1935: s. 203; Özel, 2002: s. 30, 31; Tekinalp, 2012: s. 378). Tescil edilen bir markanın kullanılması zorunluluğu vardır. Tescil tarihinden itibaren 5 yıl içinde haklı bir neden olmaksızın kullanılmamış, ya da kullanımına 5 yıllık bir süre için kesintisiz ara verilen marka, iptal edilir (MarkKHK m. 14; Arkan, 2013: s. 289; Çolak, 2012: s. 837 vd.; Karahan, 2011: s. 186; Kaya, 2012: s. 417 vd.; Tekinalp, 2012: s. 459 vd).

MarkKHK m. 15'e göre, tescilli bir marka başkasına devredilebilir; miras yoluyla intikal eder, rehin ve lisans sözleşmelerine konu olabilir. Tescilli marka üzerindeki bu işlemler yazılı şekle tabi tutulmuştur. Ticarî işletme devredilirken aksi öngörülmemişse, bu devrin markaları da kapsadığı kabul edilir (TTK m. 11/III). Bununla birlikte, marka devrinin ticarî işletmeyle birlikte (TTK m. 11/III, m. 127/I-g) ya da ticarî işletmeden ayrı olarak yapılması mümkündür. Taraflar markayı devrin dışında bırakabilirler. Marka hangi mal veya hizmet için tescil edilmişse, o mal veya hizmetin tamamını veya bir kısmını kapsayacak biçimde, kullanıldığı işletmeden ayrı olarak sermaye taahhüdüne konu olabilir (MarkKHK m. 16/I). Zira marka, işletmeden ayrı bir malvarlığı değeri oluşturur (Arkan, 1998: s. 178; Çolak, 2012: s. 693; Öçal, 1970: s. 308). Fakat kural olarak, ticarî işletmenin devri hâlinde, işletmeye dâhil bir unsur olarak markanın da devredildiği sayılır. İşletmenin devri için yazılı bir sözleşmeye gerek duyulmamışken, markanın işletmeden ayrı olarak devredilmesi hâlinde yazılı şekil şartı zorunlu kılınmıştır (TTK m. 16/I). Markanın devri sicile kaydedilmediği sürece, üçüncü kişiler için hüküm ifade etmeyecektir. Marka devrinin sicile kaydı kurucu değil, bildirici etkiye sahiptir (Arkan, 2013: s. 291).

Markalara ilişkin sermaye taahhüdü, bunların tescil edildiği mal veya hizmetlerin tümüne veya bir kısmına yönelik olabilir. Zira tescilli bir marka, tescil edildiği mal veya hizmetlerin tümü veya bir kısmı için devredilebilir (MarkKHK m. 16/I; Arkan, 2013: s. 291; Yasaman ve Altay: s. 681).

3.3. Tescilsiz Markalar

MarkKHK'nın amacı, hükümlere uygun olarak tescil edilen markaların korunmasını sağlamaktır¹³⁸ (MarkKHK m. 1). Fakat marka sahibinin tescil mecburiyeti yoktur. Tescilsiz marka sahiplerinin hakları genel hükümlere göre haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunacaktır¹³⁹. Fakat tescil edilmiş bir marka, 556 sayılı KHK kapsamında daha güçlü bir korumadan faydalanabilecektir¹⁴⁰ (Çolak, 2012: s. 7). Tescilsiz markaların şirketlere sermaye olarak konulması konusunda ilgili, eTTK m. 139/I-2'de sermaye koyma borcunun konusu olabilecek değerler sayılırken "alâmeti farika ruhsatnameleri" ifadesi kullanılmıştı. Kanundaki bu ifadeden, tescilsiz markaların sermaye olarak konulamayacağı sonucunu çıkaran yazarlar olmuştur¹⁴¹. Fakat sermaye taahhüdüne konu oluşturan ruhsatname değil, markaya ilişkin haktır. Bu nedenle tescil edilmemiş markaların da sermaye taahhüdüne konu olmaları mümkündür¹⁴² (Öçal, 1970: s. 308).

TTK m. 127/I-b, sermaye koyma borcunun konusu olabilecek değerleri sayarken "fıkrî mülkiyet hakları" ifadesini kullanmıştır. Tescil edilmemiş bir

---

¹³⁸ Markanın MarkKHK hükümlerine uygun olarak tescil edilebilmesi için gerekli işlemler MarkKHK m. 23 vd. hükümlerinde açıklanmıştır.

¹³⁹ Yargıtay 11. Hd E. 2005/2014, K. 2006/1948 sayılı 27.02.2006 tarihli kararında Karahan, 2004: s. 17'ye dayanarak şu hükümde bulunmuştur: "Markasını tescil ettirmeden piyasada ilk defa kullanan kişi "gerçek hak sahipliği karinesine" dayalı olarak; bu markayı haksız rekabet hükümlerine göre koruyabileceği gibi KHK'nin 8/3. Maddesi hükmünden yararlanarak aynı markanın "aynı tür mal ve hizmet için" bir başka kişi tarafından kendi adına tesciline itiraz edebilir ve gerektiğinde 42/1-b bendine göre hükümsüzlük davası açabilir. Karar için bkz., www.legalbank.net.

¹⁴⁰ Temelde tescilli markaları düzenleyen MarkKHK, tescilsiz marka sahiplerinin bazı korumalardan sınırlı da olsa faydalanmalarını öngörmüştür. Bu koruma doğrudan değil, belirli şartların gerçekleştiği hallerde dolaylı bir şekilde gerçekleşir. Tescilsiz markaların korunması ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Arslanlı, 2008: s. 29 vd. Yargıtay 11. HD. E. 2002/2411, K. 2002/5314 sayılı 28.05.2002 tarihli kararında "*Mahkemece taraflarca sunulan kanıtlara göre 556 sayılı KHK'nin 8/III'ncü maddesi hükmünün tescilli markaların yanı sıra tescil edilmemiş markaların korunmasına olanak sağladığı...*" ifadesi yer almaktadır.

¹⁴¹ Tescilsiz markaların sermaye olarak konulamayacağı sonucunu çıkaran yazarlara göre, "...alâmeti farika ruhsatnameleri gibi maddi olmayan menkul mallar da anonim şirketlere sermaye olarak vazedilebilir. Ancak bu kabil malların sermaye olarak kabul edilmesinden evvel, bunlara müteallik... ruhsatnamelerinin usul ve kaidesine tevfikan tasdik ve tescil ettirilmiş olup olmadıklarını aramak lâzımdır." Bu yazarlar için bkz., Öçal, 1970: s. 308, dn. 8.

¹⁴² Öçal'a göre, tescilsiz markaya ilişkin hak da bir sınaî haktır. Markaya ilişkin hakkın doğumu tescile bağlı değildir. Bu nedenle, genel hükümler kapsamında korunan tescilsiz markalar da ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilir. Bkz., Öçal, 1970: s. 308. Yasaman da bilirkişilik yaptığı bir bilirkişi raporunda marka üzerindeki hakkın doğumunun tescile bağlı olmadığını ifade etmiştir. Rapor için bkz., Yasaman, 2013: s. 609.

marka da fikrî mülkiyet hakkı teşkil edeceği için, devredilebilir ve değeri tespit edilebilir olduğu sürece, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceklerdir.

3.4. Marka Lisansı

Markaya ilişkin sadece kullanım hakkının şirketlere sermaye olarak konulması da mümkündür. Zira MarkKHK m. 20 hükmüne göre *tescilli bir markanın kullanım hakkı, tescil edildiği mal veya hizmetlerin bir kısmı veya tamamı için lisans sözleşmesine konu olabilir*. Lisans sözleşmesi ile marka, sahibinin malvarlığı içinde kalmakla birlikte, markayı kullanma hakkı başkasına devredilmektedir (Arkan, 2013: s. 292; Çolak, 2012: s. 719; Öçal, 1970: s. 310; Özel, 2002: s. 45; Tekinalp, 2012: s. 467; Yüksel, 1989: s. 87). Lisans veren, markaya ilişkin hakkın kullanımına izin verme borcuyla, lisans alan da kural olarak bunun için bir bedel ödeme borcuyla yükümlüdür¹⁴³ (Özel, 2002: s. 43). Ayrıca lisans veren marka sahibinin, lisans alan tarafından üretilen malın veya sunulan hizmetlerin kalitesini garanti edecek önlemleri almak yükümlülüğü de vardır (MarkKHK m. 21/VIII)¹⁴⁴.

Lisans, konusu mutlak olarak korunan bir hakkı içerir. Lisans sözleşmesi ile söz konusu markanın kullanım hakkı devredilmekte olup, bu hak, lisansa konu markayı bir mal veya hizmet üzerinde kullanmak, üretim yapmak, satış yapmak gibi yetkileri içerebilir¹⁴⁵ (Çolak, 2012: s. 719). Marka lisans sözleşmesinin şartları ve türleri MarkKHK m. 21 ile düzenlenmiştir. Buna göre lisans, inhisari lisans veya inhisari olmayan lisans şeklinde yapılabilir¹⁴⁶. Açık bir anlaşma ile

¹⁴³ Marka sahibinin lisans sözleşmesiyle devrettiği kullanım hakkı üretim, satım, dağıtım gibi birçok işlemi bünyesinde barındırabilir. Marka sahibinin devrettiği bu haklar, lisans alan kişi tarafından kullanıldığında tükenektir. Dolayısıyla, markalı malı üretme ve piyasaya sunma hakkının tükenmesi söz konusu olacaktır. Marka lisans sözleşmelerinde hakkın tükenmesi prensibi için bkz., Düzgün, 2012: s. 54 vd.

¹⁴⁴ MarkKHK m. 21/VIII hükmü markanın korunmasında olduğu gibi, marka lisansı sözleşmesinde de halkın aldatılmaması ve markanın garanti fonksiyonunu koruması için alınan bir önlemdir. Zira marka, diğer sınaî değerlere oranla halkı daha fazla ilgilendiren bir gayrimaddi hak olma özelliğini taşımaktadır. Bkz., Özdemir, 2002: s. 136; Yüksel, 1989: s. 89.

¹⁴⁵ Ticaret şirketine sermaye olarak bir markanın kullanımı konulduğunda, markayı taklit edenlerin aleyhine dava açma hakkının şirkette mi yoksa ortakta mı olduğu konusu tartışmalıdır. Bkz., Öçal, 1970: s. 310.

¹⁴⁶ İnhisari olmayan lisans için “basit lisans”, inhisari lisans için “tekelci lisans” tabirleri de kullanılmıştır. İnhisari ve inhisari olmayan lisans ayrımı, lisans alanın yetki kapsamına göre yapılan bir ayırmadır. Bunun dışında lisansı değerlendirme sınır ve aşamalarına göre, dış ticaret

belirlenmemişse, lisans sözleşmesinin inhisari olmayan biçimde yapıldığı kabul edilir. İnhisari olmayan lisansta lisans veren kişi markayı kendi kullanabileceği gibi, üçüncü kişilere de aynı markaya ilişkin başka lisanslar verebilir. İnhisari lisansta¹⁴⁷ ise başkasına lisans verilemez ve hak açıkça saklı tutulmadıkça, lisans veren de markayı kullanamaz (PatKHK m. 88/IV; MarkKHK m. 21/III; EndTasKHK m. 41/IV)¹⁴⁸.

MarkKHK'da gösterilen koşulları sağlayan herkes tarafından kullanılabilen garanti markasının kullanımı devredilemez. Bu nedenle garanti markası, lisans sözleşmesine konu olamaz¹⁴⁹ (Arkan, 2013: s. 293; Çolak, 2012: s. 719). Lisans sözleşmesine konu olamayacağı için de garanti markasına ilişkin kullanım hakkının ticaret şirketlerine sermaye olarak konulması mümkün değildir.

4. PATENTLER

Ticaret şirketlerinde sermaye koyma borcunun konusunu düzenleyen TTK m. 127/b hükmünde fikri mülkiyet haklarının, dolayısıyla patentlerin, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği belirtilmiştir. Patentlerin düzenlendiği 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname¹⁵⁰'de de buna engel bir hüküm bulunmamaktadır¹⁵¹.

---

sınırlamasına göre, yöre, üretim yeri, ürün sayısı, süre sınırlaması öngörülen lisanslar olmak üzere çeşitli ayrımlar da vardır. Bkz., Yüksel, 1989: s. 85-89; Özdemir, 2002: s. 11-18.

¹⁴⁷ İnhisari lisansta marka sahibinin markayı kullanma hakkını saklı tutmasının yanında, lisans sözleşmesinde lisansın sürekli olduğu ve tek taraflı feshedilemeyeceği de öngörülmüşse, artık bir lisanstan değil, dolaylı bir marka ortaklığından bahsetmek gerekmektedir. Bkz., Battal, 2012: s. 183.

¹⁴⁸ PatKHK m. 88/I ve MarkKHK m. 21'de iki lisans türünden söz edilmiş olsa da, özellikle Alman öğretisinde bağımlı inhisari (münferit) lisans olarak adlandırılan üçüncü türün varlığına dikkat çekilmiştir. Bağımlı inhisari lisansta, lisans veren de lisans alan gibi, kullanma hakkını elinde tutar. İnhisari lisansın bir alt bölümü olan bu tür, ondan sadece bu niteliğiyle ayrılır. Bkz., Özel, 2002: s. 49, 50. MarkKHK m. 21/III hükmünde adı belirtilmemiş olsa da, inhisari lisansta lisans verenin markayı kullanma hakkını saklı tutması durumundan söz edilerek, bağımlı inhisari lisans hüküm altına alınmıştır.

¹⁴⁹ Bozgeyik garanti markasının lisans konusu olabileceğini savunmuştur. Yazara göre, garanti markasının lisans konusu olmasını iki koşulda incelemek gerekir. Bir kişi kendi adına tescil ettirdiği garanti markasını kullanmayıp üçüncü kişilere lisans tanıyabilir. Bu durumda garanti markasının üçüncü kişiler tarafından kullanılması hususunda yetkilendirme ve belgelendirme faaliyetleri ile kullanımın denetlenmesi konusundaki yetkiler lisans sahibi tarafından kullanılabilir. Diğer koşulda ise, mal ve hizmetlerinin teknik yönetmelikte belirtilen belirli özelliklerini garanti etmek üzere, kullanmak için lisans tanınabilir. Bkz., Bozgeyik, 2013: s. 96, 97.

¹⁵⁰ Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, RG. 27.06.1995, S. 22326.

4.1. Genel Olarak

PatKHK m. 5'e göre, "yeni tekniğin bilinen durumunu aşan ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlar patent verilerek korunur". Bu hükme göre patent, buluşların korunmasını sağlayan belgedir. Fakat şirketlere sermaye olarak konulan patent belgesi değil, bu belgeye bağlı olan haktır. Bu hakkın kaynağı ise, patentin konusunu oluşturan "buluş"tur (Tekinalp, 2012: s. 623; Yüksel, 1989: s. 14). PatKHK'da tanımlanmayan buluş¹⁵², "bir sorunu teknik araçların yardımıyla çözen öğreti" olarak tanımlanabilir¹⁵³ (Noyan, 2011: s. 181; Tekinalp, 2012: s. 530; Yüksel, 1989: s. 11). Patenti alınmamış buluşlar genel hükümlere göre korunacaktır¹⁵⁴. Buluş sahibinin hakkı, buluşun tamamlanmasıyla birlikte kendiliğinden ve buluş sahibinin kişiliğinde doğar¹⁵⁵ (Tekinalp, 2012: s. 568). Buluş sahibi, manevî ve malî nitelikteki haklara sahiptir¹⁵⁶. Manevî haklar adını belirtmesi yetkisi, buluşu kamuya açıklayıp açıklamamak hakkı ve buluşun kötülenmesi hâlinde kişiliğin korunması davası açma hakkıdır. Anılan manevî

¹⁵¹ Bir buluşun patentlenmesi uzun süreç ve maliyet içeren bir prosedürdür. Bu nedenle Yılmaz'a göre, patent için gerekli özellikleri taşısa bile her buluş patentlenmemelidir. Zira patent prosedürünün göze alınması için dönüşümün maddî olarak yüksek olması gerekir. Ekonomik değeri düşük bir buluşun patentini almak kârlı olmayacaktır. Bkz., Yılmaz, 2006: s. 37. Örneğin Coca Cola'nın üretim yöntemi patentlenmediği gibi, şişesinin endüstriyel tasarım tescilli de yapılmamıştır. Coca Cola şişesi endüstriyel tasarım tescilli olsaydı, belirli bir süre sonra kamu malı olacaktı. Bunun yerine firma, marka tescilini tercih etmiştir. Zira marka tescili yenilemelerle sonsuza dek uzatılabilir. Buradan, tescil başvurusu yapmanın her zaman kârlı olmayacağı sonucuna ulaşabiliriz. Coca Cola örneğinde görüldüğü gibi üretim yöntemi ticarî sır olarak tutulup, şişe için marka koruması edinmek uzun vadede daha kârlı olmuştur. Bkz., Yılmaz, 2006: s. 43.

¹⁵² Saraç'a göre "buluş" tanımı yapılmamasının nedeni, kavramın biliniyor varsayıldığı ya da teknik ilerlemelerin bir tanımla sınırlandırılmaması ve teknolojik gelişmelerin engellenmemesi olabilir. Bkz., Saraç, 2011: s. 205.

¹⁵³ Buluş kavramıyla ilgili detaylı tanım ve hangi buluşlara patent verileceği, hangilerine verilemeyeceği ile ilgili açıklamalar için bkz., Daloğlu, 2012: s. 52 vd; Saraç, 2011: s. 204 vd.; Tekinalp, 2012: s. 494 vd; Yüksel, 1989: s. 11 vd.; Noyan, 2011: s. 181-203.

¹⁵⁴ Yargıtay'a göre tescilli yapılmamış sınaî ürünler "emek ilkesi" gereği, haksız rekabet hükümleri kapsamında korunacaktır. Fakat bu korumadan faydalanabilmek için ürünün sahibi belirli olmalı, üründe yenilik, özgünlük ya da orijinallik bulunmalı ve haksız rekabete konu oluşturan ürünler arasındaki benzerlik teknik zorunluluktan kaynaklanmamalıdır. Konuyla ilgili Yargıtay kararları ve açıklamalar için bkz., Suluk, 2012: s. 165-171.

¹⁵⁵ Bu durum buluş sahibi ilkesinden kaynaklanır. İlkeye göre, buluş ve patent üzerindeki hak sahipliği ilk ve gerçek buluş sahibine veya onun haleflerine aittir. Fakat başvuru sistemine göre patent, başvuru usulüne uygun şekilde başvuruda bulunan kişiye verilir. Gerçek buluş sahibi, patent incelemesi aşamasında korunmaz. Patent buluşun gerçek sahibi dışında birine verildiyse, buluş sahibi gasp davası açabilir. Gasp davası, sadece tescilli patentleri koruduğu ifade edilen PatKHK'nın 13. maddesinde düzenlenmiştir. Bu durum PatKHK'nın, buluşu, patent alınmadan önce de koruduğu şeklinde yorumlanabilir. Bkz., Tekinalp, 1997: s. 129 vd.

¹⁵⁶ Patentten doğan haklar iki yüze sahiptir. Sahibine kullanma, dolayısıyla ekonomik değerlendirme hakkı tanıyan olumlu yüzü, ve patentin başkası tarafından izinsiz kullanılmasını men etmek yetkisini veren olumsuz yüzüdür. Patentten doğan haklarla ilgili detaylı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s. 601 vd.; Yüksel, 1989: s. 57 vd.

haklar kişiye bağlı haklardan olup, buluş sahibinin kişiliğinin bir parçasıdır (Tekinalp, 2012: s. 568; Yüksel, 1989: s. 12). Bu nedenle devredilemezler. Sermaye taahhüdüne de konu olamazlar. Malî haklar ise, buluşu ekonomik olarak değerlendirme hakkı, başvuru hakkının devri ve buluşun konusu olan çözümün bir işletmede kullanılması veya kullandırılması haklarıdır. Bu haklar devredilebilir ve mirasa konu olabilirler (Tekinalp, 2012: s. 568; Yüksel, 1989: s. 12; Daloğlu, 2012: s. 56). Manevî hakların aksine, devredilebilir ve para ile ölçülebilir nitelikte olan malî haklar sermaye taahhüdüne konu olabilirler.

Buluş sahibi buluş, patent başvurusu ve patent üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir (PatKHK m. 85, 86). Bunların üçü de devredilebilir niteliktedir. Dolayısıyla buluş, patent başvurusu ve patent, şirketlere sermaye olarak taahhüt edebilir. TTK m. 127'de sermaye teşkil edecek unsurlar olarak fikrî mülkiyet hakları sayılmıştır. Bu başlık patenti kapsarken, patent başvurusu da aynı hükümlere tabi olacaktır. Zira PatKHK m. 86/I hükmüne göre, patent başvurusu tıpkı patent gibi başkasına devredilebilir, miras yoluyla geçebilir ve bunun kullanım hakkı lisans konusu olabilir. Buluş, patent başvurusu ve patentin şirketlere kısmen veya tamamen taahhüt edilmeleri de mümkündür. Ancak ek patent, yalnızca asıl patentle birlikte devredilebilir. Zira asıl patentin konusu ile sıkı bağlantısı bulunan ek patent, asıl patentin bir parçasıdır¹⁵⁷ (PatKHK m. 122/II; Saraç, 2011: s. 201; Tekinalp, 2012: s. 623; Yüksel, 1989: s. 80).

Patent başvurusu ve patentin devri yazılı şekle tâbidir (PatKHK m. 86/II). Bunlar için yazılılık geçerlik şartıdır. Buluşun devri ise herhangi bir şekle bağlanmamıştır. Fakat buluş, başvuru ve patent işletmenin devri veya aynî sermaye konulması nedeniyle devredildiğinde, söz konusu devirlerin şekline uyulur. Buluş, patent başvurusu ve patentin devri, patent siciline işlenir (Tekinalp, 2012: s. 623).

PatKHK patent başvurusunun ve patentin, işletmenin ayrılmaz birer parçası olduğu yönündeki anlayışı (*bütünün parçası ilkesini*) reddederek, işletme ile patent başvurusu ve patentin bağımsız birer malvarlığı parçası niteliği taşıdıkları

---

¹⁵⁷ Ek patent ve diğer patent türleri ile ilgili detaylı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s. 596 vd.

kabul edilen *ayrılık ilkesini* benimsemiştir. *Ayrılık ilkesi*, patentin niteliğinden kaynaklanır. Zira buluş sahibi kural olarak bir işletmeye sahip değildir (Tekinalp, 2012: s. 622). Bu nedenle söz konusu unsurların hem işletme ile birlikte, hem de işletmeden ayrı olarak devredilmesi mümkündür. Fakat TTK m. 11/III hükmüne göre, aksi öngörülmemişse, sermaye olarak taahhüdü sonucu işletmenin devri, buluşun, patent başvurusunun ve patentin de sermaye olarak devrini kapsar.

4.2. Patent Lisansı

Patent lisansı sözleşmesi, sahibine buluş üzerinde inhisari yetkiler sağlayan mutlak bir hakkın, üçüncü kişi tarafından kullanılmasına izin verilmesini sağlayan bir sözleşmedir¹⁵⁸ (Kaya, 2012: s. 287; Yüksel, 1989: s. 82). Patent başvurusu ve patentin kullanma hakkı şirketlere, inhisari veya inhisari olmayan lisans şeklinde sermaye olarak taahhüt edilebilir¹⁵⁹. İnhisari lisansta, lisans veren başkasına lisans veremeyeceği gibi, hakkını açıkça saklı tutmadığı sürece kendisi de patent konusu buluşu kullanamaz. İnhisari olmayan lisansta ise lisans veren patent konusu buluşu kendi kullanabilir ve üçüncü kişilere de başka lisanslar verebilir. Aksi kararlaştırılmamışsa, lisansın inhisari olmadığı kabul edilir (PatKHK m. 88). Lisans sözleşmesi yazılı şekle tâbidir (PatKHK m. 86/II).

Patent başvurusunun veya patentin kullanma hakkının şirkete devredildiği durumda şirket, söz konusu değere ilişkin sadece kullanım hakkını elde eder. Lisans Türkiye'nin tamamına yönelik ya da belirli bir bölge ya da konu ile sınırlı olarak verilebilir¹⁶⁰. Henüz başvurusu yapılmamış buluşun kullanım hakkı da

---

¹⁵⁸ Esasen patent lisansı sözleşmesi bir özel hukuk sözleşmesi olduğu için, tarafların serbest iradeleriyle kurulur. Fakat PatKHK, zorunlu lisans sistemini düzenlemiştir. Buna göre, belirli şartlara bağlı olarak üçüncü kişilerin kendilerine zorunlu lisans verilmesini isteme hakkı ve patent sahibinin bu talep sahibine lisans verme yükümlülüğü vardır. Diğer bir ifade ile patent sahibi, sözleşme yapma zorunluluğuna girmektedir. Zorunlu lisans PatKHK m. 99 vd. hükümleriyle düzenlenmiştir. Ayrıca zorunlu lisans sistemi ile ilgili ayrıntılar için bkz., Kaya, 2012: s. 287- 318.

¹⁵⁹ Anılan lisans türlerini markalarla ilgili kısımda açıklamıştık. Bkz., II. Bölüm, III, B, b. 6. Patent lisansı ile ilgili detaylı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s.624 vd.; Yüksel, 1989: s. 75-89; Noyan, 2011: s. 498 vd.

¹⁶⁰ Lisansı, lisans alanın yetki kapsamına göre, lisansı değerlendirme sınır ve aşamalarına göre, dış ticaret sınırlamasına göre ve yöre, üretim yeri, ürün sayısı, süre sınırlaması öngörülen ayrımlar için bkz., Saraç, 2011: s. 356 vd.; Yüksel, 1989: s. 85-89.

sermaye olarak taahhüt edilebilir¹⁶¹. Fakat bu durumda, şirketin lisansı kullanması ile buluşun yeniliği ortadan kalkacağı için, patent sahibi patent alma hakkını yitirebilir (Bülbül, 2006: s. 111,112).

5. FAYDALI MODELLER

Faydalı modeller, PatKHK m. 154 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. PatKHK’da açıkça tanımlanmayan faydalı model kavramı, sanayiye uygulanabilen, tekniğin bilinen durumunu aşmak zorunda olmayan ve yenilik içeren teknik buluş olarak tanımlanabilir (Tüzüner, 2011: s. 47; PatKHK m. 154). Patentte olduğu gibi, faydalı modelin de konusu buluştur (PatKHK m. 1, 154, 156/I). Fakat faydalı modelin konusu olan buluş, belirli bir sorunun çözümüne yöneliktir. Çözülen sorun basit olduğu için, buluş da patenttekinin aksine “küçük” kabul edilir¹⁶² (Tekinalp, 2012: s. 733; Yüksel, 1989: s. 73).

Faydalı model belgesi incelemesiz olarak verilir. Buluş sahibi talep etse dahi, faydalı model belgesi için inceleme yapılamaz¹⁶³. PatKHK’ya göre faydalı model belgesi verilmesi için aranacak tek özellik yeniliktir¹⁶⁴ (PatKHK m. 156). Yeni ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlar faydalı model korumasından yararlanır. Fakat faydalı model belgesinin konusunun gerçekliği ve yararlılığı, patentlerde olduğunun aksine, devletçe garanti edilemez (PatKHK m. 162/IV; Suluk, (Faydalı Modeller) 2002: s. 29). Faydalı model belgesi isteme hakkı buluş yapana veya onun haleflerine ait olup, belge için Türk Patent Enstitüsü’ne başvurulur. Faydalı model isteme hakkının başkalarına devri mümkündür (PatKHK m. 157/I).

¹⁶¹ Nitekim Yargıtay’ın 11. HD, E. 2012/9332, K. 2012/11624 sayılı 02.07.2012 tarihli kararına göre: “Patent lisans sözleşmesine tescil edilmiş, başvurusu yapılmış patent ile henüz başvurusu yapılmamış buluşlar konu olabilir.” www.legalbank.net / 26.04.2015.

¹⁶² Yaratıcı faaliyetin değerinin insanoğlunun ihtiyaçlarını ne oranda giderdiğiyle ve toplumca erişilebilir olduktan itibaren ne kadar süre geçtiğiyle ölçülebileceğini savunup, yaratıcı bir faaliyetin ürünü olan buluşun “küçük buluş” ya da “büyük buluş” şeklinde nitelendirilemeyeceği yönündeki eleştiri için bkz., Tüzüner, 2011: s. 45, 46.

¹⁶³ Faydalı model belgesinin incelemesiz olarak verilmesi Türkiye’ye özgü bir durum değildir. Tekinalp’e göre, ancak tüm AB ülkeleri için inceleme ya da benzeri bir değerlendirme getirildiği hâlde, bu durum PatKHK’ya yansıtılmalıdır. Aksi takdirde tek başına Türkiye’nin inceleme sistemini kabul etmesini akıllıca bulmamıştır. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 731.

¹⁶⁴ Faydalı model başvurusunun konusu olan buluş, başvuru yapılmadan önce Türkiye’de ya da dünyanın herhangi bir yerinde kamuya sunulmuşsa yeni değildir. Faydalı modellerde yenilik unsuru için bkz., Suluk, (Faydalı Modeller) 2002: s. 29 vd.; Tekinalp, 2012: s. 733 vd.

Faydalı modeller PatKHK kapsamında düzenlenmiştir. Faydalı model belgelerine ilişkin açık bir hüküm bulunmadığı ve faydalı model kavramının özellikleriyle çelişmediği sürece patentlere ilişkin hükümler, faydalı modeller için de uygulanır (PatKHK m. 166; Özsunay, 2006: s. 13). Bu nedenle PatKHK m. 86, durumun özellikleri göz önüne alınarak faydalı modeller için de uygulama alanı bulacaktır¹⁶⁵. Bu hükme göre faydalı modeller üzerindeki haklar devredilebilir, miras yolu ile intikal edebilir ve bunları kullanma hakkı lisans konusu olabilir. Dolayısıyla devredilebilir niteliğe sahip faydalı modeller üzerindeki hakların, para ile ölçülebilir nitelikte oldukları durumda ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmaları mümkündür. Sermaye şirketleri için bunların maddî edim olma özelliklerini de taşımaları gerekir. Söz konusu maddede kullanım haklarının lisans konusu olabileceği belirtilmekle birlikte, lisansın inhisari veya inhisari olmayan lisans şeklinde verilebileceği de öngörülmüştür (PatKHK m. 88). Dolayısıyla faydalı modellerin yalnızca kullanım hakları da sermaye olarak konulabilir.

6. ENDÜSTRİYEL TASARIMLAR

Endüstriyel tasarımlar¹⁶⁶, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK ile düzenlenmiştir. EndTasKHK m. 3/I-a hükmünde “*Tasarım, bir ürünün¹⁶⁷ tümü veya bir parçası veya üzerindeki süslemenin, çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsur ve özelliklerinin oluşturduğu bütün¹⁶⁸” şeklinde tanımlanmıştır¹⁶⁹*

¹⁶⁵ Tekinalp, PatKHK m. 86’nın faydalı modellere kıyas yoluyla uygulanabileceğini ifade etmiştir. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 738.

¹⁶⁶ KHK’nın başlığında “endüstriyel tasarım” şeklinde ifade edilen kavram, KHK metninde “tasarım” olarak anılmaktadır. Söz konusu düzenlemede yer alan tasarım ifadesinin tanımından da, endüstriyel üretime yönelik olsun olmasın her tür tasarımın tescil edildiği hâlde korunması yolunu açtığı görülür. Bkz., Tekil, 1997: s. 236; Çelik, 2009: s. 10. Çalışmamızda söz konusu kavram “tasarım” sözcüğü ile ifade edilecektir.

¹⁶⁷ EndTasKHK m. 3/b hükmüne göre “*ürün, bilgisayar programları ve yarı iletkenlerin topografyaları hariç, endüstriyel yolla veya elle üretilen bir nesnenin yanı sıra bileşik bir sistem veya bunu oluşturan parçalar, setler, takımlar, ambalajlar gibi nesnelere, birden çok nesnenin veya sunuşun bir arada algılanabilen bileşimleri, grafik semboller ve tipografik karakterlerdir.*” Hükümden de anlaşılacağı üzere endüstriyel yolla üretilen ürünlerin yanında elle üretilen nesnelere konu alan tasarımların da tescili mümkündür. Bu düzenlemenin zanaatkarların korunmasını hedeflemesine karşın, EndTasKHK başlığına uyumsuz kaldığını savunan görüş için bkz., Tekil, 1997: s. 237.

¹⁶⁸ EndTasKHK m. 3/a hükmüne göre “*tasarım, bir ürünün tümü, veya bir parçası veya üzerindeki süslemenin, çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsur veya özelliklerinin oluşturduğu bütün*” ifade eder. Fakat

(EndTasKHK m. 3/a; Tekinalp, 2012: s. 670). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere endüstriyel tasarım ifadesi, EndTasKHK’da sınaî resim ve modelleri kapsayan bir üst kavram olarak kullanılmıştır (Bilgin, 2006: s. 5; Çelik, 2009: s. 12).

Tasarım hakkının doğal sahibi tasarımcı ve onun hukukî halefleridir (EndTasKHK m. 13/I). Tasarım hakkı, sahibine tasarım üzerindeki ve tasarımdan doğan inhisari yetkileri bahşeden mutlak bir haktır. Bu mutlak hak, sahibine malî ve manevî yetkiler sağlar. Tasarımın tescil başvurusu veya tescilden doğan tasarım hakkı başkasına devredilebilir (EndTasKHK m. 39/I). Devir sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekle bağlı tutulmuştur (EndTasKHK m. 39/III). Devir sözleşmesinin yazılı olarak yapılmasıyla birlikte, tasarım hakkı devralan kişiye geçecektir. Başvuru ve tasarım hakkının devri, öngörülen ücretin yatırılmasıyla birlikte sicile kaydedilir ve yayınlanır (EndTasKHK m. 39/IV). Devir, ancak yayımlandığı tarihten itibaren üçüncü kişilere hüküm ifade edecektir (Tekinalp, 2012: s. 686; Çelik, 2009: s. 89). Devrin geçerliliği yazılı şarta bağlı kılınmakla birlikte, tasarımın ticaret şirketine sermaye olarak konulması hâlinde devir sözleşmesinin yazılı olarak yapılması aranmayacaktır (Çelik, 2009: s. 90). Manevî yetkilerin devredilmesi mümkün olmadığından, şirketlere sermaye olarak konulmaları da söz konusu olmayacaktır¹⁷⁰. Ancak devredilebilir niteliğe sahip olan malî haklar¹⁷¹, nakden değerlendirilebilir ve maddî edim niteliğini haiz olmaları durumunda ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecektir.

EndTasKHK’nın kaynağını oluşturan, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 13 Ekim 1988 Tarihli Tasarımların Yasal Korunması Hakkındaki 98/71/EC Sayılı Yönergesi’ndeki tanım farklıdır. Söz konusu yönergedeki tanımın birebir çevirisine göre “tasarım, bir ürünün tamamı veya bir parçasının, ürünün kendisi ve/veya süslemesinin çizgileri, hatları, renkleri, biçimi ve/veya malzemesinin belirli özelliklerinden meydana gelen görünümünü ifade eder.” Bkz., Suluk, (Tasarımlar) 2002: s. 25-26; Tekil, 1997: s. 237. Yönergedeki “görünümü” sözcüğü, EndTasKHK’da “bütünü” şeklinde yer almıştır. Tekinalp, mahkeme kararlarında “görünüm” sözcüğüne amacına uygun anlam yükleneyeceğini ve doktrinin de aynı yönde geliyeceğini ifade etmiştir. Zira yönergeyi kaleme alanların amacı, olabildiğince geniş bir kavram kullanarak yönergenin koruma kapsamını genişletmektir. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 670. Yönergenin orijinal metni için bkz., Directive 98/71/EC of The European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31998L0071> / 10.12.2014.

¹⁶⁹ Endüstriyel tasarımın unsurlarıyla ilgili açıklamalar için bkz., Çelik, 2009: s. 13-18; Şehirli, 2004: s. 4, 5.

¹⁷⁰ EndTasKHK m. 18/II’de, manevî bir hak olan tasarımcı olarak belirtilme hakkının devredilemeyeceği ve bu haktan feragat edilemeyeceği açıkça belirtilmiştir.

¹⁷¹ Koruma kapsamında tasarlanan veya tasarımın uygulandığı ürünün üretilmesi, piyasaya sunulması, satılması, sözleşme yapılması için icapta bulunulması, ithal edilmesi, ticarî amaçla kullanılması ve elde bulundurulması, malî nitelikteki haklardır. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 686.

Ticaret şirketine sermaye olarak taahhüt edilecek tasarım bir işletmeye ait olabilir. Bu durumda tasarım işletmeyle birlikte devredilebileceği gibi, işletmeden ayrı olarak da devredilebilir. Zira ayrılık ilkesi gereği tasarım, işletmenin ayrılmaz bir parçası değildir (Çelik, 2009: s. 90; Tekinalp, 2012: s. 703). Bununla birlikte, işletmenin bir ticaret şirketine sermaye olarak getirilmesi hâlinde, aksi öngörülmemişse, tasarım da işletme ile birlikte şirkete taahhüt edilmiş sayılır (TTK m. 11/III).

6.1. Tasarımın Tescili ve Tescilsiz Tasarımın Korunması

Tasarım, ancak tescil edildiği hâlde EndTasKHK hükümleri kapsamında korunacaktır (EndTasKHK m. 1/II, 5, 25 vd., 32 vd.). Bu tasarımların yeni ve ayırt edici niteliğe sahip olmaları gerekmektedir¹⁷². Yenilik, bir tasarımın aynısının, başvuru tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde kamuya sunulmamış olmasıdır (EndTasKHK m.6/I). Ayırt edici nitelik ise, bir tasarımın bilgilenmiş kullanıcı üzerinde yarattığı genel izlenim ile benzer bir tasarımın böyle bir kullanıcıda yarattığı izlenim arasında belirgin bir fark olmasıdır¹⁷³ (EndTasKHK m. 7/I). Tescil için başvuru hakkı, tasarım hakkının doğal sahibi olan tasarımcı ve onun hukukî haleflerine aittir (Çelik, 2009: s. 74; Tekinalp, 2012: s. 696). Tasarımın tescili için yetkili merci TPE'dir. Yurtiçinden ve yurtdışından yapılacak tüm başvurular, tasarım sahibi yahut hukukî halefleri tarafından TPE veya onun yetkili kıldığı makama yapılır (EndTasKHK m. 25).

Tasarımın tescil edilmesi, EndTasKHK kapsamında tescilli tasarım sahiplerine tanınan haklardan ve korumadan faydalanmayı sağlamak için gereklidir. Fakat korumada tescil ilkesi, tescilsiz tasarımların korunmayacağı anlamına gelmez. Tescilsiz tasarımlar genel hükümlere göre, TTK'daki haksız

---

¹⁷² Tasarımın tescil yoluyla korunması için gerekli şartlar için bkz., Bilgin, 2006: s. 28-43. Apple, Samsung Galaxy tablet bilgisayarlarının Apple firmasının Ipad için sahip olduğu Topluluk Tasarımı tescilini ihlâl ettiği iddiasıyla Samsung'a dava açmıştır. Fakat Yüksek Mahkeme, Samsung'un tabletlerinin bütünsel açıdan bilgilenmiş kullanıcıya farklı bir izlenim verdiği, bu nedenle Apple'ın tasarımının ihlâlinin söz konusu olmadığı yönünde karar vermiştir. Karara göre, tescilli bir tasarımın ihlâlinde söz konusu kopyalamanın var olup olmadığı değil, hukukten belirlenmiş kurallara göre ihlâl oluşturduğu öne sürülen tasarımın, tescilli tasarıma yeterince yakın olup olmadığı önem taşır. Söz konusu olayda tasarımın koruma kapsamı belirlenirken, özgünlük vurgulanmıştır. Kararla ilgili ayrıntılı inceleme için bkz., Kurt, 2013: s. 21-25.

¹⁷³ Yenilik ve ayırt edici nitelik unsurlarıyla ilgili açıklamalar için bkz., Şatır, 2010: s. 593 vd.; Şehirli, 2004: s. 4, 5; Tekinalp, 2012: s. 674 vd.

rekabet hükümleri çerçevesinde korunurlar¹⁷⁴ (Çelik, 2009: s. 45; Özsunay, 2006: s. 12; Şehirli, 2004: s. 11; Tekinalp, 2012: s. 674). Tescilsiz tasarımlar, TTK m. 55/I-a,4 uyarınca başkasının iş ürünleriyle karıştırılmaya karşı korunmuştur. Bu hâlde tescilsiz tasarım üzerinde tasarımcının mutlak hakkı bulunmamakta, sadece benzerlik nedeniyle karıştırılmaya karşı çıkabilmektedir¹⁷⁵ (Çelik, 2009: s. 44; Tekinalp, 2012: s. 690). Bununla birlikte tescilsiz tasarımlar da ekonomik bir değere sahiptir. Bu nedenle tescilli tasarımlar gibi tescilsiz tasarımların da, devredilebilir ve para ile ölçülebilir niteliğe sahip olmaları sonucunda, şirketlere sermaye olarak konulması mümkündür.

6.2. Tasarım Lisansı

EndTasKHK m. 41/I hükmüne göre, tasarım başvurusu veya tescilli tasarım hakkından doğan kullanma yetkisi, ulusal sınırların bütünü içinde veya bir kısmında geçerli olacak şekilde lisans sözleşmesine konu olabilir¹⁷⁶ (Ergün, 2001: s. 83; Özsunay, 2006: s. 14). Lisans sözleşmesi yazılı şekle tâbidir (EndTasKHK m. 41/VII). Lisans sözleşmesi taraflardan birinin talebi üzerine TPE siciline kaydedilir ve tasarım bülteninde yayınlanır (EndTasKHK m. 41/VII; Ergün, 2001: s. 83). Lisans sözleşmesi ile tasarım sahibinin malvarlığı içinde kalıp, kullanma

¹⁷⁴ Tescilsiz tasarımlara yönelik Avrupa Topluluğu ve İngiliz Hukukundaki düzenlemelerle ilgili detaylı açıklama için bkz., Suluk, (Tasarımlar) 2002: s. 141-145; Çelik, 2009: s. 158 vd. Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Tasarısı m. 1/III-b hükmüne göre, Türkiye’de kamuya sunulmuş olması hâlinde tescilsiz tasarımlar da bu kanun kapsamında korunacaktır. Tasarım metni için bkz., www.basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/kanuntasarilari/taraimlarinkorunmasi.doc / 18.03.2015.

¹⁷⁵ Yargıtay 11. HD E. 2005/2014, K. 2006/1948 sayılı 27.02.2006 tarihli kararında “Tescilsiz tasarımların 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkındaki KHK hükümlerine göre korunması mümkün değildir. Bu tasarımlar koşulları oluştuğunda TTK’nun 56 vd. maddelerinde düzenlenen haksız rekabet hükümlerine göre korunabilecektir.” ve “...tescilsiz tasarım bakımından koruma, TTK’nun 56 vd. maddelerine ve özellikle 57/5. maddesi uyarınca, başkasının “iş mahsulleri anlamında ve iltibas bağlamında” gerçekleşecektir. Bu halde tescilsiz tasarım üzerinde tasarım sahibinin mutlak bir hakkı bulunmamakta olup sadece iltibasa karşı çıkabilmektedir.” şeklinde hükümde bulunmuştur. Anılan karar için bkz., www.legalbank.net.

¹⁷⁶ “Ulusal sınırların bütünü içinde veya bir kısmında geçerli olacak şekilde” ifadesi tasarım lisansının yurt dışına verilemeyeceği izlenimi uyandırmaktadır. Fakat Tekinalp’e göre buradaki amaç yurt dışı lisanslarını önlemek olmayıp, lisansın Türkiye genelinde veya Türkiye’nin bir kısmında geçerli olacak şekilde düzenlenebileceğini belirtmektir. Nitekim KHK’nın kaynağı olan Yönerge’de de bu yönde ifade mevcuttur. Yeknesak karakter ilkesi gereği Topluluk Tasarımı, Topluluğun sadece bir bölgesi veya birkaç ülkesinde hüküm doğuracak şekilde tescil edilemez, devredilemez, vazgeçilemez, hükümsüz sayılamaz ve kullanımı yasaklanamaz. Kısaca Topluluk tasarımıyla ilgili işlemler, tüm Topluluğu kapsayacak şekilde yapılabilir. Bu kuralın istisnası, lisanstır. Yönergenin 32. maddesine göre lisans verme işlemi, Topluluğun tamamı, bir ya da birkaç ülkesi ya da bölgesi için yapılabilir. Bkz., Suluk, (Tasarımlar) 2002: s. 38.

hakkı başkasına devredilmektedir¹⁷⁷. Tasarım lisansı, inhisari lisans ve inhisari olmayan lisans şeklinde verilebilir. Dolayısıyla tasarım hakkından doğan kullanma yetkisinin, inhisari ya da inhisari olmayan lisans şeklinde ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği sonucuna ulaşabiliriz.

Tasarım hakkından doğan kullanma yetkisinin lisans yoluyla şirketlere sermaye olarak konulması mümkünken, tasarım başvurusu için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Zira lisans sözleşmesi, lisans alana kullanma hakkını verir. Salt başvurunun kullanılması mümkün değildir. Bu nedenle tasarım başvurusunun da lisansa konu olabileceğinin ifade edildiği EndTasKHK m. 41/I hükmünü, başvurunun tescili anından itibaren lisans sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı şeklinde algılamak yerinde olacaktır (Tekinalp, 2012: s. 704).

7. COĞRAFİ İŞARETLER

Coğrafi işaret, bir malın coğrafi kökenini gösteren veya kullanılan bir unsur, madde, motif, malzeme ya da usul nedeniyle bir alana, yöreye, bölgeye ya da ülkeye yollamada bulunarak o mala istek ve güven duyulmasını sağlayan coğrafi bir ad ya da işaret olarak tanımlanabilir¹⁷⁸ (Arkan, 2013: s. 274; Oğuz, 2009: s. 569; Tekinalp, 2012: s. 22; CoğKHK m. 3). Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK¹⁷⁹ ile düzenlenen coğrafi işaretler, menşe adı ve mahreç işareti olarak ikiye ayrılır. Amasya elmasını örnek verebileceğimiz menşe adı, bir ürünün üretim sürecinin tamamen belirli bir yöre veya bölgede gerçekleşmesini ifade eder (CoğKHK m. 3/III). Bir ürün başka bir yerde üretilse dahi üretiminde belirli bir yöre veya bölgedeki üretim teknikleri kullanılırsa mahreç işaretinden söz edilir

¹⁷⁷ Tasarım lisansı ile ilgili detaylı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s. 704-708; Çelik, 2009: s. 90-93; Ergün, 2001: s. 83 vd.

¹⁷⁸ TRIPS m. 2'deki tanımına göre coğrafi işaret, “üye bir ülkenin toprağından veya bu toprak üzerinde yer alan bir bölge veya yöreden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla esas olarak bu coğrafi menşeye atfedilen ürünleri tanımlamak için kullanılan işaretlerdir”. Bu tanımda geçen “menşe adı” kavramının tanımı da Lizbon Sözleşmesi m. 2'de yapılmıştır. Buna göre menşe adı, “kalitesi ve karakteristik özellikleri, doğal ve beşerî faktörler de dâhil olmak üzere, tamamen veya esas itibarıyla, kökeni bulunduğu bölgeden kaynaklanan bir ürünü belirten, bir ülkenin, bölgenin ya da yörenin coğrafi adıdır”. Coğrafi işaret kavramının tarihsel gelişimi için bkz., Gündoğdu, 2006: s. 5. TRIPS’de coğrafi işaretlerle ilgili üye devletler için öngörölmüş asgarî düzeydeki standartlar ve genel olarak TRIPS’deki coğrafi işaret kavramıyla ilgili açıklamalar için bkz., Yıldız, 2008: s. 47-106.

¹⁷⁹ RG 27.06.1995/22326.

(CoğKHK m. 3/V). Hereke halısı, mahreç işaretine örnek olarak verilebilir. Menşee adında üretim sadece belirli bir yörede yapılabilirken, mahreç işaretinde belirli tekniklere uyulmak kaydıyla üretim başka bölgelerde de gerçekleştirilebilir. Coğrafi işaretin işlevi, bir ürünün belirli bir yöreden çıkması yahut orada yetiştirilmesi nedeniyle halkın o mala güvenmesidir.

Coğrafi işaretlerin tescili TPE tarafından gerçekleştirilir. Coğrafi işaret için tescil başvurusu yapabilecek kişiler, tescile konu ürünün üreticisi olan gerçek veya tüzel kişiler, üretici dernekleri, konuyla ilgili kamu kuruluşları ve ticaret ve sanayi odalarıdır¹⁸⁰ (Oğuz, 2009: s. 575). Tescil edilmeyen coğrafi işaretler ancak genel hükümlere göre korunabilir. Zira coğrafi işaretlerin KHK kapsamında korunması için tescil şarttır. Fakat bu tescil bireysel mülkiyet hakkı vermez. Coğrafi işarete konu olan ürünün üreticileri için ortak bir kullanım hakkı sağlar¹⁸¹. Coğrafi işaretlerin üzerindeki hak, bu hakkı kullanan kişi yönünden inhisari nitelikte değildir. Coğrafi işaretler markalar gibi ayırt edici işaretlerden olmalarına karşın, markalar bireysel mülkiyete konu olabilirken, coğrafi işaretler için böyle bir durum söz konusu değildir (Arı, 2002: s. 55; Çolak, 2012: s. 469; Gündoğdu, 2006: s. 73; Oğuz, 2009: s. 575). Zira coğrafi işaret alansal, yöresel, bölgesel, ülkesel genelliğe, bir anlamda anonimliğe sahip olmaktadır; belli bir kişiye ya da bazı kişilere bağlanamaz. Tescilde düzenlenen şartlara uygun üretim yapan herkes coğrafi işareti kullanabilir. Bu nedenle Tekinalp'e göre, coğrafi işaretlerin hukukî işlemlere konu olması söz konusu olamaz¹⁸² (Tekinalp, 2012: s. 23).

---

¹⁸⁰ Coğrafi işaretlerin tescil işlemleriyle ilgili bkz., Oğuz, 2009: s. 575, 576.

¹⁸¹ Tescil edilmiş coğrafi işareti kullanım hakkına sahip kişiler, tescilli adın ününden herhangi bir biçimde yarar sağlayacak kullanımlar veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran ya da çağrıştıran ürünlerle ilgili olarak tescilli adın dolaylı veya dolaysız olarak ticari kullanımını önleme hakkına sahiptir. Aynı zamanda tescil ile, sözcük olarak gerçek coğrafi yeri ifade etmekle birlikte halkta haksız biçimde ürünün başka yer kaynaklı olduğu izlenimini bırakan kullanımı veya korunan adın tercümesinin kullanımı veya "stilinde", "tarzında", "tipinde" veya benzeri açıklama veya terimlerle birlikte kullanımı önlenir. Ürünün iç-dış ambalajında, tanıtım-reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede doğal, esas nitelik ve özellikleri ile menşee konusunda yanlış veya yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtiyeye yer verilmesi ve ürünün menşee konusunda halkı yanıltabilecek biçimde ambalajlanması veya yanlış yaratabilecek herhangi bir şekilde sunulması da korumanın sağladığı yetkiler arasındadır (CoğKHK m. 15). Konuya ilişkin Gaziantep baklavası üzerinden örnekler için bkz., Bozgeyik, 2009: s. 16-18.

¹⁸² Tekinalp'in bu yorumunu temel alarak coğrafi işaretlerin şirketlere sermaye olarak getirilemeyeceğini savunan görüş için bkz., Bülbül, 2006: s. 113.

Fakat aynî sermayeyi düzenleyen TTK m. 342'nin gerekçesinde, "fıkrî mülkiyet hakları" ibaresinin kapsadığı değerler arasında coğrafi işaretler de sayılmıştır¹⁸³. Şirketlere sermaye olarak konulacak bir coğrafi işaretin, devredilebilme ve para ile ölçülebilme şartlarını da taşıması gerekir. Coğrafi işaretlerin düzenlendiği KHK'da, bu işaretlerin devredilebilirliğinden söz edilmemiştir¹⁸⁴. Fakat söz konusu KHK hükümlerini uygulamak ve yürütmekle görevli olan Türk Patent Enstitüsü'nün Stratejik Planı'nda yer alan "Coğrafi İşaretlerin ve Geleneksel Özellikli Ürün Adlarının Korunması Hakkında Kanun Tasarısı"¹⁸⁵,nın 27. maddesinde coğrafi işaretlerinin devri düzenlenmiştir¹⁸⁶. Tüm bu açıklamalar ve TTK'nın ilgili madde gerekçesi sonucunda, coğrafi işaretlerin ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği açıktır¹⁸⁷.

8. TİCARET UNVANI

Ticaret unvanı bir ticarî işletmenin sahibinin adı olup, bu ticarî işletmeye ilişkin işlemler yapılırken kullanılır. Bu yönüyle ticaret unvanı taciri tanıtır ve onu diğer tacirlerden ayırt etme işlevi görür (Arkan, 2013: s. 255; Hirsch, 1935: s. 185; Karahan, 2011: s. 385; Mimaroglu, 1967: s. 193). Ticaret unvanı, kişisel unsurlar da içeren mutlak bir hakır¹⁸⁸ (Hirsch, 1935: s. 185; Tekinalp, 2012: s. 24; TTK m. 39 vd.). Ticaret unvanının oluşturulmasıyla ilgili başlıca üç sistem vardır. Bunlar serbestî sistemi, gerçeklik sistemi¹⁸⁹ ve karma sistemdir. Karma sistemi kabul eden Türk hukukunda, ticaret unvanının ilk oluşturulmasında

¹⁸³ Gerekçe m. 342'ye göre "*fıkrî mülkiyet hakları*" ibaresi, *fikir ve sanat eserlerini, bağlantılı hakları, markaları, tasarımları, patentleri, coğrafi işaretleri, haklar ile bilgileri, bitki geliştirilmesini, yani islahçı haklarını, yarı iletkenlerin topografyalarını kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır*".

¹⁸⁴ Coğrafi işaretlerde yalnızca kullanım hakkının devredilebileceğini belirten Arı'ya göre, coğrafi işaretin devri söz konusu değildir. Bkz., Arı, 2002: s. 55.

¹⁸⁵ Tasarı'nın tam metni için bkz., http://www.fikrimulkiyet.com/taslaklar/cografi_taslak.pdf / 25.04.2015. Gerekçesi için bkz., <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0798.pdf> / 25.04.2015.

¹⁸⁶ Madde metnine göre, "*tescil sahibinin talebi veya 12. ya da 23. maddelerde belirtilen şartların yerine getirilememesi durumlarında ilgili üçüncü kişilerin talebi üzerine, coğrafi işaret veya geleneksel özellikli ürün adının devri mümkündür. Devrin gerçekleştirilmesi için, devralanın 12. madde kapsamında başvuru hakkına sahip olması gerekir*".

¹⁸⁷ Çevik ve Kiper de, ticaret şirketlerinde sermaye olarak konulabilecek değerlerin, sınaî mülkiyet hakları başlığında *menşe ve mahreç işaretlerine* yer vermişlerdir. Anılan yazarlar herhangi bir sebep belirtmeksizin, sadece bu kavramı tanımlamakla yetinmişlerdir. Bkz., Çevik, 2002: s. 77; Kiper, 1996: s. 15.

¹⁸⁸ Ticaret unvanı ile ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Arkan, 2013: s. 255-267; Hirsch, 1935: s. 184 vd.; Bahtiyar, 2014 (Ticarî İşletme): s. 112-117.

¹⁸⁹ Serbestî sistemi ile ilgili açıklama için bkz., Arkan, 2013: s. 255; gerçeklik sistemi için ise bkz., Arkan, 2013: s. 256.

unvanın gerçek durumu yansıtması aranır. Sonradan meydana gelen, işletmenin devri, ismin değişmesi gibi değişiklikler ise ticaret unvanında değişiklik yapılmasını gerektirmez (Arkan, 2013: s. 256).

Gerçek kişi tacirlerde, tacirin gerçek ad ve soyadı ticarî hayatta aynen kullanılsa dahi, bu ismin ticaret unvanı olarak ayrı bir hukukî statüye bağlanması gerekir¹⁹⁰. Zira isim devredilemediği takdirde, işletme ile birlikte ticaret unvanının da devri zorunlu hâle gelebilir. Fakat böyle bir zorunluluk yoktur; işletme ticaret unvanından bağımsız olarak tek başına devredilebilir. Tescil ve ilân edilmiş ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine ait olup, bu unvanlar TTK m. 52 kapsamında özel olarak korunur. Tescil edilmemiş ticaret unvanları ise ancak haksız rekabet hükümleri (TTK m. 54 vd.) kapsamında korunacaktır¹⁹¹ (Arkan, 2013: s. 255, 256; Mimaroğlu, 1967: s. 191).

Ticarî işletme ile bir bütün oluşturan ticaret unvanı, işletmeden ayrı olarak devredilemez (TTK m. 49/I). Bir işletmenin devredilmesi, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, ticaret unvanının da devredilmesi sonucunu doğurur¹⁹² (TTK m. 11/III). Ancak bu hüküm, işletmesini devreden kişiyi ticaret unvanını devre zorlayacak şekilde yorumlanmamalıdır¹⁹³. Ticarî işletmenin devrinde devreden, isterse ticaret unvanını muhafaza edebilir. Devredildiği hâlde ise devralan, ticaret unvanı aynen kullanma hakkına sahiptir¹⁹⁴ (TTK m. 49/II).

Ticaret unvanı maddî bir değer teşkil eder. Ticarî işletme ile bir bütün oluşturan ticaret unvanı, ancak ticarî işletme ile birlikte devredilebilir. Dolayısıyla

---

¹⁹⁰ Tacir gerçek ad ve soyadını ticaret unvanı olarak kullandığında, gerçek ad ve soyadı ticarete tahsis ettiği malvarlığının önemli bir kısmını oluşturur. Yani ticaret unvanı olarak malî bir hak doğurur. Bkz., Hirsch, 1935: s. 186.

¹⁹¹ Örneğin, tescil edilmemiş fakat piyasada tanınan bir ticaret unvanının aynı veya benzeri, başka bir kişi tarafından kullanılırsa, ekonomik çıkarları bakımından zarar gören veya zarar görme tehlikesine maruz bırakılan kişi, TTK m. 54 vd. haksız rekabet hükümlerine dayanarak dava açabilir. Bkz., Arkan, 2013: s. 266.

¹⁹² Yargıtay 11. HD. E. 8241, K. 6118 sayılı 09.11.1989 tarihli kararı için bkz., Uygur, 2010: s. 4473-4474.

¹⁹³ TTK m.11/III'ün gerekçesinde m. 49'un, işletmesini devreden kişiyi ticaret unvanını devre zorlayacak şekilde yorumlanamayacağı belirtilmiştir. İşletme sahibi isterse unvanını devir dışında tutabilir; hatta devir sözleşmesi olanak tanıyorsa veya rekabet yasağı hükmü yoksa kuracağı yeni bir işletmede de kullanabilir. Bkz., Gerekçe, m. 11/III, s. 6.

¹⁹⁴ Ticarî işletmenin devri ve devrin hukukî sonuçları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Aydın, 2013: Ss. 229-260; Erdem, 2013: Ss. 987-1017; Mimaroğlu, 1967: s. 206 vd.

maddî bir değeri¹⁹⁵ ve devredilebilirlik niteliğini de taşıması hâlinde ticaret unvanı, ticaret şirketlerine ancak ticarî işletme ile birlikte sermaye olarak konulabilecektir.

9. İŞLETME ADI

İşletme adı bir ticarî işletmenin adı olup, işletme sahibini hedef tutmaksızın, yalnızca o işletmeyi tanıtır. İşletme adının nasıl oluşturulması gerektiği TTK'da belirtilmemiştir. Bu nedenle işletme sahibi bu konuda serbestiye sahiptir¹⁹⁶ (TTK m. 53; Arkan, 2013: s. 268; Karahan, 2011: s. 393). İşletme adı her türlü hukukî işleme konu olabilir. Usulen tescil ve ilan edilen işletme adını kullanma hakkı, münhasıran sahibine aittir (TTK m. 53, 50). İşletme adı tescil ettirilmemişse, ancak haksız rekabet hükümleri kapsamında korunacaktır (Arkan, 2013: s. 268).

İşletme adının devri ticarî işletmeyle birlikte olabileceği gibi, ticarî işletmeden ayrı da gerçekleşebilir. Zira TTK m. 53'te düzenlenen işletme adı için, ticaret unvanı ile ilgili bazı maddelerin uygulanması öngörülmüştür. Fakat bu maddeler arasında, ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak devredilmesini yasaklayan m. 49 hükmü bulunmamaktadır (Arkan, 2013: s. 268; Tekinalp, 2012: s. 24). Bununla birlikte işletmenin devri, devir sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığı hâlde, işletme adının devrini de içerir (TTK m. 11/III). Devredilebilir niteliği haiz işletme adı, para ile ölçülebilme ve maddî edim özelliklerine de sahip olması nedeniyle, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecektir.

10. ISLAHÇI HAKKI

Tarımın sanayileşmesi ve gen bilimindeki gelişmelerin etkisiyle bitki, ağaç, asma, çiçek, çim üzerinde yapılan araştırmalar, genetik çalışmalar ve tarımsal hormonlar, bu alanda buluş sahiplerinin korunmasını gerekliliğini doğurmuştur.

¹⁹⁵ Yargıtay bir kararında, "Bir işletmenin unvanı ile bulunduğu mevkiin ve kurulu düzeninin o işletmenin değerine tesiri ticarî hayatta bilinen bir gerçektir." ifadesini kullanarak ticaret unvanının, işletmenin değerini artırdığını kabul etmiştir. Yargıtay 13. HD, E. 1101, K. 6177 sayılı ve 28.9.1976 tarihli kararı için bkz., Arkan, 2013: s. 252, d. 2.

¹⁹⁶ İşletme sahibi, işletme adını oluşturma serbestisine sahip olmakla birlikte, seçilecek işletme adının aldatıcı nitelikte olmaması ve kamu düzenine aykırı düşmemesi gerekir. Bununla birlikte işletme adı, başka kişiler tarafından kullanılan işletme adlarıyla karışıklığa yol açmayacak şekilde seçilmelidir. Bkz., Arkan, 2013: s. 268.

Bunun bir sonucu olarak Türkiye’de, bitki çeşitlerinin geliştirilmesini özendirerek, yeni çeşitleri ve ıslahçı haklarını korumak amacıyla 08.01.2004 tarihinde “*Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun*¹⁹⁷” kabul edilmiştir.

Bitki çeşitleri ancak yeni, farklı, yeknesak ve durulmuş oldukları tespit edildiği hâlde ıslahçı hakkı düzenlemeleri kapsamında korunabilecektir (UPOV¹⁹⁸ m. 5-9; CPVR¹⁹⁹ m. 7-10; BitÇeşK m. 3, 5-8; Özkan, 2010: s. 624; Saraç, 2011: s. 320; Tüysüz, 2007: s. 121). Islahçı hakkı, yeni bir bitki çeşidini ıslah eden veya bulan yahut geliştiren kişi olan ıslahçıya veya onun haleflerine aittir (BitÇeşK m. 2/I-c²⁰⁰, 11; Saraç, 2011: s. 325). Fikrî mülkiyet haklarından biri olan ıslahçı hakkı, süreli ve inhisari nitelikli bir haktır. Bu hak, sahibine, korunan bitki çeşidi ile ilgili olarak üretmek ve çoğaltmak, çoğaltım amacıyla hazırlamak, satışa arz etmek, satmak veya diğer şekillerde piyasaya sürmek, ihraç veya ithal etmek, depolamak yetkilerini verir. Hak sahibine verilen bu yetkiler, koruma altındaki bir çeşide ilişkin çoğaltım materyalinin²⁰¹ izinsiz kullanımı sonucunda sağlanan hasat edilmiş materyali de kapsar (BitÇeşK m. 14).

Islahçı hakkı üzerinde inhisari hak, tescille oluşur. Tescil için, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’na yazılı olarak başvurulur²⁰². Başvuru dilekçesinin BitÇeşK m. 33’te sayılan bilgileri içermesi gerekir (Saraç, 2011: s. 327). Gerekli

---

¹⁹⁷ RG. 15.01.2004, 25347.

¹⁹⁸ 1956 yılında Fransa Hükümeti’nin, Avrupa hükümetlerini, yeni bitki çeşitlerinin korunması için davet ettiği uluslararası bir konferans sonrası, 1961 yılında Yeni Bitki Çeşitlerinin Korunması Hakkında Uluslararası Sözleşme (International Convention for the Protection of New Varieties of Plants - UPOV)’nin kabul edilmiştir. Bu sözleşme ile uluslararası düzeyde ıslahçı hakları ilk kez tanınmıştır. Sözleşme’yle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Özkan, 2010: s. 621; Tüysüz, 2007: s. 79-81.

¹⁹⁹ Topluluk Bitki Çeşidi Haklarına İlişkin Konsey Tüzüğü (Community Plant Variety Rights – CPVR), AB’deki bitki ıslahçı sistemleri arasında uyumu sağlamak amacıyla 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. Tüzük ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Tüysüz, 2007: s. 77, 78.

²⁰⁰ Kanun “ıslahçı” kavramını, *yeni bir bitki çeşidini ıslah eden veya bulan ve geliştiren kişi* şeklinde ifade etmiştir. Fakat buradaki “ve” sözcüğü “veya” olarak anlaşılmalıdır. Zira başkasının bulduğu bir bitki çeşidini geliştiren kişi de ıslahçı olmalıdır. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 755.

²⁰¹ Çoğaltım materyali teknik bir terim olmakla birlikte, bitkilerin çoğaltımı için kullanılan bir bitkiyi veya bu bitkinin kısımlarını ifade eder. Konuyla ilgili bkz., Tekinalp, 2012: s. 757.

²⁰² BitÇeşK m. 2/I-a hükmünde “Bakanlık” sözcüğünün Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’na ifade ettiği yazılmıştır. Fakat 29/06/2011 tarih 644 nolu Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile “Tarım ve Köyişleri Bakanlığı” ifadesi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olarak değiştirilmiştir.

şartlar sağlanmışsa söz konusu bitki çeşitleri, ıslahçı hakları kütüğüne yazılır²⁰³ (BitÇeşK m. 2, 10, 39 vd.). Islahçı hakkı sahibi, bu hak üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir. Başvuru veya tescilden doğan ıslahçı hakkını devredilebilir (BitÇeşK m. 49). Devredilebilir nitelikteki bu hak, nakden değerlendirilmesi de mümkün olduğu için, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecektir. Başvuru veya tescilden doğan hakkın lisans sözleşmesine konu olabileceği de belirtilmiştir. Bu nedenle söz konusu hakka ilişkin kullanım hakkının da, lisans yoluyla şirketlere sermaye olarak konulması mümkündür²⁰⁴ (BitÇeşK m. 50).

11. ENTEGRE DEVRE TOPOĞRAFYASI

Çiplerin, yani yarı iletkenlerin topoğrafyalarının kanunlar ve ulusal düzenlemelerle korunmaları son otuz yılda gerçekleşmiştir. Türkiye’de kanunî koruma 22.04.2004 tarihli “Entegre Devre Topoğrafyalarının Korunması Hakkında Kanun” ile sağlanmıştır²⁰⁵.

Devre, bir komutun elektronik olarak algılanmasını sağlayan düzenektir (Öztosun, 1997: s. 310). Entegre devre ise, elektronik yahut elektronik benzeri bir işlevi yerine getirmek amacıyla tasarlanmış, en az bir aktif elemanı olan ve ara bağlantılardan bir kısmının ya da tümünün bir parça malzeme içerisinde ve/veya üzerinde bir araya getirilen ara veya son formdaki ürünüdür²⁰⁶ (EDTK m. 2/I-a). Gözle görülemeyecek kadar küçük bir silikon parçasının içine bilgiler, veriler, görüntüler, belirli bir sınıflandırma ve kodlanma düzeniyle depolanır ve gerektiği zaman bunlar çağrılarak işlemlere konu olabilir. Bu belleğe sahip silikon

²⁰³ Yeni bitki çeşitlerinin tescil prosedürünü içeren şema için bkz., Saraç, 2011: s. 331.

²⁰⁴ Islahçı hakkının lisans sözleşmesine konu olması ile ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Saraç, 2011: s. 333 vd.; Tekinalp, 2012: s. 771.

²⁰⁵ ABD konuyla ilgili kanunî düzenlemeyi 1984’te kabul etmiştir. Semiconductor Chip Protection Act (SCPA) olarak anılan kanun metni için bkz., <http://copyright.gov/title17/92chap9.html> / 13.12.2014. ABD’de söz konusu hakkın tanınması süreci için bkz., Kukkonen, 1997: s. 105-137, http://ipmall.info/hosted_resources/IDEA/3.Kukkonen98.pdf / 13.12.2014. Almanya ve İtalya 1987’de, İngiltere 1989’da, İsviçre ise 1992’de kabul ederken, Türkiye’de kanunî koruma ancak 2004’te gerçekleşmiştir. 22.04.2004 tarihli EDTK’dan önce çiplerin haksız rekabet başlığı altında, dürüstlük kuralına aykırı davranışlar kapsamında ve FSEK hükümlerine göre korunmaları savunulmuştur. Konuya ilişkin uluslararası düzenlemeler için bkz., Tekinalp, 2012: s. 781. Entegre devre topoğrafyaları üzerindeki hakkın tarihsel gelişimi için bkz., Boztosun, 1997: s. 310,311; Yüce, 2010: Ss. 36-61.

²⁰⁶ Entegre devrelerin yapımıyla ilgili teknik bilgi için bkz., Özkan, 1977: s. 313.

parçasına “çip” veya “silikon çip” denilmektedir²⁰⁷. Çip, üzerinde devre öğelerinin oluşturduğu tabandaki katman olduğu hâlde, entegre devre yapısının tamamını ifade etmek için kullanılır (Öztosun, 1997: s. 310). Entegre devreler katmanlardan oluşur. Bunların üç boyutlu dizilimini gösteren düzey ise “entegre devre topoğrafyası”dır²⁰⁸.

EDTK kapsamında korumadan yararlanmak için tescil şarttır. Tescil için başvurulacak kurum TPE’dir. Tescil için aranan tek şart ise orijinalliktir (EDTK m. 4). Orijinallik şartının içeriği EDTK m. 5’te açıklanmıştır. Buna göre bir entegre devre topoğrafyası, tasarlayıcısının fikrî çabası sonucu ortaya çıkmış ve tasarlama sırasında entegre devre üreticileri ve entegre devre topoğrafyası tasarlayıcıları arasında bilinmiyorsa, orijinal kabul edilir. Tasarlayıcısının fikrî çabasını içerdiği ve tasarlama anında topoğrafya üreticileri/tasarlayıcıları tarafından bilinmediği kabul edilen topoğrafyalar, orijinal olmaları nedeniyle tescil edilecektir (Saraç, 2011: s. 341).

Entegre devre, fikrî mülkiyet hukukunun konularından birini oluşturan bir üründür. Bu ürün bir açıdan buluş, başka açıdan ise tasarım sonucu ortaya çıkan fikrî ve yaratıcı çaba sonucu oluşan soyut bir üründür²⁰⁹. Söz konusu ürün, bu ürünü tasarlayana/bulana inhisari haklar sağlar²¹⁰ (EDTK m. 11; Saraç, 2011: s. 341; Tekinalp, 2012: s. 783). Bu haklar devredilebilir nitelikte oldukları için hak sahibi, entegre devre topoğrafyası başvurusu veya tescilinden doğan hakları başkasına devredebilir (EDTK m. 17/I). Dolayısıyla devredilebilir nitelikteki bu

---

²⁰⁷ Silikon, doğada oksijenden sonra en fazla bulunan elementtir. Silikonun özelliği yarı iletken olmasıdır. İlk olarak 1950’li yıllarda geliştirilip, bilgisayar dâhil birçok elektronik alette kullanılan çipler (silikon parçacığı), bugün endüstrinin temelini oluşturmaktadır. Çip ile ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s. 779.

²⁰⁸ EDTK m. 2/I-b, entegre devre topoğrafyalarını “*entegre devreyi oluşturan tabakaların üç boyutlu dizilimini gösteren, üretim amacıyla hazırlanmış ve herhangi bir formatta sabitlenmiş görüntüler dizisi olup, her görüntü entegre devrenin üretiminin herhangi bir aşamasındaki yüzeyinin tamamının veya bir kısmının görünümü*”dür şeklinde tanımlamıştır. Entegre devrelerin üç boyutlu görünümüleri inişli çıkışlı yeryüzü şekillerine benzedikleri için bunlara “topoğrafya” denilmektedir. Kavramla ilgili detaylı bilgi için bkz., Öztosun, 1997: s. 310 vd.

²⁰⁹ EDTK m. 2/I-a’daki entegre devre tanımında “*elektronik bir işlevi veya bunun gibi diğer işlevleri yerine getirmek üzere tasarlanmış*” ifadesini kullanarak, “tasarım” yaklaşımını benimsediğini belli etmiştir. “Tasarım” kavramından söz edebilmek için estetik bir yaratıcılık aranır. Fakat entegre devre topoğrafyalarında estetik bir yaratıcılık amaçlanmamaktadır. Bkz., Yüce, 2010: s. 68.

²¹⁰ EDTK m. 11’e göre bu haklar, koruma altındaki entegre devre topoğrafyasının bütününün veya bir kısmının bir entegre devre içine alınması veya bunun dışında herhangi bir şekilde çoğaltılması, ve çoğaltılan bu ürünün ithali, satışı veya ticarî amaçlı dağıtılmasıdır.

haklar, para ile ölçülebilir oldukları hâlde ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecektir. Entegre devre topoğrafyasından doğan hakların haczedilmesi ve üzerlerinde rehin hakkı kurulması mümkündür; Sermaye olarak konulmaları için bunların bu tür kısıtlamalardan uzak olmaları gerekir. Başvuru veya tescilden doğan haklarla ilgili lisans sözleşmesi de yapılabilir (EDTK m. 18). Dolayısıyla söz konusu hakka ilişkin kullanım hakkının, lisans yoluyla şirketlere sermaye olarak konulması da mümkündür²¹¹.

12. KNOW-HOW

İngilizce kökenli “know-how” terimi, Türkçeye “teknik bilgi” olarak çevrilmiştir²¹² (Baş, 2000: s. 28; Yüksel, 1989: s. 75). Fakat know-how kavramının neleri kapsayıp, neleri kapsamadığı konusunda dahi henüz görüş birliği yahut bir kesinlik bulunmadığı için, bu ifadeyi kullanmak yerine orijinal ifade olan “know-how” ifadesini kullanmak yerinde olacaktır²¹³.

12.1. Genel Olarak

İlk olarak Anglo-Amerikan hukuk sisteminde ortaya atılan know-how kavramı, bugün kıta Avrupası hukuk sisteminde de kullanılmaktadır. Bu kavramın sıkça kullanılmasına karşın, tam olarak neyi ifade ettiği konusunda görüş birliği sağlanamamıştır. Amerikan hukuk sisteminde kültürel, teknik, ekonomik ve sportif alanların tümünü kapsayacak şekilde kullanılan bu kavram, kıta Avrupası hukuk sisteminde ekonomik, ticarî, teknik ve sınaî alanlarla sınırlı olarak kullanılmaktadır. Türkiye’de de kıta Avrupası hukuk sistemi egemen olduğu için, know-how kavramı ekonomik, ticarî, teknik ve sınaî alanlarla sınırlı tutulacaktır (Erbay, 2002; s. 57).

---

²¹¹ Entegre devre topoğrafyasına ilişkin başvuru ve tescilden doğan hakların konu olduğu lisans sözleşmeleri ile ilgili detaylı açıklama için bkz., Tekinalp, 2012: s. 789, 790; Öztosun, 1997: s. 331-337; Yüce, 2010: s. 117-120.

²¹² İsviçre ve Alman hukuklarına olduğu gibi kabul edilen “know-how” terimi yerine, Fransızca’da “savoir-faire” ifadesi kullanılmaktadır. Avrupa Birliği Hukuku’nda ise AT Komisyonu’nun çıkardığı 556/89 sayılı Tüzük’te de “know-how” terimi aynen kullanılmıştır. Söz konusu Tüzük’te know-how, “patentlenmemiş teknik bilgi” olarak tanımlanmıştır. Konu ile ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Baş, 2000: s. 29. Know-how terimini İngilizce hâliyle kabul eden diğer ülke olan İsveç’te know-how kavramının ayrıntılı incelenmesi için bkz., Bergqvist, 1973: s. 667-669.

²¹³ Aynı yöndeki görüş için bkz., Erbay, 2002: s. 59; Ortan, 1980: s. 467; Öğüz, 2001: s. 5.

Know-how kavramının tanımıyla ilgili görüş birliği sağlanamamıştır. Zira bazı yazarlar know-how kavramını münhasıran teknik alana ilişkin dar bir kavram olarak tanımlarken²¹⁴, bazı yazarlara göre ise ekonomik değeri olan tüm teknik bilgi ve deneyimler know-how kapsamında değerlendirilebilecektir²¹⁵. Know-how kavramını, bilinen teknik bir yöntemin veya buluşun en iyi şekilde kullanılabilmesine ilişkin teknik bilgi olarak yorumlayan yazarlar da olmuştur²¹⁶. Doktrindeki tartışmalara paralel olarak Uluslararası Ticaret Odası, gerçekleştirdiği bir oturumda know-how kavramını “bir yöntemin geliştirilmesine ya da bir ürünün teknik olarak üretilmesine ilişkin ihtisas bilgileri ile deneyim bilgilerinin oluşturduğu bilgi demeti” olarak tanımlamıştır²¹⁷.

Doktrinde bazı yazarlar, know-how kavramını ancak teknik bilginin oluşturabileceğini savunmaktadır²¹⁸. Fakat ekonomik gelişmeyle birlikte işletmelerin faaliyetlerinin gelişmesi sonucu, teknik alan dışında işletme organizasyonuna ve sürüm ve pazarlama alanlarına ilişkin bilgi ve deneyimler de, işletmelerin rekabet yeteneğini artırmadaki önemli işlevleri nedeniyle daha fazla önem kazanmıştır. Bu nedenle teknik bilgilerin yanında, ticarî veya işletme yönetimine ilişkin bilgiler de know-how olarak adlandırılmıştır²¹⁹ ²²⁰ (Öğüz, 2001: s. 21).

²¹⁴ Know-how kavramını olabildiğince dar şekilde yorumlayan Pfister’e göre know-how, sır niteliğindeki teknik bilgileri kapsar ve Amerikan hukukundaki “trade secret” kavramının kapsamında yer alır. Pfister’in know-how tanımı ve trade secret kavramı ile ilgili ayrımı için bkz., Ortan, 1980: s. 469; Öğüz, 2001: s. 6.

²¹⁵ Fischer’e göre bu teknik bilgi ve deneyimler işletme sırrı niteliği taşır. Bununla birlikte Gaul-Bartenbach, sır niteliği taşımayan teknik bilgi ve deneyimleri de know-how kapsamında düşünmüştür. Detaylı açıklama için bkz., Öğüz, 2001: s. 6, 7. En değerli işletme sırlarından biri olarak Coca Cola’nın formülü örneğini veren Phillips, 2006: s. 29.

²¹⁶ Troller’in görüşleri için bkz., Ortan, 1980: s. 468; Öğüz, 2001: s. 6. Ayrıca farklı yazarların know-how ile ilgili görüşleri ve know-how kavramının farklı hukuk sistemlerindeki görünümü için bkz., Ortan, 1980: s. 468-475; Öğüz, 2001: s. 6-9.

²¹⁷ Aynı oturumda, geniş anlamda know-how’ı temsil eden Amerikan görüşüne paralel olarak, bu kavramın sadece gizli formül ve yöntemleri değil, aksine patentli bir üretim yöntemine bağlı olan ve daha yararlı kullanılmasını sağlayan tekniği de içine alacağı belirtilmiştir. Bu açıklamaya göre know-how, bir imalatçının araştırmaları sonucu ortaya çıkan pratik bir yöntem de diyebileceğimiz, teknik nitelikteki ihtisas bilgisidir. Bkz., Ortan, 1980: s. 472.

²¹⁸ Bu yazarlar için bkz., Öğüz, 2001: s. 20, dn. 81.

²¹⁹ Teknik alana ilişkin olmayan bilgi ve deneyimler “ticarî know-how” olarak nitelendirilmiştir. Bkz., Öğüz, 2001: s. 21, dn. 85’teki yazarlar. Ayrıca know-how oluşturan bilgi ve deneyimler ister teknik alana, ister ticarî alana ilişkin olsun, bunlar mutlaka sınaî alana ilişkin olmalıdır. Bkz., Öğüz, 2001: s. 23.

²²⁰ Ateşoğlu’na göre know-how, hammadde hazırlama, üretim teknolojisi, proje esasları, analiz ve kontrol metotları, emniyet tedbirleri, yan ürün değerlendirme, mamulün işlenmesi ve kullanılması, personel eğitimi ve yetiştirilmesi, gelişmelerden ve yeniliklerden haber verme gibi bilgi ve hizmetleri içerebilir. Bkz., Ateşoğlu, ty: s. 13, 14.

Know-how ile ilgili özel bir kanunî düzenleme bulunmadığı için²²¹, know-how ve kanunî düzenleme ile korunan sınaî hak konusu bilgiler arasındaki ilişki üzerinde de durmak gerekir²²² (Öğüz, 2001: s. 10). Bazı yazarlar, özel bir kanunla düzenlenmeyen sınaî hakların know-how kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu görüşteki yazarlara göre know-how, örneğin patent veya faydalı model oluşturabilecek buluş niteliğini taşıyan bir çalışmanın sonucunu oluşturmayan, bilâkis uzun sürede, başkasının zamandan tasarruf etmesini sağlayacak deneyimlerdir²²³. Aksi görüşteki yazarlar ise, sınaî hak korumasından yararlanabilecek nitelikteki bilgilerin know-how kapsamında bulunabileceği gibi, bu niteliği taşımayan bilgilerin de know-how kapsamında değerlendirilebileceğini savunmaktadır²²⁴.

Know-how oluşturan bilgiler devredilebilir niteliktedir. Fakat devredilebilir olması için bu bilgilerin somutlaştırılması ve objektif hâle getirilmesi gerekir. Bu bilgi ve tecrübeler, başka bir kişinin de anlayacağı şekilde ifade edilmelidir. Aynı zamanda kolayca fark edilebilmeli ve istenilen sonuca ulaşmayı sağlamalıdır (Erbay, 2002: s. 91; Öğüz, 2001: s. 29).

Know-how kavramı ile ilgili önemli tartışmalardan biri de, know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin mutlak hak konusu olup olmadığıdır²²⁵. Alman hukukunda bir görüş, sır niteliği taşıyan gizli bilgiler üzerinde herkese karşı ileri sürülebilecek mutlak bir hak bulunduğunu savunur²²⁶. Bu görüş kabul edildiğinde,

²²¹ Rekabet Kurumu Başkanlığı tarafından yayımlanan Teknoloji Transferi Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyet Tebliği'nin 4. Maddesine göre know-how: "*Tecrübe ve denemeler sonucu elde edilen uygulamaya yönelik, gizli, esaslı ve belirlenmiş bilgi paketi anlamına gelir*". Bkz., Tebliğ No: 2008/2, Rg, 23.01.2008, S. 26765. Yine Rekabet Kurumu Başkanlığı tarafından Dosyaya Giriş Hakkının Korunmasına ve Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ yayımlanmıştır. Söz konusu Tebliğ için bkz., Tebliğ No: 2010/3, RG, 18.04.2010, S. 27556.

²²² İlgili başlıklarda ayrıntılı olarak incelediğimiz gibi patent ve faydalı modeller 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK, tasarımlar 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun, coğrafi işaretler 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK, markalar 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK, ticaret unvanı ve işletme adı ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile korunmaktadır.

²²³ Bu görüşteki yazarlar için bkz., Öğüz, 2001: s. 12, 13, dn. 60'taki yazarlar.

²²⁴ Bu görüşü savunan Öğüz'e göre bu durum, özellikle know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin üçüncü kişilere karşı korunması yönünden önem taşır. Bkz., Öğüz, 2001: s. 13.

²²⁵ TC Merkez Bankası'nın 02.01.2002 tarih, 2002/YB-1 sayılı Sermaye Hareketleri Genelgesi'nin 1.3/1-b hükmü ve yine TC Merkez Bankası'nın 03.07.1991 tarih ve 20918 RG nolu 1-m Sayılı Genelgesi'nin 25/A, 5/b hükmünde know-how için "maddî hak" ifadesi kullanılmıştır.

²²⁶ Bu görüşteki Forkel'e göre, alenileşmediği sürece bir kişinin çalışması sonucu kazandığı bilgi ve deneyimler, know-how oluşturan bir fikrî değer olarak kişilik hakkının uzantısı niteliğindedir. Aynı görüşteki Pfister ise, sır niteliğindeki bilgilerin ekonomik bir değer

know-how üzerindeki hakkın devredilmesi veya bu hakkın kullanımının devredilmesinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılır. Fakat başka bir görüşe göre, özel bir kanun düzenlemesiyle “know-how hakkı” öngörülmediği sürece, sınırlı sayı ilkesi gereği, know-how üzerinde herhangi bir mutlak hak bulunması söz konusu değildir²²⁷. Bu görüşe göre know-how oluşturan bilgi ve deneyimler üzerindeki hâkimiyet fiili bir durumu ifade eder²²⁸ (Erbay, 2002: s. 96; Kırca, 1998: s. 249; Ögüz, 2001: s. 17).

Maddî varlığı olan mallar menkul ve gayrimenkul olarak ayrılır. Maddî varlığı olmayan şeyler ise ancak kanun koyucu tarafından hak olarak belirtildiği takdirde bir hakkın konusu olabilirler. Gayrimaddi malların hak objesi olabilmesi konusunda sınırlı sayı ilkesi geçerlidir. Teknik veya ticarî alana ait bilgi ya da tecrübe niteliğinde olan know-how, kanunlarla düzenlenen sınırlı sayıdaki haklar arasında yer almamaktadır. Bu nedenle hâkim görüşe göre know-how, mutlak bir hakkın konusu olamayacaktır²²⁹ (Arıcı, 2003: s. 20; Bülbül, 2006: s. 118; Erbay, 2002: s. 93; Kırca, 1998: s. 249; Ögüz, 2001: s. 19).

Know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin sır niteliğinde olup olmaması gerekliliği, diğer tartışmalı husustur. Sır, bir durumun hiç kimse tarafından bilinmemesi ya da sadece belirli kişiler tarafından bilinmesidir. Almanya Federal Mahkemesi'nin bir kararına göre fabrika sırrı, bir fabrika işletmesiyle ilgili olan, kamuya ilân edilmemiş, herkes tarafından kolayca ulaşılamayan ve gizli kalması sır sahibinin menfaati için gerekli olan bir durumu ifade etmektedir (Erbay, 2002: s. 88). Bu tanımdaki ölçüte uyarlayacak olursak, TTK'daki haksız rekabet

---

taşınması nedeniyle mutlak nitelikte bir malvarlığı hakkı oluşturduğunu savunmuştur. Bu yöndeki görüşlerle ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Ögüz, 2001: s. 16,17. Ayrıca bu durumda know-how üzerinde mutlak hak bulunduğunu kabul etmekle birlikte bunun kişilik hakkı olmayıp, mülkiyet hakkı ile karşılaştırılabilecek nitelikte bir malvarlığı hakkı olduğunu savunan yazarlar için bkz., Kırca, 1998: s. 248.

²²⁷ Ögüz'e göre, sınırlı sayı ilkesine rağmen know-how kavramıyla ilgili mutlak bir haktan bahsedebilmek için, bu yönde haklı ihtiyaçların bulunması gerekir. Fakat sınaî hakların tersine know-how üzerinde herkese karşı ileri sürülebilen bir mutlak hakkın bulunmaması sakıncalı bir durum oluşturmaz. Bu nedenle mutlak bir haktan söz edebilmek için know-how yönünden haklı bir ihtiyacın varlığından söz edilemez. Ögüz'ün görüşü için bkz., Ögüz, 2001: s. 19,20.

²²⁸ Her iki görüş de çeşitli yönleriyle eleştirilmiştir. Eleştiriler için bkz., Ögüz, 2001: s. 18,19.

²²⁹ Know-how fikrî mülkiyet haklarında sayılmamasına karşın, bunlarla olan ilişkileri nedeniyle bağlantılı hak kategorisinde yer almaktadır diyen Bakırcı, 2001: s. 18. Kırca'ya göre, know-how üzerinde mutlak bir hakkın varlığını kabul ederek, know-how sahiplerini patent sahipleri gibi korumak zaten doğru olmayacaktır. Zira know-how'da patentteki gibi bir alenileşme söz konusu değildir. Bkz., Kırca, 1998: s. 249.

hükümlerine göre fabrika ya da işletme (ticaret) sırrından²³⁰ söz edebilmek için objektif ve sübjektif şartların oluşması gerekir. Objektif şart, sır konusu olan bilginin dar bir çevre tarafından bilinmesi ve söz konusu fabrika ya da ticarî işletmeyle ilgili olmasını ifade eder. Sübjektif şart ise, sır sahibinin bu bilginin gizli tutulması yönündeki iradesidir. Dar anlamda işletme ve fabrika sırları sadece gizli bilgileri kapsarken, geniş anlamdaki işletme ve fabrika sırları know-how oluşturan bilgi ve deneyimleri de kapsar²³¹ (Erbay, 2002: s. 89). Fakat know-how kavramı işletme ve fabrika sırlarıyla sınırlı olmayıp, daha geniş bir kavram olması nedeniyle bu ifade yetersiz kalır.

Bazı yazarlar know-how kavramının mutlak sır niteliğindeki sınaî bilgilerden oluşması gerektiğini savunurken, bazıları ise ancak sır niteliği taşımayan deneyimlerin know-how sözleşmesine konu edilebileceğini savunmaktadır (Kırca, 1998: s. 246, d. 12; Ögüz, 2001: s. 23). Baskın görüşe göre, know-how oluşturan bilgi ve deneyimler bir sözleşmeye konu olduysa, sözleşmenin amacı gereği bu bilgi ve deneyimlerin sır niteliğinde olması gerekir. Zira know-how sahibinin ekonomik menfaati, know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin diğer kişilerden saklanmasını ve ulaşılmaz konumda olmasını gerektirir²³².

12.2. Sermaye Konusu Olarak Know-How

Şahıs şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerlerin devredilebilir olmaları ve ekonomik bir değer taşımaları yeterlidir. Sermaye şirketlerine sermaye olarak konulabilecek değerler ise, daha önce de belirttiğimiz gibi devredilebilir,

---

²³⁰ Ticaret sırrı, bir gerçek veya tüzel kişi tacire, işletmeye, işletme faaliyetine, organizasyonuna, imalata veya ticarete dair sırlardır. Tanım ve kavram için bkz., Kaya, 2012: s. 33.

²³¹ Baş, know-how kavramını teknik bilgiler olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle PatKHK m. 89/I'de geçen "Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa, bir patent başvurusunu veya patenti devir eden veya lisansını veren, devir alan veya lisans alana patent konusu buluşun normal bir kullanımı için zorunlu olan teknik bilgileri vermekle yükümlüdür." hükmündeki "teknik bilgi" ifadesi, know-how oluşturan bilgi ve deneyimleri ifade eder. Bkz., Baş, 2000: s. 28. Baş'ın bu görüşünü, know-how kavramının sadece teknik bilgi ile sınırlandırılmayacağı nedeniyle eleştiren Erbay, 2002: s. 89.

²³² Fakat bunların sır niteliği taşıyıp taşımadığı know-how verenin değil, know-how alanın somut durumu dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Know-how alıcısının amacı da doğal olarak, herkesin ulaşamayacağı denenmiş ve uygulanabilir bilgi ve deneyimleri elde etmektir. Konuyla ilgili bkz., Ögüz, 2001: s. 25. Know-how sözleşmeleri için bkz., Baş, 2000: s. 23 vd.; Erbay, 2002: s. 67 vd.

para ile ölçülebilir ve maddî edim niteliğinde olmalıdır. Fakat know-how, kanunla düzenlenmemiş olması ve nitelikleri üzerinde görüş birliği sağlanamamış olması nedeniyle tartışmalı bir kavramdır. Bu nedenle sermaye olarak konulması için gerekli olan unsurlar yönünden tartışmalı hususlar irdelenecektir.

Know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin devredilebilir niteliğinden söz etmiştik. Uygulamada, bu bilgi ve deneyimlerin bir sözleşmeye konu olması hâlinde, bunları devretme yükümü bazen bu bilgileri içeren belgeleri verme borcu olarak değil, bir işgörme edimi şeklinde olabilir (Arıcı, 2003: s. 20; Bülbül, 2006: s. 119; Ögüz, 2001: s. 57-60; Yosmaoğlu, 1978: s. 51). Bu hâlde emek sermaye şirketlerine sermaye olarak konulamayacağı için, işgörme edimi niteliğindeki know-how da sermaye olarak taahhüt edilemeyecektir. Know-how oluşturan bilgi ve deneyimler bir işgörme edimi üstlenilerek, yabancı sermaye kapsamında da değerlendirilemez (Arıcı, 2003: s. 20). Yabancı sermaye mevzuatı ile ilgili temel düzenleme olan 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun 2/a-3. maddesinde²³³ yabancı sermaye türleri arasında “hizmetler”den söz etse de²³⁴, TTK ilkeleri gereğince emek ve hizmetin anonim ve limited şirketlere sermaye olarak konulamayacağı açıktır²³⁵. Know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin işgörme edimi olarak değil de, söz konusu bilgilerin yer aldığı araçların (belge ve yazılar, bilgisayar ortamında ise disket, cd veya flash bellek vs.) teslimi ile gerçekleştirilebilir (Arıcı, 2008: s. 122; Ilgaz, 2000: s. 161). Bu durumda maddi edim unsurunun da varlığından söz edilir.

Know-how kavramı ile ilgili ulaşabileceğimiz sonuçlardan biri şudur ki, know-how genellikle bir sır niteliğinde olmaktadır; fakat bu niteliği taşıması zorunlu değildir. Söz konusu bilgi yalnızca teknik bilgi değil, aynı zamanda ticarî ve işletme ekonomisine ilişkin bilgileri de kapsamaktadır²³⁶. Tüm bu bilgiler

²³³ Söz konusu YSTK m. 2/a-3'e göre, “lisanslar, patent hakları ve alameti farika gibi fikrî haklar ve hizmetler” yabancı sermaye olarak kabul edilecektir.

²³⁴ Know-how'ın uygulamada yabancı sermaye türü olarak şirketlere getirildiği belirtilmiştir. Bkz., Erem, s. 150, dn. 59; İpekçi, 2000: s. 9, 60.

²³⁵ YSTK, TTK'da yer alan emek ve hizmetin ticaret şirketlerine sermaye olarak konulması yasağı için bir istisna teşkil etmez. Bkz., Arıcı, 2003: s. 21.

²³⁶ Sınâî hakların korunmasına ilişkin uluslararası birliğin know-how tanımı yaptığı bir kararında da, bu yönde saptamalar yapılmıştır. Buna göre *know-how ticarî, malî, idarî nitelik taşıyan ve bir işletmenin ya da bir mesleğin pratik olarak işlerliğini sağlayan bilgi ve deneyimlerin tümüne denir*. Söz konusu kararla ve bu karar sonucu ulaşılan unsurlarla ilgili detaylı açıklama için bkz., Ortan, 1980: s. 474, 475.

sonucunda, know-how kavramının ekonomik bir değer taşıdığı sonucuna ulaşabiliriz. Zira know-how, genelde yıllarca süren ve parasal olarak büyük harcama gerektiren araştırma, deneyim ve benzeri çabaların ürünüdür (Ortan, 1980: s. 476).

Sermayenin, anonim şirketlerde güvence işlevi bulunmaktadır. Bu işlev gereği, anonim şirketle ilişkiye geçen üçüncü kişilerin gerektiği zaman alacaklarını tazmin için şirket malvarlığına başvurmaları gerekebilir. Bu ise ancak şirkete sermaye olarak konulan değerlerin paraya çevrilebilir nitelikte olmasına bağlıdır (Arıcı, 2003: s. 21; Bülbül, 2006: s. 119). Doktrinde yazarlar, know-how oluşturan patenti alınmamış buluş ve bilgilerin gerektiğinde paraya çevrilebileceğini, dolayısıyla haczedilebileceğini ve know-how'ın şirket alacaklarını karşılayabilecek bir değer olduğunu belirtmiştir (Ülgen, 1969: s. 46, dn. 32; Arkan, 2013: s. 57). Bu nedenle know-how için, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilme şartlarından “para ile ölçülebilirlik” unsuruna sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Tüm bilgileri birlikte değerlendirecek olursak, know-how üzerinde mutlak bir hakkın bulunduğunu savunan görüşe göre, ilgili belge veya bilgilerin verilmesi yoluyla devredilebilen know-how'lar, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecektir²³⁷. Fakat bu durumda dahi, işgörme edimi şeklinde yerine getirilebilecek olan know-how'ların anonim ve limited şirketler için sermaye teşkil etmesi mümkün değildir (Arıcı, 2003: s. 21; Bülbül, 2006: s. 120). Aynı şekilde, know-how oluşturan bilgi ve tecrübelerin mutlak bir hak teşkil etmeyip sadece fiilî bir durum oluşturduğu görüşünü esas alırsak, know-how'ın sermaye şirketlerine sermaye olarak konulamayacağı sonucuna ulaşırız. Zira bu durumda, sermaye oluşturacak değerlerin malvarlığından yerine getirilmesi gerekliliği, yani maddî edim niteliğini haiz olma şartından söz edilemeyecektir.

Doktrindeki hâkim görüşe göre know-how oluşturan bilgi ve deneyimler şirketlere sermaye olarak konulabileceği gibi, bunların üzerindeki kullanma

---

²³⁷ Know-how oluşturan bilgi ve deneyimlerin sınıflı hak ya da malvarlıksal hak kategorisinde olmadığı için anonim şirketlere sermaye olarak konulamayacağını savunan Bülbül, 2006: s. 120,121.

yetkisinin lisans sözleşmesi yoluyla şirkete bırakılması da mümkündür (Sevi, 2013: s. 190; Bahtiyar, 2000: s. 197; Davran, 1961: s. 8; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 25; Teoman, 1978: s. 20; Yüce, 2010: s. 24). Keza know-how, ekonomik ve teknolojik alanda rekabet ortamını arttırması ve önemli bir değer oluşturması nedeniyle, ticaret işletmeleri ve şirketler tarafından know-how sahipleriyle yapılan sözleşmelerle, belirli bir ücret karşılığında elde edilmektedir.

Uygulamada bu derece yaygın bir değer ticaret şirketlerine sermaye olarak konulması da faydalı olacaktır. TTK m. 127/I-j hükmünde, devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği belirtilmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, kanun koyucunun iradesi de olabildiğince fazla değer sermaye teşkil etmesi yönündedir. Söz konusu maddede fikrî mülkiyet haklarının ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabileceği belirtilmekle, madde gerekçesinde bu fikrî mülkiyet haklarına verilen örnekler sayılmıştır. Fakat know-how bu örnekler arasında yer almamaktadır²³⁸. Anonim şirketlere aynî sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurlarını açıklayan TTK m. 342'nin gerekçesinde de know-how ifadesi kullanılmamış, fakat “tescil edilmemiş haklar ile bilgiler” ifadesine yer verilmiştir²³⁹. Know-how kavramının “tescil edilmemiş hak ve bilgiler” kapsamında değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür²⁴⁰. Fakat mevcut düzenlemede konuyla ilgili açık bir hüküm bulunmadığı için, konuyla ilgili tartışmalar mevcuttur. Know-how'ın sermaye olarak konulacak değerler arasında yer alabilmesi konusunun açıklığa kavuşabilmesi için, know-how kavramına ilişkin özel bir düzenleme yapılmalı, TTK'ya bu yönde bir hüküm

---

²³⁸ Gerekçeye göre fikrî mülkiyet, fikir ve sanat eserleri ile bağlantılı haklardan başlayarak, markaları, tasarımları, patentleri, faydalı modelleri, bitki çeşitlerini, yani ıslahçı haklarını ve yarı iletkenlerin topografyalarına kadar çok geniş, ucu açık bir kavramı ifade etmektedir. Bkz., Gerekçe, m. 127/I-b.

²³⁹ TTK m. 4/I-d hükmünün gerekçesinde, fikrî mülkiyet hukuku kavramının TRIPS ve WIPO'nun terminolojisine uygun olarak fikir ve sanat eserlerine, markalara, patentlere, faydalı modellere, endüstriyel tasarımlara, coğrafi ad ve işaretlere, bitki çeşitleri ve ıslah haklarına, elektronik devrelerin topografyalarına, açıklanmamış bilgilere ilişkin mevzuatı ifade ettiği belirtilirken, “açıklanmamış bilgiler” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca Tekinalp de know-how kavramına “açıklanmamış bilgiler” başlığı altında yer vermiştir. Bkz., Tekinalp, 2012: s. 20.

²⁴⁰ Bülbül'e göre, “tescil edilmemiş haklar ile bilgiler” ifadesinin know-how kavramını içine aldığı net olarak söylemek mümkün değildir. Zira tescil edilmemiş haklar kapsamında akla ilk olarak tescil edilmemiş markalar, patentler, tasarımlar gibi değerler gelmektedir. Doktrinde ve TTK'nın bazı maddelerinin gerekçelerinde de know-how kavramı için “tescil edilmemiş bilgiler”den ziyade, “açıklanmamış bilgiler” ifadesi kullanılmıştır. Bkz., Bülbül, 2006: s. 145.

eklenmeli veya bunlar da fikrî mülkiyet hakları oluşturan değerler arasında sayılmalıdır.

13. SANAL ORTAMLAR

13.1. Genel Olarak

1970 yılından itibaren varlığı bilinen internet²⁴¹ teknolojisi, Türkiye'ye 1986 yılında gelmiştir. Fakat ülkemizde ilk internet bağlantısı 1993 yılında gerçekleştirilmiştir. Kısa bir tarihi olmasına karşın, dünyada ve ülkemizde internet kullanımı her geçen gün artmaktadır. Teknolojinin bu hızlı gelişimine paralel olarak, 6102 sayılı TTK ile, elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetlerine ilişkin, şirketleri ilgilendiren bazı düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre, sermaye şirketlerine internet sitesi açma zorunluluğu getirilmiştir (TTK m. 1524)²⁴². Bununla birlikte şirketler de ürettikleri ürünleri daha geniş kitlelere ulaştırmak ve pazarlayabilmek amacıyla, kendi alan adları ile internet siteleri açmaya başlamıştır. Alan adları, bu hızlı gelişmeyle birlikte büyük bir reklam ve pazar gücüne sahip olmuştur (Nomer, 2001: s. 400).

Tüm bu gelişmeler sonucunda, bu değerler malvarlığı konusu oluşturmuştur. Bunun sonucunda ise TTK m. 342'de ticaret şirketlerine aynî sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurları arasında “sanal ortamlar” da yer almıştır²⁴³. TTK m. 127/I-h hükmüne göre bunlar haklı olarak kullanılma ve devredilebilirlik

---

²⁴¹ 1960'larda Amerikan Savunma Bakanlığı İleri Araştırma Projeleri Kurumu (DARPA) ARPANET ağını geliştirmiştir. Bu ağ daha sonra diğer devlet kurumlarının, üniversitelerin ağlarına bağlanmıştır. Böylece 1970'lerde internet olarak bildiğimiz ağlar arası bağlantı geliştirilmiştir. Bkz., Anık, 2005: s. 65. 2010 yılında yapılan araştırmaya göre Türkiye'de 35.000.000 internet kullanıcısı bulunmaktadır. İnternet kullanıcıları ülke nüfusunun %45'ini oluşturmaktadır. Dünya'da ise Haziran 2014'te yapılan araştırmaya göre dünya nüfusunun %42.3'ünü oluşturan 3,035,749,340 internet kullanıcısı bulunmaktadır. İnternet kullanımı ile ilgili istatistikler için bkz. Internet World Stats, Usage and Population Statistics, <http://www.internetworldstats.com/eu/tr.htm> / 25.12.2014.

²⁴² Konuyla ilgili ayrıntılı inceleme için bkz., Altaş, 2011: s. 143-150. TTK'daki teknolojiye yönelik gelişmelerden biri de, genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılabilmesidir. Bu durum, şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede öngörülmüş olmalıdır. Elektronik ortamda genel kurul toplantıları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Pulaşlı, 2011 (Elektronik Ortamda Genel Kurul): s. 2621-2684; Kort, 2007: s. 67-87; Tekinalp, 2007: s. 17.

²⁴³ Sanal ortamların sermaye olarak kabul edilmesi ile TTK, elektronik varlıkları mülkiyet hakkı olarak kabul etmiştir. Tekinalp sanal ortamların kullanım hakları konusunda bir açıklık bulunmamasını, TTK'nın elektronik varlıklara ilişkin açılımında çekingen olması olarak yorumlamıştır. Bkz., Tekinalp, 2013: s. 156.

niteliklerini de haiz olmalıdırlar. Sanal ortamların taahhüdü, internet alan adı ve verilerin bulunduğu alanla birlikte, hâlihazırda yayında olan veya yayınlanacak bir internet sitesinin bütünüyle aynî sermaye olarak konulması şeklinde de olabilir (Sevi, 2013: s. 191).

13.2. İnternet Alan (Domain) Adları

Alan adı, elektronik posta veya web alanı adresidir. İnternette bir kişinin elektronik posta adresine ya da web alanına ulaşmak isteyenler onun alan adına başvurur²⁴⁴. Bu yönden alan adı, telefon numarası veya medenî ve ticarî ikametgah gibi bir işleve sahiptir (Tekinalp, 2012: s. 25). Fakat alan adı yalnızca “adres” olarak nitelendirilemez. Zira alan adları, TTK’da haksız rekabet hükümleri kapsamında korunmaktadır (TTK m. 55).

1998 yılında ICANN kısaltması ile anılan, gTLD (major Top Level Domain/Cinslere ilişkin başlıca en üst düzey alan adları) için yetkili kılınan “Özgülenmiş Adlar ve Numaralar İnternet Kurumu” (Internet Corporation for Assigned Number and Names) faaliyete geçmiştir. ICANN, alan adları konusunda tescil kurumudur²⁴⁵. ICANN’ın ilk ürünleri gTLD bağlamında “int”, “com”, “org”, “net”, “edu”, “mil”, “gov” ile ccTLD (Country Code Top Level Domain/En üst düzey ülke kodları) için belirleyip kullanıma soktuğu, .tr (Türkiye), .ch (İsviçre) ve .uk (İngiltere) gibi ülke adlarına ilişkin simgesel kısaltmalardır (Bal, 2013: s. 322; Blue, 2004: s. 388-390; Işıklı, 2001: s. 11; Nomer, 2001: s. 397; Tekinalp, 2012: s. 25). ICANN 2011 yılında yenilikçi bir

²⁴⁴ Alan adı sistemi, üst düzey alan adları (top level domain-TLD) ve ikinci düzey alan adları (Second level domain-SLD) olmak üzere iki başlıkta incelenir. Örneğin www.wipo.int adresinde “wipo” SLD iken, “int” TLD’dir. Üst düzey alan adları da cins (.com, .org, .edu vb) ve ülke kodları (.tr, .uk, .us vb) olarak iki türdür. Genel alan adları internet topluluğu tarafından kullanılmak üzere yaratılırken, ülke kodu alan adları her bir ülke için ayrıca isimlendirilir. Bkz., Anık, 2005: s. 67, dn. 4; Işıklı, 2001: s. 10 vd.

²⁴⁵ ICANN hükümetler ve uluslararası anlaşmalarla oluşturulmuş, kâr amacı gütmeyen bir kurumdur. Bu kurum, aynı nitelikteki örgüt ve ticaret ortaklıklarıyla çalışır. Tüm İnternet kullanıcılarının geçerli adresler bulabilmelerini sağlamak üzere evrensel çözülebilirlikten emin olunması için DNS’in teknik unsurlarının yönetiminin koordinasyonundan sorumludur. Son olarak .biz, .info gibi yeni gTLD’yi kullanıma sokan ICANN, çalışmalarını sürdürmektedir. Bkz., <https://archive.icann.org/tr/turkish.html> / 30.12.2014. ICANN aynı zamanda tahkim konusunda da görevlidir. İnternet tahsisli isimler ve numaralar kuruluşu tahkimi, ancak ICANN tarafından yetkilendirilen kuruluşlarca uygulanabilir. ICANN tarafından yetkilendirilen dört uyuşmazlık çözüm mercii vardır. Bunlar ICANN’in resmi internet sitesinde listelenmiştir <http://www.icann.org/en/dndr/udrp/approved-providers.htm> / 04.01.2015. Ayrıntılı bilgi için bkz., Bal, 2013: s. 325 vd.

karar alarak gTLDler için .com, .org, .net gibi sınırlamaları kaldırmış ve her türlü alan adını kaydetmeye başlamıştır²⁴⁶.

Türkiye’de internetle 1990’lı yıllarda tanışılmasına rağmen, uzunca bir süre bu konuda yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle önceleri “.tr” uzantılı alan adları tahsisi ODTÜ tarafından yapılmaktayken, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu²⁴⁷, nun 2008 yılında yürürlüğe girmesiyle, internet adları gibi özellik arz eden hususlara dayalı politika belirleme (EHK m. 5) ve alan adlarının tahsisi görevini üstlenecek kurum ve kuruluşun tespiti ile alan adı yönetimine ilişkin usul ve esasları belirleme görev ve yetkileri (EHK m. 35) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı’na verilmiştir. Bakanlık ise 02.03.2009 sayılı ve 305 sayılı Bakanlık Makam onayı ile, alan adları tahsisine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi görevini Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)’na devretmiştir (Bal, 2013: s. 338). Nihayet BTK’nın çalışmaları sonucunda İnternet Alan Adları Yönetmeliği²⁴⁸ yayınlanmıştır.

İnternet Alan Adları Yönetmeliği, yalnızca .tr uzantılı alan adlarını düzenlemiştir. Alan adları, internet üzerinde bulunan bilgisayar veya internet sitelerinin adreslerini belirlemek için kullanılan İnternet Protokol adresini tanımlayan adları ifade eder (İAAY m. 3/I-d; EHK m. 3/I-v). Kısaca IP adresi olarak bilinen İnternet Protokol adresi, sayısal bir kombinasyonu ifade eder. Her internet sayfasına bir IP numarası tahsis edilmektedir. Fakat bu numarayı akılda tutmak zor olacağı için alan adı sistemi geliştirilmiştir²⁴⁹ (Blue, 2004: s. 387; Işıklı, 2001: s. 10).

---

²⁴⁶ ICANN’in kararı için bkz, <https://www.icann.org/news/announcement-2011-06-20-en/28.04.2015>.

²⁴⁷ RG 10.11.2008/27050.

²⁴⁸ RG 07.11.2010/27752. Yönetmelik yalnızca “.tr” uzantılı internet alan adlarını kapsamakta ve “.tr” uzantılı alan adlarının tahsis politikalarının ve denetiminin “.tr ağ bilgi sistemi (TRABİS)” adı altında oluşturulan sisteme göre yapılacağını öngörmektedir. Bkz., Baş, 2013: s. 338. Fakat TRABİS henüz faaliyete geçirilmemiştir. TRABİS ile ilgili güncel gelişmelere <http://www.trabis.gov.tr/tr/index.html> / 05.01.2015 sayfasından ulaşılabilir.

²⁴⁹ Buna göre her alan adı bir IP numarasına karşılık gelmekte ve internet kullanıcısı söz konusu alan adını yazdığı anda, bu ad bilgisayar tarafından IP numarasına dönüştürülmekte ve oraya yönlendirmektedir.

Alan adları marka, ticaret unvanı ve işletme adı gibi ayırt edici ad ve işaretler kapsamında olup, tanıtma vasıtası işlevine sahiptir²⁵⁰. Ayrıca ticarî işletmenin, marka ve patent gibi gayrimaddî unsurlarından biridir. Ticarî işletmenin devredilmesi durumunda alan adları, TTK m. 11/III uyarınca devir sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, ticarî işletmeye dahil sayılacaktır (Arkan, 2013: s. 34; Nomer, 2001: s. 401).

TTK m. 342’de ticaret şirketlerine aynı sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurları arasında “sanal ortamlar” da yer almıştır²⁵¹. TTK m. 127/I-h hükmüne göre bunlar haklı olarak kullanılma ve devredilebilirlik niteliklerini de haiz olmalıdırlar. Alan adlarının haksız olarak kullanılmaları, genellikle tescilli bir markanın ABD’deki yetkili kuruluşlardan²⁵² alan adı olarak alınması hâlinde söz konusu olur. Zira ülke kodunun bulunmadığı bu alan adlarında -özellikle .com jenerik üst düzey alan adı (gTLDs) taşıyanlarda- “ilk gelen alır” kuralı geçerlidir (Anık, 2005: s. 69; Bülbül, 2006: s. 146; Nomer, 2001: s. 399). Genelde bu tür bir başvuruda, tescil için başvuranın, tescili istenilen alan adının üçüncü bir kişinin haklarını ihlâl etmediğine yönelik beyanı ile yetinilir (Bozbel, 2002: s. 29). Bu nedenle başkalarının haklı olarak kullandığı marka, ticaret unvanı veya işletme adının bu yetkili kuruluşlardan alan adı olarak alınması mümkündür (Kırca, 2002: s. 528 vd.). Bu durum da, internet alan adlarının haksız kullanımını sonucunu doğurur. Türkiye’de internet alan adlarının verilmesinde uygulanan sıkı politika ve kurallar²⁵³ sonucunda, domain grabbing denilen haksız alan adı tescillerine engel olunabilmiştir²⁵⁴ (Bülbül, 2006: s. 147).

---

²⁵⁰ İsviçre Federal Mahkemesi, internet alan adlarının mal ve hizmet sunan kişi ve işletmelerin menşeiini göstermesi nedeniyle, alan adlarının isim ve tanıtma vasıtası işlevi gören işaretler olduklarını kabul etmiştir. İlgili karar için bkz., Nomer, 2001: s. 401, d. 16.

²⁵¹ İnternet alan adlarının şirketlere sermaye olarak konulduğu durumda aynı sermayenin konusunu aslında alan adı değil, alan adının kayıtlı bulunduğu kuruluşa karşı sahip olunan bağlantılandırma hakkı oluşturur. Bkz., Sevi, 2013: s. 190.

²⁵² Bu kuruluşlar için bkz., Anık, 2005: s. 65 vd.

²⁵³ Türkiye’de .tr adı altındaki ikinci düzey internet alan adı tahsis işlemleri ODTÜ bünyesinde oluşturulan bir birim tarafından yapılmaktadır. ODTÜ’nün .tr alan adları ile ilgili politikaları, kuralları ve işleyişi için bkz., Anık, 2005: s. 73-76; <https://www.nic.tr/forms/politikalar.pdf> / 26.12.2014. İnternet alan adlarının sıkı kurallara bağlı tutulmasını, bürokrasiyi arttırdığı ve “.tr” alan adlarına talebi azaltması gibi nedenlerle eleştiren: Bal, 2013: s. 340-341; Bozbel, 2006: s. 51 vd.

²⁵⁴ Bir kişinin, başkasına ait bir marka, işletme adı ya da ticaret unvanı gibi bir değeri ileride gerçek hak sahibine yüklü bir ücret karşılığında satma amacıyla, kendi adına internet alan adı olarak tescil ettirmesine “domain grabbing” ya da “cybersquatting” denir. Bu durumda kendi alan adını tescil ettirmeyi ihmal eden kuruluş ya istenilen tutarı ödeyecek, ya da hukukî yola başvuracaktır. Domain grabbing ve ICANN tahkim usulü ile ilgili ayrıntılı açıklama için bkz,

Özetleyecek olursak, tescil edilmiş olduğu hâlde haksız olarak kullanılmak suretiyle üçüncü bir kişinin hakkını ihlâl eden sanal alanlar, adlar ve işaretler, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulamazlar. Para ile ölçülemeyen ve devredilebilir nitelikte olmayan sanal alanlar ve adlar da şirketler için sermaye teşkil edemeyecektir. Bunların dışında, haklı olarak kullanılan ve devredilebilir nitelikteki sanal ortamlar ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecektir.

Bozbel, 2002: s. 222 vd. İnternet ortamının yapısı nedeniyle domain grabbing'i hukukî yollarla önlemek çok zordur. Özellikle internetin kullanılmaya başlandığı ilk dönemlerde birçok tanınmış marka, ülke ve şahıs isimleri ve diğer ünlü işaret ve adlar üçüncü kişiler tarafından kendi adlarına tescil ettirilmiş, daha sonra gerçek sahiplerine yüksek meblağlar karşılığında satılmıştır. Örneğin gazeteci Joshua Quittner, "mcdonalds.com" alan adını kendi adına tescil ettirmiş, daha sonra McDonalds firmasına 3500 USD karşılığında satmıştır. Bkz., Nomer, s. 399, dn. 8. Markaların yanında, tanınmış gerçek kişi adları da korunmuştur. Konuyla ilgili olarak, Amerikalı aktris Julia Roberts'ın "juliaroberts.com" alan adının (<http://arbitrator.wipo.int/domains/decisions/html/2000/d2000-0210.html> / 26.12.2014), Cem Yılmaz'ın ise "cemyilmaz.com" alan adının (<http://arbitrator.wipo.int/domains/decisions/html/2000/d2000-1541.html> / 26.12.2014) kendilerine devri talebiyle başvurup haklı bulunmaları örnek olarak verilebilir. Fakat tahkim kuruluşları her zaman ünlü kişileri korumamıştır. Zira İngiliz müzisyen Sting "sting.com" alan adının kendisine devri için başvurmuş, fakat bu ismin yaygın olarak kullanılması ve davalı kişinin kötü niyetli olmaması gerekçesiyle bu talebi reddedilmiştir (<http://arbitrator.wipo.int/domains/decisions/html/2000/d2000-0596.html> / 26.12.2014). Benzer kararlar için bkz., Soysal, 2007: s. 441-446.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ SERMAYE OLARAK KONMA VE DEĞERLEME USULÜ

1. TAAHHÜT AŞAMASI

1.1. Genel Olarak

Fikrî mülkiyet haklarının ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüt edilebileceği TTK'da açıkça belirtilmiştir (TTK m. 127/I-b). Bu haklar tamamen taahhüt edilebileceği gibi, yalnızca bunlar üzerindeki kullanım hakkının sermaye olarak taahhüdü de mümkündür. Fikrî mülkiyet hakları veya bunların üzerindeki kullanım hakkı, parayla ölçülebildiği sürece sermaye teşkil edecektir.

1.1.1. Fikrî Mülkiyet Haklarının Taahhüdü

1.1.1.1. Fikir ve Sanat Eserlerinin Taahhüdü

Eser sahibinin bir fikir ve sanat eseri üzerindeki haklarını, manevî ve malî haklar olmak üzere iki başlıkta incelemiştik²⁵⁵ (FSEK m. 13). Eser sahibinin manevî hakları devredilemeyeceği için, ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüdü de mümkün değildir. Manevî hakların aksine eser üzerindeki malî haklar devredilebilir nitelikte oldukları için, şirketlere sermaye olarak taahhüt edilmeleri mümkündür (FSEK m. 48/I).

Eser üzerindeki malî haklar sermaye olarak konulunca, ifa ile birlikte bu haklar şirketin mülkiyetine geçer (Tekinalp, 2012: s. 232; Öztan, 2008: s. 559; Sevi, 2013: s. 183). Bunun için ilk olarak, sermaye taahhüdünde bulunan ortağın

---

²⁵⁵ Phillips, fikrî mülkiyet haklarını malî ve manevî haklar ayrımı yerine, ekonomik ve ahlakî haklar olarak iki gruba ayırmıştır. Malî haklar için ekonomik haklar, manevî haklar için ise ahlakî haklar ifadelerinin kullanıldığı bu görüş için bkz., Phillips, 2006: s. 29.

malî haklar üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması gereklidir. Bu yetki ilk olarak, eser üzerindeki hakları aslen kazanan kişi olarak eseri meydana getirene veya onun mirasçılarına aittir (FSEK m. 8/I). Bununla birlikte, bazı istisnaî durumlarda eseri bizzat meydana getirmemiş kişiler de eser üzerindeki malî hakların sahibi olabilirler. İşverenler, tüzel kişiler, yayıncı veya sinema yapımcıları buna örnek olarak verilebilir²⁵⁶ (Gökyayla, 2001: s. 196). İkinci olarak ise, fikir ve sanat eserlerinin sermaye şirketlerine taahhüt edilmesi için eserin hâlihazırda vücuda getirilmiş olması gereklidir. Henüz tamamlanmamış bir eser üzerindeki malî hakların sermaye taahhüdüne konu teşkil etmesi, sermaye şirketleri yönünden sermayenin fiilen oluşturulması ilkesine uygun olmayacaktır (Sevi, 2013: s. 184).

FSEK m. 52'ye göre, malî haklara ilişkin sözleşme tasarrufların yazılı olması ve konusu olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır. Bu hüküm uyarınca, malî hakların devri yazılı şekle bağlanmıştır²⁵⁷ (Tekinalp, 2012: s. 232; Öztan, 2008: s. 567; Sevi, 2013: s. 184; Gökyayla, 2001: s. 220). Söz konusu hüküm, sermaye taahhüdünü noter onayına bağlı olarak yazılı şekle bağlayan TTK m. 128/I ve 339/I hükümlerine de uygun düşmektedir. Eser üzerindeki malî hakların sermaye olarak getirilmesi için, bu hakların neler olduğu ve kapsamı, bu hakların mülkiyetinin mi yoksa sadece kullanma haklarının mı sermaye olarak taahhüt edildiği hususları şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir²⁵⁸. Sermaye taahhüdünün geçerli olması için, malî haklar üzerinde tasarruf yetkisine sahip kişilerin şirket sözleşmesinde, devir yönündeki iradelerini ortaya koymaları gerekmektedir (Sevi, 2013: s. 184; Gökyayla, 2001: s. 220).

---

²⁵⁶ İş sahibinin kural olarak malî haklar üzerinde tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. Yargıtay'a göre, BK m. 355'e göre bir eser sipariş edildiği takdirde, sipariş veren iş sahibi eseri teslim alarak sadece fizikî mülkiyetinden kaynaklanan tasarruf yetkisine sahip olacaktır. Eser sahibine tanınan malî hakların sahibi olmayacaktır. Yargıtay'ın 11. HD. 31.10.2005 E. 11266 K. 10524 kararı için bkz., Sevi, 2013: s. 183, dn. 252.

²⁵⁷ Malî hakların devrini yazılı şekle bağlayan FSEK m. 52 hükmü emredici niteliktedir. Tarafların aksi yönde bir sözleşme imzalamaları hâlinde, bu sözleşme butlanla sakat olacaktır. Devir sözleşmesinin şekliyle ilgili detaylı inceleme için bkz., Gökyayla, 2001: s. 220 vd.

²⁵⁸ Şahıs şirketleri ve sermaye şirketleri bazı yönleriyle birbirinden ayrılırken, bazı hususlarda aynı hükümlere tabi olmaktadır. Bu nedenle çalışmamızın bu bölümünde ifade karışıklığı yaşanmaması için, sermaye şirketlerinde kullanılan ana sözleşme ifadesi yerine de, hem şahıs hem sermaye şirketleri için geçerli olmak üzere "şirket sözleşmesi" ifadesi kullanılacaktır.

1.1.1.2. Sınaî Hakların Taahhüdü

Fikir ve sanat eserleriyle birlikte marka, patent ve endüstriyel tasarımlar gibi sınaî mülkiyet hakları da şirketlere aynî sermaye olarak taahhüt edilebilen değerler arasındadır (Poroy vd., 2010: s. 45; Öçal, 1970: s. 307). Üretim ve pazarlamada teknoloji kullanımının önem kazanması sonucu şirketlerin ihtiyaç duyduğu sınaî mülkiyet haklarını para karşılığında devralmak yerine, bunları aynî sermaye olarak kabul etmesi malî yönden daha avantajlı olacaktır (Sevi, 2013: s. 184).

Bir sınaî mülkiyet konusu oluşturan markanın da aynî sermaye olarak taahhüt edilmesi mümkündür²⁵⁹ (Yasaman vd., 2004: s. 686). Tescilli bir marka üzerindeki sağlararası işlemleri yazılı şekle tabi tutan MarkKHK m. 15/II hükmü, taahhüdün şirket sözleşmesinde yazılı olarak yapılmasını öngören genel hüküm olan TTK m. 128/I ile uyum içerisindedir (Tekinalp, 2012: s. 469; Sevi, 2013: s. 185). Zira şirket sözleşmesinin geçerli sayılması için şart koşulan imzaların noterde onaylanması koşulu, marka devri için öngörülen yazılı şekil şartını da karşılamaktadır.

Tescilli markalar MarkKHK kapsamında korunur. Ancak tescilsiz markaların da şirketlere aynî sermaye olarak getirilmesi mümkündür. Tescilsiz markaların sermaye taahhüdüne konu olmaları hâlinde, bilirkişiler tarafından bu markaların değer tespiti yapılırken MarkKHK korumasından faydalanamadıkları hususu da değerlerine etki edecektir (Sevi, 2013: s. 185).

Sınaî mülkiyet hakları kapsamında patent, endüstriyel tasarımlar, entegre devre topoğrafyaları ve buluşlar üzerindeki hakların sermaye olarak konulması mümkündür. Söz konusu haklar, kendi mevzuatları kapsamında ilgili sicillere kayıt yolu ile doğarlar ve yazılı sözleşme ile sermaye taahhüdüne konu olurlar. Tekinalp, fikrî mülkiyet haklarının aynî sermaye olarak konulabilmesi için

---

²⁵⁹ Markalar şirketlere aynî sermaye olarak getirilebileceği gibi, aynî sermaye konusu teşkil eden ticarî işletmenin taahhüt edildiği hâlde işletmeye dâhil bir unsur olarak da getirilebilir. İşletmenin aktif ve pasifleriyle birlikte devrinin, aksi sözleşmede kararlaştırılmadıkça, işletmeye dâhil bir unsur olan markayı da kapsayacağı yönündeki Yargıtay'ın 11. HD. E. 1999/1896, K. 1999/6794 sayılı, 14.09.1999 tarihli kararı için bkz., Sevi, 2013: s. 185, dn. 257.

bunların müseccel olmaları gerektiğini, bu nedenle de tescil edilmemiş hakların haksız rekabet hükümlerine göre korunuyor olsalar bile anonim şirketlere sermaye olarak konulamayacağını savunmuştur. Bu görüş, TTK m. 128/II ile öngörülen, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerlerin varsa özel sicillerine kaydedildikleri hâlde sermaye olarak kabul edilecekleri hükmüne dayandırılmıştır (Tekinalp vd., 2014: s. 311). Fakat söz konusu hükümde geçen “varsa” ifadesi, sicilleri bulunan haklar için sicile kayıt zorunluluğu doğurmaktadır. Aksine bu ifade, tescil sistemi bulunmayan hakların da sermaye teşkil edebileceği yönünde yorumlanmalıdır. Zira “varsa” denilerek, olmaması hâli de zımnen kabul edilmiştir. Nitekim anonim şirketlerde aynî sermaye olarak konulabilecek malvarlığı unsurlarının düzenlendiği TTK m. 342’nin gerekçesinde de, fikrî mülkiyet haklarının tescil edilmemiş haklar ile bilgileri de kapsayacak şekilde geniş anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir²⁶⁰. Kanun koyucunun genel iradesinin de devredilebilen ve para ile ölçülebilen her türlü değerlerin sermaye olarak konulabilmesi yönünde (TTK m. 127/I-j) olması, sicile kayıt imkânı olmayan veya sicili olduğu hâlde tescil edilmemiş değerlerin de sermaye olarak konulabileceği sonucunu doğurmalıdır. Nihayet, know-how gibi sicile kayıt imkânı bulunmayan değerler ve tescili yapılmamış markaların ve buluşların ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüt edilebileceği kanısındayız. Sermaye şirketleri için markalar ve buluşlar gibi sicili bulunan değerler henüz sicile kayıt edilmemişse, sermaye olarak konulmaları için sicile kayıt şartının yerine getirilmesi gerektiğini tekrar belirtmekte fayda vardır.

1.1.2. Fikrî Mülkiyet Hakları Üzerindeki Kullanma Haklarının Taahhüdü

Fikrî mülkiyet haklarının kendilerinin ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasının mümkün olduğu gibi, bu haklar üzerindeki kullanma haklarının da aynî sermaye teşkil edebileceğini daha önce belirtmiştik²⁶¹. Fikrî mülkiyet hakları üzerindeki kullanma haklarının aynî sermaye teşkil etmesi hukuken lisans sözleşmesi niteliği taşıdığından, lisans sözleşmeleriyle ilgili genel esaslar aynî

²⁶⁰ Bkz., Gerekeçe, m. 342, s. 97.

²⁶¹ Alman Patent Kanunu’nda 1986’da yapılan değişiklik öncesinde, Alman Federal Mahkemesi ve Alman öğretisi, haklar üzerindeki basit lisansın anonim şirketlere aynî sermaye olarak getirilmesinin mümkün olmadığını savunmaktaydı. Fakat bu düşünce, Alman Patent Kanunu’nda lisans hakkının devir veya intikalinin, daha önce üçüncü kişilere tanınan lisansları etkilemeyeceği yönündeki hükmün öngörülmesiyle birlikte ortadan kalkmıştır. Konuyla ilgili bkz., Sevi, 2013: s. 186, dn. 261.

sermaye taahhüdü bakımından da geçerli olacaktır (Sevi, 2013: s. 186; Öçal, 1970: s. 309, 310).

Fikrî mülkiyet hakları üzerindeki kullanma haklarının şirketlere aynî sermaye olarak getirilmesi durumunda ortak prensipler geçerli olacaktır²⁶². Bu durumda eser üzerindeki malî hakları ya da sınaî mülkiyet haklarını kullanma haklarının aynî sermaye olarak taahhüt edilmesi hâlinde mülkiyet hakkı taahhüt sahibinde kalacak, kullanma yetkisi ise taahhüdün ifası ile birlikte şirkete geçmiş sayılacaktır (Sevi, 2013: s. 186). Sermaye taahhüdünde bulunan ortak, tam lisans yoluyla kullanma yetkisini yalnızca şirkete bırakabileceği gibi, başkalarına da böyle bir yetki tanıma hakkını saklı tutarak basit lisans da verebilir (Öçal, 1970: s. 309, 310; Tekinalp, 2012: s. 468; Sevi, 2013: s. 186). Aksi sözleşmede belirtilmemişse, kullanma hakkının devri hâlinde basit lisans verildiği kabul edilir (FSEK m. 56/II, MarkKHK m. 21, PatKHK m. 88, EndTasKHK m. 41, EDTK m. 18). Bu durumda şirket sermaye olarak konulan haktan, eser sahibiyle veya başkalarıyla birlikte ve taahhütte izin verildiği şekliyle faydalanabilecektir (Sevi, 2013: s. 187; Öztan, 2008: s. 562; Özel, 2002: s. 51). Fakat sermaye taahhüdünün tam lisans niteliğinde yapılması kararlaştırılmışsa, lisans sahibi şirket, kendisine devredilen kullanma yetkisini tek başına kullanacaktır. Aynî sermaye olarak taahhüt edilen kullanma hakkının basit ya da tam lisans şeklinde yapılması, bilirkişilerin değer tespiti yapması yönünden önem taşır. Zira şirketin kullanma konusunu teşkil eden hak üzerinde münhasır bir yetkiye sahip olmaması, kullanma hakkının değerini düşürecektir (Sevi, 2013: s. 187).

Fikrî mülkiyet hakları üzerindeki kullanma haklarının sermaye taahhüdüne konu olabilmesi için, bu hakların üçüncü kişilere devredilebilir nitelik taşıması ve dolayısıyla şirkete devredilebilir olması gerekir. Fakat FSEK ve sınaî mülkiyet hakları konusundaki mevzuatlarda kullanma hakkına ilişkin lisans sözleşmelerinin, aksi sözleşmede kararlaştırılmadıkça, lisans sahiplerinin lisanstan

²⁶² Yargıtay 11. HD. E. 1999/594, K. 1999/3250 sayılı 26.04.1999 tarihli kararında “... FSEK. 48/II. madde uyarınca, eser sahibi veya mirasçuları bir malî hakkın sadece kullanma yetkisini devir edebilirler. Bu durumda malî hak özü itibariyle eser sahibinin malvarlığında kalmakla birlikte, maddî bir malın hasılat kirasına verilmesinde olduğu gibi, malî hakkı kullanma ve semerelerinden yararlanma yetkisi ruhsat alan tarafa geçmiş olur (FSEK 56/III). Ruhsat veya lisans verme, ilgili malî hakka özgü olan kullanma veya yararlanma yetkilerinden bir kısmının veya tamamının malî haktan ayrılarak ruhsat sahibine tahsis edilmesi olarak benimsenmektedir.” ifadelerini kullanmıştır. Karar için bkz., Engin, 2009: s. 990.

doğan haklarını üçüncü kişilere devredemeyeceği ve alt lisans veremeyeceği öngörölmüştür. Bu nedenle kullanım haklarına ilişkin sermaye taahhütlerinin geçerli sayılması için, şirket sözleşmesinde söz konusu kullanma haklarının taahhütte bulunan ortak tarafından üçüncü kişilere devredilebileceği açık bir şekilde belirtilmelidir (Sevi, 2013: s. 187).

1.2. Taahhüdün Şekli

Sermaye taahhüdünün şekline ilişkin düzenleme, ticaret şirketlerinin genel hükümleri arasındaki TTK m. 128'de düzenlenmiştir. Buna göre, şirket sözleşmesinde bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan fikrî mülkiyet hakları, varsa özel sicillerine kaydedildikleri takdirde aynî sermaye olarak kabul olunacaktır. Sicile kayıt işlemi ile ilgili bildirimler ticaret sicili müdürü tarafından, ilgili sicile resen ve hemen yapılır.

Fikrî mülkiyet haklarının sermaye olarak konulmasının borçlanıldığı hâlde şirket, tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bu haklar üzerinde malik sıfatıyla tasarruf edebilecektir²⁶³ (TTK m. 128/IV). Özel sicile tescil ise, taahhüde konu olan hakkın üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi yönünden aranır (Coşgun, 2012: s. 339).

1.3. Şirket Sözleşmesinde Düzenlenmiş Olması

Fikrî mülkiyet haklarının şirketlere sermaye olarak taahhüdü, şirket sözleşmesinden kaynaklanır. Bu hakların taahhüdü, şirket sözleşmesinde aynî sermaye olarak öngörölmüş olmaları kaydıyla sözleşmede yer alması zorunlu unsurlar arasındadır (Arıcı, 2003: s. 90; Coşgun, 2012: s. 342). TTK m. 128/I hükmü uyarınca her ortak, usulüne uygun olarak düzenlenmiş ve imzalanmış şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur.

---

²⁶³ Karayalçın'a göre, bu hüküm şirketin lehinedir. Zira aynî sermaye koyma borcunun ifa edilmiş olması için aynî sermayeye konu olan değer şirket malvarlığına girmiş olması, tasarruf işleminin hukuken tamamlanmış olması gerekir. Bkz., Karayalçın, 1975: s. 517.

Sermaye şirketlerinde tek borç ilkesi gereği, ortakların şirkete karşı borçları taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla sınırlıdır²⁶⁴. Bu nedenle sermaye borcu, şirket sözleşmesinde yer almalıdır²⁶⁵. Fikrî mülkiyet haklarının şirket sözleşmesinde sermaye olarak taahhüt edilmesi bir borçlandırıcı işlemdir. Şirket sözleşmesinde sermaye olarak taahhüt edilen fikrî mülkiyet haklarına biçilen değer, bu değerın yer aldığı raporun tarihi, bu değerlere karşılık verilecek payların sayıları ve değer tespiti yapan bilirkişilerin mahkeme tarafından atandıkları hususları belirtilmelidir. Bu hususların şirket sözleşmesinde yer alabilmesi için önceden mahkemeye başvurularak bilirkişi atanması talep edilmelidir. Atanan bilirkişi taahhüt edilen fikrî mülkiyet haklarının değer tespitini yapacak ve şirket sözleşmesinin ilgili hükümleri bilirkişinin raporuna göre düzenlenecektir (Dal, 2012: s. 391).

1.4. Bilirkişiler Tarafından Değer Biçilmesi

Ticarî şirkete sermaye olarak konulan fikrî mülkiyet haklarının nakdî değerlerinin tespit edilmesi ve sözleşmeye yazılması gerekir²⁶⁶. Aynî sermaye değerinin şirket sözleşmesine yazılmasında keyfilik söz konusu olamaz. Değerler belirlenirken yapılabilecek yolsuzluk ve haksızlıklar, şirket ve ortakların yanında şirket alacaklılarını da zarara uğratabilir. Bu nedenle değer tespiti, mahkemenin tayin ettiği bilirkişiler tarafından yapılır²⁶⁷ (Bahtiyar, 2000: s. 199; Kendigelen,

²⁶⁴ Anonim şirketler için TTK m. 480/I'de, "Kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibarî değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez." şeklinde ifa edilen kural, limited şirketler için TTK m. 573/II'de "Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler." şeklinde ifade edilmiştir.

²⁶⁵ Anonim şirketleri düzenleyen TTK m. 339/II-c, e hükümlerine göre anonim şirkete getirilen aynî sermayenin ne olduğu, bunlara biçilen değer, bu değerlere karşılık verilecek payların ana sözleşmeye yazılması zorunludur. Anonim şirketlere ilişkin bu hükümler emredici niteliktedir. Bkz., Coşgun, 2012: s. 342.

²⁶⁶ Eski Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre bu gerekliliği açıklayan Domaniç'e göre, aynî sermayede değer tespiti yapılması, ilk olarak TBK m. 521'de sözü edilen eşit katılım paylarının tespiti yönünden gereklidir. İkinci olarak ise TBK m. 521/II gereğince satım sözleşmesi hükümlerine tabi olan sermaye unsurlarının taahhütlerinin yerine getirilmediği hâlde istenecek tazminatın tespiti için gereklidir. Son olarak ise şirketin tasfiyesi aşamasında, kuruluşta sermaye olarak konulan mal ve hakların aynen mal ve hak olarak değil, koyulan katılım payına biçilen değer üzerinden istenecektir. Söz konusu hüküm, yürürlükteki TBK m. 621'e tekabül etmektedir. Sermayeye konu olan mal ve hakların nakden değerlendirilmesini eski BK kapsamında bu nedenlerle gerekli bulan, Domaniç (AKKŞ), 1988: s. 7, 8.

²⁶⁷ TTK m. 343 metnindeki "mahkemece atanmış bilirkişiler" ibaresi bilinçli bir şekilde kullanılmıştır. TTK gerekçesine göre, temel bir kanun olan TTK'nın söz konusu değerlemenin

2001: s. 308; Moroğlu, 2003: s. 57; Sevi, 2013: s. 111; TTK m. 128/II). Aksi takdirde, yani sermaye değerinin ortaklar ya da onlara bağlı çalışanlar tarafından tespit edilmesi gibi bir durumda, özellikle sermaye şirketleri için sermayenin oluşturulması gibi ilkeler yönünden tehlikeli bir durum oluşacaktır. Aynî sermaye taahhüdünde bulunan ortak, başta kâr payı ve oy hakkı olmak üzere kendi haklarının miktarının tespitinde kendi iradesiyle hareket edebilecek konumda bırakılmış olur (Sevi, 2013: s. 111). Bu durum da sermaye değerinin tespitinde yolsuzluk yapılmasına uygun ortam oluřturacaktır²⁶⁸.

Yargıtay kararlarına göre bilirkişi, inceleme konusunun uzmanlarından oluşmalıdır. Örneğin Yargıtay bir kararında, incelemeye konu müzik eseriyle ilgili bilirkişi incelemesini bilimsel olmayan görüşlerden ibaret bulmuş, müzik uzmanlarından oluşan yeni bir bilirkişi heyetine danışılması gerektiğini ifade etmiřtir²⁶⁹. Bir başka kararda ise, spor ayakkabıların konu olduğu davada ilk derece mahkemesinin iki hukukçu bilirkişi ve bir yeminli malî müşavir tarafından hazırlanan bilirkişi raporuna dayanarak karar vermesini uygun bulmamış, mahkeme tarafından aralarında ayakkabı ve tasarım konusunda uzman kişilerin de

---

mahkeme tarafından atanmış bilirkişilerce yapılmasına ilişkin ilkesi başka kanunlar tarafından aşılmamalıdır. Hatta uygulama dikkate alındığında, bu yönde bir istisna sakıncalı bulunmuştur. Zira bilirkişinin mahkeme tarafından atanması kuralına aykırı hareket edilmesi bürokratik bir engelin açılmasından ziyade, güvencenin yok edilmesi anlamına gelecektir. İşlem güvenliği gereğince, bilirkişilerin ancak mahkeme tarafından belirlenmesi kuralının altı çizilmiştir. Bkz., Gerekeçe, m. 343, s. 98. TTK'yı hazırlayan Komisyon, Yüksek Düzeyli Uzmanlar Kurulu tarafından 2002 yılında AB komisyonuna sunulan raporu incelemiş, bu rapordaki "*tehlike oluşturmayan belirli hâllerde ayn sermayenin bilirkişilerce değerlendirilmesinden vazgeebilebileceği*" yönündeki ifadeyi, ayn sermayeye değer biilmesinden bazı durumlarda vazgeebilebileceğini öneren bu sistemin henüz güvenilir olmadığı gerekeşiyle TTK'ya yansıtammışlardır. Konuyla ilgili bkz., ağlar, 2010: s. 49. Kendigelen ise değer tespitinin mahkemece atanan bilirkişiler tarafından yapılmasını, anonim şirketlerde ortaklık malvarlığının korunması ve ana sözleşmede öngörülen esas sermaye rakamına denk çıkması, şirket alacaklılarının menfaatlerinin korunması yönlerinden yerinde bulunmuştur. Bkz., Kendigelen, 2001: s. 308. Konuyla ilgili olarak bilirkişilik kurumu, bilirkişilerin önemi ve özellikleri için bkz., Mülâyim, 2008: s. 207 vd.

²⁶⁸ Nitekim, Amerika'nın en büyük 10 şirketi arasında gösterilen enerji şirketi Enron'u denetleyen Arthur Andersen adlı denetim şirketinin yapmış olduğu evrak yok etme ve kr miktarını olduğundan fazla gösterme gibi yolsuzluklar sonucunda şirket, iflasını istemek zorunda kalmıştır. Denetleme şirketi Arthur Andersen ise, dünyanın en büyük denetim şirketlerinden biri olmasına rağmen batmıştır. Konuyla ilgili detaylar için bkz., Asthana vd., 2009: s. 4 vd <http://www.emeraldinsight.com/toc/arj/22/1> / 25.03.2015; http://www.ekodialog.com/Makaleler/enron_enerji_devi_cokusu.html / 25.03.2015.

²⁶⁹ Yargıtay 11. HD, E. 2005/3742, K. 2006/3428 sayılı 03.04.2006 tarihli kararı için bkz., www.legalbank.net.

bulduğu bir heyetten rapor olarak bu rapora göre karar vermesi gerektiğini belirtmiştir²⁷⁰.

Bilirkişiyi atama yetkisi, şirket merkezinin bulunacağı yer asliye ticaret mahkemesine aittir²⁷¹ (TTK m. 343). Mahkeme tarafından seçilen bilirkişinin raporu kurucular tarafından incelenerek, ayın değeri hakkında aynî sermaye koyma taahhüdünde bulunan ortak ile diğer ortaklar arasında anlaşma sağlanacaktır²⁷². Şirket sözleşmesinin imzalanması ile de aynî sermaye koyma anlaşması kurulmuş olur (Karayalçın, 1975: s. 514).

Kendigelen TTK m. 213/I-e hükmü ile şahıs şirketlerinde aynî sermayeye değer biçme hak ve görevinin ortaklara bırakıldığını öne sürerek, mahkeme tarafından seçilen bilirkişiler tarafından değer biçilmesi zorunluluğunun yalnızca sermaye şirketleri için geçerli olduğunu savunmuştur. Kendigelen'e göre şahıs şirketlerinde sınırsız sorumluluk ilkesi geçerli olduğundan, değer tespitinin bilirkişiler tarafından yapılmasını zorunlu kılan, sermayeyi koruyan bir düzenlemeye ihtiyaç yoktur²⁷³ (Kendigelen, 2011: s. 104). Fakat söz konusu düzenleme genel olarak ticaret şirketleri için geçerli olan TTK m. 128 hükmünde yer almaktadır. Bu nedenle şahıs şirketleri için de geçerli olmalıdır. Nitekim TTK m. 213/I-e hükmünde söz edilen, sermaye taahhüdünde bulunan ortağın koyduğu sermayenin değerini şirket sözleşmesinde belirtmesi gerekliliği, bu değerın bilirkişi tarafından belirlenmesi kuralına aykırı bir durum teşkil etmemektedir.

---

²⁷⁰ Yargıtay 11. HD, E. 2007/3913, K. 2008/1209 sayılı 06.11.2008 tarihli kararı için bkz., www.legalbank.net.

²⁷¹ “Şirket merkezinin bulunduğu” yer mahkemesinin yetkili kabul edilmesinin, değer biçilecek olan taşınmaz mal gibi unsurların şirket merkezinden uzak bulunması durumunda uygulamada sorun yaratacağı ve değer biçmede aksaklıklara neden olacağı yönündeki yorum için bkz., Kendigelen, 2011: s. 197, 198. Değer biçilecek unsurların mekan olarak uzakta olmasının yol açtığı aksaklıkları gidermek için HMK m. 197’de düzenlenen istinabe kurumunu öneren: Karahan ve Coşgun, 2013: s. 368, dn. 2.

²⁷² TTK aynî sermayenin değer tespitinin, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi tarafından atanacak bilirkişiler tarafından yapılacağını açıkça belirtirken, eTTK’da böyle bir açıklık yoktu. Buna rağmen tedrici kuruluş uygulamasında, bu ayınların değeri talep üzerine mahkeme tarafından atanan bilirkişiler tarafından değerlendirilirdi. Ticaret Bakanlığı, şirket sözleşmesindeki aynî sermaye miktarını bilirkişi raporundaki miktarla karşılaştırarak, kuruluş genel kurulunun yeniden bilirkişi atama imkânını ortadan kaldırıyor. Bunları belirterek, aksi takdirde şirket genel kurulunun atadığı bilirkişilerin şirket sözleşmesinde kayıtlı ayınların değerinden farklı bir değerlendirme yapmaları ve yeniden Ticaret Bakanlığı’nın onayının aranacağı tehlikesi nedeniyle bu uygulamanın faydalı olduğunu savunan: Ulusoy, 1974: s. 94.

²⁷³ Aynı yönde bkz., İmregün, 1989: s. 51.

Kanımızca değerlemenin bilirkişi tarafından yapılması koşulu tüm ticaret şirketleri için geçerli olmalı; sermaye şirketlerinde ise bilirkişilerin şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından atanması gerekmektedir.

1.4.1. Bilirkişi Raporunda Bulunması Gereken Hususlar

1.4.1.1. Aynî Sermayeye Bıçilen Değer

Anonim şirketler başlığı altında bilirkişinin aynî sermayeye değer biçmesinin düzenlendiği TTK m. 343 hükmünün gerekçesine göre TTK m. 128/II hükmü, bilirkişi tarafından belirlenen değerlerin şirket sözleşmesine aynen yazılmasını öngörmektedir. Bu hüküm limited şirketler için de uygulanacaktır (TTK m. 578). Buna göre ticaret sicil müdürü şirket sözleşmesinde, mahkemenin atadığı bilirkişiler tarafından yapılan değerlendirmenin belirtilmesini arayacak ve aksi hâlde aynî sermayeyi kabul etmeyecektir.

Bahtiyar'a göre bilirkişinin takdir ettiği bedel, şirket kurucularının şirket sözleşmesine yazabilecekleri değerün üst sınırını oluşturur. Sermaye olarak taahhüt edilen ayınlar, bilirkişi tarafından belirlenen bedele eşit ya da daha düşük bir değer karşılığı sermaye olarak kabul edilebilir. Değerün düşük gösterilmesi mümkündür ve sözleşme serbestisi çerçevesinde kural olarak geçerli kabul edilir (Bahtiyar, 2000: s. 199; İmregün, 1970: s. 45). eTTK'daki değer takdirine ilişkin hükümlerin konuluş amacının, ayınların gerçek değerinden daha yüksek bir bedelle şirket sözleşmesine yazılmasını önlemek olduğuna dayanan bu görüşe göre, bedelin düşük gösterilmesinde bu hükümlere bir aykırılık bulunmayacaktır. Sözleşme serbestisi çerçevesinde değerlendirilebilen bu yoruma göre, sermaye olarak taahhüt edilen unsurların bilirkişinin tespit ettiği miktardan daha düşük bedel karşılığı sermaye olarak kabul edilebilecektir. Fakat TTK m. 343'ün gerekçesinde açıkça yazıldığı üzere, bilirkişinin takdir ettiği bedel de şirket sözleşmesinde aynen belirtilmelidir. Bu nedenle sermaye olarak konulan fikrî mülkiyet hakları için bilirkişi tarafından tespit edilen değer de belirtilmek suretiyle, tarafların bu fikrî mülkiyet haklarını bilirkişinin öngördüğü değerden daha düşük bir bedel karşılığı sermaye olarak kabul etmeleri mümkündür. Söz

konusu durum sözleşme serbestisine uygun olmakla birlikte, sermayenin korunması ilkesine aykırılık da oluşturmayacaktır. Fakat bilirkişinin belirlediği bedel ile şirket sözleşmesinde gösterilen bedel arasında fahiş derecede fark bulunması, aynî sermaye taahhüdünde bulunan ortak yönünden sakınca yaratacaktır. Bu sakıncayı bertaraf etmek için genel hükümlere başvurulabilir²⁷⁴ (Bahtiyar, 2000: s. 199).

Anonim ve limited şirketler için sermaye olarak taahhüt edilen unsurlar değerlendirme raporuna her bir fikrî mülkiyet hakkı için ayrı ayrı olmak üzere, bunların karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ve TL karşılıklarına ilişkin hesaplamayla birlikte yazılır. Bu açıklamalar tatmin edici gerekçelerle, dürüstlük ve hesap verme ilkeleri²⁷⁵ gereğince özenli ve gerçeğe uygun şekilde açıklanmalıdır (TTK m. 343; Giray, 2012: s. 435; Karahan ve Coşgun, 2013: s. 369).

1.4.1.2. Adil ve Uygun Değerleme Yöntemi

Bilirkişi raporunda, seçilen değerlendirme yönteminin somut olay için en adil ve en uygun yöntem olduğu açıklanmalıdır (Giray, 2012: s. 435; Karahan ve Coşgun, 2013: s. 369). Zira aynî sermaye türüne göre birden fazla değerlendirme yöntemi olabilir. Gerekçe'ye göre bu şart, bilirkişilerin somut olayın gerektirdiği uzmanlığa sahip olmaları, ayrıntılı ve karşılaştırmaları içeren açıklamalar yapmaları zorunluğuna da işaret eder. Ayrıca bilirkişi raporu resmî nitelik taşıdığından, bilirkişi raporları için resmî evraka ilişkin hükümler uygulanacaktır²⁷⁶ (Gerekçe, m. 343: s. 97).

---

²⁷⁴ Özellikle irade bozukluğuna ilişkin TBK m. 30 vd. veya TBK m. 28'deki aşırı yararlanma (gabin) hükümleri düşünülebilir. Bkz., Bahtiyar, 2000: s. 199.

²⁷⁵ Hesap verme ilkesi, yöneticilere, denetçilere, tasfiye memurlarına ve benzeri görevleri Kanun gereği yerine getiren kişilere uygulanan ilkedir. Hesap verme ilkesi, o işte gösterilen özenin ölçüsünü belirler. Açıklamaların şeffaflık kurallarına göre yapılması zorunluluğu ve doğru ve bilimsel esaslara göre karşılaştırmalı bilgi verilmesi zorunluluğu da bu ilkenin gereklerindedir. Bu nedenle esasa girmeyen, genel nitelik taşıyan ve soyut sözden ibaret açıklamalar bu ilkeye göre verilmiş bilgilerden sayılmayacaktır. Bkz., Pulaşlı, 2014 (C.I); s. 656, dn. 443.

²⁷⁶ Bilirkişi raporları için resmî evraka ilişkin hükümlerin uygulanması sonucu, sahte evrak düzenleyen kişiler, resmî belgede sahtecilikten ağırlaştırılmış cezaya tabi tutulacaklardır. TCK m. 204 hükmüne göre “Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belge kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Bkz., Nacakçı, 2013: s. 24.

Değerleme yönteminin adil ve uygun olması, taahhüt edilen sermayeye en yüksek değer biçilmesi olarak algılanmamalıdır. Zira bu durum, pay sahipleri ve şirket alacaklılarının şirketin sermayesi hakkında yanlış bilgiye sahip olmasına yol açacaktır²⁷⁷ (Giray, 2012: s. 435).

1.4.2. Aynî Sermayeye Değer Biçme Kriterleri

Aynî sermaye olarak taahhüt edilen unsurlara değer biçmede kullanılan ölçüte “değer biçme kriteri” denir. Kriter, değer biçilecek olan unsura göre değişiklik gösterir. Malvarlığına konu olan her unsurun, kendine göre farklı bir değer biçme kriteri olabilir (Mülâyim, 2008: s. 28).

Değer biçme kriterleri, sentetik ve analitik olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir. Bir mala gelirine göre değer biçen yöntem analitik, pazar fiyatına göre değer biçen yöntem ise sentetiktir (Mülâyim, 2008: s. 37). Bir malın değerini biçmede genellikle malın cinsi, değer biçmenin amacı ve pazar durumuna en uygun olan kriter seçilirken²⁷⁸, aynî sermaye teşkil edecek fikrî mülkiyet haklarının değerlemesinde farklı kriterler dikkate alınacaktır. Örneğin tarım arazileri ve binalarda değer biçmede kullanılan yöntemlerden biri olan ve karşılaştırmaya dayanan sentetik değer biçme yöntemi²⁷⁹, fikir ve sanat eserlerinde kullanılamaz. Örnek olarak, bir ressamın tablosu, başka bir ressamın aynı büyüklükteki veya aynı cinsteki (sulu boya, yağlı boya gibi) bir tablosu ile karşılaştırılmaz. Zira farklı ressamın tablolarının fiyatları, ressamın tanınmışlığına, tabloların eşsizliğine ve kullanılan tekniğe göre değişecektir.

---

²⁷⁷ Örneğin şirketin kuruluş aşamasında sermaye olarak taahhüt edilen değerler arasında vadesi gelmiş alacak da bulunuyorsa, bu alacağın gerçek olup olmadığı, tahsil kabiliyeti, üzerinde haciz olup olmadığı ve vadesinin gelip gelmediği hususlarındaki tespitlerin ve tam değerlerinin de değerlendirilmesinde yer alması gerekir. Bkz., Giray, 2012: s. 435; Karahan ve Coşgun, 2013: s. 369. Bilirkişinin tahsil kabiliyeti konusunda görüş bildirmesinin hayatın olağan akışına ters olduğu, açıklayacağı görüşün ileride sorumluluğa yol açabilecek olması nedeniyle bilirkişinin bu hususta görüş açıklamasının imkânsız olduğu yönündeki eleştiri için bkz., Kendigelen, 2011: s. 198.

²⁷⁸ Değer biçme kriterleri; 1. Pazar fiyatı kriteri, 2. Maliyet kriteri, 3. Gelirlerin kapitalizasyonu kriteri, 4. İkâme fiyatı kriteri, 5. Dönüşüm fiyatı kriteri ve 6. Tamamlayıcı değer kriteri olmak üzere altı başlıkta incelenir. Bu başlıklarla ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Mülâyim, 2008: s. 28, 29.

²⁷⁹ Karşılaştırmaya dayanan sentetik değer biçme yöntemi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Mülâyim, 2008: s. 48 vd.

Bununla birlikte söz konusu yöntem, aynı ressamın farklı tablolarına değer biçerken kullanılabilir (Mülâyim, 2008: s. 342).

Bir tabloya değer biçen bilirkişi, resmi yapan ressamın resim piyasasındaki konumu hakkında detaylı bir araştırma yapmalıdır. Söz konusu araştırma sanat galerileri, resim koleksiyoncuları ve bu alanda uzmanlaşmış kataloglarda ciddi ve objektif bir inceleme yapılarak gerçekleştirilmelidir. Ressam hakkında yapılan araştırmadan sonra, tablonun yapıldığı dönem, yapılmasında kullanılan teknik, konusu ve büyüklüğü gibi kriterler de dikkate alınmalıdır²⁸⁰. (Mülâyim, 2008: s. 343). Bununla birlikte, fikir ve sanat eserlerinin gerçek karşılıklarının bulunması, diğer ekonomik mallar kadar kolay olmamaktadır. Zira bu eserler ekonomik nitelik taşımalarının yanında, kendine özgü karakterler de taşırlar. Bu nedenle bir eserin değerinin belirlenmesinde esas olan başlıca unsurlar şunlardır: Eser sahibinin ünü, eserin orijinal olması, eser bir güzel sanat eseriye geçmişinin (tarihçesinin) bilinmesi, eserin konusu, eserin ender bulunması, eserin kalitesi, eser sahibinin tipik bir ürünü olması, eser sahibinin başarılı veya en fazla talep edilen bir dönemde yapılmış olması, eserin büyüklüğü, eserin korunma durumu ve o eser türünün piyasasının gidişatı²⁸¹. Bu unsurlar dikkate alınarak yapılacak değerlendirme sonucu varılan sonuç, eser sahibinin eseri üretmek için harcadığı maliyetten az olmamalıdır. Tanınmış kişilerin eserlerinin satış fiyatı yüksek olduğu için üretim masraflarından etkilenmezken, bu kural tanınmamış ve yeni kişilerin eserlerinde önem arz eder (Mülâyim, 2008: s. 344).

Marka değerlendirme yöntemleri de, finansal yöntemler, psikolojik ve davranış odaklı (tüketici davranışına dayalı) yöntemler ve karma yöntemler olarak üç başlık altında düşünülebilir (Kaya, 2005: s. 58; Yılmaz ve Güzel, 2012: s. 144).

---

²⁸⁰ Sanat eserlerinin değerlerinin belirlenmesinde, bunlara yapılan sanatsal eleştiriler de dikkate alınabilmekle birlikte, bu eleştiriler eserlerin değerleriyle her zaman örtüşmeyebilir. Bir eserin iyi bir satış değeri elde etmesi, eleştirmenlerin sanatsal değerlendirmeleriyle her zaman aynı olmayabilir. Fakat bir sanat eleştirmeninin bir eser hakkındaki olumlu görüşleri genellikle o eserin satış değerini olumlu etkiler. Ancak sanat eleştirmenlerinin görüşleri kişisel olup, genellikle kişisel kaniya dayanan sentetik değer biçme yöntemini kullanırlar. Değer biçme disiplini subjektif değil, objektif kriterlere dayanılmasını gerektirdiğinden, diğer objektif değer biçme konularında olduğu gibi fikir ve sanat eserlerine değer biçmede de objektif kriterlerin geliştirilmesi için uygun yöntemler oluşturulması gerekmektedir. Özellikle sanat akademilerinde değer biçme konusunun bir bilim dalı olarak geliştirilmesi gerektiğini savunan: Mülâyim, 2008: s. 343.

²⁸¹ Bu unsurların her birinin detaylı açıklaması için bkz., Mülâyim, 2008: s. 345-348.

Marka değerleme yöntemlerinden en çok kullanılanları, finansal yöntemler başlığına dahil olan isim haklarından kurtulma yöntemi ve fiyat primi yöntemidir (Kaya (Marka), 2012: s. 6). İsim haklarından kurtulma yönteminde, markaya sahip olunmayıp markanın kullanımı karşılığında bir isim hakkı bedeli ödendiği varsayılır. Değerleme de buna göre yapılır. Bu yöntem marka, patent, know-how gibi unsurların değerlemede kullanılmaktadır²⁸² (Parr, 2007: s. 32; Yılmaz ve Güzel, 2012: s. 151). Fiyat primi yönteminde ise markalı bir ürünün markasız olması ihtimaliyle kıyaslanarak aradaki fark çıkarılır; bu fark oransal olarak hesaplandıktan sonra bu oran gelecek yıllara yönelik tahmini satışlarla çarpılır. Bulunan tutarlar ise güncel değere getirilerek marka değeri tespit edilir (Kaya, 2005: s. 67). Markanın değerini tespit etmek için bilirkişi olarak genellikle bir hukukçu, bir hesap uzmanı ve bir bankacıdan oluşan bir kurul oluşturulur. Bu kurula markanın değeri sorulur. Bilirkişilerin sunulan belgeleri inceleyerek markanın değeri hakkında rapor düzenlemesi istenir²⁸³ (Özsunay, 2006: s. 16).

1.4.3. Aynî Sermayeye Değer Biçmede Sorumluluk

Şirket kurucularının sorumluluğuna neden olan hususlar arasında en önemlilerden biri, sermaye taahhüdü ve aynî sermayeye değer biçilmesidir. Özellikle anonim şirketlerde bu husus çok önemlidir. Zira şirketin kuruluşunda malvarlığını oluşturan sermaye değerlerinin doğru belirlenmesi, ortakların pay değerlerinin belirlenmesinde ve alacaklıların alacaklarının güvence altına alınmasında önem arz etmektedir. Alacaklılar sadece şirket malvarlığına müracaat edebileceklerinden, pasifte itibarî bir rakam olarak gözüken sermaye ve bunun karşılığında aktiflerin korunmasına yönelik hükümler, alacaklılar için bir teminat teşkil etmektedir. Malvarlığının gerçeği yansıtması aynı zamanda malvarlığının korunması ilkesi gereğidir (Pulaşlı (C.II), 2014: s. 2029; Sevi, 2013: s. 110). Bu nedenle anonim şirketler için düzenlenen TTK m. 550 ve m. 551

²⁸² İsim haklarından kurtulma yöntemiyle ilgili bkz., Yılmaz ve Güzel, 2012: s. 151 vd., Kaya, 2005: s. 64 vd.; Parr, 2007: s. 31 vd.

²⁸³ Örneğin bir hukukçu olarak Özsunay, kendisine marka değerinin belirlenmesi hususunda bilirkişilik teklifi geldiğinden bahsetmiştir. Kendisi, somut olaydaki ilaç markası ve tekstil markası gibi markaların piyasa değeri hakkında bilgi sahibi olmadığını ileri sürmüştür. Gözlemlerine göre, kuruldaki diğer kişiler de konuyla ilgili bilgi sahibi değildirler. Bu amaçla bilirkişilerin, meslek kuruluşlarından veya Ticaret Odası'nın meslek komitelerindeki üyelerden seçilmesi önerilmesine rağmen, bu konuda somut bir çözüme varılması da mümkün olmamaktadır. Bkz., Özsunay, 2006: s. 16.

hükümleriyle, sermayeye değer biçmede yapılan yolsuzluktan sorumlu olan kişilere yaptırım öngörülmüştür²⁸⁴.

Aynî sermaye olarak konulan fikrî mülkiyet haklarına değer biçmede yapılan yolsuzluk üç şekilde gerçekleşebilir. Fikrî mülkiyet haklarına emsallerine oranla yüksek fiyat biçilmesi, değerlendirme konularının niteliklerinin farklı gösterilmesi ve değerlendirme konularının durumlarının farklı gösterilmesi hâllerine “başka şekilde yapılan” yolsuzluklar grubu da eklenmiştir (TTK m. 551; Tekinalp, 2013: s. 372). Başka şekilde yapılan yolsuzluk, şirket sözleşmesi hükümlerinin sermaye değerini etkileyecek şekilde değiştirilmesi ya da kurucu ortaklara TTK m. 348’e aykırı bir menfaat tanınması, örtülü olarak bedelsiz pay senedi verilmesi, kurucuların elindeki pay senetlerinin sermayede karşılıklarının bulunmaması şekillerinde gerçekleştirilebilir (Tekinalp, 2013: s. 374). TTK m. 550’ye göre, sermaye hakkında yanlış beyanda bulunan ya da sermaye taahhüdüne ilişkin ödeme yetersizliğini bilmesine rağmen onay veren şirket kurucuları bundan sorumlu tutulmuştur²⁸⁵. Sermaye borcunun taahhüt edilmesinde ve ödenmesinde kusurlu olarak gerçeğe aykırı davranan kişiler, bu payları kendileri almak ve karşılıklarını taahhüt edip ödemek zorundadırlar. Ayrıca yanlış beyan nedeniyle bir zarar meydana gelmişse, bu zararı faiziyle birlikte ödemekle yükümlüdürler (Coşgun, 2012: s. 346; Çağlar, 2010: s. 42; Erem, 1965: s. 38; Pulaşlı (C.II), 2014: s. 2029; Sevi, 2013: s. 111). Gerçeğe aykırı beyanda bulunan kurucular için, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası öngörülmüştür (TTK m. 562/IX; Giray, 2012: s. 434).

TTK m. 551 hükmü, anonim şirketin malvarlığının gerçeğe uygun oluşması ve korunması ilkesi gereğince kanun koyucu, aynî sermayeye değer biçilmesinde

---

²⁸⁴ Moroğlu, bu maddeler kapsamındaki tüm sorumlulara kusursuz sorumluluk yüklenmemesi ve bunun madde metinlerinde açıkça yazılmamasını hatalı bulmuştur. Bkz., Moroğlu, 2006: s. 286.

²⁸⁵ Sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yetersizliğinin bilindiği hâlde bu taahhüde onay veren kurucular, borcun ödenmemesinden doğan zarardan sorumlu tutulmuştur. Burada sözü edilen durum, sermaye taahhüdünün yerine getirilmemesine yönelik bir şüphenin varlığı değildir. Kanun koyucunun, ödeme yetersizliğinin kurucular tarafından bilinmesi gerektiğini belirterek kusur sorumluluğunu düzenlediğini söylemek mümkündür. Bkz., Giray, 2012: s. 435; Kendigelen, 2011: s. 455. Ayrıca söz konusu hükümde şirket yetkililerinin sorumlu tutulması, ilk yönetim kurulu üyelerinin taahhüt edildiği ve ödendiği belirtilen sermaye tutarlarıyla ilgili bilgi ve beyanların gerçekliğini inceleme yükümlülükleri ve sorumlulukları olduğuna işaret etmektedir. Bkz., Coşgun, 2012: s. 347.

benzerlerine oranla yüksek değer takdirinde bulunarak, işletme ve aynın niteliğini farklı gostererek veya bunlara benzer bir şekilde davranarak yolsuzluk yapanların, bunlardan doğan zararlardan sorumlu olacağını hıkme bağlamıştır. Değer biçmede yolsuzluk yapılmasından sorumlu olanlar, kuruluşta kurucular, kuruluş sonrasında yonetim kurulu uyeleri ve yonetimciler, bilirkişi olarak atanmış kişiler, bu kişilerle işbirliği yapan avukatlar ve resmı grevliler gibi yolsuzluğa etkili şekilde yardımcı olan kiřilerdir²⁸⁶ (Erem, 1965: s. 39; Pulaşlı (C.II), 2014: s. 2030; Tekinalp, 2013: s. 374).

Anonim şirketlerin kuruluşunda, sermaye taahhüdünde bulunan ortağa bilirkişinin biğtiği değerden daha yüksek miktarda payın verilmesi yönündeki bir düzenleme, şirket sözleşmesinde öngörölse dahi geçersizdir. Fakat bilirkişinin belirlediği değerden daha düşük nominal değerde pay verilmesi mümkündür (Arıcı, 2003: s. 73). Aynı sermaye değerinin belirlenmesi aşamasında bir usulsüzlük yapılmadığı hâlde, para değerinde sonradan meydana gelen değişiklikler nedeniyle oluşacak risk ya da avantajlar da anonim şirkete ait olacaktır (Karayalçın, 1975: s. 517). Bununla birlikte, aynı sermayenin değerlendirilmemesi ya da aynı sermayeye değer biçmede yolsuzluk yapılması, şirketin menfaatini tehlikeye düşüreceği açıksa, TTK m. 353 hükmüne göre fesih davası açılması için haklı sebep teşkil eder (Korkut, 2012: s. 418).

1.4.4. Bilirkişi Raporuna İtiraz

Sermaye olarak konulan aynı sermaye unsurlarına bilirkişi tarafından biçilecek değer, ilgililerce kabul edilmiş sayılır (TTK m. 131/I). Fakat şirket kurucuları ve menfaat sahiplerinin, bilirkişinin değer tespit raporuna itiraz etme hakkı vardır (TTK m. 343).

İtiraz hâlinde mahkemenin hangi yolu izleyeceği TTK'da açıklanmamıştır. Mahkemenin itiraz edilen konularda bilirkişiden ek rapor isteyebileceği veya yeni bir bilirkişi atayabileceği düşünülebilir (Coşgun, 2012: s. 341). İtiraz için kanunda

---

²⁸⁶ Değer biçmede yapılan yolsuzluk için haksız fiil sorumluluğu hükümleri uygulanır. Bu nedenle sayılan kişilerin sorumluluğundan söz edebilmek için haksız fiil şartları olan hukuka aykırılık, kusur, zarar ve illiyet bağı aranacaktır. Bkz., Çamoğlu vd., 2014: s. 392; Tekinalp, 2013: s. 375.

bir süre de öngörülmemiştir. Ancak TTK m. 343 hükmünden, raporun mahkeme tarafından onaylanmasından önce itiraz edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır²⁸⁷. Zira mahkemenin onayladığı rapor kesindir. Tekinalp, bilirkişi raporuna tescil ve ilana kadar itiraz edilebileceğini savunmuştur (Tekinalp, 2013: s. 158). Ancak Coşgun'a göre, kurucular beyanında yer alacak bilgiler (TTK m. 349, 351) dikkate alındığında, bilirkişi raporunun tescil ve ilandan da önce, kurucular beyanı düzenlenmeden önce mahkeme tarafından onaylanması gerekecektir (Karahana ve Coşgun, 2013: s. 369, dn. 3). Mahkemenin raporu ne zaman onaylayacağı veya onaydan önce raporu kimlere tebliğ etmesi gerektiği de açıklanmamıştır. Fakat madde gerekçesinde, kanun iradesinin bilirkişi raporuna yapılan itirazın en hızlı şekilde sonuçlandırılması yönünde olduğu belirtilmiştir (Gerekçe m. 343, s. 98). Bununla birlikte rapor, itiraz etme hakkına sahip olan kişilere tebliğ edilmelidir. Ancak şirket kurucularının yanında menfaat sahipleri de itiraz edebileceği için, menfaatini ispatlayan herkesin itirazda bulunabilmesi çözümü zorlaştıracaktır (Coşgun, 2012: s. 341). Coşgun konuyla ilgili, eTTK'da bilirkişi tarafından değer biçilmesi aranmakla birlikte mahkeme onayının aranmamasını gerekçe göstererek, mahkemenin onayladığı bilirkişi kararlarının kesinleşeceğini öngören TTK m. 343'ün son cümlesinin madde metninden çıkarılmasını önermiştir. Gerçekten de kanun hükmü bilirkişi raporunun onaylanmasını içerdiği hâlde, konuyla ilgili başka bir açıklama içermemektedir. Sorunun çözülmesini zorlaştıran ise, mahkemenin bilirkişi raporunu onaylamasıdır. Mahkemenin onayını öngören cümlelerin madde metninden çıkarılması gerektiğini haklı bulmakla birlikte, bilirkişi raporuna şirketin tescil edilmesine kadar itiraz edilebileceği yönündeki yoruma katılıyoruz.

1.5. Sermayenin Güvence Altına Alınmasına Yönelik Önlemler

1.5.1. Özel Sicile Şerh veya Kayıt Edilmesi

1.5.1.1. Şerh veya Kayıt Koşulunun Gerçekleşmesi

---

²⁸⁷ Mahkemenin nihaî olarak yapacağı işlem olarak bahsedilen onay kurumunun Türk usul hukukunda yer almadığı, mahkemenin de değerlendirme imkânına sahip olmadığı bir alanda onay işlemi yapması ile sorumlular arasına girip girmediği sorusunun gündeme geleceği yönündeki eleştiriler için bkz., Kendigelen, 2011: s. 198.

Şirket sözleşmesinde bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan ve özel sicilleri bulunan fikrî mülkiyet haklarının sermaye teşkil etmesi, ancak sicile kaydedilmeleri veya kayıtlı buldukları sicile şerh verilmeleri hâlinde geçerlidir (TTK m. 128/II). Sicili bulunmayan fikrî mülkiyet hakları için böyle bir zorunluluk yoktur. Marka, patent, faydalı model, tasarım, coğrafî işaretler, ticaret unvanı, işletme adı, ıslahçı hakkı, entegre devre topoğrafyası ve internet alan adları gibi sicile kayıt imkânı bulunan haklar ancak sicillerine şerh verildiği takdirde aynî sermaye teşkil edecektir. Kanun koyucu özel sicile verilecek şerhin, taahhütte bulunan ortağın sermaye koyma borcunu sona erdireceğini kabul etmekle birlikte, aynî sermaye konusuna ilişkin borcunu ifa etmesine rağmen hak sahipliği sıfatını koruyan ortağın tasarruf yetkisini ortadan kaldıracığını kabul etmiştir (Güney ve Gümüş, 2013: s. 39). Diğer bir deyişle, sermaye taahhüdünde bulunan ortak sicile şerh verildiği hâlde sermaye koyma borcunu yerine getirmiş sayılacak; ve devir henüz gerçekleşmediği için hâlen var olan hak sahipliği sıfatına rağmen, sicildeki şerh nedeniyle söz konusu fikrî mülkiyet hakkı üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanacaktır.

TTK m. 128/II hükmü, sermaye olarak konulan para dışındaki değerleri korumak ve şirketin kuruluş aşamasında sorunlarla karşılaşmasını önlemek amacıyla öngörülmüştür (Gerekçe, m. 128/II, s. 43). Uygulamada sermaye şirketlerine konulan aynî sermaye oluşturan değerlerin şirket adına tescili, şirketin ticaret siciline tescil edilmesinden sonra dahi yapılmamış ve daha önce de şerh konulmaması nedeniyle bu değerlerin üçüncü kişilere devredilmesi gibi sorunlar çıktığı görülmüştür (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 106).

Şerh üçüncü kişilerin iyi niyetini kaldıracağı için, sermayenin korunması yönünden de önemli bir etken olacaktır. Sicile şerh şartı gerçekleşmeden, bu değerlerin sermaye teşkil etmesi mümkün değildir. Zira bu gereklilik sicil müdürünün inceleme yetkisi kapsamında olup, yerine getirilmediği hâlde sicil müdürü şirketin tescilini yapmayacaktır (Gerekçe, m. 128, s. 43). İlgili sicile şerh şartının yerine getirildiği hâlde ise, bunların şirket adına tescili talebi üzerine, ilgili sicillerin yetkilileri bunların tescil işlemini hemen yaparlar. Ticaret sicili müdürünün, sermaye olarak konulan fikrî mülkiyet haklarının ilgili sicile şirket adına tescilinin yapılmasına ilişkin bildirimini derhal yapmakta ihmâli bulunması

veya gecikmesi hâlinde ise, şirket malik sıfatıyla her zaman tek taraflı tescil talebinde bulunabilir²⁸⁸ (TTK m. 128/VI).

Sermaye olarak taahhüt edilen fikrî mülkiyet hakkının değeri bilirkişi tarafından belirlenip, şirket sözleşmesine yazılmalıdır. Şirket sözleşmesi imzalanıp noter tarafından onaylandıktan sonra, taahhütte bulunan kurucu ortak tarafından bir dilekçe ile ilgili sicil müdürlüğüne başvurulup şerhin gerçekleştirilmesi istenir. Sermaye taahhüdü için gerekli şerh veya kaydı verdirmesi gereken kişi, fikrî mülkiyet hakkını şirkete sermaye olarak koymayı taahhüt eden kurucu ortaktır. Zira söz konusu hakkın sicile şerh edilmesini talep yetkisi, o hakkın sahibi olan ortağa aittir. Şirketin ticaret siciline tescili talep edildiğinde, noter tarafından onaylanmış şirket sözleşmesiyle birlikte özel sicildeki kayıtlara ilişkin bir belgenin de ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gerekecektir (Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 107).

1.5.1.2. Ticaret Sicil Müdürünün Diğer Sicillere Bildirim Yükümlülüğü

TTK m. 128/VI ile şirketlere aynî sermaye getirildiği durumda ticaret sicili müdürüne ilgili sicillere bildirim yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Bununla birlikte 6103 sayılı Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun²⁸⁹ m. 17’de birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleriyle ilgili olarak tapu ve gemi sicili ile fikrî mülkiyete ilişkin sicillerde ve benzeri sicil ve kayıt belgelerinde yapılması gerekli işlemlerin usul ve esasları ile başvuruda bulunacak kişiler ve ibrazı gerekli belgeler, TTK’nın yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Tapu ve Kadastro Müdürlüğü ve Türk Patent Enstitüsü’nün görüşü alınarak, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir tebliğle düzenleneceği belirtilmiştir. “Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynî Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ” bu kapsamda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından

---

²⁸⁸ Bu hüküm tüm ticaret şirketleri için geçerlidir. eTTK’da kolektif şirketlerde taşınmaz taahhüdünde bulunan ortağın ayrıca tapuda “takrir” beyanında bulunması gerekirdi. Taahhütte bulunan ortak, taahhüdüne uygun olarak tapuda devir için yazılı beyanda bulunmadığı takdirde, şirketin yetkili organının tescil işlemi için mahkemede tescil davası açması gerekirdi. Tescil davasını açmak yalnızca şirket tüzel kişiliğine ait olup, ortakların dahi böyle bir talepte bulunma imkânı yoktu. Bkz., Pulaşlı (C.I), 2014: s. 109.

²⁸⁹ RG, 14.02.2011, S. 27846.

hazırlanmıştır. Söz konusu tebliğ birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal değişikliklerde, şirkete aynî sermaye getirilmesi ve ticarî işletmenin devralınmasında ilgili sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hak sahipliği değişikliklerinin bu sicillere bildirilmesini ve bu sicillerdeki değişikliklerin yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir (SAİİT m. 1; Usluel, 2013: s. 150). Fikrî mülkiyet hakları aynî sermaye kapsamında olduğu için, söz konusu tebliği aynî sermaye getirilmesi yönünden inceleyeceğiz²⁹⁰.

Fikrî mülkiyet haklarının özel sicillerine verilecek şerh, hak sahibinin tasarruf yetkisini kısıtlar. Tasarruf yetkisi kısıtlandığından üçüncü kişiler adına herhangi bir işlem yapılamayacak, dolayısıyla üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunmaları mümkün olmayacaktır. Nitekim, *özel sicile yapılan kayıt iyiniyeti kaldırır* (TTK m. 128/II).

SAİİT m. 4/VI'ya göre: *“Kanuna uygun olarak yapılmış bir ticaret şirketi sözleşmesinde; ayni sermaye olarak konulan mal ve hakların ilgili sicillere şirkete ayni sermaye olarak konulduklarını belirten bir şerh verilerek belirgin duruma getirilmesine rağmen, ilgili müdürlükçe tescil edilinceye kadar söz konusu mal ve hakların başkasına devredilmesi veya üzerinde ayni bir sınırlama getirilmesi halinde ilgili sicilleri tutan kurumlar durumu derhal ilgili müdürlüğe bildirir. Bildirim üzerine, müdürlük bu hususu gerekçe olarak belirterek tescil talebini reddeder.”* Hükme göre, üzerinde şerh ya da kayıt bulunan mal ve hakların başkasına devredilmesi ya da üzerlerinde aynî bir sınırlama getirilmesi mümkün olup, bu durumda ticaret sicil müdürü ticaret şirketinin tescilini reddedecektir. Fikrî mülkiyet hakları açısından ortak, şirkete getireceği sermayeye ilişkin özel sicile şerh verdirecek, fakat bu şerh etkisini ticaret siciline tescilden sonra ve özel sicile yapılan tescile kadar gösterecektir. Zira SAİİT'in söz konusu hükmüne göre, özel sicile şerh verildikten sonra ticaret siciline tescile kadar geçen sürede sermaye olarak konulan fikrî mülkiyet hakkı üzerinde işlem yapılabilecektir. Dolayısıyla SAİİT m. 4/VI hükmü, özel sicile yapılan kaydın iyiniyeti kaldıracağını öngören ve verilen şerh ve kayıtlar ile sermayenin korunmasını

---

²⁹⁰ Ticarî işletmelerin devri ve yapısal değişiklikleriyle ilgili hususlar için bkz., Usluel, 2013: s. 150-154.

amaçlayan TTK m. 128/II hükmüne aykırılık teşkil etmektedir (Usluel, 2013: s. 155).

SAİİT'in 4/V hükmü, TTK m. 128/VI hükmüne paralel olarak, bir ticaret şirketine aynî sermaye olarak konulan ve özel sicillerde kayıtlı bulunan fikrî mülkiyet haklarının şirket adına tescilinin gecikmeksizin yapılması amacıyla, tescili yapan müdürlük tarafından şirketin tescili ile eş zamanlı olarak 5. maddede düzenlenen hususların ilgili sicillere bildirilmesini düzenlemiştir. Buna göre sicil müdürü, sermaye olarak konulan fikrî mülkiyet haklarının mahkemece atanan bilirkişiler tarafından tespit edilmiş değerini (SAİİT m. 5/I-c), bir ticaret şirketinin kuruluşunda aynî sermaye konulması durumunda şirketin kuruluşunun tescil edildiğini, şirket unvanını, adresini, ticaret sicili numarasını, ortaklık yapısı ve şirketi temsile yetkili olanların ad, soyadını ve T.C. kimlik numarasını (SAİİT m. 5/I-d), yeni hak sahibi şirketin şirket sözleşmesi ile değerlemeye ilişkin raporlarının birer örneğini ekleyerek (SAİİT m. 5/II) ilgili sicillere yazılı bildirimde bulunmalıdır.

SAİİT'te ticaret sicil müdürünün bildirimini yazılı şekilde yapması gerektiği öngörülmüştür. Güvenli elektronik iletişim alt yapısının sağlandığı durumda bildirimler elektronik ortam üzerinden de yapılabilir²⁹¹ (SAİİT m. 5/III). SAİİT m. 6/I'e göre, ilgili sicili tutan kurum ticaret sicil müdürünün bildirimini aldığı anda, kendi kayıtlarında resen işlem yapabilmesi mümkün ise, söz konusu fikrî mülkiyet haklarını şirket adına tescil edecektir. Resen tescilin mümkün olmadığı durumlarda ise ilgili sicil memurluğu, bildirim aldığı anda kendi kayıtlarına, sermaye konması işleminin TTK hükümlerine göre tamamlandığına ilişkin şerh koyar ve ilgililerin başvurusu üzerine gerekli harç ve giderler alındıktan sonra, sermaye konusunu oluşturan fikrî mülkiyet haklarının şirket adına tescili yapılır. Fakat bu hüküm de TTK m. 128/II hükmüne aykırılık teşkil eder. Zira TTK m. 128/II, fikrî mülkiyet haklarının ancak özel sicillerine kaydedildiği takdirde sermaye olarak kabul edilebileceğini öngörmüştür. Sonrasında ise ticaret sicili

---

²⁹¹ Tebliğde bildirimini yazılı yapılması gerektiği belirtilmiş, fakat tüm sicillere yönelik tek bir belge ile mi yoksa her sicil için ayrı ayrı belgeler hazırlanarak mı yapılacağı düzenlenmemiştir. Tek bir belgeye eklenecek farklı dokümanlarla ilgili sicillere bildirim yapılması, işlemin olabildiğince hızlı gerçekleşmesi yönünden daha uygun olacaktır. Bununla birlikte bildirim yükümlülüğünü elektronik ortam üzerinden gerçekleştirerek, daha hızlı ve güvenli bir işlem sağlanacağını savunan: Usluel, 2013: s. 157.

müdürü ilgili sicile resen bildirim yapacaktır (TTK m. 128/VI). Ticaret sicili müdürlüğünün bildirimini alan özel sicil kurumlarının, resen tescilin mümkün olmadığı hâllerde, sermaye taahhüdüne konu oluşturan haklara ilişkin aynı konuda ikinci kez şerh koymasının ya da kayıt düşmesinin bir anlamı kalmayacaktır (Usluel, 2013: s. 158).

1.5.2. İhtiyatî Tedbir

Sermaye, şirketlerde sözleşmenin en önemli unsurlarından biridir. Zira şirketlerin iktisadî konularda faaliyet göstermeleri, sermayenin varlığını zorunlu kılmaktadır. Tüm şirket türlerinde her ortağa sermaye taahhüdünde bulunma yükümlülüğü getirildiği gibi, özellikle sermaye şirketlerinde bu taahhüt büyük öneme sahiptir²⁹² (Çelik, 2011: s. 32). Bu durum aynî sermaye taahhütlerinde, nakdî taahhütlere oranla daha önemlidir. Zira nakdî sermaye taahhütlerinin taahhüt edildiği gibi yerine getirilmemesi hâlinde şirketin aynen ifa, icra takibi, gecikme faizi, cezaî şart ve iskat yoluyla sermaye koyma borcunu ve uğranılan zararı tahsil etme imkânı söz konusudur. Aynî sermaye koyma borcunda temerrüde düştüğü hâlde mütemerrit ortakdan aynen ifa talep edilebilmesi için, taahhüt edilen şeyin ortağın tasarrufunda bulunması gerekir. Taahhüt aşaması ile sermaye koyma borcunun muaccel olduğu aşama arasındaki zamanda ortağın sermaye konusu şeyi başkasına devretmesi veya üzerinde sınırlı bir aynî hak ya da alacak hakkı tesis etmesi durumunda sermayenin taahhüt edildiği şekilde yerine getirilmesi mümkün olmayacaktır. Sermaye taahhüdüne konu olan fikrî mülkiyet haklarının taahhüt edildikleri tarihte ifa edilecekleri tarih arasında bir başkasına devredilmesinin ve üzerlerinde sınırlı aynî hak tesis edilmesinin engellenmesi gerekir (Çelik, 2011: s. 34, 35). Bu nedenle kuruculara, sermaye olarak konulması taahhüt edilen hakların korunması için, ortaklar aleyhine ihtiyatî tedbir talep etme

---

²⁹² Sermaye anonim şirketlerde diğer şirket türlerine göre daha fazla öneme sahiptir. Anonim şirketlerde taahhüt edilen sermayenin şirkete getirilmesi hem şirket tüzel kişiliği hem de alacaklılar açısından büyük önem taşımaktadır. Zira anonim şirketlerde ortakların şirket borçlarından dolayı ikincil derecede sorumluluğu söz konusu olduğundan, şirket sermayesi alacaklılar için teminat teşkil edecektir. Bu nedenle anonim şirketlerde sermayenin teminine ilişkin birçok düzenleme mevcuttur (TTK m. 332, 335, 343, 344, 379, 388, 549 vb hükümler). Konuyla ilgili olarak bkz., Çelik, 2011: s. 32 vd.; Göle, 1976: s. 54.

hakkı tanınmıştır²⁹³ (TTK m. 128/VIII; Çelik, 2011: s. 35; Domaniç (AŞ), 1988: s. 1123; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 95).

İhtiyatî tedbir, mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağı veya hakkın elde edilmesinin tamamen imkânsız hâle geleceği ya da gecikme nedeniyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın meydana geleceği endişesinin söz konusu olduğu hâllerde, uyuşmazlık konusu hakkında dava açılmadan önce veya dava açıldıktan sonra ya da yargılama boyunca, fakat kesin hükme bağlanmadan önce mahkeme tarafından tanınan hukukî korumadır (HMK m. 389; Çelik, 2011: s. 37; Yıldırım, 1999: s. 2, 3; Pekcanitez vd., 2013: s. 1018). İhtiyatî tedbir ancak aynî sermaye taahhütleri söz konusu olduğunda başvurulabilecek bir kurumdur. Zira nakdî sermayenin taahhüt edildiği durumda, eğer şartlar gerçekleşmişse, ihtiyatî tedbir değil ihtiyatî haciz kurumuna başvurulması gerekecektir (Çelik, 2011: s. 39; Kayıhan ve Erdem, 1998: s. 243).

HMK m. 397/I²⁹⁴ hükmü uyarınca “*tedbir talep eden, bu kararın uygulanmasını talep ettiği tarihten itibaren iki hafta içinde esas hakkındaki davasını açmak ve dava açtığına ilişkin evrakı, kararı uygulayan memura ibrazla dosyaya koydurmak ve karşılığında bir belge almak zorundadır. Aksi hâlde tedbir kendiliğinden kalkar*”. TTK m. 128/VIII hükmüne göre, tedbir kararı üzerine açılacak davalar için öngörülen bu süre, şirketin tescil ve ilân tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır. İhtiyatî tedbir talebinde bulunma yetkisi ise şirket kurucularına aittir²⁹⁵ (Bahtiyar, 2015: s. 55; Dal, 2012: s. 395; Pekcanitez vd.,

---

²⁹³ İhtiyatî tedbirler genel olarak üçlü bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Buna göre ihtiyatî tedbirler teminat amaçlı, düzenleme amaçlı ya da ifa amaçlı olabilir. Sermaye koyma borcunun yerine getirilmesine yönelik ihtiyatî tedbirler, teminat amaçlı ihtiyatî tedbirler içerisinde yer almaktadır. Zira buradaki tedbirin amacı, sermaye olarak taahhüt edilen aynî değer in şirkete getirilmesinin teminat altına alınmasıdır. Konuyla ilgili bkz., Çelik, 2011: s. 38, 39; Domaniç (AŞ), 1988: s. 1123; Yıldırım, 1999: s. 80 vd.

²⁹⁴ *İhtiyatî tedbiri tamamlayan işlemler* başlıklı HMK m. 397’deki bu hükümdeki iki haftalık süre, hukukî durumun uzun süre askıda kalması ve tedbirin karşı taraf üzerinde baskı unsuru olarak kullanılmaması amacıyla öngörülmüştür. Tedbirin kısa sürede davaya dönüştürülmesi ve asıl talebin yargı organına yöneltilmesi gerekir. Bkz., Dinç, 2011: s. 330.

²⁹⁵ HMK’ya göre menfaati olan herkes, mahkemeden ihtiyatî tedbir talebinde bulunabilir. Menfaatten söz edebilmek için, ihtiyatî tedbir talebinde bulunan kişiyle ihtiyatî tedbir talebi konusu arasında bir ilişki bulunması aranır. Aksi takdirde ihtiyatî tedbir talebinde bulunulması mümkün değildir. Bkz., Çelik, 2011: s. 41.

2013: s. 1036; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), 2010: s. 87; Pulaşlı, 2014 (C. I): s. 107; Sevi, 2013: s. 283).

TTK m. 128/II'de öngörülen, özel sicili bulunan hakların aynî sermaye olarak özel sicillere şerh verilme ya da kaydedilme şartları yerine getirilmeden şirketin ticaret siciline tescil edilemeyeceği ve tüzel kişilik kazanamayacağı hükmü, ihtiyatî tedbir olanağının uygulanabilirliğini daraltmıştır. Zira söz konusu hükümdeki tedbir çeşitleri, TTK m. 128/II'deki önlemler kapsamında zaten şart koşulduğundan, TTK m. 128/VIII hükmü ancak bu kapsama girmeyen veya bu önlemlerin yeterli olmadığı durumlarda uygulama alanı bulabilecektir (Sevi, 2013: s. 282; Çelik, 2011: s. 35).

İhtiyatî tedbir hususunda yetkili ve görevli mahkeme TTK'da düzenlenmemiştir²⁹⁶. Bu nedenle HMK hükümlerine müracaat edilecektir. HMK'ya göre ihtiyatî tedbir talebi esas dava açılmadan önce yapılmışsa, esas hakkında yetkili olan mahkeme yetkilidir (HMK m. 390/I). Esas davanın açılmasından sonra ihtiyatî tedbir talebinde bulunduğu anda ise yetkili ve görevli mahkeme, asıl davaya bakan mahkemedir (Çelik, 2011: s. 44; Pekcanitez vd., 2013: s. 1024). Fikrî mülkiyet hukukunda asıl dava için yetkili mahkemeler ise ayrı ayrı düzenlenmiştir. Patentlerde patent sahibinin, endüstriyel tasarımlarda tasarım hakkı sahibinin ve markalarda marka sahibinin üçüncü kişiler aleyhine açacağı davalarda yetkili mahkeme, davacının ikametgahının olduğu ya da suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yer mahkemesidir (PatKHK m. 137/II, MarkKHK m. 63/I, EnsTasKHK m. 49/III). Coğrafi işaretlerde coğrafi işaret hakkı sahibinin üçüncü kişiler aleyhine açacağı davalarda ise yetkili mahkeme, coğrafi işaretin ilgili olduğu yer mahkemeleri ya da davacının ikametgahının olduğu veya suçun işlendiği veya tecavüz fiilinin etkilerinin görüldüğü yer mahkemesidir (CoğKHK m. 25/III). Fikir ve sanat eserlerinde ise eser sahibi, ikamet ettiği yerde tecavüzün ref'i ve men davası açabilir (FSEK m. 66/V).

---

²⁹⁶ İsviçre'de ihtiyatî tedbir hususunda yetkili mahkemeler Patent Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Markalar Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiştir. Bunlara göre ihtiyatî tedbir talebi, esasî çözmeye yetkili mahkemeden istenecektir. Bkz., Yıldırım, 1999: s. 30.

İhtiyatî tedbir talebi için, şirket kurucularının bir dilekçe ile yetkili ve görevli mahkemeye başvurmaları gerekir. İhtiyatî tedbir talebinin yer aldığı dilekçede bu talebin hangi hakka dayandığı, hangi uyuşmazlık için istendiği ve istenilen ihtiyatî tedbir türü belirtilmelidir (HMK m. 390/III; Pekcanitez vd., 2013: s. 1025). Talepte bulunan kurucuların davanın esası yönüyle haklı oldukları yaklaşık olarak ispatlanmışsa mahkeme tedbir talebini kabul eder²⁹⁷. Ancak ihtiyatî tedbir talebinde bulunulan mahkeme, bu taleple bağlı değildir. Hâkim uygun bulursa talep edilen ihtiyatî tedbir kararını verebileceği gibi, amaca daha uygun bir başka ihtiyatî tedbir kararı da verebilir (Çelik, 2011: s. 44; Pekcanitez vd., 2013: s. 1034 vd.). Özel bir kanun olan TTK'da düzenlenen ihtiyatî tedbir HMK hükümlerine tabi değildir ve onun bir parçasını da oluşturmaz. Bu nedenle ihtiyatî tedbir konusunda öncelikle TTK hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla hâkim, ihtiyatî tedbir kararı verirken HMK'daki şartların gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda araştırma yapmayacaktır. Hâkimin ihtiyatî tedbir kararı vermesi için, TTK'daki şartların gerçekleşmiş olması yeterlidir. Bununla birlikte, TTK'da düzenlenmeyen konularda HMK hükümleri uygulanacaktır (Çelik, 2011: s. 36). İhtiyatî tedbir kararı, kural olarak icra dairesi tarafından yerine getirilir (HMK m. 393/II, İİK m. 261; Pekcanitez vd., 2013: s. 1037).

1.5.3. Güvenilir Kişiye Tevdi

Fikrî mülkiyet hakları genel olarak özel sicile bağlı olsa da, tablo, heykel, karikatür, fotoğraf gibi güzel sanat eserleri sicile bağlı olmayıp, sermaye taahhüdüne konu oldukları hâlde şirkete taşınır mal gibi devredilmeleri gerekecektir. TTK m. 128/II hükmü ile, taşınır eşyaların aynî sermaye olarak taahhüdü, bunların güvenilir bir kişiye tevdi edilmeleri şartına bağlı kılınmıştır²⁹⁸. Gerekçe'ye göre bu hüküm, sermaye olarak konulan para dışındaki değerleri korumak ve şirketin kuruluş aşamasında sorunlarla karşılaşmasını önlemek için getirilmiştir²⁹⁹ (Gerekçe, m. 128/II, s. 43).

²⁹⁷ Mahkeme, ihtiyatî tedbir talebini esas yönüyle incelerken ihtiyatî tedbir nedenine ve talepte bulunanın böyle bir hakkı bulunup bulunmadığına bakacaktır. Bu iki şartla ilgili detaylı açıklama için bkz., Yıldırım, 1999: s. 34 vd.

²⁹⁸ Kanun koyucu bu hükümle İsviçre hukukunda da taşınırların ifası için önerilen bu yolu yazılı hâle getirmiştir. Bkz., Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 11.

²⁹⁹ eTTK'da bu yönde bir hüküm bulunmamasıyla birlikte Ulusoy, nakdî sermaye taahhütlerinde paranın üçüncü kişi olan bankaya yatırılması gibi, taşınırların da güvenilir bir kişiye tevdi

TTK m. 128/II'ye göre, şirketin tescil edilmesiyle taşınır mülkiyetini kazanacağı ve güvenilir kişiye başvurarak taşınırın kendisine teslim edilmesini talep etme hakkı doğacaktır. Bununla birlikte TTK'da, "güvenilir kişi" ile kimin kastedildiği ve güvenilir kişiye tevdi yükümlülüğünün hangi usulde yerine getirilmesi gerektiği açıklanmamıştır (Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 11; Pulaşlı (C.I), 2014: s. 368; Sevi, 2013: s. 271). TBK m. 569³⁰⁰ hükmünde ifade edilen "güvenilir kişiye bırakma" sözleşmesine ilişkin hükümler, sermaye olarak taahhüt edilen taşınır nitelikteki değerlerin zilyetliklerinin devredildiği güvenilir kişilerle akdedilen saklama amaçlı sözleşme için uygun olduğu takdirde, kıyasen uygulama alanı bulur. Buna göre, güvenilir kişi şirketin tüzel kişilik kazanamayacağı kesinleşene kadar, taahhüt eden ortak iade talebinde bulunsa bile sakladığı taşınırları kendisine vermemekle yükümlüdür³⁰¹. Bununla birlikte şirket, tüzel kişilik kazandığı andan itibaren güvenilir kişiden iade isteyebilir (Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 12; Pulaşlı (C.I), 2014: s. 110).

Taşınırların güvenilir kişiye tevdi edilmesi yükümlülüğünün yerine getirilme usulü hakkında ise TBK m. 107 hükmünün kıyasen uygulanması düşünülebilir. TBK m. 107'ye göre, tevdi yerini ifa yerindeki hâkim belirleyecek, ticarî mallar ise hâkim kararı olmadan bir ardiyeye tevdi edilebilecektir. Bu durumda taşınır eşya niteliğindeki bir değeri sermaye olarak taahhüt eden ortak, eşyayı güvenilirlik hususunda kendi takdiri ve seçimi ile belirleyeceği bir kişiye tevdi etmek yerine, kurulmakta olan şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden tevdi için uygun bir yer belirlenmesini talep ederse, bu durum TTK m. 128/II hükmünün amacına daha uygun olacaktır³⁰² (Sevi, 2013: s. 271).

---

edilmesinin mantıklı olacağını belirtmiştir. Bkz., Ulusoy, 1974: s. 144. Aynı yönde bkz., Arslanlı, 1959: s. 185 vd.

³⁰⁰ TBK m. 569'a göre "*Birden çok kişi, haklarını korumak üzere, hukukî durumu çekişmeli veya belirsiz olan şeyi, bir güvenilir kişiye bırakırlarsa, bu kişi, saklatanların tamamının rızası veya hâkimin kararı olmadıkça, onu hiçbirine geri veremez.*"

³⁰¹ Bu yükümlülüğü güvenilir kişi sözleşmesinin tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğinde olmasına bağlayan: Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 12.

³⁰² Güvenilir kişinin kim olacağını kurucuların birlikte değerlendirmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz., Coşgun, 2012: s. 339.

Başta İsviçre ve Almanya olmak üzere, bazı yabancı ülkelerde kurumlaşmış bir yediemin kurumu mevcuttur. Bu durumda tevdiin kime yapılacağı da bellidir. Fakat Türkiye’de yaygın şekilde kurumlaşmış bir yediemin kurumu bulunmamaktadır (Pulaşlı (C.I), 2014: s. 107). Bunun sonucu olarak, güvenilir kişilerin mutlaka bu işi meslek hâline getirmiş kişiler olmaları zorunlu değildir. Bu kişi şirketin ortağı veya tamamen dışarıdan üçüncü bir gerçek veya tüzel kişi olabilir (Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 12; Pulaşlı (C.I), 2014: s. 368). Hatta taşınırın kurucu ortaklardan birine tevdi edilmesi ile, taşınırın zilyetliği başka bir kişiye geçirilerek tevdi sağlanmış ve fazladan masraf yapılmasından da kaçılmış olur (Pulaşlı (C.I), 2014: s. 368). Taşınırın ortaklardan birine tevdi edilmesi pratikte mümkün ve az masraflı olsa da, şirket ortaklarının “üçüncü kişi” sayıldığını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Şirket ortaklarının tarafsız olduğu da söylenemeyeceği için “güvenilir kişi” olup olmadıkları tartışmaya açıktır. Fikir ve sanat eserlerinde tevdi edilecek yer önem taşır. Zira hassas olarak korunması gereken eserler de sermaye olarak konulabilir. Bu durumda söz konusu eserle ilgili profesyonel olarak çalışan kişi veya kurumlara tevdi yapılabilir. Örneğin sermayeye konu olan sanatsal değeri yüksek bir tablo ise, yediemin deposu gibi bir yerden ziyade, sanat galerisi veya müze gibi dış etkenlerden zarar görmeyeceği bir yere tevdi edilmesi uygun olacaktır.

Güvenilir kişi sözleşmesi için öngörölmüş bir geçerlilik şekli de yoktur. Fakat tescil talebinin yapıldığı sırada sermayeye konu olan taşınır nitelikteki değer in güvenilir kişiye tevdi edildiği hususunda, güvenilir kişinin imzasının bulunduğu yazılı bir belgenin verilmesi ispat yönünden gerekli olacaktır³⁰³ (Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 13).

Aynî sermaye taahhüdüne konu olan taşınırların güvenilir kişiye tevdi edilmesi koşulu, şirketin tescili talebinde bulunulan ticaret sicil müdürlüğü tarafından kontrol edilir. Zira TTK m. 32/I hükmü ile sicil memuruna tescil için

---

³⁰³ TSY’nin kuruluşta istenecek belgeleri düzenleyen 69. maddesinde taşınırların tevdi edildiğine dair yazılı bir belge sunulması gerektiği belirtilmese de, sicil müdürlerinin emredici düzenlemelere aykırılığı kontrol yükümlülüğü gereği (TTK m. 32/I) taşınırların tevdi edilip edilmedikleri hususunu araştırmaları zorunlulukları olup, aksi hâlde sorumlulukları söz konusu olacaktır. Bu nedenle taşınırların tevdi edildiğine yönelik, güvenilir kişinin beyanını içeren yazılı bir belgenin tescil talebi sırasında ibrazı gereklidir. Bkz., Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 14.

aranan şartları kontrol etme yükümlülüğü getirilmiştir (Pulaşlı (C.I), 2014: s. 665). Bu yükümlülük sicil müdürlüğüne, kendisine yapılan tescil taleplerini icra etmeden önce bunların yasaya ve TSY'ye uygun olup olmadığını araştırma görevlerini yükler. Taşınırların güvenilir kişiye tevdi edilip edilmediği ve özel sicili bulunan değerlerin sicillerine şerh veya kayıt verilip verilmediği de sicil müdürlüğünün görevleri arasındadır³⁰⁴ (Sevi, 2013: s. 271). Bununla birlikte, sicil müdürünün taşınırın tevdi edildiği kişinin objektif yeterliliğe sahip bir güvenilir kişi olup olmadığını inceleme yetkisi bulunmamaktadır³⁰⁵.

Şirketin kurucuları, tescil talepleriyle ilgili olarak ilgili sicil müdürlüğünün verdiği kararlara karşı, kararın kendilerine tebliğinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine dilekçe vererek itirazda bulunabilirler³⁰⁶ (TTK m. 34/I). Sermaye taahhüdünde bulunan ortağın güvenilir kişiye tevdi yükümlülüğünü yerine getirmediği hâlde ise şirket, TTK m. 128/VIII'de öngörülen ihtiyatî tedbir imkânının kullanılmasıyla taşınırın güvenilir bir kişiye tevdi edilmesini mahkemeden talep edebilecektir. Bu talebin de yapılmaması ve nihayetinde taşınır eşyanın mülkiyetinin, sermaye taahhüt tarihiyle şirketin tescil tarihi arasında iyiniyetli üçüncü kişiye devredilmesi sonucunda şirket sermayesinin oluşmaması ve bu nedenle oluşacak zararlardan ötürü kurucular veya yönetim kurulu özen yükümlülükleri doğrultusunda sorumlu tutulabilirler (Sevi, 2013: s. 271).

---

³⁰⁴ Uygulamada ticaret sicil müdürlükleri sicile şerh şartının yerine getirilip getirilmediğini kendiliğinden incelerken, güvenilir kişiye tevdi şartının yerine getirilip getirilmediğini denetlememektedir. Bkz., Sevi, 2013: s. 271.

³⁰⁵ Sicil müdürlüklerine, tevdi edilen kişinin güvenilirliğini araştırma işini yüklemek, iş yükü dikkate alındığında kuruluş işlemlerinde gecikmelere yol açacaktır. Bu durum, pay taahhüdünde bulunan ortak ile sicil müdürlerini karşı karşıya getirecek olup, hiçbir faydası da bulunmayacaktır. Bununla birlikte taşınırı tevdi alan kişinin TTK m. 549 ile sorumluluk zincirine dâhil edilmesi yeterli korumayı sağladığından, buna gerek de bulunmamaktadır. Bkz., Güney ve Gümüş (Taşınırlar), 2013: s. 13, 14.

³⁰⁶ Kurucu ortakların bu itirazı dosya üzerinden incelenerek karara bağlanacaktır. Sicil müdürünün kararı, üçüncü kişilerin sicilde kayıtlı bulunan hususlara yönelik menfaatlerine aykırı olduğu takdirde, itiraz edenle üçüncü kişi de dinlenir. Bu kişiler mahkemeye gelmezlerse, dosya üzerinden karar verilecektir. Bkz., TTK m. 34; Pulaşlı (C.I), 2014: s. 666.

2. TASARRUF AŞAMASI

2.1. Sicile Kaydedilen Fikrî Mülkiyet Haklarının Aynî Sermaye Olarak Taahhüdünün İfası

Sermaye olarak taahhüt edilen fikrî mülkiyet hakkı, şirket sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle kendiliğinden şirket üzerine geçmez. Zira fikrî mülkiyet hakkının şirket sözleşmesinde sermaye olarak taahhüt edilmesi, ilgili sicile şerh düşülmesi ve şirket sözleşmesinin ticaret sicili usulüne uygun şekilde tescil edilmesi, fikrî mülkiyet hakkının şirkete geçmesi için yeterli değildir. Taahhüt edilen fikrî mülkiyet hakkının, ayrıca şirkete devredilmesi gereklidir. TTK m. 128/V hükmüne göre, bir taşınmazın veya başka bir aynî hakkın sermaye olarak taahhüt edildiği hâlde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir (Dal, 2012: s. 394).

Sınâî haklar üzerinde hak sahibi olabilmek için, TPE'deki ilgili sicile kayıt gereklidir. Kayıt için, fikrî mülkiyet hakkı sahibinin yazılı beyanıyla TPE'ye başvurması ve TPE memurunun ilgili sicile gerekli tescil işlemini yapması gerekir. Fakat TTK m. 128/VI hükmü uyarınca, hak sahibinin yazılı beyanı aranmaksızın, fikrî mülkiyet haklarına ilişkin yapılacak tescillerle ilgili bildirimler ticaret sicili müdürü tarafından ilgili sicile resen ve hemen yapılır. Şirketin tek taraflı talepte bulunma hakkı saklıdır. Böylece şirket adına yapılacak tescille birlikte, taahhüt edilen fikrî mülkiyet hakkı üzerinde şirketin hemen malik sıfatıyla tasarruf edebilmesi sağlanmış olacaktır (Gerekçe, m. 128, s. 43; Dal, 2012: s. 394; Sevi, 2013: s. 279).

Marka, patent, faydalı model, tasarım, coğrafi işaretler, ticaret unvanı, işletme adı, ıslahçı hakkı, entegre devre topoğrafyası ve internet alan adları gibi sicile kaydedilmesi mümkün olan ve sicile bu yönde kaydedilen fikrî mülkiyet haklarının mülkiyeti, şirketin tescilinden sonra, ticaret sicil müdürlüğünün bildirimini ile şirkete geçmektedir. Zira öncesinde sicile kaydedilmiş veya kayıtlı buldukları sicile bu yönde şerh verilmiştir. Ticaret sicil müdürlüğü bildirimini hemen yapmalıdır (Tekinalp, 2013: s. 155).

2.2. Sicile Kaydedilmeyen Fikrî Mülkiyet Haklarının Aynî Sermaye Olarak Taahhüdünün İfası

Sınaî hakların korunması tescil esasına dayanırken, fikir ve sanat eserlerinden doğan hakların korunması tescil şartına bağlı değildir (Dal, 2012: s. 394). Bu haklar eser sahibinin fikrî ürünü meydana getirmesiyle doğrudan kazanılırlar. Kural olarak bu hakların kazanılması için, meydana getirilen eserin herhangi bir merci tarafından tescili ya da eser üzerindeki hakkın kullanılması için bir makam veya merci tarafından ruhsata bağlanması söz konusu değildir³⁰⁷ (Ateş, 2006: s. 13; Erel, 2009: s. 86; Tekinalp, 2012: s. 12; Öztan, 2008: s. 279).

Kural olarak eser üzerindeki hak, eserin doğmasıyla oluşur. Fakat bu kuralın istisnası olarak, 5101 sayılı kanunla FSEK m. 13'e yeni bir fıkra eklenerek, bazı fikir ve sanat eserlerinin tescili zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu hükme göre, filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları, hak ihdas etmek amacı taşımaksızın³⁰⁸, sinema ve müzik eserlerini içeren yapımlarının kayıt ve tescilini yaptırırlar. Bu yenilik, eser sahiplerinin sahip oldukları hakların ihlâl edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve malî haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla getirilmiştir (FSEK m. 13/III). Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları için filmlerde, seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları için müzik eserlerinde zorunlu olan kayıt ve tescil işlemi, diğer eserlerde eser sahibinin isteğine bağlı kılınmıştır. Eser sahibi talep ettiği hâlde FSEK kapsamında korunan tüm eserlerin kayıt ve tescili yapılabilir (Tekinalp, 2012: s. 12). Buradaki kayıt ve tescil de eser sahiplerinin haklarının ihlâl edilmesini önlemek amaçlı olup, hak ihdas etmek amacı taşımayacaktır.

---

³⁰⁷ Türk hukukunda bir fikir ve sanat ürünü üzerindeki hakkın hukuki anlamda korunması için bu ürünün eser olarak meydana getirilmiş olması yeterliyken, bazı ülkelerde eserin hukukî korumadan faydalanabilmesi veya eser üzerinde hak sahipleri tarafından bazı tasarruflarda bulunulabilmesi için, eserle ilgili çeşitli formalitelerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili ayrıntılı açıklama için bkz., Ateş, 2006: s. 13 vd.

³⁰⁸ FSEK m. 1/B-b'de eser sahibi "eseri meydana getiren kişi" olarak tanımlandığı için, burada geçen "hak ihdas etmek amacı taşımaksızın" ifadesini gereksiz bulan: Öztan, 2008: s. 236.

Kayıt ve tescil edilecek fikir ve sanat eserlerinin tesciline ilişkin usul ve esaslar, Kültür Bakanlığı tarafından çıkarılan Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir³⁰⁹. Fikir ve sanat eserlerinin tescili, sınâf hakların tescilinden farklıdır. Zira bir sınai hak üzerinde hak sahibi olmak için tescil zorunluysen, buradaki tescilin amacı hak ihdas etmek değildir. Tescilin amacı öncelikle malî ve manevî hakların ihlâl edilmesini önlemek olsa dahi, tescil aynı zamanda ispat amacı taşımaktadır. Bu tescilin TTK m. 128/VI uygulamasına dâhil olup olmadığı sorusu gündeme gelecektir. Konuyla ilgili yasal bir düzenleme bulunmamakta, fakat bu tescilin ispat amaçlı olarak söz konusu hükmün uygulaması dahilinde olacağı söylenebilir (Dal, 2012: s. 395).

Bir fikir ve sanat eserinden doğan hakkın ticaret şirketine sermaye olarak konulması hâlinde bahsettiğimiz sicil burada söz konusu olmadığından, TTK m. 128/II hükmü burada uygulanmaz. Tescile tabi olmayan bu tür fikrî mülkiyet haklarında, sermaye şirketlerinde sermayenin korunması amacıyla ihtiyatî tedbir yoluna başvurulabilir. TTK m. 128/VIII'de düzenlenen ihtiyatî tedbir kurumu kapsamında, şirket sözleşmesi ile aynî sermaye olarak konulması taahhüt edilen hakların korunması amacıyla kurucular, ortaklar aleyhine ihtiyatî tedbir isteyebilir (Dal, 2012: s. 395). İhtiyatî tedbirin konusu maddî ya da gayri maddî mal olabilir. Gayri maddî bir malın ihtiyatî tedbire konu oluşturduğu hâlde, aynî sermaye taahhüdünün yerine getirilmesini sağlamak için teminat amaçlı ihtiyatî tedbir verilmesi mümkündür (Çelik, 2011: s. 37). Burada ihtiyatî tedbirin amacı sermaye taahhüdünün yerine getirilmesini sağlamaktır. Zira taahhüdün yerine getirilmemesi şirket için telafisi imkânsız zararlara yol açabilir (Çelik, 2011: s. 39).

Bu nedenle, sicile kayıtlı olmayan fikrî mülkiyet haklarında söz konusu zararın oluşmasını önlemek isteyenler, aynî sermayeye konu oluşturan fikrî mülkiyet hakkı üzerine ihtiyatî tedbir kararı alabilir (Dal, 2012: s. 395). İhtiyatî tedbir başlığı altında da belirttiğimiz gibi, HMK m. 397/I'e göre, ihtiyatî tedbir kararının talep edildiği tarihten sonraki iki hafta içerisinde esas hakkındaki davanın açılması zorunlu olup, aksi takdirde tedbir kendiliğinden kalkacaktır.

---

³⁰⁹ Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik için bkz.,14/11/2002 tarih ve 24936 sayılı R.G.

Fikir ve sanat eserleri ve know-how gibi sicile bağı olmayan fikrî mülkiyet haklarının mülkiyeti, bu eserlerin veya ilgili belgelerin şirket sözleşmesi uyarınca şirkete teslim edilmesiyle birlikte şirkete geçer. Tablo, heykel, fotoğraf gibi fikrî hak barındıran eserler taşınır nitelikte oldukları için, taşınırın sermaye olarak konulması için zorunlu kılınan güvenilir kişiye tevdi şartı burada da geçerlidir. Güvenilir kişiye tevdi edilen eserlerin mülkiyeti, şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte şirkete geçecektir. Know-how'da ise bilgi ve deneyimlerin bulunduğu belge, cd ya da harici bellek gibi araçların şirkete teslim edilmesiyle mülkiyetin intikali gerçekleşecektir.

3. SERMAYE KOYMA BORCUNUN MUACCELİYETİ

3.1. Genel Olarak Muacceliyet

Taahhüt sahibi ortak, geçerli bir sermaye taahhüdü ile şirketin kurucularına veya şirket tüzel kişiliğine karşı, taahhüt konusunu teşkil eden ekonomik değeri şirkete devretme borcu altına girecektir. Fakat şirketin bu borcun ifasını talep hakkına sahip olması, borcun muaccel olmasına bağlıdır (Sevi, 2013: s. 272). Muacceliyet hususu TTK'da düzenlenmemiş olup, alacaklının borçludan borçlanılan edimin ifasını talep ve dava edebilme yetkisini ifade etmektedir (Oğuzman ve Öz, 2013: s. 383). Aynî sermaye koyma borcunun muaccel olması, şirketin aynî sermaye taahhüdüne konu olan değerler üzerindeki mülkiyet, faydalanma ya da kullanma hakkının kendisine devredilmesini talep hakkı anlamına gelir (Sevi, 2013: s. 272).

Aynî sermaye borcunun muacceliyeti ile şirket, sermaye olarak taahhüt edilen mal veya haklar üzerinde doğrudan tasarruf edebilecek, taşınmaz üzerindeki mülkiyet ve diğer aynî hakların tapu siciline şirket adına tescil edilmesini isteyebilecektir³¹⁰ (Tekinalp vd., 2010: s. 535; Sevi, 2013: s. 272). Anonim şirket, aynî sermayeye konu olan değer üzerindeki fiilî tasarruf yetkisinin

---

³¹⁰ Aynî sermaye koyma borcunun muacceliyeti, kuruluş aşamasında şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla gerçekleşirken, esas sermaye artırımı aşamasında ise sermaye artırımı kararının tescili ile gerçekleşir. Bkz., Sevi, 2013: s. 272.

kendisine devrini de isteyebilir. Nihayet aynî sermaye mülkiyetinin ve üzerindeki tam tasarruf yetkisinin şirket tarafından kazanılması sonucu, aynî sermaye borcunun tam olarak ifa edildiği söylenebilir (Moroğlu, 2003: s. 47; Sevi, 2013: s. 272).

3.2. Tescille Muacceliyet İlkesi

TTK m. 128/IV'e göre, şirketlere aynî sermaye taahhüt edildiği hâlde, şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra aynî sermaye taahhütleri üzerinde malik sıfatıyla tasarrufta bulunabilecektir. Bu hüküm ile, tescille muacceliyet ilkesi benimsenmiştir (Tekinalp vd., 2010: s. 535; Sevi, 2013: s. 272).

TTK m. 128/IV hükmünün uygulanabilmesi için, taahhüde konu olan hakların taahhütte bulunan ortağın tasarrufunda bulunması gerekir. Bu hususta yine anonim şirketlere özgü bir durum mevcuttur. Anonim şirketlerde pay sahiplerinin aynî sermaye koyma borçları, ancak şirketin tesciliyle muaccel hâle gelecektir. Bu nedenle tescilden önce pay sahiplerinden sermaye koyma borçları talep edilemeyecektir (Çelik, 2011: s. 40).

Tescille muacceliyet ilkesi, anonim şirketler hukuku ile uyum içerisindedir. Zira ticaret sicili kayıtlarının üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade etmesi için TTSG'de yayınlanması gerektiği kuralı çerçevesinde³¹¹, şirket kuruluşunun ilânı ile birlikte şirket alacaklıları esas sözleşmede belirtilen esas sermaye miktarından ve esas sermaye karşılığını ifade eden nakdî ve aynî sermaye tutarlarından haberdar olmuş kabul edilecektir. TTK m. 128/VI hükmü ile, sermaye olarak taahhüt edilen değerlerin mülkiyetinin, şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte şirkete geçmesi için yapılacak bildirimlerin ticaret sicili müdürü tarafından ilgili sicillere resen ve hemen yapılacağı ve şirketin bunu tek taraflı olarak talep edebileceği öngörülmüştür. Her iki hüküm de aynî sermayenin ifa edilmemesinin, nakdî sermayeden farklı olarak anonim şirket ve alacaklıları aleyhine olumsuz etki

---

³¹¹ Bu kural TTK m. 36/I hükmünde öngörülmüştür. Hükme göre, ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında tescilin gazete ile ilân edildiği ve ilânın tamamının aynı nüshada yayımlanmadığı hâlde son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukukî sonuçlarını doğuracaktır. Konuyla ilgili detaylı açıklama için bkz., Akbulak, 2014: s. 353; Arkan, 2013: s. 251; Pulaşlı (C. I), 2014: s. 363.

doğurmasının önlenmesi ve sermayenin fiilen oluşturulması ilkesi gereğince öngörülmüştür (Sevi, 2013: s. 273).

4. SERMAYE TAAHHÜTLERİNİN YERİNE GETİRİLMEMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Sermaye koyma borcunun arz ettiği önem nedeniyle, sermaye taahhüdünün yerine getirilmemesi de birtakım yaptırımlara bağlanmıştır. Kanun koyucu sermayenin şirkete getirilme usulünü düzenlediği gibi, sermayenin şirkete zamanında getirilmemesi sonucunda uygulanacak yaptırımları da ayrıntılı şekilde düzenlemiştir (Çelik, 2012: s. 79). Bu yaptırımların uygulanması için öncelikle pay sahibinin sermaye koyma borcunun ifasında temerrüde düşmüş ya da düşürülmüş olması gerekir.

Fikrî mülkiyet haklarının taahhüdü, aynî sermaye borcu teşkil eder. Bu nedenle borçlu pay sahibinin borcunu ifa etmiş sayılması için, sermayenin konusunu oluşturan şeyin şirket tarafından kazanılması kural olarak yeterli değildir. Bu borcun yerine getirilmesi için mülkiyetin kazanılmasıyla birlikte, taahhüt edilen malvarlığı değeri üzerinde fiilî hakimiyet kurulmasına bağlıdır.

Sermaye koyma borcunun zamanında yerine getirilmemesinin yaptırımları, tüm ticaret şirketlerinde benzerlik taşımaktadır. Zira TTK'nın ticaret ortaklıklarını düzenlediği genel hükümler kısmında, sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesinin sonuçları, tüm ticaret şirketleri için geçerli olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre sermaye koyma borcunda temerrüde düşen ortağa uygulanabilecek yaptırımlar; icra takibi veya ifa davası, temerrüt faizi, sözleşme cezası, tazminat, şirketten çıkarma ve şirketin feshidir. Temerrüt faizi, zamanında ifa edilmeyen sermayenin para olduğu durumda, TTK m. 128'deki tazminat hakkının ihlâl edilmemesi şartıyla talep edilebilir (TTK m. 129). Konumuzu oluşturan fikrî mülkiyet hakları aynî sermaye kapsamında olduğundan, temerrüt faizi ayrıntılı olarak incelenmeyecektir³¹².

---

³¹² Temerrüt faizi ile ilgili detaylı açıklama için bkz., Domaniç (AŞ), 1988: s. 1124; Eren, 2009: s. 1055 vd.; Göle, 1976: s. 106 vd.; Sevi, 2013: s. 317-320.

4.1. İcra Takibi veya İfa Davası

Sermaye borcunda temerrüdün tüm ticaret şirketlerinde geçerli olan ilk sonucu, aynen ifanın talep ve dava edilebilmesidir. TTK m. 128/VII hükmüne göre şirket, temerrüde düşen her ortağın sermaye koyma borcunu yerine getirmesini isteyebilir ve bunun için dava açabilir³¹³.

Aynen ifa talebi kural olarak şirketin yönetici ve temsilcileri tarafından yapılır. Şirketin iflâs etmesi hâlinde dava açma hakkı iflâs masasına, tasfiye hâlinde ise tasfiye memurlarına aittir³¹⁴ (Domaniç (AŞ), 1988: s. 1123; İzmirli, 2001: s. 95; Sevi, 2013: s. 316). Şahıs şirketlerinde bu dava, ortaklar tarafından da açılabilir (Arslanlı, 1956: s. 153; Bahtiyar, 2015: s. 54). Fakat sermaye şirketlerinde sermaye borcunun ifasını şirket adına talep etme yetkisi kural olarak yönetim kuruluna (TTK m. 481/I), istisnaî hâllerde ise iflas dairesi ya da tasfiye memurlarına aittir. Bu nedenle şirketin bunların dışındaki herhangi bir organı, pay sahipleri ya da şirket alacaklısının ifa davası açma hakkı bulunmamaktadır (Sevi, 2013: s. 317; Tekinalp vd., 2010: s. 540; Ansay, 1975: s. 215; İmregün, 1970: s. 21).

4.2. Tazminat

4.2.1. Genel Olarak

Sermaye koyma borcunun zamanında veya gereği gibi ifa edilmemesi nedeniyle şirket zarar görmüş olabilir. Örneğin şirket, sermaye borçlarının tamamının veya bir kısmının ödeneceğine güvenerek taahhüde girdiği hâlde ortakların temerrüdü nedeniyle bu taahhüdünü yerine getirememiş ve bu nedenle üçüncü kişiye tazminat ödemesi gerekmiş veya kâr kaybına uğraması sonucu zarar

---

³¹³ TBK m. 97'ye göre karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan taraf, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadığı sürece, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifayı önermiş olmalıdır. Poroy, ticaret şirketlerindeki sermaye koyma borcunun edimi karşılıklı borç şeklinde olmadığı için, burada TBK m. 97'nin uygulanmaması gerektiğini savunmuştur. Bkz., Poroy vd., 2010: s. 87.

³¹⁴ Tasfiye memurlarının mütemerrit ortaktan sermaye borçlarını istemesi öncelikle, tasfiye hâlinde şirket mevcudunun, şirket borçlarını karşılayamamasına bağlıdır. Şirket mevcudu şirketin tüm borçlarını karşılıyorsa, mütemerrit ortaktan şirkete olan sermaye koyma borcunu yerine getirmesini istemenin bir anlamı kalmayacaktır. Bkz., İzmirli, 2001: s. 95.

görmüş olabilir (Domaniç (AŞ), 1988: s. 1125). Sermaye koyma borcunun ifasındaki gecikme nedeniyle uğranılan zarar, ihtar ve diğer hukukî takip giderleri ile karşı edimi zamanında teslim almak için yapılan hazırlık masraflarını da kapsar. Ayrıca şirketin geciken aynî sermaye yerine kullanılmak amacıyla kiralama ya da satın alma yoluyla sağladığı şeylere ödediği paralar da bu zarar içinde yer alır³¹⁵ (Sevi, 2013: s. 321, 322; Oğuzman ve Öz, 2013: s. 497; Eren, 2009: s. 1059).

Şirket sermaye koyma borcunda ödemenin gecikmesi sebebiyle uğranılan zararın, mütemerrit ortaktan tazmin edilmesini isteyebilir (TTK m. 128/VII). Temelini TBK'daki borçlu temerrüdüne ilişkin m. 118/I ve m. 122 hükümlerinin³¹⁶ teşkil ettiği bu hüküm, tüm ticaret şirketleri açısından geçerlidir (Sevi, 2013: s. 321). Gecikmeden doğan zararın tazmini için açılacak dava şirket adına olabileceği gibi, diğer ortaklar tarafından da açılabilir³¹⁷ (Arslanlı, 1956: s. 153; Bahtiyar, 2015: s. 54; Poroy vd., 2010: s. 87). Tazminat talebi hem nakdî, hem de aynî sermaye borçlarında söz konusu olabilir. Tazminat talebinin konusunu oluşturan borcun varlığını ispat yükü, alacaklı şirkete aittir. Yargıtay da bu zararın varlığının ispatını alacaklıya yüklemiştir. Fakat Ertaş, temerrüt faizinin talep edilmesinde kusur ya da kanıt aranmadığı gibi, temerrüt faizini aşan zarar için tazminat talebinde bulunmak için de ispat yükünün alacaklıya yüklenmeden, bu zararın borçludan “aşkın zarar” olarak talep edilebilmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir (Ertaş, 2011: s. 316). Fakat temerrüt faizi için kusur aranmamakla birlikte, tazminat talebinde bulunabilmek için kusur şarttır. Temerrüt faizini aşan zarar ise temerrüt faizinin değil, tazminatın kapsamındadır. Bu nedenle temerrüt faizi için aranan koşulların tazminat talebinde de geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim genel kanunlara göre de iddiayı öne süren kişi iddiasını ispatla yükümlüdür (TMK m. 6; HMK m. 190).

---

³¹⁵ Sermaye borcunu ödemede gecikmeden doğan zararın hukukî niteliği ve kapsamı için bkz., Sevi, 2013: s. 321, 322.

³¹⁶ TBK m. 118/I ve m. 122 hükümleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Eren, 2009: s. 1045 vd.; Oğuzman ve Öz, 2013: s. 496-500.

³¹⁷ Domaniç/Çamoğlu'nun dayanak gösterdiği Yargıtay Tic. D. 16.6.1967 tarihli ve E. 65/2641, K. 67/2586 sayılı kararına göre, sermaye borcunda temerrüt nedeniyle tazminat ve gecikme faizi taleplerinde bulunma hakları, sermaye taahhüdünün alacaklısı konumundaki şirket tüzel kişisine aittir. Şirket tüzel kişisi dışında hiç kimse, ortak olsa dahi, başkasının sermaye taahhüdünü yerine getirmesini isteyemez ve bunu dava edemez. Bkz., Domaniç ve Çamoğlu, 1972: s. 130.

Konumuzda aynî sermaye borcu söz konusu olduğu için, şirketin ifada gecikme nedeniyle görmüş olduğu bütün zararlar için tazminat talebinde bulunulur. Nakdî sermaye koyma borcunun ifasında temerrüde düşülmesi hâlinde, temerrüt faizi talep edilecektir. Temerrüt faizinin talep edildiği hâlde tazminat miktarı hesaplanırken, temerrüt faizi olarak alınan miktar, fiilî zarar miktarından indirilir. Yani tazminat talebi, ancak temerrüt faiziyle karşılanmayan miktar için söz konusu olabilir (Çelik, 2012: s. 80; Eren, 2009: s. 1025; Göle, 1976: s. 110).

4.2.2. Tazminat Talebinde Bulunmak İçin Gerekli Koşullar

4.2.2.1. Mütemerrit Pay Sahibinin Kusuru

Temerrüde düşen pay sahibinden tazminat talep edilebilmesi için öncelikle, mütemerrit pay sahibinin kusurlu olması gerekir (Domanıç (AŞ), 1988: s. 727,728; Oğuzman ve Öz, 2013: s. 416). Şirkete karşı şirket sözleşmesinden kaynaklanan borçların kasten ya da ihmal yoluyla ihlâl edilmesi hâlinde, borçlu ortağın kusurlu olduğu düşünülür (Sevi, 2013: s. 322).

Sermaye koyma borcu sözleşmeden kaynaklanan bir borç olduğu için, mütemerrit ortağın temerrüde düşmede kusurlu olduğu varsayılır. Ortak kusursuz olduğunu iddia ediyorsa, bunu ispatla yükümlüdür (TBK m. 112). Pay sahibi, temerrüde düşmede kusuru olmadığını ispat ederse, şirket zarar görmüş olsa dahi tazminat talep edilemez (TBK m. 119/II, 122; Altaş, 2001: s. 123; Çelik, 2012: s. 80; Domanıç (AŞ), 1988: s. 729; Göle, 1976: s. 111).

4.2.2.2. İhtar

Tazminat talep edebilmek için, mütemerrit ortağa ihtar çekilmesi de şarttır (TTK m. 128/VII). İhtar çekilmediği hâlde, şirket tazminat isteminde bulunma hakkını yitirecektir (Göle, 1976: s. 110; Sevi, 2013: s. 324). Bu nedenle sermaye koyma borcunun şirket tarafından tespit edilecek belirli bir süre içerisinde yerine getirilmemesi hâlinde, tazminat yaptırımının uygulanacağı ihtarda belirtilmelidir (Çelik, 2012: s. 80; Domanıç (AŞ), 1988: s. 730, 1126).

4.2.2.3. Zarar ve Borçlu Ortağın Temerrüdü Arasında İlliyet Bağı

Ortaklardan birinin sermaye borcunda temerrüde düşmesinden kaynaklanan sorumluluğu sözleşmeye dayalı olduğu için, borçlu ortağın sorumluluğu için ihlâl fiili ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir. Hayatın olağan akışına göre geç ifanın, somut olayda meydana gelen zararı doğurması normal ise, zararlar geç ifa arasında uygun illiyet bağının varlığı kabul edilir (Sevi, 2013: s. 323). Uygun illiyet bağının varlığını ispat yükü, alacaklı şirkete düşer (Altaş, 2001: s. 123; Sevi, 2013: s. 323).

TBK m. 119/II ve m. 122 hükümleri, borçlu ortağın kusuru olmaksızın temerrüde düştüğünü ispatlayarak tazminat sorumluluğundan kurtulabileceğini öngörmüştür. Bu hükümlere göre, illiyet bağı keserek sözleşmeden doğan sorumluluklara engel olan sebeplerin bulunması hâlinde, mütemerrit ortağın alacaklı şirkete gecikme tazminatı ödeme yükümlülüğünün de ortadan kalktığı sonucuna ulaşmak gerekir³¹⁸ (Altaş, 2001: s. 123; Sevi, 2013: s. 324).

4.3. Sözleşme Cezası

4.3.1. Genel Olarak

Sermaye borcunun ödenmesinde temerrüde düşülmesi hâlinde mütemerrit ortağa yüklenebilecek yaptırımlardan biri de, sözleşme cezasıdır. Sözleşme cezası, anonim ve limited şirketler için düzenlenmiştir (TTK m. 482/III, 577/I-f). Buna göre, şirket sözleşmesinde sermaye borcunda temerrüde düşen ortağın ayrıca sözleşme cezası ödemesi kararlaştırılmışsa, temerrüt nedeniyle şirketin bir zarara uğraması söz konusu olmasa bile, söz konusu ödeme mütemerrit ortaktan talep edilebilir³¹⁹ (Tekinalp vd., 2010: s. 547; Domaniç (AŞ), 1988: s. 1171; Ansay, 1975: s. 215; Göle, 1976: s. 112; İmregün, 1970: s. 219). Sözleşme cezası hem

³¹⁸ Davacının, davalı şirketin ortağı olmak amacıyla şirkete sermaye payı ödemesi yaptığı, fakat şirketin ortağı yapılmaması nedeniyle uğradığı zararın tazmini için açtığı davaya ilişkin Yargıtay kararı incelemesi için bkz., Y. 11. HD, E. 2008/6092, K. 2009/10171, T. 06.10.2009, http://www.istanbulbarosu.org.tr/kararlar/borclu_temerrudunun_sonucu_munzam_karar.pdf / 07.02.2015. Söz konusu kararda davacının ödediği sermaye para olduğu için davacı temerrüt faizinin yanında, kalan zararının tazminini talep etmiştir.

³¹⁹ Uygulamada, sözleşme cezası ödenmesine ilişkin düzenlemeye pek sık başvurulmadığı belirtilmektedir. Bkz., Sevi, 2013: s. 325, dn. 734.

nakdî, hem de aynî sermaye borçlarında söz konusu olabilir. Sözleşme cezası istenmesi ve şartları, şirket sözleşmesine ve TBK hükümlerine tabidir (Sevi, 2013: s. 327; Tekinalp vd., 2010: s. 547)

4.3.2. Sözleşme Cezası Talebinde Bulunmak İçin Gerekli Koşullar

4.3.2.1. Ana Sözleşmede Öngörülme

TTK m. 482/III hükmüne göre, mütemerrit ortaktan sözleşme cezası talep edebilmek için ilk olarak, ana sözleşmede bu yönde bir hükmün bulunması gereklidir. Söz konusu hükümde sözleşme cezasının miktarı da belirtilmiş olmalıdır³²⁰. Ana sözleşmede sözleşme cezası ile ilgili bir hüküm bulunmuyorsa, şirketin sözleşme cezası talebinde bulunması mümkün olmayacaktır (Çelik, 2012: s. 80; Tekinalp vd., 2010: s. 547; Sevi, 2013: s. 325; Domaniç (AŞ), 1988: s. 1171; Ansay, 1975: s. 215; Göle, 1976: s. 112; İmregün, 1970: s. 219).

Ana sözleşmede sözleşme cezası talep edilebileceğine yönelik hüküm kuruluş ile öngörülebileceği gibi, sonradan ana sözleşmeye bu yönde bir hüküm de eklenebilir. Bunun için de bütün pay sahiplerinin onayı gereklidir (Çelik, 2012: s. 80; Tekinalp vd., 2010: s. 547). Sözleşme cezası öngörülmesi yönündeki ana sözleşme değişikliği temerrütten sonra gerçekleşecekse, bu hüküm için mütemerrit pay sahiplerinin de olumlu oy kullanması gerekir (Tekinalp vd., 2010: s. 547; Sevi, 2013: s. 325). Bunun dışında yapılacak ana sözleşme değişikliklerinde TTK m. 421/I'de belirtilen şartların gerçekleştirilmesi yeterlidir³²¹ (Göle, 1976: s. 112).

4.3.2.2. İhtar ve İlân

TTK m. 483/I hükmüne göre sözleşme cezası istenebilmesi için gerekli ikinci koşul, mütemerrit ortağa sözleşme cezasının uygulanacağına ilişkin ihbarda

---

³²⁰ Sözleşme özgürlüğü ilkeleri çerçevesinde ceza miktarı serbestçe kararlaştırılabilir. Fakat kararlaştırılan miktar, mütemerrit ortağın ekonomik kişilik haklarına ve ticarî faaliyetlerine zarar verecek ölçüde olmamalıdır. Böyle bir durumda TBK m. 182/III hükmü uyarınca hâkim, ceza miktarında indirim yapacaktır. Bkz., Eren, 2009, s. 1140; Oğuzman ve Öz, 2012: s. 520-521; Ekinci, 2004: s. 322; Sevi, 2013: s. 330.

³²¹ Konuyla ilgili inceleme için bkz., Göle, 1976: s. 112 vd.

bulunulmasıdır. Söz konusu hükme göre, TTK m. 482/III'te düzenlenen yaptırımın uygulanabilmesi için mütemerrit ortağa ticaret sicili gazetesi ile ve ana sözleşmede belirtilen şekilde ilân yoluyla, şirketin internet sitesinde de yayımlanacak bir mesajla bir ay içinde sermaye borcunu ödemeye davet, aksi hâlde sözleşme cezasının tahsil edileceği yönünde ihtarda bulunulması gereklidir (Tekinalp vd., 2010: s. 547; Sevi, 2013: s. 326; Göle, 1976: s. 112; İmregün, 1970: s. 221, 222). Bu usul uygulanmadığı takdirde mütemerrit ortaktan sözleşme cezası talep edilmesi mümkün olmayacaktır. Zira sözleşme cezası, ancak ihtarda belirtilen bir aylık süre içerisinde mütemerrit pay sahibinin sermaye koyma borcunu ödememesi sonucunda istenebilecektir (Çelik, 2012: s. 80; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 194).

4.3.2.3. Mütemerrit Pay Sahibinin Kusuru

Sözleşme cezasının uygulanabilmesi için gerekli olan son koşul ise, mütemerrit ortağın kusurudur. TBK m. 182/II'ye göre borç, borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir durum yüzünden imkânsız hâle geldiyse, cezaî şartın ifası istenemez. Fakat burada bir tartışma söz konusudur. Zira bu hükümde yalnız kusursuz imkânsızlıktan bahsedilmesi, kuralın temerrüt hâlinde uygulanıp uygulanamayacağı sorusunu gündeme getirmektedir (Sevi, 2013: s. 326).

Söz konusu hükmün sadece kusursuz sonradan imkânsızlık hâli için öngörülmüş olduğu kabul edilirse, temerrüde düşmekte kusurlu olmayan borçlunun sözleşme cezası ödemekle yükümlü olacağı sonucuna ulaşılır (Sevi, 2013: s. 326). Hükmün lafzına göre yorum yapılması, TBK m. 112'deki genel kurala aykırılık teşkil eder. TBK m. 112'ye göre mütemerrit borçlu kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmediği hâlde, alacaklının temerrütten kaynaklanan zararını gidermekle yükümlüdür. Bu iki hükmün birbiriyle çelişmemesi adına, TBK m. 182/II'de açıkça belirtilmemiş olsa da, mütemerrit borçlunun da sözleşme cezası ödemesinin kusura bağlandığını kabul etmeliyiz (Sevi, 2013: s. 327; Eren, 2009: s. 1146; Ekinci, 2004: s. 246; Domaniç (AŞ), 1988: s. 1171).

Borçlu ortak, temerrüdün gerçekleşmesinde kendi kusuru olmadığını ve sermaye taahhüdünü vaktinde yerine getirmek için gerekli önlemleri aldığını ispat ettiği takdirde, sözleşme cezasını ödemekten kurtulacaktır³²² (Sevi, 2013: s. 327; Ekinci, 2004: s. 249).

4.3.3. Sözleşme Cezasının Hüküm ve Sonuçları

Şirketin temerrüt nedeniyle sözleşme cezası talep etmesi, ifadan vazgeçtiği anlamına gelmez (TBK m. 179/II). Şirket asıl borçla birlikte sözleşme cezasının ifasını da isteyebilir. Zira sermaye şirketleri sermaye koyma borcunun ifasından hiçbir şekilde vazgeçemez. Ana sözleşmeye konulan bu yöndeki hüküm ve şartlar da geçersiz sayılır³²³ (Göle, 1976: s. 112; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 193; Sevi, 2013: s. 326).

Şirketin mütemerrit ortaktan sözleşme cezası isteme hakkından feragat edip edemeyeceği hususu ayrıca incelenmelidir. Şirketin sözleşme cezası talep etme hakkı, şirketin korunan malvarlığı kapsamında yer alan bir değer değildir³²⁴. Bu nedenle ana sözleşmede sözleşme cezası öngörüldüğü hâlde, yönetim kurulunun bu haktan şirket adına vazgeçebileceğine ilişkin bir hüküm de konulduysa, yönetim kurulu sözleşme cezası talep etme hakkından feragat edebilir (Tekinalp vd., 2010: s. 547; Sevi, 2013: s. 329).

---

³²² Alacaklı, borçlunun kusurunu ispat etmekle yükümlü değildir. Fakat bu durum, borçlunun cezaî şart ödeme yönünden kusurlu sayıldığına dair bir karine olarak değerlendirilemez. Borçlunun kusursuz olması kendisini ceza yükünden kurtaracağı için, kusursuzluğu ispat borçluya düşer. Cezaî şartın talep edilebilmesi kusura bağlanmadığı için, borçlunun kusurlu olduğu yönünde bir karineye zaten gerek de yoktur. Açıklama için bkz., Ekinci, 2004: s. 249.

³²³ TBK m. 179/I. ve II. hükümleri sırasıyla seçimlik cezaî şart ve ifaya eklenen cezaî şart türlerini düzenlemektedir. Seçimlik cezaî şartın düzenlendiği TBK m. 179/I hükmüne göre, bir sözleşmenin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi bir cezaya bağlandıysa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir. Buna göre şirket mütemerrit ortaktan, ya sözleşme cezasını ya da sermaye borcunun ifasını isteyebilecektir. Bu hüküm sermayenin korunması ilkesine ve şirketin sermaye taahhüdünün ifasını talep etme hakkından feragat edemeyeceği kuralına aykırılık teşkil eder. Bu nedenle söz konusu hükmün sermaye şirketlerinde sermaye koyma borçları için uygulanamayacağı açıktır. Bkz., Göle, 1976: s. 111; Tekinalp vd., 2010: s. 547; Sevi, 2013: s. 327, 328.

³²⁴ Üçüncü bir kişiden sözleşme cezası talep etme hakkının şirkete sermaye olarak getirilmesi hâlinde, malvarlığının korunması ilkesi gereğince bu haktan vazgeçilemeyeceği sonucuna ulaşıldı. Bunun dışında sözleşme cezasının sermayenin korunması ilkesi ile doğrudan bir bağı bulunmamaktadır. Bkz., Sevi, 2013: s. 328.

Şirketin sözleşme cezası talebinde bulunması için, zarara uğramış olması gerekmez. Şirket zarar görsün ya da görmesin, ana sözleşmede öngörülen sözleşme cezasını talep etme hakkına sahiptir³²⁵. Fakat şirket temerrüt nedeniyle bir zarara uğradıysa, bu zararın ancak sözleşme cezasını aşan kısmını talep edebilecektir. Aşkın zararın hesap edilmesi için uğranılan zarardan sözleşme cezası olarak kararlaştırılan tutar düşülecek, kalan miktar aşkın zarar olarak ödenecektir³²⁶ (Eren, 2009, s. 1139; Oğuzman ve Öz, 2013: s. 511).

4.4. Şirketten Çıkarma ve Şirketin Feshi

Sermaye borcunun zamanında ve gereği gibi yerine getirilmemesi hâlinde diğer ortaklara, şirketin feshini dava etmek imkânı tanınmıştır (TTK m. 246, 636). Bu durum yalnızca şahıs şirketleri ve limited şirketler için geçerlidir (Can, 2011: s. 3; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 94). Anonim şirketlerde ortakların sermaye borcunda temerrüde düşmeleri, doğrudan şirketin feshi ihtimalini doğurmayacaktır. Fakat şirketin amacına ulaşması imkânsız hâle geliyor veya malî durumu önemli ölçüde bozuluyorsa, TTK m. 529/I-b ve 376/III hükümleri uyarınca fesih yoluna gidilebilir³²⁷ (TTK m. 353/I; Poroy ve Tekinalp, 2014: s. 94; Korkut, 2012: s. 416).

Şahıs şirketlerinde sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi nedeniyle fesih davası açabilmek için ihbar şarttır. Diğer ortaklar, mütemerrit ortağa noter aracılığıyla bir ihbar gönderilir. Bu ihbarda mütemerrit ortağa borcunu ödemesi

---

³²⁵ Sözleşme cezası talebi zarardan bağımsız olmakla birlikte, ana sözleşmede bunun aksi öngörülerek şirketin zarara uğramasının bir sonucu olarak kararlaştırılabilir. Bkz., Göle, 1976: s. 113; Eren, 2009: s. 1139; Domaniç, (AŞ), 1988: s. 1171; Oğuzman ve Öz, 2012: s. 518 vd.; Sevi, 2013: s. 330.

³²⁶ Sermaye borcu konusunun para olduğu durumda da, zarar nedeniyle istenebilecek tazminat, temerrüt nedeniyle uğranılan zarardan temerrüt faizi ve sözleşme cezası tutarlarının çıkarılması sonucu kalan kısma ilişkin olacaktır. Bu durumda da, söz konusu tazminatı talep etmek isteyen şirket, TBK m. 180/II uyarınca mütemerrit ortağın kusurunu ispatlamak zorundadır. Bkz., Sevi, 2013: s. 329, 330.

³²⁷ TTK Gerekeşi'ne göre, m. 353'te kullanılan "önemli" sözcüğü, hem menfaati hem de ihlâli kapsamaktadır. Diğer bir deyişle, şirketin kuruluşundaki her türlü hukuka aykırılık fesih sebebi sayılmayacak, hukuka aykırılığın önemli olup olmadığına bakılacaktır. Bu durumda anonim şirketler için fesih davasının mahkeme tarafından kabulü için iki şartın bir arada bulunması aranacaktır. Bu şartlar: Şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmiş olması ve alacaklıların, pay sahiplerinin ya da kamunun menfaatinin önemli şekilde tehlikeye düşmüş veya ihlâl edilmiş olmasıdır. Konuyla ilgili bkz., Korkut, 2012: s. 415-417.

için uygun bir süre verilir (TTK m. 246). Sermaye borcu bu süre içinde de yerine getirilmezse, fesih davası açılabilir.

Şirketin feshini dava etmek yerine, mütemerrit ortağın şirketten çıkarılması da mümkündür. Zira sermaye borcunun yerine getirilmemesi, TTK m. 255'e göre haklı sebep teşkil eder (Arslanlı, 1956: s. 154; Baştuğ, 1971: s. 806; Çamoğlu vd., 2010: s. 139; Şahin, 2012: s. 855). Bu hükme göre, mütemerrit ortağın şirketten çıkarılması kararı için diğer ortakların tümünün bu yönde talebi gereklidir³²⁸. Şirket sözleşmesinde çıkarma kararının oybirliği yerine oy çokluğuyla alınması kararlaştırılabilir. Şirketten çıkarılan ortak, çıkarma kararının kendisine noter yoluyla tebliğinden itibaren üç ay içinde, şirkete karşı çıkarılmanın iptali davasını açabilir.

Sermaye borcunun yerine getirilmemesi, limited şirketlerin ana sözleşmesinde şirketten çıkarma için haklı sebep olarak da öngörülebilir (TTK m. 640/I; Altaş, 2014: s. 143; Arslanlı, 1956: s. 153). Bu hüküm şirketin kuruluş aşamasında öngörülebileceği gibi, sözleşme değişikliğine gidilerek ana sözleşmeye sonradan da eklenebilir. Sözleşme değişikliğine gidebilmek için, şirket sermayesini temsil eden tüm ortakların genel kurul toplantısında oy birliği ile karar alması gereklidir³²⁹ (TTK m. 621/III). Şirketten çıkarılan ortak, çıkarma kararının kendisine noter yoluyla tebliğinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilir (TTK m. 640/II; Altaş, 2014: s. 144).

4.5. Iskat

4.5.1. Iskat Kavramı ve Hükümü

Sermaye borcunun ödenmesinde temerrüde düşülmesi hâlinde uygulanacak yaptırımlardan biri de, mütemerrit ortağın şirketten ıskat edilmesidir. Iskat, anonim şirketlere özgü bir kavram olup, anonim şirketin malvarlığının korunması

---

³²⁸ eTTK'ya göre bir ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması için, diğer ortakların çoğunluğunun bu yönde talebi olması gerekirdi. eTTK'ya göre kolektif şirkette ortakların haklı sebeple çıkarılması için bkz., Baştuğ, 1971: s. 803 vd.

³²⁹ Ortağın şirketten çıkarılması hâlinde çıkarılan ortağa TTK m. 641, 642 hükümleri gereğince, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesi ödenmelidir. Ayrılma akçesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Can, 2011: s. 9; Altaş, 2014: s. 145; Şahin, 2012: s. 856, 857.

ilkesine paralel olarak getirilmiş bir yaptırımdır (Değirmenci, 2006: s. 6; Göle, 1976: s. 116; Sevi, 2013: s. 332; Tekinalp vd., 2010: s. 548).

Aynî sermaye borcunda temerrüde düşen ortağa karşı ıskat prosedürünün uygulanıp uygulanamayacağı hususunda tartışmalar mevcuttur. Alman öğretisi ıskatın aynî sermaye borcunda uygulanmasını çoğunlukla reddetmektedir (Sevi, 2013: s. 338, dn. 787). Bu görüşe göre Alm.POK. § 64/I hükmünde ıskat yoluyla ilgili “ödeme” ifadesinin kullanılması, ıskat yolunun sadece nakdî sermaye borcunda temerrüt hâlinde uygulanabileceği sonucunu doğurmaktadır³³⁰ (Sevi, 2013: s. 338). Alman öğretisindeki bu lafzî yoruma karşılık, İsviçre ve Türkiye öğretisi ıskatın aynî sermaye borcu yönünden de uygulama alanı bulacağı görüşündedir (İmregün, 1970: s. 222; Sevi, 2013: s. 338; Tekinalp vd., 2010: s. 549). Nitekim Alm.POK hükmünün aksine TTK m. 482’de ödeme ifadesi değil, “sermaye koyma borcunu yerine getirme” ifadesi kullanılmıştır. Bu nedenle aynî sermaye borcu teşkil eden fikrî mülkiyet hakları söz konusu olduğunda da, mütemerrit ortağa karşı ıskat prosedürü uygulanabilecektir.

4.5.2. İskat Prosedürü

İskat prosedürü TTK m. 482 ve 483’te düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler ile ana sözleşmede herhangi bir hüküm bulunmasına gerek olmaksızın mütemerrit ortak şirketten çıkarılarak, hakları geçersiz sayılacak ve şirkete getirmeyi taahhüt ettiği sermayenin karşılığı olan paylardan mahrum bırakılacaktır (Çelik, 2012: s. 80; Değirmenci, 2006: s. 59; İmregün, 1970: s. 266; Şenocak, 2007: s. 281). Böylece şirkette söz konusu paylar için boşalan ortaklık mevkiî pay bedelini ödeyecek üçüncü bir kişiye tahsis edilerek, sermayenin mümkün olabildiğince hızlı şekilde tamamlanması sağlanacaktır (Sevi, 2013: s. 333). İskat için gerekli prosedür, ayrı başlıklar altında kısaca açıklanacaktır.

TTK m. 483/I hükmüne göre ıskat prosedürü, yönetim kurulu tarafından mütemerrit ortağa ihtar çekilmesiyle başlar. İhtarda sermaye borcunun ödenmesi

³³⁰ Sadece kanunda geçen “ödeme” ifadesi nedeniyle, aynî sermaye borcunda temerrüde düşülmesi hâlinde ıskatın uygulanmayacağını savunmak, Sevi’ye göre kanun koyucunun amacını görmezden gelen bir yorumdur. Yazar bu yorumu, sermayenin fiilen ve eksiksiz oluşturulması prensibine de aykırı bulmuştur. Bkz., Sevi, 2013: s. 338.

için mütemerrit ortağa bir aylık süre öngörülüp, bir ay içinde temerrüde konu olan borcunu ödemediği takdirde ilgili paylara ilişkin haklarından yoksun bırakılacağı belirtilir. İhtar, ticaret sicil gazetesi ve ana sözleşmenin öngördüğü şekilde ilân edilmeli ve şirketin internet sitesinde yayımlanmalıdır³³¹ (Tekinalp vd., 2010: s.549; Sevi, 2013: s. 341; Değirmenci, 2006: s. 41; Domaniç (AŞ), 1988: s. 1332; Göle, 1976: s. 117, 118).

Mütemerrit ortağa tanınan bir aylık süre içinde de sermaye borcu ödenmediği takdirde, ıskat kararı vermeye yetkili organ anonim şirketin yönetim kuruludur³³² (Değirmenci, 2006: s. 51; Tekinalp vd., 2010: s.548; Göle, 1976: s. 118; İmregün, 1970: s. 221; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 195). İskat kararı alma yetkisi şirketin iflas etmesi hâlinde iflas masasına, tasfiye hâlinde ise tasfiye memurlarına aittir (Sevi, 2013: s. 347).

İskat kararı için şekil ve nisap yönünden, TTK'daki yönetim kurulu kararlarına ilişkin genel hükümler uygulanır³³³ (TTK m. 390). Kararın geçerli olabilmesi için kararda, ıskat edilen ortağın kim olduğu, hangi payların ıskata konu edildiği ve bu payların ıskat edildiği açıkça belirtilmelidir (Battal, 2000: s. 8; Sevi, 2013: s. 349). İskat kararı, ancak mütemerrit ortağa ulaştığı andan itibaren sonuç doğurur³³⁴ (Değirmenci, 2006: s. 53; Göle, 1976: s. 118; İmregün, 1970: s. 222; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 195).

Ortaklardan birinin temerrüde düşmesi sonucunda hangi yaptırımın uygulanacağına yönetim kurulu karar verir. Yönetim kurulu doğrudan ıskat

---

³³¹ İhtar gönderilmesi için temerrütün üzerinden ne kadar süre geçmesi gerektiği, TTK'da açıkça belirtilmemiştir. Temerrüt ihtarı ile ıskat ihbarının birlikte yapılması mümkün değildir. Zira ıskatın şartlarından biri, borçlunun temerrüde düşmüş olmasıdır. Bu nedenle ıskat ihtarı en erken temerrüt tarihinden sonraki gün gönderilebilir. Bkz., Battal, 2000: s. 3; Sevi, 2013: s. 341.

³³² İskat kararı verme yetkisi yönetim kurulunda olmakla birlikte, yönetim kurulu buna zorunlu değildir. İhtarla öngörülen süre dolduktan sonra dahi ıskat prosedürünü uygulamaktan vazgeçerek, mütemerrit ortağa ifa davası açarak gecikmiş ifayı talep edebilir. Bkz., Sevi, 2013: s. 347. Fakat Yargıtay, şirket ana sözleşmesine bu yönde bir hüküm konularak ıskatın zorunlu hâle getirilebileceğini kabul etmiştir. Bkz., Battal, 2000: s. 4.

³³³ Yönetim kurulunun ıskat prosedürünü uygularken ve ıskat kararı verirken değerlendireceği hususlar için bkz., Battal, 2000: s. 3, 4.

³³⁴ İskat kararı bozucu yenilik doğuran bir karar olduğu için mütemerrit ortağa ulaştıktan sonra hüküm ifade edecek ve bu andan itibaren geri alınamayacaktır. Bkz., Sevi, 2013: s. 349. Fakat Battal, ıskat kararının mütemerrit ortağa ulaşmasından sonra da geri alınabilmesi gerektiğini savunmuştur. Bkz., Battal, 2000: s. 6.

yolunu seçebileceği gibi diğer yaptırımlara da başvurabilir. Fakat aynı anda hem ıskat yoluna hem de diğer yaptırımlara başvurulması konusunda tartışmalar mevcuttur. Yönetim kurulunun ıskat prosedürünü sözleşme cezası, temerrüt faizi ve tazminatla birlikte uygulayabileceğini savunan yazarlar olduğu gibi³³⁵, ıskatla birlikte sözleşme cezası talep edilemeyeceği yönündeki görüş de mevcuttur. Bu görüşü savunan Göle'ye göre, sözleşme cezasının asıl borca bağlı fer'î bir borç olması nedeniyle, asıl borcun sonra erdiği hâllerde fer'î nitelikteki sözleşme cezası da ortadan kalkacaktır. Bu nedenle şirket, mütemerrit ortağı ıskat ederse artık ondan sözleşme cezası talep edemeyecektir (Göle, 1976: s. 112, 113). Fakat temerrüt faizi ve varsa gecikmeden doğan zararın tazmini talebi, şirketin hâlihazırda kazanmış olduğu haklardır. Bu nedenle, şirketin ıskat kararına kadar işleyen temerrüt faizi ve temerrüt nedeniyle uğranılan zararın tazminini talep etme hakkı ortadan kalkmayacaktır (Değirmenci, 2006: s. 62; Sevi, 2013: s. 336, 337; Şenocak, 2007: s. 279).

4.5.3. İskatın Sonuçları

Şirketten ıskat edilen mütemerrit ortak, ıskat edildiği paylar bakımından pay sahipliği haklarını kaybeder. Şirketteki pay bedeline mahsuben yaptığı ödemelerden doğan haklarından da mahrum olur. Buna rağmen mütemerrit ortak, hâlihazırda doğmuş ve muaccel olan kâr payı alacakları varsa, bunların ödenmesini isteyebilecektir. Mütemerrit ortağın birden çok payı varsa, bedelini ödediği paylardan doğan ortaklık haklarını kullanmaya da devam edecektir (Sevi, 2013: s. 357; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 197; Şenocak, 2007: s. 281).

İskat ile birlikte, alacaklıların ıskat edilen pay üzerindeki intifa ve rehin hakkı gibi tüm hakları sona erer. İskat edilen pay üzerinde üçüncü kişilerin iyiniyetle iktisabı mümkün değildir³³⁶. Zira ıskat kararının hüküm doğurmasıyla, ortağın pay üzerindeki tasarruf yetkisi sona erer (Şenocak, 2007: s. 286-288). İskat nedeniyle sahipsiz kalan payların başka bir kişiye satılması durumunda ise

---

³³⁵ Söz konusu yazarlar için bkz., Tekinalp vd., 2010: s. 548.

³³⁶ İyiniyetli üçüncü kişi TBK m. 191 hükmüne göre hükümlerine dayanarak devredene başvurabilir. Zira söz konusu hükme göre devredenin, devralana karşı garanti yükümlülüğü vardır. Bkz., Şenocak, 2007: s. 287.

yeni ortak, paydan kaynaklanan tüm hak ve borçlara sahip olur (Değirmenci, 2006: s. 79; Sevi, 2013: s. 363; Göle, 1976: s. 129). Bununla birlikte, mütemerrit ortağın sorumluluğu tamamen sona ermez. Şöyle ki, ıskat konusu payların yeteri kadar yüksek fiyatta satılamaması hâlinde şirket, kapanmayan miktarı mütemerrit ortaktan talep edecektir (TTK m. 483/III; Göle, 1976: s. 128; İmregün, 1970: s. 223; Sevi, 2013: s. 364; Steiger (Çev. Çağa), 1968: s. 197; Şenocak, 2007: s. 292).

Mütemerrit ortağa yönelik ıskat prosedürü uygulandığı takdirde ıskatın sonuçları, bu ortağın sermaye koyma borcunu sonradan yerine getirmesi veya şirketle bu yönde bir anlaşma yapması ile ortadan kaldırılamaz. Ancak ıskat edilen ortak kaybettiği ortaklık haklarını, payın yönetim kurulu tarafından değerlendirildiği aşamada payı iktisap ederek yeniden kazanabilir (Şenocak, 2007: s. 286). Fikrî mülkiyet haklarının sermaye olarak konulduğu hâlde, sicili bulunan haklar için sicile şerh veya kayıt, taşınır niteliğe sahip olanlar için ise güvenilir kişiye tevdi edilmesi zorunlu kılınarak sermayenin korunması amaçlanmıştır. Bu tedbirler zaten alındığı için ıskat yoluna başvurulması ihtimali de azalmaktadır.

SONUÇ

Ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek değerler TTK m. 127 hükmünde sayılmıştır. Fakat bu hüküm sınırlayıcı değildir. Kural olarak devredilebilen ve para ile ölçülebilen her türlü değer sermaye oluşturabilir. Sermaye şirketleri için geçerli olan ilkeler nedeniyle bu iki şarta ek olarak, sermaye maddî edim niteliğinde olmalı ve üzerinde sınırlı aynî hak, haciz ya da tedbir bulunmamalıdır.

Ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecek unsurlar nakdî ve aynî olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Aynî sermaye kavramı lafzî anlamının karşılığı olan malların yanında hakları da içine almaktadır. Konumuzu oluşturan fikrî mülkiyet hakları, aynî sermaye başlığı altında yer almaktadır. Bu hakların ortak yanı, fikrî bir ürün üzerinde tesis edilmeleridir. Fikrî mülkiyet hakları fikir ve sanat eserleri, markalar, patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar, coğrafi işaretler, ticaret unvanı, işletme adı, ıslahçı hakları, entegre devre topoğrafyaları, know-how ve sanal ortamlar üzerinde var olabilir. Anılan değerlerin sermaye teşkil etmesi için gerekli kriterlere uygun olmalarının yanında, TTK m. 128/II hükmü gereğince bunların bilirkşi tarafından belirlenen değerlerinin şirket sözleşmesinde belirtilmesi ve varsa özel sicillerine kaydedilmeleri gerekmektedir. Sicile kaydedilmesi mümkün olmayan değerlerin sermaye teşkil edemeyeceği yönünde bir görüş bulunmakla birlikte, gerek TTK m. 342'nin gerekçesindeki fikrî mülkiyet haklarının tescil edilmemiş haklar ile bilgileri de kapsayacak şekilde geniş anlaşılması gerektiği ifadesi, gerekse kanunun TTK m. 127'de belirtilen genel iradesinin devredilebilen ve para ile ölçülebilen her türlü değerlerin sermaye olarak konulabilmesi yönünde olması nedeniyle bu görüşü haklı bulmak mümkün değildir. Bu nedenle know-how gibi sicile kayıt imkânı bulunmayan değerler ve tescili yapılmamış markalar ve buluşlar ticaret şirketlerine sermaye olarak taahhüt edilebilecektir.

Sermaye taahhüdüne konu olan fikrî mülkiyet haklarının bilirkşi tarafından belirlenen değerleri şirket sözleşmesinde yer almalıdır. Bu değerlerin somut olay için en adil ve en uygun yöntem kullanılarak belirlendiği de bilirkşi raporunda yer almalıdır. Değerlemenin bilirkşi tarafından yapılması koşulu tüm ticaret şirketleri

için geçerli olup, sermaye şirketlerinde bilirkişilerin şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından atanması gerekmektedir. Mahkeme tarafından seçilen bilirkişinin raporu kurucular tarafından incelenerek, fikrî mülkiyet hakkının değeri hakkında aynî sermaye koyma taahhüdünde bulunan ortak ile diğer ortaklar arasında anlaşma sağlanacaktır. Bilirkişinin inceleme konusunun uzmanlarından oluşması gerekmektedir. Bu yönde birçok Yargıtay kararı da mevcuttur.

Fikrî mülkiyet haklarının sermaye olarak tamamen devredilmesi mümkün olduğu gibi, bunların sadece kullanma haklarının sermaye olarak konulması da mümkündür. Lisans sözleşmesi ile gerçekleştirilen bu işlem sonucunda fikrî mülkiyet hakkı, sahibinin malvarlığında kalacak olup, bunu kullanma hakkı şirkete devredilecektir.

Fikir ve sanat eserlerinde hak sahipliği sicile bağlı değildir. Eser sahibinin eser üzerindeki hakları, eserin yaratılmasıyla kendiliğinden doğar. Bu hakların manevî ve malî yönleri bulunmaktadır. Eser sahibinin kişiliğiyle ilgili olan manevî haklar tek başına devredilemezken, sahibine ekonomik olarak faydalanma imkânı sağlayan malî haklar devredilebilir niteliktedir. Sermaye taahhüdüne konu olan da eser üzerindeki malî haklardır. Taahhüdün geçerli sayılması için yazılılık şarttır ve eser üzerindeki her bir malî hak ayrı ayrı belirtilmelidir. Böylece taahhütte bulunan ortak, taahhüt ettiği değer mülkiyetini şirkete devretme borcu altına girer.

Sınaî haklar ilgili KHKlar ile düzenlenmiş olup, bu kapsamda korunmaları için tescil şarttır. Tescil edilmedikleri hâlde ise genel hükümlere göre haksız rekabet kapsamında korunacaktır. Fakat sicilleri bulunan bu değerlerin sermaye şirketleri için sermaye teşkil etmeleri, sicile kaydedilmeleri şartına bağlıdır. Bu hüküm sermayenin korunması ilkesi gereğinde getirilmiştir.

Tescille muacceliyet ilkesi gereği, şirketin tescil edilmesiyle birlikte ortakların sermaye koyma borcu muaccel hâle gelecektir. Sınaî haklar taahhüt aşamasında ilgili sicillere kaydedildikleri veya bu yönde şerh verildiği için bunların mülkiyeti, şirketin tescil edilerek tüzel kişilik kazanmasından sonra,

ticaret sicil müdürlüğünün bildirimini ile şirkete geçecektir. Ticaret sicili müdürü bu bildirimleri resen ve hemen yapmakla yükümlüdür. Fikir ve sanat eserleri ve know-how gibi sicili bulunmayan değerlerin mülkiyeti de, bu eserlerin veya ilgili belgelerin yer aldığı araçların şirket sözleşmesi uyarınca şirkete teslim edilmesiyle birlikte şirkete geçer. Sermayenin korunması için taşınır nitelikteki fikrî ürünler için güvenilir kişiye tevdi şartı getirilmiş olup, ihtiyatî tedbir yoluna da başvurulabilir. Güvenilir kişiye tevdi şart koşulmakla birlikte, güvenilir kişinin kim olabileceği hususunda bir hüküm bulunmamaktadır. Güzel sanat eserlerinin sermaye olarak konulduğu durumda, bu ürünlerin niteliği gereği, söz konusu eserle ilgili profesyonel olarak çalışan kişi veya kurumlara tevdi yapılması gerekebilir. Müzik eserleri de aynı şekilde bu alanla çalışan kurumlara tevdi edilmelidir. Zira tevdiin sıradan bir yediemin deposuna yapıldığı hâlde eser telafi edilemez şekilde zarar görebilecektir.

Ticaret şirketlerinde sermaye borcunda temerrüde düşüldüğü hâlde mütemerrit ortağa karşı icra takibi başlatılabilir veya ifa davası açılabilir; şirketin temerrüt nedeniyle uğradığı zararının tazmini istenebilir. Tazminat için ortağın temerrüde düşmede kusurlu olması, zarar ile kusur arasında illiyet bağı ve ortağa ihtar çekilmesi gerekir. Anonim ve limited şirketlerde, sözleşme ile öngörüldüyse ortaktan sözleşme cezası da talep edilebilir. Bunun için mütemerrit ortağın kusurlu olması aranır ve ihtar şarttır. Şahıs şirketleri ve limited şirketlerde şirketin feshi dava edilebilir ya da bunun yerine mütemerrit ortağın şirketten çıkarılması mümkündür. Nihayet yalnızca anonim şirketlerde, mütemerrit ortağın şirketten ıskat edilmesi mümkündür. İskat için de ihtar şarttır. Fikrî mülkiyet haklarının taahhüdünde özel sicile kayıt ve şerh şartı ile güvenilir kişiye tevdi yükümlülüğü sayesinde sermayenin koruma altına alınması sonucu taahhütte bulunan ortağın temerrüde düşmesi çok düşük bir ihtimal olarak kalmıştır. Bu nedenle fikrî mülkiyet haklarının taahhüdünde temerrüt nedeniyle uygulanacak yaptırımların da uygulama alanı daralmıştır.

Görüldüğü üzere, fikrî mülkiyet haklarının ticaret şirketleri için sermaye teşkil etmesine ilişkin bazı hususlarla ilgili düzenleme bulunmamaktadır. Var olan tartışmalar da çoğunlukla bu mevzuat eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Know-how gibi ticaret hayatında önemli yere sahip olan ve ekonomik değeri yüksek

olabilen değerlerle ilgili kanunî düzenlemeler yapılarak, bunların sermaye taahhüdüne konu olabileceği hususu açıklığa kavuşmalıdır. Gerekli düzenlemeler yapılana kadar ise bu tartışmaları yaparken kanun iradesinin olabildiğince fazla değerin sermaye olarak konulabilmesi yönünde olduğunu göz ardı etmemek gerekir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Burak, (2014). “Tescil Edilmiş Tanınmış Markanın Kullanmama Nedeniyle Kısmen Hükümsüzlüğü Sorunu (Bir Yargıtay Hukuk Genel Kurul Kararının Değerlendirilmesi)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Özel S., 1019-1044.
- Akbulak, Yavuz (2014). “Ticaret Sicilinin Temel Esasları ve Görünüşe Güven İlkesi” İstanbul Barosu Dergisi, S. 5, C. 88, 343-355.
- Akıntürk, Turgut, Derya Ateş Karaman, (2015). Medenî Hukuk. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Altaş, Hüseyin, (2001). “Munzam Zararda İspat Sorunu” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 50, S. 1, 121-130.
- Altaş, Soner, (2011). “Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre İnternet Sitesi Açma ve Yönlendirilmiş Mesaj Bulundurma Zorunluluğu” Mali Çözüm Dergisi, Ocak-Şubat 2011, 143-150.
- Altaş, Soner, (2014). “Ortak Limited Şirketten Nasıl Çıkar Veya Çıkarılır?” Mali Çözüm Dergisi, Ocak-Şubat 2014, 139-147.
- Anık, Gülgün, (2005). “İnternet Alan Adı” Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Sayı: 2005/4, C.5, 65-93.
- Ansay, Tuğrul, (1975). Anonim Şirketler Hukuku. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Arı, Zekeriyya, (2002). “Coğrafi İşaret Kavramı ve Coğrafi İşaretlerin Tescili” Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I. İstanbul: Beta Yayıncılık, 45-68.
- Arıcı, Fatih, (2003). Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Arıcı, Fatih, (2008). Ticarî İşletmenin Aktif ve Pasifi İle Devri. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Arıkan, Serdar (12.05.2005). “Marka Hukuku Uygulaması (Sempozyum)”, Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuk Kurulu, <http://www.ankarabarusu.org.tr/PANELLER/2005/12.05.2005%20MARKA%20HUKUKU%20UYGULAMASI.doc> / 14.04.2015.
- Arkan, Sabih (1998). Marka Hukuku. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Arkan, Sabih, (2013). Ticarî İşletme Hukuku. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Arseven, Celal Esad (1958). Sanat Ansiklopedisi. Cilt 1. MEB: Ankara.
- Arslan, İbrahim, (2008). “Tescilsiz Markaların Korunması”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Sayı 1, 29-46.
- Arslanlı, Halil, (1956). Kollektif ve Komandit Şirketler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Arslanlı, Halil, (1959). Anonim Şirketler Umumî Hükümler. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fakülteler Matbaası.

- Aşık, Berna, (2008). Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Kayıt Tescil ve Diğer Formaliteler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Ateş, Mustafa, (2006). “Fikir ve Sanat Eserlerinde Tescil, Tevdi ve İşaret Koyma Gibi Formalitelerin Hukukî Mahiyeti” Fikrî Mülkiyet Hukuku Dergisi, S. 3, 13-37.
- Ateş, Mustafa, (2012). Fikrî Hukukta Eser Sahipliği. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ateşoğlu, Kenan Volkan (t.y.). “Değerleme”. <http://www.sakaryavdb.gov.tr/DOCUMENT/DE%C4%9EEERLEME.pdf> / 26.04.2015.
- Aydın, Sema, Hasan Ali Kaplan, Arzu Şen Kalyon, (2013). “Ticarî İşletme devri ve Devrin Hukukî Sonuçları” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 17, S. 1-2, 229-260.
- Ayiter, Nuşin, (1968). Mamelek Kavramı Üzerinde İnceleme. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Ayiter, Nuşin, (1972). Hukukta Fikir ve San’at Ürünleri. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bahtiyar, Mehmet, (1996). Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bahtiyar, Mehmet, (2000). “4487 Sayılı Kanun İle Sermaye Piyasası Kanununda Yapılan Önemli Bir Değişiklik: Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarında Aynı Sermaye Olanığı” Prof. Dr. Tahir Çağa’nın Anısına Armağan, Ss. 87-110. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Bahtiyar, Mehmet, (2005). “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, 47-106.
- Bahtiyar, Mehmet, (2013). Kıymetli Evrak Hukuku. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bahtiyar, Mehmet, (2014). Ticarî İşletme Hukuku. İstanbul: Beta yayıncılık.
- Bahtiyar, Mehmet, (2015). Ortaklıklar Hukuku. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bakırcı, Mehmet Enes, (2001). Teknoloji Transferinde “Patent ve Know-How Lisansı” Sözleşmeleri. İstanbul.
- Bal, Nurullah, (2013). “İnternet Alan Adları ve İnternet Alan Adı Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümlemesi” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1-2, C. 17, 315-351.
- Balkır, Z. Gönül, (2009). Mimarlık İş Hukuku. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları.
- Baş, Mustafa, (2000). Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Baştuğ, İrfan, (1971). “Kollektif Şirkette Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması” Ankara Barosu Dergisi, S. 6, 803-807.
- Battal, Ahmet, (2000). “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan İskat Prosedürü (m. 408) İle İlgili Yargıtay Uygulaması” Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret

- Hukuku Araştırma Dergisi XVII, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 51-77.
http://www.turgutozal.edu.tr/iyilmaz/contents/abattal/files/Anonim_sirket_proseduru.pdf / 10.02.2015.
- Battal, Ahmet, (2010). “Tanınmış Marka Pratiği Hakkında Bazı Düşünceler” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, 255-274.
- Battal, Ahmet, (2011). “Marka Üzerinde “Yargı Kararı” İle Ortaklık Tesisi Mümkün Müdür?”, XXIV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını.
- Belen, Herdem (1997). “Eser Sahibi ve Manevî Hakları” Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, 213-249.
- Belen, Herdem, Cannur Ercan Çitaklayım (2012). “Malvarlığı Değeri Olarak Eser ve Malvarlığına Etki Açısından Eser Sahibinin İşlemleri” Prof. Dr. Tuğrul Arat’a Armağan, 207-243. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Bergqvist, Hans, (1973). “İsveç’te Hukukî Açından Know-How” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, (Çev. Ergun Özsunay) C.38, S. 1-4, 667-669.
- Bilgin, A. Aslı, (2006). Endüstriyel Tasarım Hakkı ve Tazminat Davaları. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Blue, Lily, (2004). “Internet and Domain Name Governance Antitrust Litigation and ICANN” Berkeley Technology Law Journal, C. 19, S. 1, 387-403
<http://scholarship.law.berkeley.edu/btlj/vol19/iss1/21> / 29.12.2014.
- Bozbel, Savaş, (2002). “Domain Names (İnternet Alan Adları) ve ICANN Tahkim Usulü” Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I. 215-254. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bozbel, Savaş, (2006). İnternet Alan Adlarının (Domain Names) Korunmasında ICANN Tahkim Usulü. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bozgeyik, Hayri, (2009). “Coğrafi İşaretlerin Kullanımı ve Denetimi (Antep Baklavasının Coğrafi İşaret Olarak Tescili Üzerine)” Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. 9, S. 2009/2, 9-21.
- Bozgeyik, Hayri, (2013). “Garanti Markasının Marka Hukukundaki Yeri ve Benzer Kavramlarla İlişkisi” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2, 91-102.
- Boztosun, N. Ayşe Odman, (2004). “Entegre Devre Topografyası Hakkına Eleştirel Bir Bakış” Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 3-4, 309-338.
- Bülbül, Fatıma Mine, (2006). Anonim Şirketlere Aynî Sermaye Olarak Konulabilecek Malvarlığı Unsurları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Can, Mustafa Erdem, (2011). “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XY, S. 4, 1-23.

- Coşgun, Özlem Karaman, (2012). “Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Aynî Sermaye Değerinin Belirlenmesi” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 333-347.
- Çağlar, Hayrettin, (2010).”Anonim Şirketlerde Aynî Sermayeye Değer Bıçılması” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 26, S. 2, 35-53.
- Çelik, Aytekin, (2011). “Anonim Şirketlerde Aynî Sermaye Taahhütlerinin Yerine Getirilmesine Yönelik İhtiyatî Tedbirler”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XV, Sayı (3), Ankara.
- Çelik, Aytekin, (2012). “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Taahhütlerinin Yerine Getirilmesi” Konya Barosu Dergisi, Yıl. 40, S. 22, 76-81.
- Çelik, Nefise Koç, (2009). Tasarımların Ulusal ve Uluslararası Hukukta Tescili ve Korunması. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çevik, Orhan Nuri, (2002). Uygulamada Şirketler Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Çolak, Uğur (2004). “Televizyon Program Formatlarının Korunması” Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. 4, S. 2004/3, 11-34.
- Çolak, Uğur, (2012). Türk Marka Hukuku. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Çöl, Hüseyin Cem, (2003). “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’na Göre Eser Dışında Koruma Konuları”. Ankara Üniversitesi Dergisi, Cilt 52, Sayı 4, 365-386 <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1110/1690.pdf?show / 11. 03. 2014>.
- Dal, Seniha, (2012). “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) M. 342’ye Göre Fikrî Mülkiyet Haklarının Anonim Şirkete Aynî Sermaye Olarak Konulması” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 371-398.
- Daloğlu, Bülent (2012). “Patent ve Patent Bilgisinin Önemi, Neden Patent Alınmalı, Türkiye’de ve Dünyada Nasıl Patent Alınabilmekte, Buluşların Patentle Korunmasında Devletçe Verilen Teşvikler” Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, C. 8, S. 29, 49-74.
- Davran, Bülent, (1961). “Sermaye Şirketlerinde Ayni Apor Meseleleri” II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, (10-18 Mayıs 1961), Bildiriler-Tartışmalar, Birinci Kısım, Ankara, B.T.H.A.E., 3-28
- Değirmenci, Cenker (2006). Anonim Ortaklıkta Iskat. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Dinç, Mutlu, (2011). Hukuk Muhakemeleri Kanunu / Karşılaştırmalı - Gerekçeli. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Doğan, Beşir Fatih (2005). “Soyut Renklerin Marka Olarak Tescil Edilebilirliği”. Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. 5, Sayı 4, 37-64.
- Domaniç, Hayri, Ersin Çamoğlu (1972). İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Ticarî Mevzuat. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.
- Domaniç, Hayri (1978). “Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Hususlar“ Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, 309-406. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

- Domaniç, Hayri (1988). Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması (AŞ). İstanbul: Temel Yayınları.
- Domaniç, Hayri (1988). Adi-Kollektif ve Komandit Şirketler (AKKŞ). İstanbul: Temel Yayınları.
- Domaniç, Hayri (t.y.). Anonim Şirketler. İstanbul: Eğitim Yayınları.
- Düzgün, Ülgen Aslan (2012). "Marka Lisans Sözleşmelerinde Hakkın Tükenmesi Prensibi". Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Sayı 3, 47-66.
- Ekinci, Hüseyin (2004). Doktrin ve Uygulamada Cezaî Şart. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ekşioğlu, Emel (2011). "Avukat Dilekçeleri "Eser" Midir? "Bir Yargıtay Kararı İncelemesi."" Legal Fikrî ve Sınâî Haklar Dergisi, Sayı (25), 51-70.
- Erbay, İsmail (2002). Know-How Sözleşmesi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Erbek, Özge (2009). "Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesinin Hukukî Niteliği" Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 2, 1-68.
- Erdem, Ercümen (2013). "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Ticarî İşletmenin Devri" Yaşar Üniversitesi Dergisi Prof. Dr Aydın Zevkliler'e Armağan, C.1, 987-1018.
- Erdil, Engin, (2009). İctihatlı ve Gerekçeli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Erel, Şafak N., (2006). "Fikrî Hukuk Açısından Müzik Klipleri." Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Sayı 2006/I, C. 6, 55-62.
- Erel, Şafak N., (2009). Türk Fikir ve Sanat Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Erem, Turgut, (1965). Anonim Şirketler Hukuku. İstanbul: İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Talebe Neşriyat ve Yardım Bürosu, No. (189).
- Erem, Turgut, (1972). Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II, Ticaret Şirketleri. İstanbul.
- Eren, Fikret, (2009). Borçlar Hukuku Genel Hükümler. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ergün, Mevci, (2001). "Tasarım Korunmasında Lisans Alanın Dava Hakkı" Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet Hukuku Dergisi, S. 3, C. 1, 81-89.
- Eroğlu, Sevilay, (2003). "Soyut Renk, Ses ve Üç Boyutlu İşaretlerin Marka Olarak Tescili" Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 1, C. 5, 95-165.
- Ertaş, Şeref, (2011). "Borçların İfası İle İlgili Yeni Borçlar Kanununun Değerlendirilmesi" 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3-4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, 309-317.
- Eyüboğlu, Samiye, (2001). "Tanınmış Marka" Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, Sayı 2001/2, C. 1, 109-120.
- Filiz, Erdinç, (2007). Patent Lisans Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Giray, Eda (2012). "Anonim Şirketlerde Kuruluştan Doğan Hukuki Sorumluluk" Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, 431-440.
- Gökyayla, Emre, (2001). Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Gökyayla, Emre, (2005). "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi." Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, C. 7, 1-28.
- Göle, Celâl, (1976). Anonim Ortaklıkta Nakdî Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Gönen, Coşkun, (2010). "Eser, Eserin Korunma Koşulları ve Bilgisayar Programlarının eser Niteliği." Legal Fikrî ve Sinaî Haklar Dergisi, Sayı (21), 39-54.
- Gündoğdu, Gökmen, (2006). Türk Hukukunda Coğrafi İşaret Kavramı ve Korunması. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Güneş, İlhami, (2007). "Endüstriyel Tasarım Tescilinin Sağladığı Hukuksal ve Cezaî Koruma ile Uygulama Sorunları" Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. 7, S. 2007/3, 11-42.
- Güneş, İlhami, (2008). Son Yasal Düzenlemelerle Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güney, Necla Akdağ, Mustafa Alper Gümüş (2013). "Taşınırların Anonim Şirketlere Esas Sermaye Olarak Getirilmesi (Taşınırlar)" Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 3, S. 3, 3-30.
- Güney, Necla Akdağ, Mustafa Alper Gümüş (2013). "Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Taşınmazların Anonim Şirkete Sermaye Olarak Getirilmesi ve Tescilsiz İktisabı (Taşınmazlar)" Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 3, S. 1, 33-56.
- Hirsch, Ernst, (1935). Türk Ticaret Kanununun Esaslarına Göre Ticaret Hukuku. İstanbul.
- Hirsch, Ernst (1943). Hukukî Bakımdan Fikrî Say: Fikrî Haklar (Telif Hukuku). İktisadî Yürüyüş Matbaası ve Neşriyat Yurdu: İstanbul.
- Hirsch, Ernst (1944). "Fikrî ve Sinaî Hakların Mahiyeti Hakkında Yeni Bir Görüş" Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1-3, Ss. 330-342.
- Ilgaz, Deniz (2010). "Know-How ve Ticari Sırlar (Teknoloji Transferi ve Fikri Haklarla İlgili Lisans Anlaşmaları)" Avrupa Araştırmaları Dergisi, C. 8, S. 1-2, 155-182.
- İşıklı, Hasibe, (2001). İnternet Alan İsimleri Sistemi: Markalar ve Alan İsimleri Arasındaki İlişki. Ankara: Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- İmregün, Oğuz, (1970). Anonim Ortaklıklar. İstanbul: Kutulmuş Matbaası.
- İmregün, Oğuz, (1989). Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar. İstanbul: Yasa Yayıncılık.
- İpekçi, Nizam, (2000). Yabancı Sermaye. İstanbul: İpekçi Yayıncılık.

- İzmirli, Yadigâr, (2001). Türk Ticaret Kanununa Göre Tasfiye Memurlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karahan, Sami (2004). “Tescilsiz Markanın Korunmasında Marufiyet (Bilinirlik) Şartı” Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, S. 2004/2, C. 4, 11-22.
- Karahan, Sami, Cahit Suluk, Tahir Saraç, Temel Nal (2011). Fikrî Mülkiyet Hukukunun Esasları. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karahan, Sami (2013). Şirketler Hukuku. Konya: Mimoza Yayınları.
- Karayalçın, Yaşar (1975). “Para Değerinde Değişmeler – Yabancı Sermaye ve Anonim Şirketlerde Aynî Pay” Prof. Dr. Mahmut Koloğlu’ya 70. Yaş Armağanı. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 493-545.
- Kaya, Arslan (1997). “Türk Hukukunda Patentten Doğan Haklar” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Sayı 4, 173-200.
- Kaya, Arslan (2012). Makalelerim I. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kaya, Yusuf (2005). Marka Değerleme Yöntemleri ve Markaların Mali Tablolara Alınmalarının Etkileri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasası ve Borsa Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Kaya, Yusuf (2012). “Marka Değerlemelerinin Kullanım Alanları ve Örnek Marka Değerleme” (Marka) http://www.anreva.com.tr/Userfiles/File/Marka_De%C4%9Ferlemesi_Nedir.pdf/01.05.2015.
- Kayıhan, Şaban (2003). “Yargıtay Kararları Işığında Tanınmış Marka”. Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Sayı 1-2, 421-448, Erzincan.
- Kayıhan, Şaban, Murat Erdem (1998). “Haksız İhtiyatî Tedbir ve Haksız İhtiyatî Haciz Koyduranın Sorumluluğu” Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi dergisi, C. II, S. 1, 239-256.
- Kendigelen, Abuzer (2001). “Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu (40. Yılında Türk Ticaret Kanunu)” Ticaret Hukuku Kürsüsünde On Beş Yıl Hukuki Mütalaalar : Mahkeme Kararları İle Birlikte, 285-329. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kendigelen, Abuzer (2011). Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kırca, Çiğdem (1998). “Know-How Sözleşmesi” Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan, 243-268. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Kırca, İsmail (2002). “Tescilli Bir Markanın Üçüncü Kişi Tarafından Alan Adı Olarak Kullanılması” Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, 527-544. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kikkis, Ioannis (2007). “Bilgi Toplumunda Eser Sahibinin Manevi Hakkının Geleceği” Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi (Çev: İbrahim Kelağa Ahmet), S. 13, 951-973.

- Kiper, Osman (1996). Uygulamada Ticaret Şirketleri. İstanbul: Beta yayıncılık.
- Korkut, Ömer (2012). “Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukukî Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 411-430.
- Kort, Michael (2007). “Ticaret ve Şirketler Hukuku - Online Ticaret Sicili ve Online Genel Kurul Toplantıları” Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Sermaye Şirketleri Reformu, 67-87. İstanbul: İTO Yayınları.
- Kukkonen, Carl A (1997). “The Need To Abolish Registration For Integrated Circuit Topographies Under TRIPS” IDEA: The Journal of Law And Technology, 105-137
http://ipmall.info/hosted_resources/IDEA/3.Kukkonen98.pdf / 13.12.2014.
- Kurt, Zeki Emre (2013). “Tablet Savaşları Apple v. Samsung: İngiltere Yüksek Mahkemesi Kararı Yorumu” Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, C. 9, S. 34, 21-25.
- Mimaroglu, Sait Kemal (1967). Ticaret Hukuku Dersleri, Birinci Cilt, İşletme Hukuku. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Moroğlu, Erdoğan (1999). “Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taşınmaz Mal Veya Üzerindeki Bir Aynî Hakkın Konulması Taahhüdünün Hukukî Sonuçları ve Yargıtay Kararları” Makaleler C. II. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Moroğlu, Erdoğan (1999). “Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Olarak Taşınmaz Mal veya Bunun Üzerindeki Bir Aynî Hakkın Konulması Taahhüdü” Makaleler C. I. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Moroğlu, Erdoğan (2003). Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Moroğlu, Erdoğan (2006). “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı İle Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları” Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara.
- Mülâyim, Ziya Gökalp (2008). Tarımsal Değer Bıçme ve Bilirkişilik. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Nacakcı, Olgaç (2013). Limited Şirketlerde Malvarlığını Koruyan Hükümler. <http://www.ekdial.av.tr/mak/on7.pdf> / 25.03.2015.
- Nomer, Füsün (2001). “İnternet Alan Adının (Domain Name) Hukukî Niteliği ve Marka ve Ticaret Unvanı Gibi Ayırt Edici Ad ve İşaretler İle Arasında Benzerlik Bulunması Sebebiyle Doğabilecek Hukukî Sorunlar” Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı C. I. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Noyan, Erdal (2011). Patent Hukuku. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Odman, N. Ayşe (2002). Fikrî Mülkiyet Hukuku İle Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Oğuz, Arzu (2006). “Genel Hatlarıyla Telif Hakları ve Korunması” Bilişim ve Fikrî Mülkiyet Semineri, 1-22, Ankara.
- Oğuz, Arzu (2009). “Bir Sınai Hak Türü Olarak Coğrafi İşaret Koruması” Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, S. 19, 567-580.
- Oğuzman, M. Kemal, M. Turgut Öz (2013). Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Oğuzman, M. Kemal, M. Turgut Öz (2012). Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, M. Kemal, Nami Barlas (2013). Medenî Hukuk. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, M. Kemal, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir (2012). Eşya Hukuku. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Ortan, Ali Necip (1980). “Knov-Hov ve Hukuken Korunması Sorunu” Ankara Barosu Dergisi, S.4, 467-485.
- Öçal, Akar (1970). “Markaların Anonim Şirketlere Sermaye Olarak Getirilmesi” İktisat ve Maliye Dergisi, C. 17, S. 7, 307, 310.
- Öğüz, Tufan (2001). Know-How Sözleşmesi. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öngören, Gürsel (2006). “Müzik ve Sinema Eserleri Uygulamaları Açısından Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Malî Hakların Devri ve Ruhsatlar” Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, S. 7, 618-623.
- Öngören, Gürsel (2010). Türk Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Müzik Eserleri. İstanbul: Öngören Hukuk Yayınları.
- Özdamar, Mehmet (2006). “Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Taşınmazların Taahhüt Edilmesi.” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1,2.
- Özdemir, Saibe Oktay (2002). Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Özel, Çağlar (2002). Marka Lisansı Sözleşmesi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özkan, Turhan (1977). Yarı İletkenler Dünyası: Diyotlar, Transistörler, Entegre Devreler, Laser Işını. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Özkan, Zehra (2010). “Karşılaştırmalı Hukukta Yeni Bitki Çeşitlerinin Korunması” Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi, S. 23, 611-654.
- Özsunay, Ergun (2006). “Fikri Haklar İçinde Markalar Üzerindeki Haklar ve Markaların Ekonomik Değerlerine İlişkin Sorunlar” Sınai Mülkiyet Hakları ve Değerleri. İstanbul: İTO Yayınları, 17-26.
- Öztan, Fırat (2008). Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Öztrak, İlhan (1970). “Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihî Gelişim” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 3, 1-7.
- Parr, Russell L. (2007). Royalty Rates For Licensing Intellectual Property. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. <http://www.slideshare.net/daizacodon/royalty-rates-for-licensing-intellectual-property/01.05.2015>.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay, Muhammet Özeker (2013). Medenî Usul Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Phillips, Jeremy (2006). “Markaların Ekonomik Değerleri” Sınai Mülkiyet Hakları ve Değerleri. İstanbul: İTO Yayınları, 27-35.

- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu (2010). Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 12. Bası. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu (2014). Ortaklıklar Hukuku I. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, Hasan (2011). “Elektronik Ortamda Genel Kurula İlişkin Düzenlemelerin Evrimi ve 6012 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Durum” Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, C. III: s. 2621-2684. İstanbul . (Elektronik Ortamda Genel Kurul)
- Pulaşlı, Hasan (2013). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pulaşlı, Hasan (2014). Şirketler Hukuku Şerhi, CI. Ankara: Adalet Yayınevi. (C. I)
- Pulaşlı, Hasan (2014). Şirketler Hukuku Şerhi, CII. Ankara: Adalet Yayınevi. (C. II)
- Sağlam, Necdet, Salim Şengel (2011). Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Muhasebesi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sayhan, İsmet (2005). “Patent Haklarının Kazanılması Bakımından Tescilin Etkisi” Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 5, S. 2005/2, 117-148.
- Semiz, Özgür (2011). “Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Sözleşmesi (TRIPS): Öncesi ve Sonrası” Legal Fikrî ve Sınaî Haklar Dergisi, C. 7, S. 27, 509-520.
- Sevi, Ali Murat (2013). Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Soysal, Tamer (2007). “İnternet Alan Adları Sistemi ve Tahkim Kuruluşlarının UDRP Kurallarına Göre Verdikleri Kararlara Eleştirel Bir Yaklaşım-2” Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 22, Ss. 439-463.
- Suluk, Cahit (2002). Avrupa Topluluğu Hukukunda Tasarımların Korunması – Topluluk Tasarımı (Tasarımlar). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Suluk, Cahit (2002). “AB ve Türk Hukukunda Faydalı Modellerin Korunması” (Faydalı Modeller) Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. 2, S. 2, 27-46.
- Suluk, Cahit, Yasemin Kenaroğlu (2012). Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler. İstanbul: İTO Yayınları.
- Suluk, Cahit (2012). “Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Hukukunda Tescilsiz Sınaî Ürünlerin Haksız Rekabet Hükümleri İle Korunması” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, 157-174.
- Steiger, Von (1968). İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku (Çev. Tahir Çağa). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Şahin, Ayşe (2012). “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, 851-858.

- Şatır, Seçil (2010). “Fikir Ürünlerinin Yasal Hükümlerden Yararlanılarak Korunması Kapsamında: Tasarımda Yenilik ve Orijinallik” Legal Fikrî ve Sınaî Haklar Dergisi, S. 23, 591-606.
- Şehirli, Feyzan Hayal (2004). “Türk Hukukunda Tasarımlara Yönelik Uygulamalar” Türkiye’de Fikrî ve Sınaî Mülkiyet Haklarının Etkin Uygulanması Uluslararası Sempozyumu, 6-7 Mayıs 2004, 1-43. <http://cv.ankara.edu.tr/duzenleme/kisisel/dosyalar/13052014133235.pdf> / 23.04.2015.
- Şener, Oruç Hami (2007). “Ecash Sisteminde Üretilen Elektronik Paranın (Nakdî) Para Kavramı Bakımından Değerlendirilmesi” Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Özel Sayı, 455-490.
- Şenocak, Kemal (2007). “Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları” Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XI, S. 1-2, 279-296. Ankara.
- Şenol, H. Kübra Ercoşkun (2013). “Malî Hakları Veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması” Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 3(1), 45-64.
- Tekil, Müge (1997). “554 sayılı KHK Çerçevesinde Endüstriyel Tasarım Kavramı ve Koruma Şartları” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl’a Armağan Sayısı, C. 55, S. 4, 233-251.
- Tekinalp, Ünal (1997). “Yeni Patent Hukukunda “Buluş Sahibi İlkesi” ve Gasp Davalarına İlişkin Bazı Sorunlar” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 55, S. 4, 129-136.
- Tekinalp, Ünal (2007). “Sermaye Şirketleri Reformu” Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Sermaye Şirketleri Reformu, 10-19. İstanbul: İTO Yayınları.
- Tekinalp, Ünal (2010). “Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi” Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan C. II, 1681-1700. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Tekinalp, Ünal (2012). Fikrî Mülkiyet Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ünal (2013). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Teoman, Ömer (1978). Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri. İstanbul: İstanbul Üniversite Kitabevi.
- Topuz, Murat (2012). “Ticari İşletmenin Devrinde Tasarruf İşlemlerine İlişkin Şekil Sorunu (İsviçre Birleşme Kanunu (Fusionsgesetz: FusG) ve Alman Hukuku Perspektifinde)” Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, 19-79.
- Tüysüz, Mustafa (2007). Fikri Mülkiyet Hakları Çerçevesinde Yeni Bitki Çeşitleri Üzerindeki İslahçı Hakkı. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Tüzüner, Özlem (2011). Faydalı Modelin Korunması ve Faydalı Modelin Korunmasına Uygulanacak Hukuk. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ulusoy, Yılmaz (1974). Mukayeseli Sermaye Şirketleri. Ankara: Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası.

- Usluel, Aslı E. Gürbüz (2013). “Ticarî İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Aynî Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukukî Sonuçları” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2, 145-164.
- Uygur, Turgut (2010). Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu: Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Cilt IV. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ülgen, Hüseyin (1969). Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklığın Kuruluşta Sonra Malvarlığı Değerlerini Devir Alması (Alman Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Yasaman, Hamdi, Sıtkı Anlam Altay, Tolga Ayoğlu, Fülürya Yusufoglu, Sinan Yüksel (2004). Marka Hukuku - 556 Sayılı KHK Şerhi (2 Cilt). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yasaman, Hamdi (2012). Marka Hukuku İle İlgili Makaleler, Hukuki Mütalâalar, Bilirkişi Raporları, IV. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yıldırım, Nevhis Deren (1994). “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesinin Hukuki Mahiyeti ve Delillerin Serbestçe Değerlendirilmesi İlkesinin Vazgeçilmezliği” İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 54, 321-346.
- Yıldırım, Nevhis Deren (1999). Haksız Rekabet Hukuku İle Fikrî ve Sınai Mülkiyet Hukuku’nda İhtiyatî Tedbirler. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Yıldız, Burçak (2008). “Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Sözleşmesi’nde (TRIPS’de) Coğrafi İşaretlere İlişkin Düzenlemeler” Ankara Barosu Fikrî Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. 8, S. 3, 47-106.
- Yılmaz, Arife (2006). “Sınai Haklar, Küresel Rekabetin Anahtarı” Sınai Mülkiyet Hakları ve Değerleri. İstanbul: İTO Yayınları, 36-45.
- Yılmaz, Berna Burcu, Tülay Güzel (2012). “Marka Değerleme ve Önemi: Telif Ücretinden Arındırma Yöntemiyle Bir İnceleme” Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 54. <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/653/8.pdf> / 01.05.2015.
- Yosmaoğlu, Nevzat (1978). Dünyada ve Türkiye’de Patentler Know-How’lar ve Markalar. Ankara: Mis Matbaası.
- Yüce, Özden (2010). Fikri ve Sınai Haklar Hukukunda Entegre Devre Topografyaları. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Yüksel, Ali Sait (1989). Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-How) Sözleşmesi Hukuku. İstanbul: Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Yünlü, Levent (2001). Tanınmış Markalar ve Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Yünlü, Levent (2003). “Fikrî Mülkiyet Hakkı” Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 23, S. 1-2, 891-917.

www.basbakanlik.gov.tr

www.ekodialog.com

www.emeraldinsight.com

www.fikrimulkiyet.com
www.icann.org
www.internetworldstats.com
www.istanbulbarosu.org.tr
www.legalbank.net
www.nic.tr
www.tbmm.gov.tr
www.tdk.gov.tr
www.trabis.gov.tr
www.wipo.int

ÖZGEÇMİŞ

1987 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlköğretim ve lise öğrenimini Tekirdağ'da tamamlamış; Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2010 yılında mezun olmuştur. 2012 yılında İstanbul Barosu'ndan avukatlık ruhsatını almıştır. 2013 yılında ise Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Kürsüsünde Araştırma Görevlisi olarak görevine başlamıştır.